

Учен - к
перлугу

1912

059/312

Р 82

06 JUN 2009

42
uu

ԿԻՎՈՒ ՏԵՐԵՅՈՅՑԸ

Լուիս Բ. Զաքարյան
Վահրամ Դ. Զաքարյան

~~059~~
~~12-85~~

1912

19.04.2013

13788

9516

10-88
4

Համբարձ Բ. Համբարձյան
Vahram B. Hambarlyan

“ԿԻԿՈՒ ՏԱՐԵՑՈՅՅԸ”

171

3985
1008
36386

Օթլսեձի Ընթերցողը. — «Տէր, Տէր Կիկո
բաց մեզ գրուո՞ւ գուարնու-
քեան որ ողբալով կարդամք
առ հեզ...

Ընկեր Կիկո. — «Ձերի վերէն սիւսիկիւ
չալար... օղլւմ...

(T. S. V. P.)

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

[ՈՒԶՈՂԸ ԿՐԵԱՅ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ ՏԵՂ ՍԼ ԿԱՐԴԱԼ]

Կիկօի Տարեցոյցին հրատարակութեան ձեռնարկեցինք .

—Մեզի ի՞նչ , պիտի ըսէք անմիջապէս .

—Իրաւունք ունիք . բայց ես ալ իրաւունք ունիմ . որովհետեւ Կիկօի Տարեցոյցին հրատարակութեան ձեռնարկեցի կսթնած միայն ձեր . . . գրպանէն բուն վրայ :

Առանց ձեր գրպանին՝ իմ գրպանս պարապ կը մնայ . . վարձակալ չունեցող տունի մը պէս :

«Ամենայն ժամ ես ընդ ձեզ եմ» . . . ուղէք կամ չուղէք :

Մեր Տարեցոյցը սակօն Դարուս Աւետարանը , Աստուածաշունչը , Սաղմոսը , Ժամագիրքը կամ Նարեկը ըլլալու յաւակնութիւնը չունի :

Այդքան բարձր տեղեր թափել և կամ այդքան բարձրերէն թռչել մեր գործին չի գար . կրնանք իյնալ և մէկ կողմէն իսկ կտրել :

Կիկօի Տարեցոյցը՝ հայերուն բարոյականը ուղղելու , զանոնք ծուռ ճամբաներէ . . . Շիրտակ ճամբան հանելու , հանած վարած զաւակներուն՝ հնազանդութիւնէն քարոզելու , Արքայութեան և Դժոխքին տարբերութիւնները բացատրելու , բարոյականի չինիչ դասեր տալու , պարկեշտ կենցաղին առաւելութիւնները և Բերայի

գիշերներուն յոտի կողմերը ցոյց տալու համար հրատա-
րակուած չէ։ Այդ պաշտօնները աւելի պարկեշտ և
նուազ չափովն մարդոյ ձգած ենք։

Մենք կիկօի Տարեցոյցը չի հրատարակեցինք, որ-
պէս զի... Աւետարեւին հետ մրցինք և անոր ընթեր-
ցողները գողնանք։ Քա՛ւ լիցի””։

Մեր նպատակը չափազանց համեստ է և ամէն...
գրպանի զերամատչելի։

Մենք կ’ուզենք Հայ Ազգը խնդացնել, մօտէն
գիտնալով որ ան ծնած օրէն ի վեր լալէ զատ ուրիշ
բան մը չէ ըրեր՝ շնորհիւ մեր Քիւրտ հայրենակից-
ներուն, որոնք մեր... մարը լացնելու համար ո’չ
ջանք կը խնայեն և ո’չ աւելի կը փախցնեն...։

Միևնոյն ատեն ճակատարաց կը խոստովանինք
սակայն թէ՛ մեր այս ըրածը շատ քիչ տարբերութիւն
ունի... Հայաստանի մէջ Քիւրտ հայրենակիցներու
ըրած թալանէն և կողոպուտէն։

Երկուքս ալ — հայ հրատարակիչներ և քիւրտ
աւագակներ — կը կողոպտենք Հայ Ազգը. տարբերու-
թիւնը սա է որ մեր կողոպտած հայը... կը խնդայ.
քիւրտէն կողոպտուածը... Ազգ. Պատրիարքարանին
կը բողոքէ... լալով։

Այդ, կրցայ կարծեմ հասկցնել թէ՛ կիկօի Տարե-
ցոյցին հրատարակութեան ձեռնարկելով, միտք ունէի
գոցել բացը պիւտճէիս, որ վար չի մնար Թուրքիոյ
Պիւտճէին։ Հետեւաբար Թուրք կառավարութեան կը
մնայ ինծի պէս ընել. այսինքն 1912ի իր Պիւտճէին
բացը գոցելու համար... Տարեցոյց մը հրատարակել։

Կիկօի Տարեցոյցին գինը 5 դրշ. է, չէր մը որ հա-
մեստ է... հայ վարժուհիի մը հալի։

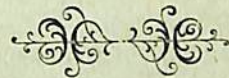
Ասանկ հրատարակութեան մը, ասանկ գին գնե-
լով, ցոյց տուած կ’ըլլանք մեր խղճի ու զգացումի...
տէր Հայ մը ըլլալը և... Պիթլիզցի քիւրտ մը չըլլալը։

Աղօթեցէ՛ք որ Բիւզանդ Քէչեանի ալ Հեմհամանիր.
եթէ անոր նմանէի՝ սայֆէի, Ֆօռմայի, բունքօյի,
ֆառաքի հաշիւ մը կը բանայի՝ ապացուցանելու համար
ձեզի որ ասանկ գիրք մը 5 դրշ. ի տալով պարզա-
պէս... Ազգիս ծառայել կ’ուզեմ։ Մինչդեռ իրականու-
թիւնը սա է որ, ինչպէս քիչ մը վերը խոստովանե-
ցայ, առ այժմ... գրպանիս ծառայութեան մէջ եմ և
ուրիշներուն ծառայելու ժամանակ չունիմ։

Հակառակ անոր որ Տարեցոյցիս չեն աշխատակցիր՝
Փսոնակ Իսկէնտէրեան, Պատ. Գուզեան, Յ. Գ. Գրի-
գորեան, Մր. Ալէն, Թէրզեան, Զարմայր քհ., Դասը՝
մեծ ու պզտիկ Տիրացուներու, Աւետարեւի և Տաճարի
խմբագիրները՝ դարձեալ կը յայտարարեմ թէ Կիկօի
Տարեցոյցն է որ պաշտօն ունի բուժելու Հայուն լալ-
կանութիւնը։

Հետեւաբար ձեզի կը մնայ, ո՛վ Հայեր, օգտուիլ
այս... պատեն առիթէն՝ ցնծալով քառորդը, որ ձեր
գրպանէն պիտի փոխադրուի այն գրպանը... որուն
տէրը կ’ստորագրէ՝

ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՕ

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ԿԻԿՕԻ

[ՈՒՋՈՂԸ ՆԸ ՀԱՐԱՏԱՅ]

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

Տարինն անգրանիկ զաւակը, և ընդհանրապէս աւ-
սէնէն պաղ զաւակը, ամիսներու Արիստակէս Գառ-
պարեանը գրեթէ Մարդիկ այս անհամ ու անլի ա-
միսը քիչ մը հաճելի ընծայելու համար անոր առա-
ջին օրը կաղանդի տօնին յատկացուցած են: Յիսուս
ալ բարեհաճած է, մասնաւորապէս մեզ Հայերուս հա-
մար, երկրորդ անգամ ծնանիլ Յունուար 5ին, այս
ամսուան կարեւորութիւնը չեչտելու և պաղութիւնը
քիչ մը մոռցնել տալու համար: Հախառակ այս ամէ-
նուն Յունուարը նորէն իր անտանելի պաղութիւնը
կը պահէ:

Չիւնն ալ կարծես զիտամբ այս ամսուան մէջ ա'ւ
աւելի կը տեղայ, սատակացնելու համար անոր սովո-
րական պաղութիւնը:

Պէտք չիկայ ըսելու որ Յունուարի առաջին օրը

ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ տարուան առա-
ջին օրն է և այս առթիւ նուէրներ կը փոխանակուին
իրարու:

Կաղանդի օր եղած նուէրներէն մէկ քանին յի-
շենք այստեղ:

Ժամանակի խմբագրապետ Փասիմ իբրեւ նուէր կը
առանայ 12000 քիչէ որոնք կը ներկայացնեն Տրո-
վադայի պատերազմին զանազան զրուագները և ո-
րոնք ամբողջ չորս տարի կրնան կշտայնել իր ըն-
թերցողները:

Բիւզանդ Քէչեան եգիպտոսի Հայ Բարեգործական
Ընդհ. Միութենէն կը ստանայ ոսկի գրէչ մը և Հ.Յ.
Դաշնակցական ընկերներէ կաշիէ մարակ մը:

Մեր Տեղապահը Մանկունի Սրբազանը նուէր
է՛ր ընդունի սենեակի զիշերային անօթ մը՝ Ա. Մ. ԳԵԼ-
խաղիրներով ծաղկեղարդուած: Կ'ենթադրուի թէ Ա-
բիկ Մուպաշեանէն է նուիրատուն:

Յունուար 6.— Տօն Ծննդեան, փոքոցին մէջ բը-
տէնկօթով մարդիկ կը տեսնուին որոնք շտապաւ կը
քալեն կարեւոր դործի մը ետեւէն վաղողներու պէս:
Ասոնք պարզ այցելուներ են և «Ծնորհաւոր Ծնունդ»
ըսելու կ'երթան առնէն առնէ:

Յունուար 7.— Թերթերը կը ծանուցանեն թէ
Վանի Փրջին գիւղին մէջ քիւրտերը Սեփօ Մկրտիչի
քսանամեայ հարսը առեւանդած են:

Յունուար 8.— Պայաղիտի կողմերը վեց ամսուան
հայ աղջիկ մը մահամտական կրօնքը ընդունած է,
ըստ տեղւոյն դատարանի վկայութեան:

Յունուար 9.— Տիւրիկի մէջ տասնըվեց տարեկան
Հայ աղջիկ մը բռնաբարուած է գայմագամին կողմէ:

Յունուար 13.— Մուշի կողմերը քիւրտերը սէր
Սահակ քանահային աղջիկը լեռը տարած են:

ՎԱԿՈՒԿԻ ՊԱՅՄԱՆՈՒՄՆԵՐ
ՓԱՅԼԱԿ Գ. ԳՕԼԱՆՃԵԱՆ

«ԿՈՆԿՐԵԿՐԻ ԱՐՏՈՆՈՑ՝ Ի
ՀՐԱՆՏ ԹՈՐՈՍԵԱՆ»

ԿՈՆԿՈՒԿԻ ԾԱՐԱՆԿԱՐԻՔ
ԶԱՐԵՂ ԴԱԼՅԱՅԵԱՆ

Յունուար 16. — Տիգրանակերտէն իլը գրեն թ
երեք Հայեր բռնել իսլամացուցած են :

Յունուար 18. — Երզնկայի մէջ քիւրտները հողա
յին խնդիրի մը համար երեք հայեր սպաննած են :

Յունուար 20. — Սղերդէն լուր կը տրուի թ
Մկլաթ գիւղի մէջ բէս Մրկոյի կիներ առեւանդուա
է քիւրա պէյի մը կողմէ :

Յունուար 21 .— Թանին օսմանեան ցեղերու հա-
մերաշխութեան վրայ գեղեցիկ խմբադրական մը կը
հրատարակէ :

Յունուար 22. — Արարիւնյ մէջ ա զտամբական
չարժումը կրկին կը ծաւալի, բախում մը տեղի կ'ու
հենայ Մակեդոնացի ապստամբներու և թուրք զոր
քերու միջեւ: Հօրանի մէջ Տիւրքիները ընդհարու
մը կ'ուսնեհան զօրքերուն հետ: Պաղտասէն կը հե
ռադրուի թէ ըմբոստ Համալէհաներ Պատրայի վրա
կը քաշեն: Ռիդէի Լազերը տեղւոյն կառավարիչը կը
սպաննեն:

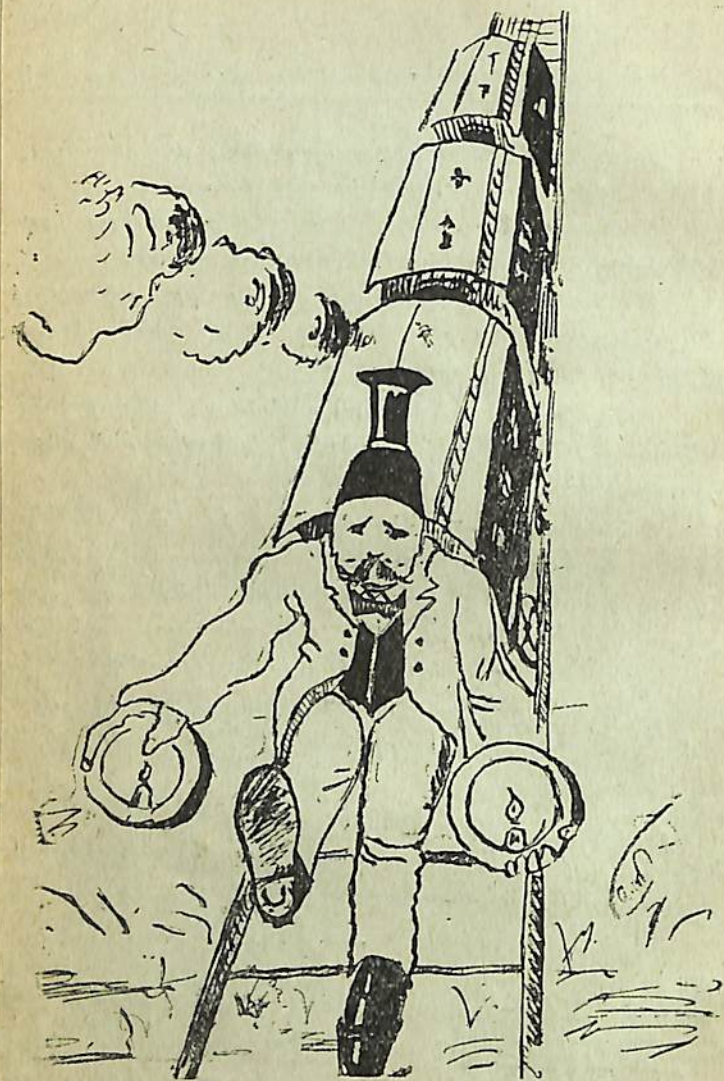
Յունուար 22.— Թանին գեղեցիկ խմբագրական
նով մը կը շնչէ օսմանեան տարրերու համեալի
գործունէութեան պէտքը :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Ամիաներուն Յենիամինը, կարճ բայց ազդու ա-
միա մը որուն հետ կարելի է կատակ ընել :

Հարբուխոտ քիթեր կ'երևան ամէն կողմ:

Ազգային ժողովը որ հրատապ խնդիրներու պատճառաւ ստիպողաբար նկատի հրաւիրուած էր, կարելի

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ
ԵՐԲ... ԴԱՍԻ ԿԵՐԹՍՅ

չըլլար գումարել ժողովարարն լառարանին խողովակները դրուած չըլլալուն համար :

Օսմանեան իւրհրդարանը սակայն իր նիստերը կանոնաւորապէս կը շարունակէ : Օսմանեան հայրենիքը փրկելու համար կարգ մը կարեւոր որոշումներ կը արուին : Այսպէս , օրինակի համար , կ'որոշուի .

Ա . Իսլամ կիներուն արգիլել կրունկով կօշիկ հագնելը :

Բ . Գլխարկներու վրայ մասնաւոր տուրք մը դնել :

Գ . Թոյլ չի տալ որ Բերայի Մեծ փողոցն իսլամ կիներ անցնին :

Դ . Սրճարանները եւ կադինօները քաղաքէն դուրս մասնաւոր տեղ մը փոխադրել :

Ե . Պետական պիւտճէի հաւասարակշռութեանը համար աղօթել նախախնամութեան :

Զ . Ո՛չ-իսլամ պետերուն հրահանգ տալ որպէսզի հրապարակային աղօթքներ կատարեն փայտի ու ածուխի գնոյն նուազման համար :

Է . Անաստուլի նահանգներու անապահովութեանց առաջը առնելու համար գիծում ընել քիւրա աշիրքէթներու հայրենասիրական զգացումներուն :

Ը . Աղօթել երկաթուղիներու շինութեան համար :

Թ . Զուտ օսմանեան դրամագլխով ընկերութիւն մը կազմել լէպլէպիլի վաճառականութեան զարկ տալու համար .

Ժ . Նորածին մանուկներու իսլամացումը իրրեւ օրինաւոր ընդունիլ՝ այն պարագային միայն երբ յօժար կամքով կը կատարուին :

ԺԱ . Աղօթել որպէսզի մեր նաւատորմը երեք հաւարէանօթ ունենայ :

ԺԲ. Օրինագիծ մը պատրաստել իսլամ կիներու ուսուցիչները սահմանաւորող :

ԺԳ. Ո՛ր-իսլամ տարրերուն բացարձակ իրաւունք տալ ուղած ատեննին մահմետական կրօնքը ընդունելու :

ԺԴ. Հողային խնդրի լուծման համար աղօթքներ սահմանել :

ԺԵ. Վերաբոյժներ ղրկել Եւրոպա իրենց արհեստը կատարելագործելու և յետոյ Անատոլիոյ հայաբնակ գաւառները երթալու և հոն քիւրսերու կողմէ վերաւորուած հայերը խնամելու համար :

ԺԶ. Իսլամ կիներու արգելել իրենց խօսակցութեան միջոցին օտար լեզուէ բառեր գործածելը :

ԺԷ. Աղօթել Կ. Պոլսոյ փողոցներուն մաքրութեանը համար :

ԺԸ. Մէսլուներու ամսականին վրայ յաւելում մը ընել :

ՄԱՐՏ

Երկար ատենէ ի վեր Մարտ ամիսը փետրուարէն վերջը և Ապրիլէն առաջ կուգայ և կը կարծուի թէ ատոր նպատակն է տարիին երրորդ ամիսը ըլլալ : Անմեղ փախաք մըն է ասիկա որուն համար խնդիր յարուցանել չարմեր բնաւ :

Տէրաւկազմ մարդիկ այս ամսուն մէջ պէտք կը զգան լուծողական անելու : Շատեր հիմա լուծողականի տեղ սկսած են Բիւզանդիոնի խմբագրականները կարգաւ և մեծապէս օգտուիլ :

Մարտ ամսուն նշանն է խոյը, հետեւաբար Մարտի

մէջ ծնողները ընդհանրապէս պինդ գլուխ կ'ըլլան : Արիւստակէս Գասպարեան և Հմայեակ Արամեանց հաւանօրէն այս ամսուն մէջ ծնած են :

Օգերը կը սկսին մեղմանալ : Զիւնը կը դադրի և անձրևները կը սկսին : Սահմանադրական ցեխը կամ հոլերիկէ չամուռին կը ծածկէ Պոլսոյ փողոցները :

Մարտ 10. — Այսօր թէև Ազգային Ժողովի հրաւէր եղած է, սակայն կարելի չըլլար ժողովը բանալ Միհրդատ էֆ. Հայկազն Ժողովարանին բանալիները առնը մոռցած ըլլալուն համար :

Մարտ 13. — Թերթերը կը ծանուցանեն թէ քաղաքապետութիւնը որոշած է Գասըմ փաշայի կոյուղին փակել. Բիւզանդ Բէչեան իր չարաթական տեսութեան մէջ (ինչ կ'անցնի կը դառնայ) ի վեր կը հանէ Սահմանադրական Թուրքիոյ այս առաջին քայլը քաղաքապետութեան ճամբուն մէջ և միևնոյն ատեն Գասըմ փաշայէն իրաւիւղ անցնելով, կը վերջիչէ 1896ի ջարդը և այդ առթիւ իր կրած նիւթական կորուստները և կոչում կ'ընէ օսմանեան ուղղադատ կառավարութեան որ բարեհաճի վրասուց հատուցում մը ընել իրեն :

Մարտ 17. — Ազգային Ժողովը իր նիստը կը դուրս մարէ օրակարգի առաջին խնդիր ունենալով «Ընտրութիւն Կ. Պոլսոյ կաթողիկոսական պատգամաւորի» :

Երեսօթիսան մը զիտել կուտայ թէ կաթողիկոսը արդէն երեք ամիսէ ի վեր ընտրուած է, հետեւաբար այլևս հարկ չկայ պատգամաւոր ընտրելու : Թեր ու զէմ վիճաբանութենէ մը ետքը կ'որոշուի խնդիրը յղել Ատեմապետաց զիւանին որպէս զի այս մասին տեղեկագիր մը բերէ :

Նոյն նստին մէջ Միհրդատ Հայկազն գրաւոր առաջարկ մը կը ներկայացնէ Պատկառելի Ժողովին որ-

ՄԿՐՏԻԶ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

պէս զի կէս չէքի փայտ առնուի ժողովարարն տաքցնելու համար : Եղուարդ էֆ . Շիրինեան յանուն Տնտեսական խորհուրդի կը բողոքէ այս առաջարկութեան դէմ Գառարեան էֆ . կ'առաջարկէ խնդիրը վարչութեան յղել : Պարզե էֆ . փափաղեան կ'ուզէ որ խորհրդարանական յանձնաժողով մը կազմուի խնդիրը մանրամասնօրէն քննելու համար :

Վէճը կ'երկարի և մութը կը պատէ ամէն կողմ :

— Լամպաները վառել սուէք , կը պոռան մէկ զանի երեսփոխաններ :

— Կազ չիկայ , կը պատասխանէ Մայր Դիւանը իր ատենապետին՝ Հրանտ էֆ . Ասատուրի բերնով :

— Մոմ վառել սուէք :

— Մոմ ալ չիկայ :

— Ես անցած շարժու բաքէթ մը առնել տուի , կը պոռայ Մինրդատ էֆ . Հայկազն ոտքի ելլելով :

— Մուկերը կերեր են , կը բացատրէ դիւանը :

— Ինչո՞ւ կատու մը չէ՞ պահեր խորհրդարանին մէջ , կը հարցնէ Հեթում էֆ . Սեթեան :

— Ներքին կ'ստեղծարարութեան մէջ այդ մասին որոշ տրամադրութիւն մը չիկայ , կը պատասխանէ Հրանտ էֆ . Ասատուր :

— Կատու մը կար , բայց Մարտը հառնելուն պէս ձգեց գնաց , կ'ըսէ Մինրդատ Հայկազն Էգ կատու մը բերելու էր , սխալմամբ արու մը բերեր են :

— Տեսա՞ք երեսփոխանք Ասեանը փակուած է , կը յայտարարէ ատենապետը :

ԱՊՐԻԼ

Պաշտօնական ամիս խաբեքայութեանց : Ամէն մարդ զիրար կը խաբէ ո՛չ միայն Ապրիլի առաջին օրը , այլ մինչև վերջի օրը :

Վարչապետը, Ապրիլ մէկի օրն իսկ կը խոստանայ
ողային խնդիրը կարգադրել, սպաննուած Հայերուն
պահանջները պատժել, առեւանգուած կիները իրենց
ամուսիններուն վերադարձնել տալ, բռնի խլամաղուած
անհայտանաւ մահուակները իրենց ծնողքներուն քով
լրկել:

Տեղապահ Մանկունի Սրբազան կը խոստանայ
նուազ գործ ընել և աւելի շատ գործ սեսնել:

Քասիմ կը խոստանայ ժամանակին մէջ խոշոր խո-
րագիրով լուրեր չհրատարակել և չիմական կառուուն
մը իբրև Լոնտոնի Ս. Պօղոս եկեղեցին չներկայացնել:

Արխատակէս էֆ. Գասպարեան կը խոստանայ իր
կոլորդին վրայ բժշկական գործողութիւն մը կատա-
րել տալով ձայնը ներդաշնակել:

Եղուարդ Գօլանճեան կը խոստանայ ասկէ ետքը
հասկնալի լեզուով ոտանաւորներ գրել, լսկ ենովք
Արմէն կը խոստանայ հայելէն սորվիլ:

Պատրիարքարանի պաշտօնեաները միահամուռ
խօսք կուտան օրուան մէջ գոնէ ժամ մը կանոնաւո-
րապէս աշխատելու:

Վերջապէս ամէն մարդ իր դիմացինը խաբել կ'աշ-
խատի այս ամսուան մէջ:

Ապրիլ ամիսը նշանաւոր կը հանդիսանայ կարգ մը
աղետալի պատահարներով:

Մեծ հրդէս մը մոխիր կը դարձնէ Մանկունի Սըր-
բազանին պատրիարքանալու յոյսը, հակառակ Արիկ
Մուսաֆեանէանի ջրկիրական ձրգերուն:

Հեղեղանման անձրևներ բոլորովին կը ջրեն ժա-
մանակի մէջ Երուանդ Տէր Անդրէասեանի պարզած
քաղաքական տեսութիւնները:

Բռնաշունչ հով մը արմատախիլ կ'ընէ Հմայեակ
Սրամեանցը՝ Ս. Դ. Հնչակեանութեան ծոցէն:

Սասաիկ երկրաշարժ մը բռնն ցնցում մը յառաջ
կը բերէ Կեդրոնի խմբակցութեան երեսփոխաններու
համագումակներուն մէջ: Դաւիթ Տէր Մովսէսեանի գաղա-
փարներէն մէկ քանին կը կործանին և միւսներն ալ
նորոգութեան կարօտ վիճակի մը կը վերածուին:

Մ Ա Յ Ի Ս

Ամիսներու ամէնէն սիրուածը և ամէնէն աւելի
դովաբանուածը: Բանաստեղծները անհամբեր կը սպա-
սեն այս ամսուան դայն երգելու համար: Սակայն կան
բանաստեղծներ որոնք այնքան անհամբեր են որ
գեկտեմբերէն կը սկսին երգել մայիսը: Այս պայման-
ներու մէջ երգուած մայիսներէն պաղ ու ստուցուցիչ
հով մը կը փչէ: Այս պատճառաւ խոհեմութիւն չէ մու-
լիս ամսուան մէջ ֆանեւան հանած պտտիլ, մահու-
անոց երբ բանաստեղծներու քերթուածները պիտի
կարգաք:

Այս ամսուան մէջ կը կազմուի Հայ Պաշտօնա-
կան Միութիւնը որուն հիմնադիր անդամներն են,
Կէլիշի կիւղէլական կարգաւ, Միրիճան Պարսամեան,
Փայլակ, Եղուարդ Գօլանճեան, Լեւոն Եսաճանեան, Սի-
րունի եւ Հրանտ Նազարեանց: Առաջին գումարման մէջ
նախագահի ընտրութեան ձեռնարկուելով, ամէն մէկ
անգամ մէյմէկ քուէ կը ստանայ, որով կարելի չըլ-
լար ձայներու մեծամասնութեամբ նախագահ մը ընտ-
րել: Երկրորդ գումարման, նախնական խորհրդակ-
ցութեան միջոցին՝ Հրանտ Նազարեանց գաւազանի

Կիկոի Տարեցո

չարուած մը կ'իջեցնէ Եղուարդ Գօլանձեանի զլխուն , որ ի փոխարէն ապտակ մը կը զարնէ անոր երեսին : Էստօճեան Պարսաճեանի կողորդին կը փաթթուի , իսկ Փայլակ փառաւոր կից մը կուտայ Էստօճեանի յետոյքին :

Նախնական խորհրդակցութիւնը այս ձեւով կը շարունակուի մինչեւ այս Տարեցոյցին 1912ի հասորը տպագրութեան յանձնուելու պահուն : Իրարու հետ համաձայնելու մասին կարծիքներու միութիւն մը կը ածի : Վիճարանութեանց մէջ :

ՅՈՒՆԻՍ

Հակառակ օգերու պայմանութեան՝ որոնք այս աւաւանունէ կ'սկսին քաղաքական հորիզոնը թանձրամ պերով կը ծածկուի : Չինաստան վերջնապիւր մը տալով Թուրքիոյ՝ կը պահանջէ որ 24 ժամուան մէջ Էստիքնէ և Պրուսա ծրար մը ընելով՝ անդլիական թըղթատարութեան միջոցաւ Բէքին զրկէ , ի փոխարէն կը խոստանայ ճամբու ծախքը վճարել և մէկ քանի տուփ առաջին կտրելի թէյ նուիրել օսմանեան պետութեան : Այս վերջնապիւրը բուն յուզում առաջ կը բերէ Եւրոպայի մէջ : Պուլխարիա , Յունաստան , Սերպիա և Գալատիա զօրք կը հաւաքեն օսմանադուխը խաղաղութիւնը պահպանելու համար : Անդլիական նաւատորմը ճամբայ կ'ելլէ Մալթայէն :

Բ . Դուրը վերջնապիւրին կը պատասխանէ ըսելով որ Էստիքնէ և Պրուսան պարունակելու չափ խոշոր

անտուկներ չգտնուելուն՝ Չինաստանի պահանջումը անհետանք պիտի թողու :

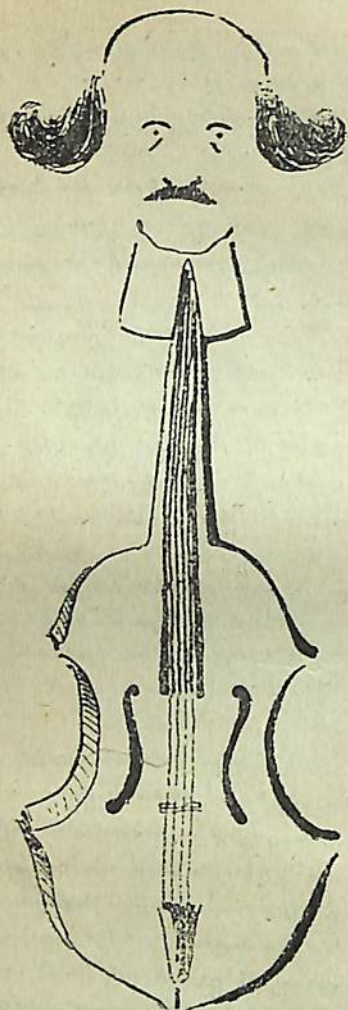
Յունիս 6 . — Չինաստան պաշտօնապէս պատերազմ կը հրատարակէ :

Յունիս 8 . — Եւրոպական պետութիւնները կը ծանուցանեն թէ իրենք բացարձակ չէզոքութիւն պիտի պահեն և Չինութեան պատերազմին պարզ հանգիստտես պիտի ըլլան :

Յունիս 10 . — Թուրքիոյ նախարարաց խորհուրդը Բջարեական մը ուղղելով Եւրոպական պետութիւններուն կը յայտնէ որ այն պարագային ուր պատերազմին պարզ հանգիստտես ըլլալ կ'ուզեն , պէտք է որ մուտքի դրամ մը վճարեն և մէյմէկ տոմսակ առնեն Բ . Դրան քով յատկապէս բացուած կիշէն :

Յունիս 12 . — Սոսկալի սմբակոծում մը կը սկսի Բեքինէն , որուն կը պատասխանեն Տարտանէլի ամբութիւնները : Օսմանեան նաւատորմը Ռսկեզիւրէն ելլելով՝ կղզիներուն առջև դիրք կը գրաւէ : Չինական նաւատորմն ալ Շանհայէն ճամբայ կ'ելլէ գէպի Հոնկ Բոնկ :

Յունիս 14 . — Եւրոպական մամուլը խիստ համակիր լեզու մը կը գործածէ Թուրքիոյ հանդէպ և խիստ կերպով կը դատապարտէ Չինաստանի ընթացքը : Գերմանիոյ կայսրը բարեկամական բարեհեր կը զրկէ Պուլխ , Անգլիոյ ձորձ Ե . Թագաւորը յատկապէս Թուրքիոյ որպիսութիւնը կը հարցնէ , Աւստրիոյ Ֆրանց Եօսէֆ կայսրը հեռագիր մը ուղղելով Բ . Դրան կը յայտարարէ որ « Չինաստանի ըրածը շատ պիչիմսիզ բան է » , Իտալիոյ Թագաւորը խորհրդարանի բացման առթիւ իր գահաձառին մէջ կ'ըսէ թէ՝ « Բեքինի կառավարութեան ընթացքը պարզապէս քաղաքական անամո-

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՆԻ

ԴԱՒԻԹ ԴԱՒԻԹԵԱՆ

ՆՇԱՆԱԿՈՐ ՀԱՅ ԶՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Թուրքիւն մըն է, որուն հաշտ աչքով չկրնար նայիլ քաղաքակիրթ աշխարհը: Սպանիոյ Ալֆոնս թագաւորը, տեսակցութեան մը միջոցին, Մաթեհի խմբադրին կը յայտարարէ թէ ինք սրտանց համակիր է Թուրքիոյ և թէ պատեղադմի ծագումէն ի վեր սկսած է միմիայն օսմանեան ծխախոտ գործածել, «նոյն խալ» ըսած է, եթէ պատերազմը չարունակուի, չուպուխ ծխել պիտի սկսիմ»: Ռուսիոյ Նիքոլա Չարը պատրաստակամութիւն կը յայտնէ պատերազմը ըմբռնելէ ետքը միջամտելու և խաղաղութիւն գոյացնելու համար: Ֆրանսա, նոյնպէս, իր բարեկամական միջնորդութիւնը կը խոստանայ, եթէ Թուրքիա նախապէս հրաժարի Էտիրնէի և Պրուտայի վրայ իր ունեցած վեհապետական իշխանութենէն:

Յունիս 20. — Օսմանեան գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Նիւ Եորքի մէջ հսկայ միթինի մը գումարուած է ուր հաղարաւոր ցուցարարներ «կեցցէ՛» Թուրքիա, անկցի Չինաստան» պուստգած են:

Երեք Շուեռացի փախաշ յայտնած են կամաւոր գրուելու, Չինաստանի դէմ կռուելու համար:

Յունիս 26. — Տաքերը հետզհետէ կը սաստկանան և Հիւսէին ճանիա պէյ բուռն յողումներ կը հրատարակէ Թանիին մէջ Չինաստանի դէմ, կը հրաւիրէ օսմանցի հայրենապետները որ թէյի տեղ սալէպ խմեն և Չինացիները Թուրքիայէն վտարեն:

Յունիս 30. — Բեքինի և Տարտանէլի միջև ոմբաւորութիւն կը շարունակուի, Պրուտացիները իրենց խալլուներուն մէջ փաթթուած՝ դիւցաղնական ընդդիմութիւն մը կ'ընեն, Էտիրնէցիները նմանապէս կ'որոշեն իրենց արիւնին մինչև յետին կաթիլը գոհել:

ՅՈՒԼԻՍ

Զինեթրքական պատերազմին ժամիւ տրուած բոլոր տեղեկութիւնները կը հերքուին : Ո՛չ վերջնապէս տրուած է, ո՛չ Պրուսան և Էսթրէն պահանջուած է, ո՛չ նաւատորմիդները տեղեկութիւն շարժած են և ո՛չ ալ Բէքինի ու Տարտանէլի միջև սփռուած տեղի ունեցած է :

Այսպէս ուրեմն պատերազմը որ չէր սկսած կը վերջանայ :

Յուլիս 10. — Աւստրիոյ կառավարութիւնը ծառայողներ մը ուղղելով Բ. Դրան կը յայտնէ թէ Զինեթրքական մտայածին պատերազմին ատեն իր պահած բացարձակ չէզոքութիւնը իրաւունք կուտայ իրեն գրաւելու Նովի Պազարի Սանճագը որուն ի փոխարէն յանձն կ'առնու թուրքիոյ երկրային ամբողջութիւնը երաշխաւորել :

Յուլիս 12. — Ռուսիոյ կառավարութիւնը ծանուցադիր մը ուղղելով Բ. Դրան կը բողոքէ Աւստրիոյ ոսնձգութեանց դէմ զորս հակադէմքու համար հարկ կը համարէ իրզրումի և Տրապիզոնի նահանգներուն գրաւումը, որով կարելի կ'ըլլայ միայն երաշխաւորել թուրքիոյ երկրային ամբողջութիւնը :

Յուլիս 13. — Անգլիոյ արտաքին գործերու նախարար Սըր Է. Կրէյ խորհրդարանին մէջ յայտարարած է թէ Բրիտանական կառավարութիւնը նկատի առնելով Նովի Պազարի Սանճագին Աւստրիոյ կողմէ գրաւումը և Տրապիզոնի ու իրզրումի նահանգներու Ռուսիոյ կողմէ գրաւումը, փոխարինութեան օրէնքին

համեմատ ինքն ալ ստիպուած է Պարսից ծոցի եզերքը և Հոսպրո կղզին գրաւել : Սըր Է. Կրէյ յայտարարած է որ Ճորճ Ե. Թագաւորին կառավարութիւնը որոշած է Պերլինի դաշնագրին արամադրութիւնները անխախտ պահել թուրքիոյ երկրային ամբողջութեան մասին :

Յուլիս 16. — Ֆրանսական կառավարութիւնը չորս ջարերական մը ուղղելով մեծ պետութիւններուն, խափա կը բողոքէ Աւստրիոյ, Ռուսիոյ և Անգլիոյ դէմ որոնք թուրքիոյ երկրային ամբողջութեան պահպանման սկզբունքը ոտնակոխ ընելով՝ զանազան երկրաբաժիններ գրաւած են : Ֆրանսական հանրապետութիւնը իր բողոքին ոյժ տալու համար, Միջերկրականի նաւարածինը զրկած է Պէյրութ՝ Սուրիան գրաւելու համար : Արտաքին գործերու նախարարը յայտարարած է երեսփոխանական ժողովին մէջ որ Ֆրանսական կառավարութիւնը, եթէ հարկ ըլլայ, Միտիլլի և Քիոս կղզիներն իւր պիտի գրաւէ թուրքիոյ հողային ամբողջութեան սկզբունքը պաշտպանելու համար :

Յուլիս 31. — Վերջապէս քաղաքական հորիզոնը որ ամպերով ծածկուած էր, պայծառացաւ և այդ պայծառութեան մէջ տեսնուեցաւ որ թուրքիոյ հողային ամբողջութեան սկզբունքը հապը կ'ըլլած էր : Նոր դեռպանախորհուրդ մը՝ մեծ պետութեանց կողմէ զումարուած, համաձայնութիւն մը ստորագրած է որուն համեմատ հինգ մեծ պետութիւնները փոխադարձաբար կ'երաշխաւորեն թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը, մինչև ներկայ տարւոյն Սեպտեմբեր 15 :

ՕԳՈՍՏՈՍ

Սոսկայի տաք : Առաջին կարգի հարուստները եւրոպա կը ճամբարդեն , երկրորդ կարգի հարուստները կղզիներն ու վտար կ'երթան օգտախառնեան , երրորդ կարգիները եւրոպայէն կամ Գարիթալ , չորրորդ կարգի հարուստները թռամիայով Շիլլի կ'ելլեն օգտաւորու կամ Թագսիմի պարտէզը կ'երթան , իսկ հինգերորդ կարգի հարուստները իրենց տան սարնիճը կ'իջնեն զովանալու համար :

Ազգային երեսփոխանները կը ցրուին և անկարելի կ'ըլլայ մեծամասնութիւն կազմել օրինաւոր նիստ ունենալու համար : Երկու շարաթը անգամ մը անօրէն նիստեր կը գումարուին , որոնց մէջ բուն յարձակումներ կ'ըլլան բացակայ երեսփոխաններուն հասցէին :

Միհրդատ Հայկազն կ'առաջարկէ որ բացակայ երեսփոխաններուն անունը կարգացուի եկեղեցիներուն մէջ , պատարագի արարողութենէն ետքը : Ա. Գաւապեան 60 հատ գրաւոր առաջարկ կը ներկայացնէ իրենց պարտաւանդութեանց մէջ թերացող երեսփոխաններուն համար : Ներսէս Օհանեան կ'ուզէ որ բացակայող երեսփոխանները Պատրիարքարան բերուելով Ֆաշխանի ենթարկուին :

Բացակայ երեսփոխանները առանց յուզուելու իրենց դէմ եղած այս ցոյցերէն՝ կը շարունակեն Պէօյաքատէրէի ջուրերը թափելու խաղալ և դնելու աղծիկներ խաղցնել :

Ժողովը ի վերջոյ կը քուէարկէ ներքին նոր կառուադիրը որով ասիէ ետքը պիտի կառավարուին նիստերը :

տերը : Այս վերաքննուած կանոնադրին մէջ մէկ քանի խնդրանքներ կանոններ աչքի կը դարնեն :

Այսպէս . յօդուած Գրգ . խօսք ուզող երեսփոխանը պարտի իր խօսած միջոցին մէկ տաքի վրայ կենալ և այնպէս խօսիլ , եթէ վեր բռնած ոտքը վար առնէ՝ իր խօսելու իրաւունքը իսկոյն կը կորսնցնէ : Չախկողմեան երեսփոխանները իրենց ձախ ոտքը վեր պիտի բռնեն , իսկ աջակողմեանները՝ աջը :

Այս կանոնը դնելով կ'ուզուի ժողովը փրկել երկարաբան երեսփոխաններէն , որովհետեւ դիւրին է տասր փայրկեանէ աւելի մէկ տաքի վրայ մնալը :

Հմայեակ Արամեանց յանուն Ս. Գ. Հնչակեան կուսակցութեան վտարեալ և իբրեւ դաւաճան ամբաստանեալ հանգամանքին , կը բողոքէ այս օրէնքին դէմ , սակայն ակնհայտ կախող չըլլար :

Յօդուած 11րդ . Այն երեսփոխանները որոնք կը ստիպուին բանաւոր պատճառաւ մը բացակայիլ նիստէն , կրնան փոխադարձաբար իրենց կիները զրկել ժողովէն :

Այդ յօդուածը կ'աղահովէ ժողովներուն մեծամասնութիւնը :

— Բայց ամուրիները ինչ պիտի զրկեն , կը հարցնէ Ֆիդանայեալ Օրֆէլլայակիրպն Միհրդատ Հայկազն :

— Անոնք ալ թո՛ղ փոխադարձաբար իրենց հովանոցը զրկեն , կը պատասխանէ ձայն մը :

Յօդուած 14րդ . Ազգային ժողովի դիւանը իրաւունք ունի աստեաղութեանց մէջ հարձակողներու երեսփոխան տեարց արտասանած հայհոյանքները , նախախնայները , տխմար գիտողութիւնները , ապուշ տաւթիւնները և անիմաստ խօսքերը :

— Ուրեմն աստեաղութիւնները ջնջենք բոլորովին , դիտել կուտայ երեսփոխան մը :

1914ԻՆ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԵԼԻՔ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԱՂԱԽԱՐԸ

ՄԱՆԿՈՒՆԻ.— Համեցե՛ք պարոններ, Հայաստանի
նմուշներ. հա՛խու բեւեր, ոս՛եր եւ
զլուխներ...

Բայց յօղուածը միաձայնութեամբ կ'ընդունուի
որովհետեւ ամէն երեւոյթիսան կը կարծէ թէ՞ այս կեր-
պով իր խօսքերէն զատ ուրիշ խօսք չպիտի արձա-
նագրուի ասեմագրութեանց մէջ:

Յօդուած 16.— Երեւոյթիսանական ժողովը պիտի
ունենայ իր օրակարգներու հնութեանց թանգարանը
կամ Մուզէոնը ուր զմտաւած վիճակի մէջ պիտի
պահուին այն խնդիրները որոնք մինչև հինգ տարի
լուծուած մը չեն գտած կամ վիճարանութեան չեն եւ-
թարկուած:

Այս յօղուածը անոնց գիտողութեան կ'ընդունուի
և խելոյն կ'որոշուի զմտել և հնութեանց թանգա-
րանը դնել օրակարգին մէջ գտնուած հետեւեալ խնդիր-
ները:

Ա. Տեղեկադիր Ատեհապետաց զիւանի ի մասին
թրքահայոց կողմէ ամենայն հայոց Հայրապետութեան
մատուցանելի գրոյն:

Բ. Խնդիր Եօանէսքուի:

Գ. Հարցում վ. Թէքէեանի ի մասին կեդրոնա-
կան վարժարանի:

Դ. Օրակարգի խնդրոց մասին տալարի Ա.
Գառն օրեանի:

Վերադառնալով ներքին կանոնագրութեան միւս
յօղուածները զանց կ'ընենք յիշատակել մեծ կարեւո-
րութիւն մը չունեն սխառն համար:

Ս Ե Պ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

Քոլերան օրէ օր կը բարդաւածի ու կը զարգանայ,
տարածուելով Պոլսոյ բոլոր թաղերուն մէջ: Թերթերը
կը ծանուցանեն որ Գաւար միաշայի կոչանոցը գոցելու

մասին կրած խփերու փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած է ձեռնհաս իշխանութեանց միջև։ Կ'ըսուի թէ քրդերան ալ կրած խփ փոխանակութիւն մը ունեցած է ժամատարութիւն հետ սրով համաձայնութիւն մը գոյացած է իրենց միջև համերաշխութեամբ գործելու։

Գաւառներէ հեռոյդէ սրտապնդիչ լուրեր կը հասնին։ Քիւրտերը հազիւ օրը 4³/₆ հայ կը սպաննեն, և առեւտնաւորութիւն թիւը զգալապէս կը պակսի։ Հողային խնդիրը հաշտարար կարգադրութեան մը կը յանգի որուն համեմատ հայերը իրաւունք կ'ունենան իրենց պատկանած հողերը մշակելու և փոխադարձաբար Քիւրտերուն ալ իրաւունք կը տրուի անոնց հունձքը քաղելու։

Օսմանեան խորհրդարանի մէկուսներուն նոր ընտրութիւնները կը կատարուին ամէն կողմ։ Ընդհանուր ոգևորութիւն։ Թուրք թերթերը, յանուն ցեղերութիւն և համերաշխութեան, խորհուրդ կուտան իրենց վարսնաւոր եղբայրներուն որ միմիայն թուրք երեսփոխաններ ընտրեն, քանի որ Սահմանադրութեան չորսին ալ իսկ հաւատարմութիւն կը տրիք Օսմանեան պետութեան ամէն ցեղերուն մէջ և թէ Թուրքի ու մահմետականի խտրութիւն չկայ։

Միւս կողմէ կիներ, տիկին Զապէլ Եսայեանի առաջնորդութեամբ, քաշարկելու և ընտրելի ըլլալու իրաւունքը կը պահանջեն։

Անգլոսներ 16ին հսկայ միթիինլ մը տեղի կ'ունենայ Թաքլիմի մարզարմին մէջ։ Տասը հազար կիներ, հովանոցներով զինուած կը մասնակցին միթիինկին։ Բուռն ձառեր կ'արատաւունին էրիկմարդոց բռնակալութեան դէմ։ Տիկին Զապէլ Ասատուր կ'առաջարկէ կիներու իրաւունքները պաշտպանելու համար օրաթերթ մը հրատարակել ժանհալ անունով։

—Ո՛չ ժանհալ չըլլար, կը դռէ ցուցարարունի մը, շատ մեղմ է այդ անունը, աւելի զօրաւոր անուն մը ընտրենք՝ օրինակի համար Գնդասեղ։

— Գնդասեղը բաւական չէ, Մկրտս անուանենք մեր թերթը, կը պոռայ ուրիշ կին մը։

Միթիինկը կ'որոշէ անունի ընտրութիւնը թողուլ ապագային և օրաթերթի հրատարակութիւնը սկսող բունքով ընդունիլ։

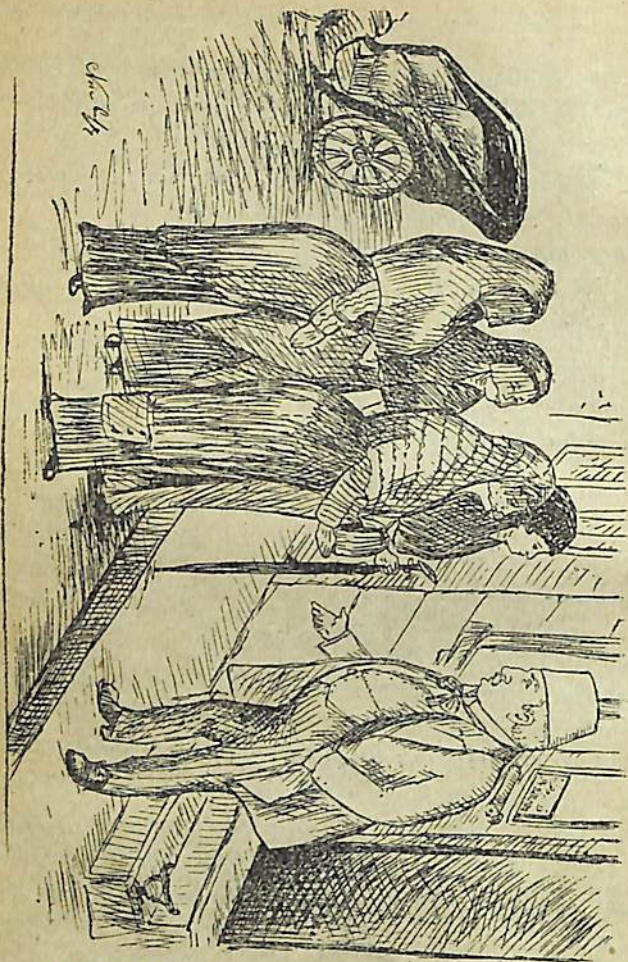
Ցուցարարունիները յետոյ թափոր կազմելով կը յառաջանան դէպի Բերայի մեծ փողոցը և մէկ քանի գլխարկավաճառի խանութ թալլելէ ետքը կը ցրուին։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Անձրեւներ օդեր։

Ազգային ժողովը կը յաջողի վերջապէս մեծամասնութեամբ օրինաւոր նիստ մը ընել։ Ա. Գառապրեան և Հմայեակ Արամեանց կը խօսին. պաղ և ցուրտ։ Յետոյ խօսք կ'առնեն Ա. Վառսեան և Յ. Շահրիկեան. փոթորկաւոր հողմունք։ Միջոցաւ Հայկազն, Պարզե Փափազեան, Խնդիր Սիմոն, Դաւիթ Տէր Մովսէսեան և Տօքթ. Տատուր միանգամայն կը խօսին. խառնակ եղանակ։

Քրդերան, իր սովորութեան համեմատ, նորէն կուգայ մէկ քանի ամիս Պոլիս բնակելու։ Բաղաքապետութիւնը գործի վրայ է։ Թերթերը կը ծանուցանեն թէ լուրջ միջոցներ ձեռք պիտի աղնուին Գասըմ փաշայի բաց կոյտնոցը գոցելու համար ծրագիր մը պատրաստելու մասին։ Ծրարարագէտները 100,000 ոս-

ԹՐԲՈՒՀԻՆԵՐԸ ԵՒ ԶՕՅՐԱՊ

ՇԻՔ ԶԱՆԸՄՆԵՐ.— Շնորհակալութիւն Զօհրապ Էֆենտի .
մեր դատար պաշտպանած էիք .

ԶՅՐԱՊ.— Կիներուն դատը իմն է. և ես... կիներունն իմ Զեղե
ծառայելով՝ ինքզինքիս ծառայած կ'ըլլամ. . . .

կէր հաշիւ մը կը ներկայայնեն կոյանոցը գոցելու հա-
մար , քաղաքապետութիւնը 500 դրշ . կը արամադրէ :
Կը յուսացուի թէ մնացած գումարն ալ կարելի պիտի
ըլլայ հայթայթել :

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Ամիսներուն ամէնէն անտանելին : Անձրեւ , ցեխ ,
աղատութիւն առէն կողմ : Քաղաքապետութիւնը քիչ
մը աւելի զօրկ տալու համար ցեխին ու փողոցներու
աղատութեան՝ կարգ մը մեծ պղտորներու սալա-
յատակները փակել կուտայ , իբր թէ վերանորոգելու
համար :

Հեղեղանման անձրեւներ վեհետիկի կը կերպա-
րանափոխեն Պոլիսը : Պեղծիքական ընկերութիւն մը
Պոլսոյ փողոցներուն մէջ հաւարկութիւն հաստատելու
համար մեհաշնորհ կը խնդրէ կառավարութենէն : Պահչե
Փափուի հրապարակին վրայ տալեան մը կը հաստատուի
անուշ ջուրի ձուկ որսալու համար : Մոռմնամարդ
հանդէսի անօրէնութիւնը մրցում մը կը կազմակերպէ
Թաքսիմի պարտէզէն մինչև Պօն Մառչէ լողալու համար :

Քաղաքապետութիւնը փողոցները մաքրելէ յուսա-
հատած , հրահանգ կուտայ աղօթքներ կատարելու
անձրեւը դադրեցնելու համար : Վիլնէլմ կայսրը հեռա-
զիր մը ուղղելով՝ ցաւակցութիւն կը յայտնէ տեղա-
տարափ անձրեւներուն համար և կ'ըզէ թէ առտու ի-
րիկուն կ'աղօթէ առ Աստուած որ Կ. Պոլսոյ ողը պայ-
ծառանայ : Այս հեռագրին վրայ անձրեւները աւելի
կը սաստկանան :

Մինչդեռ Հայկազն այս անձրևոտ օդերուն շնորհիւ մէկ քանի շաբթուան մէջ 50,000 հովանոց կը սպառէ և կը հարստանայ : Ասոր վրայ՝ Ազատական կուսակցութեան քաժնուելով՝ Կեդրոնի իմբաւելցութեան կը յարի և մինչև ոտքերը խոշոր բալթօ մը շինել կուտայ :

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Վերջին ամիսը որ տարին կը փակէ և դէպ ի ներ տարին ճամբայ կը բանայ :

Այս առթիւ ամէն ոք իր հաշուեյարդարութիւնը կ'ընէ տեսնելու համար թէ տարուան ընթացքին մէջ ի՞նչ գործ տեսաւ, ինչ չափ կ'ամ գէն ըրած է :

Այդ հաշուեյարդարութիւններէն կը տեսնուի որ Պատրիարքարանը 365 թաղրիր գրած է որոնց համար սպասած է քսան քօփ թուղթ, երեք օխա մելան և 200 գրիչ, իսկ ի փոխարէն ընդունաւ է երկու հարիւրի չափ « իշալլան իճապընա պաղըլըր », իսկ 165 հատ ալ մերժում :

Ազգային ժողովի տարեկան հաշուեյարդարութեանէն կ'երևայ որ 28 նիստ տեղի ունեցած է, 560 ճառ խօսուած է, 224,000 բառ արտասանուած է և օրա կարգի խնդիրներէն ո՛չ մէկը լուծուած է :

Թերթերու հաշուեյարդարութեանէն կ'երևայ որ տարւոյն ընթացքին մէջ « ամենատուր շաղիւրէ » 18250 լուր հրատարակած են, որոնց 18249 հաւը հերքուած են :

Հայաբնակ գաւառներու տարեկան հաշիւը ցոյց կուտայ թէ տարւոյն ընթացքին մէջ միմիայն 1422 հայ սպաննուած և 766 հայուհի առևանգուած է, ինչ որ ցոյց կուտայ այդ գաւառներուն մէջ ապահովութեան և տարրերու համերաշխութեան հետզհետէ զօրանալը : Կեցցէ՛ ուրեմն Օսմանեան ժողովուրդներու եղբայրութիւնը :

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թեթեւ անգաղտնապահութիւն մը մէկ քանի ամիս առաջ ձեռքս հասցուցած է շարք մը խմբադրականներ որոնք սահմանուած են լոյս տեսնելու 1912 յունվարի սկիզբները : Կը փութամ այժմէն իսկ դանդաղ գեանդել այս Տարեցոյցին մէջ, յուսալով որ այս կերպով պիտի կրնամ շահել արագ լրատուութեան մեծագոյն մրցանակը :

Առաջինն է ԲԻԻԶԱՆԴԻՍՏԻ տարեկան տեսութիւնը, Բիւզանդ Քէչեանի կողմէ ստորագրուած :

« Վերջացող տարին նշանակալից եղաւ Ալթանիան կան, Մալխոտական և Արաբական ապստամբութիւններով, որոնց համար մեր պետութիւնը ստիպուեցաւ միլիոնաւոր ոսկիներ ծախսել : Քոլերայի համաճարակն ալ ո՛չ նուազ ծանր դժուարութիւններու մատնեց օսմանեան պետութիւնը, տնտեսական տաղճապ մը յառաջ բերելով, որուն հետեւանքը եղաւ ուստեսողէններու, հազուադէպ, բնակարանի տարապայման սղութիւնը : Սիպիրի սահաղին որուն քաշը սահմանադրութեանէն առաջ 14-16 դրուշի կ'առնէինք, մինչև 22-23 դրուշի բարձրացաւ, վերջացող տարւոյն ընթացքին մէջ : Մեր պետութիւնը, յունիսի մէջ, Գարաւաղի միջամտութեան և Աւստրիոյ խորհուրդներուն վրայ, համաձայնութիւն մը գոյացնելով Մալխոտե-

բու հետ, յանձնառու եղաւ օրական կէս քաշ եգիպտացորեն տալ ամէն մէկ Մալխորի, ինչ որ տարապայման կերպով սպառեց եգիպտացորենի պատրաստ սթօքը և անոր գնոյն անօրինակ բարձրացում մը պատճառեց։ Ասոր անմիջական հետեւանքը այն եղաւ որ մեր էսնաֆ զատակարգը փոխանակ իր զաւակներուն խաշած կամ խորոված մըսը կերցնելու, ստիպուեցաւ չեփեմպիմով դոհացնել զանոնք։

«Անգղիոյ ձորճ Ե. արքային թագադրութեան հանդէսը, որուն համար բրիտանական մեծադօր պետութիւնը մէկ միլիոն երկու հարիւր հազար կինէ ծախսեց (պէտք չէ մոռնալ որ կինէն սթէյրլին ոսկիէն մէկ շիլին աւելի կ'արժէ) վերջացող տարւոյն կարեւորագոյն եղելութիւններէն մին էր։ Բմբռնելու համար պատմական այդ մեծ դէպքին աւագ կարեւորութիւնը, բաւ է յիշատակել որ միմիայն արքայական և իշխանական հանդիսականներու հազուստներուն համար թէր հազար կանգուն անգղիական ընտիր չուխս սպառած է, որուն եարտան աւելի քան 50 շիլին կ'արժէ։ Հնգկաստանի մէջ, անձրեւներու անբաւարարութեան պատճառաւ բամպակի հունձքին արտադրութեան սակաւութիւնը, միւս կողմէ, վերոյիշեալ թագադրութեան հանդէսին առթիւ սպառած չուխս և սւրիշ կերպասեղէնները, մայրաքաղաքի մանիֆաթութեան հրապարակին վրայ աղետալի ազդեցութիւն մը գործեցին որ ա'լ աւելի չեչտուեցաւ Մաքքեան խնդրին ծագումովը և գերման կայսրութեան յանկարծական միջամտութեան հետեւանքով որովհետեւ Մանչեսթրի հրապարակը, քաղաքական կնճռոտութեան և պատերազմի երկիւղներու պատճառաւ, չկրցաւ բաւականաչափ աղբիւրներ արտածել և

մատուցման ու խնդրանքի հաւատարակչութիւնը խանգարուեցաւ։ Այս դժբախտ կացութեան հետեւանքը այն եղաւ որ մինչ բռնակալութեան շրջանին ձեռք մը հազուստի համար պէտք եղած անգղիական սովորական չուխս մէկ երեք քարթ կամ երկու սթէյրլինի կը գնէինք, ստիպուեցանք չնորոսց 1911 թուականին երկու սթէյրլին մէկ քառորդ և մինչեւ իսկ երկուքուկէս սթէյրլինի գնել։

«Վերջացող տարւոյն մէջ իբրեւ միլիթարական երեւոյթ մը կարելի է յիշել Անատուլի և Ռումելիի երկաթուղիներու նոր գիծերուն մեռաչնորձը որ արուեցաւ Ֆրանսական ընկերութեան մը։ Մաղթենք որ չուսով գործի սկսուի և տեսնենք այդ գիծերուն աւարտումը, որով Անատուլի բարբեր դաշտերուն արմտիքը պիտի կրնանք վայելել և լուբիան որուն միջակ տեսակին քաշը այսօր հազիւ կրնանք 3-4 զշ. ռաւել, այն ատեն ապահովարար պիտի կրնանք ճաշակել երկու դրուշի կամ առաւաւելն 100 փարայի։

«Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ՝ Ռուսիոյ ստանձգութիւնները ի Չինաստան պահ մը մեծ համեմատութիւններ առին և նոյն լսի վայրկեան մը երկիւղ տիրեց թէ ծանր կնճռոտութիւններ պիտի ծագէին կրկին հեռաւոր Արեւելքի մէջ, ինչ որ կրնար տարապայման սղութիւն մը յառաջ բերել թէյի հրապարակին վրայ, մինչ հիմա տեսական գործածութեան համար պարզ թէյին քաշը 40 զրուշի կ'առնենք...»

Բայց թողունք ԲիիԶԱՆԴԻՈՆը և կարգանք ԺԱՄԱՆԱԿԻ տարեկան տեսութիւնը Երուանդ Տէր-Անդրէասեանի կողմէ ստորագրուած։

«Անցեալ տարուան մէջ թուրքիան եղաւ այն բեւեռը որուն շուրջ դարձաւ եւրոպական քաղաքակա-

նութեան առանցքը: Բրիտանական առիծը իր թա-
թերը ծովերուն վրայ տարածած, բաշերը ցնցելով,
պոչի հարուած մը տուաւ գերմանական երկգլխեան
արծիւին որ իր մագիլը երկարած Մարօքեան ծովեղ-
քը, սպառնական դունչը կ'երկարէր գէպի դաղղիա-
կան աքաղաղը որ կը փորձէր կտցել մահմետական
մահիլը, մինչ իտալական կապոյտ երկինքի չողջողուն
արեգակնային ակնախափող ճառագայթները Սեւ լիւրան
գաղաթները կ'ոսկեղօծէին յուսատու խոստումներու
տարափով մը որ նորապսակ Նիքիթա իշխանին ճակ-
տին վրայէն անդրադառնալով կը հասնէր մալիսոր-
եան կիրճերու բարձունքը, ի հեճուելս վիշննական գի-
ւանագիտութեան խաբկանքներուն, որոնց արծար-
ծիչը եղած էր ուսական տափաստաններու հանգույ-
եալ Սթօլիբինը:

«Դիւանագիտական Հիդրան, Հոմերեան դիւաղնի
մը քաջութեամբ պահ մը դօտեմարտելէ ետքը
Եւրոպայի հորիզոնին ամպածրար բարձրութիւննե-
րուն մէջ, ոգեսպառ պիտի տապալէր մարօքեան կրն-
ճիւնն մանուածապատ ցանցերուն մէջ, եթէ Աքիլ-
լեան քաջութիւնը Թերսիաէսեան վեհերոտութեան
հետ ընկերացած՝ Թերսիաէսի կիրճ մը չներկայացնէին
Ադրիականի ափունքներուն վրայ և պատերազմի եր-
կիւղները չընկղմէին Սաիւքսի մոռացութեան գետին
մէջ:

«Վերջացող տարւոյն քաղաքական կացութեան
վրայ մեր այս պայծառ ու որոշ տեսութեանէն յետոյ,
գիտարին չէ գուշակել թէ՛ Թերսիաէս պատգամը տա-
կաւին չէ պատասխանած իդիպոսեան հարցաթիւր-
թեան և թէ՛ Եւրոպայի միջազգային կացութիւնը զերծ
չէ Արամազդեան երկնազորի շանթերէն որոնց փայ-

լակնաճայթ չողիւնը անգոհական լոյսով մը կը լու-
սաւորէ Պալքանեան թերակղզիէն մինչև Սկանտի-
նաւեան սառնամանիքները և Իբերեան ցամաքէն մին-
չև Հոկտեան ափունքը:

«Այնքեւ է որ Հոկտոսի անդնդախոր քստմին
մէջ թաւալող 1911 թուականին՝ քաղաքականութեան
սայլակը հրաբուխի մը վրայ պարեց և թխպահած ամ-
պեր կուտակեցան մեր չուրջը. իցի՛ւ թէ նոր տա-
րին այդ ամպերը ցրուէ, քաղցրաչունչ գեփիւնին
չունչին տակ:

Հիմա որ Ե. Տէր Անդրէասեանի այս տարեկան
տեսութեամբը ամիսի և յստակ գաղափար մը կաղ-
մեցիք 1911 տարւոյն քաղաքականութեան մասին
կարդացէ՛ք հետեւեալը որ սահմանուած է 1912 յուն-
վար մէկի Ա.ՉԱ.ՏԱ.ՄԱ.ՍՏին խմբագրականը բլլալու:

«Պայծարի տարի մըն ալ բոլորեցինք: Յարկով
անլուր հալածանքները մտաւորական Ռուսիոյ գէմ
Պարսկաստանի բռնաւոր Շահին, Մէհմէտ Ալիի ճիգեր
իր կորսնցուցած թաղը ձեռք բերելու համար, Թուր-
քիայի մէջ հայ պուրժուազիայի և կղերականութեան
և ազականաւ մտաւորականութեան երբեակ չիզա-
կակցութիւնը Դաշնակցական շարժերուն գէմ, հեռա-
ցող տարւոյն երեք գլխաւոր իրողութիւնները եղան

«Մենք այս իրողութիւնները կը գլխեք իբր
ընկերային հոգեբանական հարց: Մեզի համար ան
ձերը գոյութիւն չունին և մենք անսնցմով չենք հե-
տաքրքրուիր՝ բնաւ: Այս հայեցակէտէն՝ Եկատելո
պարզուող տխուր իրականութիւնը, մենք այս տեսա-
բանի դիմաց ո՛չ զարմանք կը զգանք և ո՛չ ալ բար-
կութիւն: Հոգեբանական բնորոշ երեւոյթ մըն է այ
որ ունի և՛ իր արամաբանական գոյութեան իրաւուն

քը և՛ իր տարրերային անհրաժեշտութիւնը : Մենք
կը ցաւինք միայն որ ստիպուած ենք մեր զօրութեան
և կորովի մի մեծ բաժինը սպառել՝ անպայման
պայքար մղելով այդ երեւոյթներու դէմ, փոխանակ
մեր ամբողջ գործունէութիւնը նուիրելու ցեղային
վերածննդեան և ընկերային բարեշրջումի անտեղի-
տ սլի պահանջներուն :

«Բարեբախտաբար մեր պայքարը տուաւ բաւա-
րար արդիւնք : Յարիզմը իր գործած ոճիրներէն սար-
սափա՜ր, հոգեվարքի յետին հոնգիւնները կ'արձակէ :
Մէհմէտ Ալի կորակուր տեղի տուաւ Ահմէտ Ալիի և Քեռիի
հերոսական գունդերուն առջև, և այստեղ մեր պուրժուա-
զիան, ինքն իր մէջ պատակտուած, առանց որոշ ուղ-
ղութեան, առանց իտէալական ձգտումի, առանց գա-
ղափարային սկզբունքի, անպոչ և անդլուխ զան-
գուած մը կը ձևացնէ, որով կարելի է նոյն իսկ
գլխուն վնասկան հարուած մը տալ :

«Մենք, ինչպէս անցած տարի՝ այս տարի ալ նոյն
ուղղութեամբ պիտի քաշինք : Պայքար գաղափարային
հողի վրայ, պայքար հասարակական գեանի վրայ,
պայքար յետադիմական տարրերու դէմ, պայքար կղե-
րա-շարիթալիսթ դասակարգի դէմ, պայքար գործա-
բանատիրական և հողատիրական ըռնաւորութեան
դէմ :

«Մենք կը շարունակենք կռիւը դրօշակը աւելի
բարձր բռնած, շարքերը աւելի սեղմած, բռունցքները
աւելի պինդ գոցած :

«Թող անոնք մտածեն հետեւանքը : Յանածնին կը
հնձեն . . . »

Վերջին վայրկեանին ձեռք ձգեցի նաև Հմայեակ

Արամեանցի տարեկան մէկ տեսութիւնը կՈՀԱԿԻ մէջ
երեւնալու սահմանուած, որ սա բառերով կը սխալ-
ք :

«Ինչպէս վերջացող տարւի մէջ, այս տարի ևս
մենք իբրև Սոցիալ Դէմոքրատ Հնչակեան . . . » :

Բայց չկրցայ ընթերցումս շարունակել . Պ. Յ.
Ճանկիւլեան թուղթը ձեռքէս քաշեց պատուեց : Եղած
կորուստը չատ մեծ է :

ՆՐՈՏ

ԱՐԻՆ ԵՒ ՊՐԱՄ

[Կ Ի Կ Օ Ի Կ Ա Ր Ծ Ի Ք Ն Ե Ր]

Երբ դրամը ծակ է, չանցնի՛ր, կիները միա՛յն
ստոր չնորհիւ կը . . . քշուին :

* * Սիլիկ դրամը չա՛տ դժուարութեամբ կարելի
է քշել . անգամ մը որ կիները սիլիկոսն աւելի չա՛տ
և չատ կը քշուին :

* * Տարիքը առած աղջիկները Մահմուտիե ուղի-
ներուն կը նմանին . կը քշուին, բայց երպապը
պէտք է :

* * Ոսկի մը աւրելու համար ֆոթէի ստաֆները
աւելի ինսաֆը կը շարժին, քան կիներու . . . սա-
ռաֆները :

* * Կինն ու դրամը երբեք տարբերութիւն չու-
նին . երկուքն ալ ծոցդ կը պահեն :

* * Մարդ հանգիստ ապրելու համար չա՛տ դրամ
և . . . քիչ կին ունենալու է :

* * Աշխարհիս երկու գլխաւոր անտանելի բաներն
են . ագեղ կիները և . . . խալպ դրամները :

ՈՏՔՈՎ... ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՂՈՎԸ

Աշունն էր աշիւած այլ ևս առէն կողմ
 Ու գեփիւռին տեղ կը փչէր պաղ հով:
 Շատ խորհրդաւոր գիշեր մ'էր լսիկ,
 Թեթեւ անձրեւ մը կը տեղարձ մեղմիկ:
 Օրումն խոնջէնքէն յոգնած, ուժասպառ՝
 Բարեկամին հետ — տիրացու Գառար —
 Տուն կը դառնայինք քայլերով դանդաղ,
 Ուր մեզ կ'ըստպանէ մեր կիներ մասաղ:
 Մեր գէժ կ'ելլէին անցորդներ ցանցաւ
 Ռձանք անժըպիտ, խոժու գերդ մացաւ,
 Մինչդեռ ուրիշներ, ժպտերես ու հեղ,
 Նոյն խկ յարգանքով բարեւէին մեզ:
 Մեր խօսակցութեան ճամբուն հիւթն էր լով
 Այն հսկայ միթինկ, ճառերն ու բողոք
 Զոր Բերայի մէջ լսեց ամէն ոք
 Ուղղուած Ռուսիոյ Զարին անողոք՝
 Որ կը չարչարէ Հայերը խեղճ
 Կարծես ըլլային անոնք կարմիր բողիչ
 Դիւանադէտի առած մեծ հովեր
 Պերճախօս որպէս Կիլերոն, Հոմեր,
 Խօսք կը փարգէինք ետ՝ նաև Գառար,
 Հանք ունէինք մենք խօսքի անսպառ:

Բայց երբ մօտեցանք մեր տունի փողոց,
 Ուր լապտեր մ'հաղիւ կ'արձակէ մէկ բոց,
 Հարուստ յոյնի մը տան դրան առջեւ
 Յոյն բալիքարիա մը չըջէր թեթեւ:
 Ո՛չ ոք կը լսէր իր ոտքերուն ձայն
 Ու չէր ալ շնչեր կարծես դերդ արձան:
 Արգեօք իր գրպանն ունէր մի աքծա՞ն
 Ու կ'ուզէր բանալ հարուստին քացա՞ն:
 Մեր մտքէն շատ մը կասկածներ անցան
 Որոնց ամէնքը չեն արժեր... աղցան:
 Գուցէ ան ըլլայ մի հէք սիրահար՝
 Որ իր սիրունին կ'ուզէ կանչել վար:
 Ու՛ հետաքրքիր դերդ ճառը կ'սկի՝
 Մեծ ծառին ետին մենք ըրինք տիտիկ:
 Ա՛լ չէինք խօսեր լո՛ւս ու ակնդէտ
 Կ'ուզէինք գիտնալ խնդրոյն ելքը գէթ:
 Ժամն ալա թուրքա հաղիւ կար երկուք
 Եւ կ'անցընէինք մենք շատ մեծ երկունք,
 Զի այդ անժամօթն եթէ մեզ գիմէր,
 Կա՞մ մեզ ցուցընէր փայլուն ընթրիլէր,
 Մենք ի՞նչ կրնայինք ընել եթէ ոչ
 Մեր բոլոր ոյժով պոռալ բարձրագոյն:
 Մեր քով չունէինք ո՛չ բիր, ո՛չ դանակ,
 Այլ միայն մատիտ, գրիչ ու թանաք,
 Ու մինչ երկիւղի, զառանցանքի մէջ
 Հաւկիթ կ'ածէինք մոթին մէջ անվերջ,
 Ո՛հ, նըմարեցինք ուրախութեամբ մեծ
 Որ անժամօթ մարդն ա՛լ առաւ զալեց:
 Մէյ մ'ալ գիմացի տան մէկ աղախին
 Բացաւ պատուհանն վերի սենեակին,
 Գլուխն հանեց դուրս ու ձայնով վախկոտ՝

Յոյն լեզուով գոչեց. «Եկո՛ւր Բանայօթ :»
 Ու կարծելով թէ հոն է տարիածուն
 — Բան մ'որ ա՛լ յայտնի եղաւ նոյն պահուն —
 Շուտ վար երկարեց չուան մ'իւր ձեռքով
 Որուն կապուած էր մի փռքրիկ կողով :
 Իսկոյն կանգնեցանք առանց չուակի
 Ու դէպի կողով դացինք ուղղակի :
 Վեր վար փողոցը նայեցանք ուշով,
 Բարեբախտաբար ո՛չ ոք կար մեր քով :
 Մութը ծածկած էր ամէն բան մեր չուրջ
 Ու թէպէտ երկչոտ բայց ձայնով մը լուրջ .
 «Ծօ՛, Գասպա՛ր, ըսի, ժամանակն է ուշ,
 Արդ պէտք է որ մենք հոս ըլլանք ապուշ .
 Եթէ մենք գողնանք չուտ մը այս կողով,
 Ո՛չ ոք չի տեսներ, եղի՛ր ապահով :»
 Սիրտս նոյն պահուն բարախէր թիւք-թաք
 Ըսի. «Երկաթը կը ձեծեն տաք տաք :»
 Կտրեցի չուանն իմ դմելիով
 Ու ձեռք անցուցած այն սիրուն կողով
 Բնկերօջս հետ չուտ մը տուի խոյս :
 Փողոցը մութ էր, զի չի կար շատ լոյս .
 Մեզ հետապնդող մէկ մարդ չը տեսնար .
 Ըսի. «Բաղդն ինծի չէր ժպտած առանկ :»
 Կողովը ձեռքըս դերդ Գեմոսթենէս,
 Տունս մոռնայի ուրախութենէս,
 Եւ լապտերի մը լոյսին տակ աղօտ
 Դիտեցի ուշով կողովս խնկահոտ .
 Ի՛նչ զարդարուն էր, կոկիկ, խնամոտ,
 Որուն վրայէն կուգար կնկան հոտ,
 Փաթթուած ամբողջ գոյնդգոյն, սիրուն
 Ժապաւէններով կարմիր, երկնագոյն :

Բայց բաւական ալ ծանր էր իմ կողով .
 «Մէջն արդեօք ի՞նչ կայ» հարցուց զարմանքով .
 Բնկերս՝ որ կ'ուզէր անպատճառ բաժին
 Ո՛հ, ինչ որ ելլէր մէջէն թանկագին :
 «Ծօ՛, սո՛ւս, կ'ըսէի ջիդերս ելած դող,
 Շատախօսութիւնդ քիչ մը մէկ կողմ թո՛ղ .
 Եթէ մեզ բռնեն հիմայ իբրեւ գող,
 Ունի՞նք մեզ բանտէն մարդ մը աղատող :»
 Ու հետաքրքիր ծայր աստիճանին՝
 Երբոր տուն հասանք, սենեակ մ'առանձին
 Առանձնանալով՝ փակեցինք փեղկեր,
 Վարագոյր, սօօր, սենեակին դռներ :
 Առի մկրատը, կտրեցի բոլոր
 Այն ժապաւէններն հմայի՛չ, աղուոր :
 Վերջապէս բացի կողովին բերան,
 Մէջը փաթթուած թուղթեր զանազան
 Չեւացրնէին աղուոր մի բաքէթ՝
 Որ դուրս կը հանէ, ո՛հ, խելքդ գլխէդ :
 Ծրարն ալ բացի պահուած թաքթաքուր,
 Բայց, ո՛հ, մենք եղանք խիտ յուսակաւոր .
 Թուղթերուն մէջ ի՞նչ ըլլայ՝ կը հաւնիք .
 — Վրան բո՛յր թափուած, աստ՛ղ, չոր . . . քաք . . . փկ :

ԸՆԿԵՐ ԽՆԺԻՆԺԻ

ՄԱՐԳԱՐԱՊԱՏՈՒՄ

ԸՆԹԵՐՑՈՒԱՄՍ Ի ԿՈՒԿՈՒԼԻԿ ՄԱՐԳԱՄ ԲԷՒՄ

«Եւ յամի՛ն 1912 չնորհաց Տարւոյ, կատարելոց են դէպս և զիպուածս մեծամեծս յ'Ազգիս Հայոց, և այս ամենայն սքանչելիք՝ իբրեւ աւետիս մեծի խնդութեան, տարածեալ արեւոյնն ի չորիս կողմանս համօրէն աշխարհի:

Եւ ահա՛ ինչ որ պատահելոց իցեն:

Ա. — Հայք սիրելոց են զմիմեանս՝ որպէս մուկն և զկատու, և խնամութիւն հաստատեցին ընդ նազելափայլ կուսանս և ընդ փառլախ երկտասարդս իւրեանց:

Բ. — Բարթուղիմէոսն Չամիչեան, յարուցեալ ի գերեզմանէ իւրմէ, առօշ և փառօշ և պարագայիւք իւրովք, եկեալ բազմեցի յաթոս Պատրիարքութեան Կ. Պոլսոյ:

Գ. — Դաճնակցականք և Հնչակեանք, և ևս Վերահագնալք, Տեփուկեանք, Վարդնիկեանք, Սամառնակեանք և Խոզանաբակք և որք վերակազմելոց են առ յապալս, եղիցին ճան ճիշէր, խուզի սառմասի, և որպէս մի հօտ և մի հովիւ, ի միում բոթայի ձուլեցին: Յայնմհետէ մի՛ ևս ծեծ, մի՛ ևս սփա, մի՛ ևս խըռկիւռ, մի՛ խըռպած, մի՛ խեռ, մի՛ առեւութիւն, մի՛ խըռս և մի՛ քիւֆիւր քեաֆիր:

Դ. — Վասն ամբառնալոյ յաթոս Հայրապետութեան Ամենայն Հայոց, Հ. Օրմանեան ո՛չ սակաւ փորձս և մօռտօլինաս դարձուցէ, սակայն վասն ճշխարանութեան գործոյն, կաթուածս ունիցի ի վերնադաւառս մեծակառոյց խալչայի իւրում:

Ե. — Մի ոմն ալեգարդ վարդապետ, կոչեցեալն Ղեւոնդ Մաքսուտեան, ընտրեցի Պատրիարք՝ վարին Երուսաղէմի, որոյ բարձեալ վերացուցէ զպարսոս և զկուսակեալս պարսիս, զանմարանութիւն և զխրվըզըլըռութիւն Միաբանութեան նորա, և վերածեալ բարձրացուցէ զվանս Երուսաղէմի և զկալուածս նորա: արժանի յարգանաց և պատուոյ, և ևս, բազմաշահ փոխատուութիւնս արասցէ համբաւեալ դրամատանց և մեծազօր պետութեանց Հնոյ և Նորոյ Աշխարհի:

Զ. — Մի ոմն Խնդիր, կոչեցեալն Սիմօն, բայց ո՛չ Յօնանու, եղիցի Պատր. Փոխանորդ ի Պոլիս և լիազօր գործակալ՝ Աթոռոյ Երուսաղէմի և վահան՝ Միաբանութեան և շահուց Երոս:

Է. — Ռուսահայ բանտարկեալք և աշտորախնք, եղիցին անդամս Դաւաբարութեան և երեսփոխանս Տումային Ռուսաց:

Ը. — Որք և որքունիք, այրիք և որրեւայրիք Հայոց աշխարհին, կեցեալ երջանկութեամբ, կահօք և կարասօք, ընչօք և պէս պէս հարստութեամբ, պաղօք և պաղչէիւք, ունիցին զայլիս, զարտօրայս, զկալուածս հասութաբերս, զամառանոցս և զձմեռանոցս, զկասս և զօթօթօպիւս, զչոգեհաւակս և զերիվարս, և ուտիցեն և ըմպիցեն և ուրախ եղիցին յոյժ:

Թ. — Ի հայաքնակ դաւառս Աշխարհին Հայոց, մի՛ ևս հարստահարութիւն մի՛ յախշտակութիւն, մի՛ կողոպուտ, մի՛ բարբարոսութիւն, մի՛ աւազակութիւն,

մի՛ սպանութիւն , մի՛ շնութիւն , մի՛ անեւանդում ,
մի՛ բռնի խաղամարտ , մի՛ բանտ , մի՛ տանջանք , մի՛
Քէօն Հիւսէյրին վաշա , մի՛ տէրէ պէյիս , մի՛ Շէրիաթճի
կուսակալս և պաշտօնեայս , մի՛ մի՛ և մի՛ , այլ եղիցի
երկիրն այնպէս իմն , մինչ զի ազատագրիք Ներսիսի
և Ամերիկայի , ըղձանօք բացազանչեացեն ասելով՝ «Ե-
րանի՛ , երիցս երանի՛ որք բնակեալ են ի Հայաստան» :

Ժ. — Քիւրտք , ագնուազարմ և սիրակցորդ եղ-
բայրակիցք մեր , մերկացին ի վայրենութենէ իւր-
եանց և մտցեն ի շաւիղ քաղաքակրթութեան : Ունի-
ցին զնախնական և զբարձրագոյն դպրոցս , զհամա-
լսարանս Գեղարուեստից , Գիտութեանց , Գպրութեանց ,
Լեզուաբանութեան , Բժշկութեան և Իրաւարանութեան :
Լեզու և Գրականութիւն քրդական՝ տիրապետեալ տա-
րածեսցի ի սիրիւս աշխարհի և ստուեր անոցէ ի վե-
րայ ցաւագար Հայոց : Եւ եւս , Քիւրտք ունիցին զտպա-
րանս , զթանգարանս , զընթերցասրահս , զնոյակապ
թատրոնս , զգործարանս պէս պէս արուեստից և ճար-
տարութեանց , զգրադարանս , զքաղաքագէտս , զմա-
տենագիրս , զ«Կուկուկ»ս , զ«Ազատամարտ»ս , զ«Բիւզան-
գիոն»ս , զ«Ժամանակ»ս , զ«Արեւել»ս , զ«Արեւմուտ»ս ,
զ«Ներկին»ս և զ«Նրկիր»ս : Եւ եւս , շինեսցեն զկառու-
ղիս , զերկաթուղիս , զհեռագիրս , զհեռաձայնս , զթիւ-
նէլս , օդային կամուրջս և զդղեակս , ևս , ևս և ևս՝
վերածեսցեն զաշխարհն խոպան՝ միոյ գրախտի Նդե-
մական :

ԺԱ. — Անզուգական բարերարն ? Հայոց Սուլթան
Ապտ-Իւլ-Համիտ Բ. միահամուռ ձայնիւ և բիւրաւոր
քուէիւք կոչի յաջորդութիւն Գէորգայ Ուաշինկթընի ,
ի նախագահութիւն Հանրապետութեան Միացեալ Նա-
հանգաց Ամերիկայի : Սակայն Համիտ ամենայն հա-

մեսաութեամբ ի բաց կացեալ՝ հրաժարի յայսմ ան-
փոխարինելի պատուէ , խաւելով թէ «Անցեալ եմ զա-
ւուրբ և ո՛չ ևս կարող եմ Ամերիկացոց ևս զայն
ամենայն բարիս և զչնորսս զորս յանցելունն առա-
տապէս արարի իմոյ սիրելի հպատակացս Հայոց՝ երե-
սուն և երեք ամս ողջոյն : Լաւ է ինձ , ասէ , և փա-
փաքելի յոյժ , զի տայցեն ինձ զվերատեսչութիւն
Հայաբնակ վեցեակ նահանգացն Հայաստանի , զի անդ
հիմնեալ զմի նոր երլարդ՝ թէփ թէմիդ արարից զաշ-
խարհն և զբնակչութիւն նորա : Եւ եւս , վասն բարօ-
րութեան աշխարհի , եղեց զաշխակից Ամենաողորմած
Ջարին Ռուսոյ և ազատասէր Արքայից Արքային , ի-
մոյ հոգեհատոր բարեկամին և Շահին Պարսից՝ Մէ-
հմէտ Ալիի» :

Սուգ մեծ և անմխիթար տրամութիւն պատեաց
ընդ համօրէն աշխարհն Միացեալ Նահանգաց՝ վասն
մերժողական բանիցն Գանլը փառիշահին :

ԺԲ. — Եւ եւս , «Կուկուկ»ն Երզրծարան , յետ ճո-
ղելոյ երրորդ կնոջ իւրոյ , և զկնի տեղաւորելոյ ի-
րիւի ուֆագլը զերկոտաասանեակ լաճս իւր՝ ի գիշեր-
պառակ վարժարանին Կարապետեան , հրաժարելով
հրաժարեսցէ յաշխարհային կենցաղոյ , առնուցու
ղկարգ եկեղեցականութեան և ելցէ յաթոռ կաթողի-
կոսութեան Տանն Աղթամարայ : Եւ եւս , անդ հիմ-
նեսցէ զայրիաստանս , զլուստատանս և զմայրապե-
տանոցս՝ ի շինութիւն Ազգին Հայոց և ի հոգեւոր և
ի մարմնաւոր մխիթարութիւն՝ աւուրց ծերութեան
իւրոյ :

Այսպէ՛ս ասէ՛

ԻՇԻԹՏԷ ԻՆԱՆՄԱ ՄԱՐԳԱՐԷ

ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

“ԼԱ ԲՈՒՍ”

Արևելեան ձկնաթանկերն թղթատարական պաշտոնակէն դեռ նոր դուրս ելած Բարիզեան ամենաթերթին. հովը վրան, du dernier bateau բառն է այս, «la poisson» :

Լաուուսին մէջ տակաւին գոյութիւն չունի, հետեւաբար անօգուտ է դաշն վնասել Նուպարեանին մէջ, ինչպէս նաև Լուսինեանին :

Բարիզի պուրճարները, գլխաւորը թերեւս և խիստ հաւանականաբար պախաւի մէջ շարունակ bûche քաշող խաղամոլին մէկը դարբնած ըլլալու է այս բառը, ճշգրտօրէն բացատրելու համար կացութիւն մը որուն մէջ ստէպ կը գտնուին մարդիկ, երկրագունդին այս կամ միւս կէտին վրայ :

Մարդիկ ուր որ ծնած ըլլան, որ աղբին ալ պատկանին, կ'ուզեն աստուածապաշտ ըլլան և կամ անկրօն, սեւամորթ, պղնձադոյն կամ ճերմակ, կրթեալ կամ անուս, հարուստ կամ աղքատ, զարգացած կամ տիրացու, այս կամ ան պետութեան ներքեւ, ամուրի կամ ամուսնացած ամէնքն ալ անպայման, առանց բացառութեան, ընկերային որոշ, անխուսափելի երկու

գլխաւոր բաժանումներէն կամ մէկին կը պատկանին և կամ միւսին :

Միջին ճամբայ չի կայ :

Տեսէ՛ք, ամուսնական վիճակը տառակ չէ : Չէք կրնար վճարար ըսել թէ մարդիկ կամ ամուսնացած կ'ըլլան և կամ ամուրի :

Պղտիկ լեզէն մը չէ որ կը կազմեն անոնք՝ որ միջին ճամբայ մը դառն ըլլալով, մինչեւ մեռած օրերնին ոչ կ'ամուսնանան և ոչ ալ կը մնան ամուրի :

Այդ խելացիները maitresse կը պահեն, որով թէ ամուսնացած կ'ըլլան և թէ ամուրի :

Իմ ակնարկած վիճակս contrebande չի կրնար ունենալ :

Մարդկային երկու գլխաւոր բաժանումը որուն վրայ կը ծանրանամ, կատակ չի վերցնել և երբ մարդս մէկուն կը պատկանի, այլեւս հնար չի կայ միւսին անցնելու, նոյն խիլ եթէ բոլոր փազանքները իջեցնես Ռուսաստանէն և բոլոր հրեշտակները երկինքէն :

Կարճ կապելու համար անմիջապէս ըսեմ թէ, երկնից գտակին տակ երկու տեսակ մարդ կայ : Բաղդաւորները և... ուղուհուրները : Les chancards et les guignards :

Բաղդաւոր կ'ըսեն անոր որ հող կը բռնէ և ոսկի կը կտրի :

Ուղուհուրներու ստուար եղբայրակցութեան կը պատկանին անոնք՝ որ ոսկի չգլխայ մը կը գտնեն գետնէն և երբ շուկան կը տանին ծախելու համար, խժուժօրէն կը պատասխանուի իրենց թէ գետնէն գտածնին... doublé է պարզապէս :

Այս յուսախարութեան, այս անողորմ պատրանքին
avoir la guigne կ'ըսէին ժամանակաւ, բայց հիմա,
pour être dans le train, պէտք է ըսես, il a la poisse :

Բառերն ալ, մանաւանդ ֆրանսերէնները, անոնք
ալ իրենց մօտն ունին, կանացի պերեւեթներուն
պէս :

Մէկ ատեն anangké, fatalité, malchance, déveine
բառերը կը գործածէին ուղուրսուզի խմատով :

Ասոնց յաջորդեց guigner և այժմ գրեթէ երեք
ամիսներէ ի վեր ասոնց ամէնքն ալ հրապարակէն
քաջուեցան տեղի տալու համար poisson ար իրբեւ
բառ աւելի բիժ է, աւելի կտրուկ, աւելի յանկուցիչ և
աւելի collant :

Ուղուրլու և ուղուրսուզ մարդոց վրայ կպչուն,
վիժակական և լուսապայծառ օրինակ մը տալու հա-
մար ձեզի, Սուրբ Գիրքէն պիտի առնեմ Ադամը և
Ղովար :

Ազամին պէս և կամ անոր չափ ուղուրսուզ մարդ
արեւը երբեք չէ լուսաւորած և ինկած չունի որ և է
մօր մը արդանդէն :

Մեր բարեպաշտող նախահայրը ce guignard micro-
bolant, երբեք առիթը չունեցաւ, երբեք կ'ըսեմ կոր
տեսէ՛ք, բաղդատութեան գնելու եւայլն ծիծերը որ և է
կնկան մը սափնքներուն հետ : Թէեւ իրբեւ compensa-
tion, վախ ալ չունէր cocu ըլլալու :

Բաղդաւոր մարդ էր, ընդհակառակը Ղովա, Արբա-
համու տոհմէն. որ կնկանը հետ օր մը skating գա-
ցած ատեն, մէյ մ'ալ ետին դարձաւ որ մատամը...
աղէ արձան կտրեր է :

Ժամանակակից ուղուրլու մարդոց թագաւորն է
Բիւզանդ Բէշեան :

Ուրբաթ օրուան ծախած ապրանքը, առանց որ և է
պատճառի, կրկին գինով կը ծախէ շաբաթ և մարդիկ,
իր յաճախորդները ըսել կ'ուզեմ, փոխանակ բարկա-
նալու, և կամ գիտողութիւն ընելու, ձայն չեն հա-
ներ, ընդհակառակը կը հիանան վրան :

Քասիմ, ահա ձեզի մարդ մը qui a la poisse, մին-
չեւ սոկորին ծուծը :

Անցեալ չորեքշաբթի, իրիկուննէ, գրաշարներուն
կը յանձնէ cliché մը որ կը ներկայացնէ, — կարծեմ
արդէն գուշակած ըլլալու էք, — Եֆէնիէրիներու չեֆի-
նիպաշին ճափէր աղայի մօրուքը ամիլոդ էօմէր
ուսաին նոտած տանը ձիւղ գէմը գանուող պէզազ
կիտէրկէլմէզօղլու Հիւսէյինգասէ Պէշիր աղայի աներ-
ձագին խաֆասար Բէրէշմսիզ ճինկօզ չալուսին պատ-
կերը :

Եւ գրաշարները, քիչիկ մը par distraction և շատ
մըն ալ sիւզի աղդեցութեան ներքեւ, կ'երթան կու-
գան և հետեւեալ օրուան թերթին մէջ կը տպեն...
Քասիմաղօր Սարգիս Գօշուհեանի լուսանկարը :

Cliché պզտիկ տարբերութիւն մը եթէ կ'ուզէք,
բայց ի՞նչ poisson, ի՞նչ p isse :

Ալ կրցայ կարծեմ բացատրել ձեզի թէ ի՞նչ կը
նշանակէ poisson և ինչ տեսակ պարագաներու մէջ կը
գործածուի բարիգեան այդ նորելուկ բառիկը :

Հիմա, ես իմ վրաս poisson պատմութիւն մը պիտի
ընեմ ձեզի և պիտի տեսնէք թէ մինչեւ ո՞ր կրնայ
երթալ ուղուրսուզութիւնը :

Գատրգիւղ կը բնակէի 1889ին : Առանց թուական
ձշտելու ալ կրնայի սկսիլ պատմութեանս, բայց ամէն
ներկայանալի պատմութիւն պէտք է որ թուական մը
ուսենայ սկիզբը, ինչպէս ամէն presentable պիֆթէք

անհրաժեշտորէն պէտք է ունենայ չուրջը տապկուած բաքաթէս, կամ էն քիչը petit pois.

Թուակաւնը անպատճառ պատմութեան մը վառե-
րականութիւնը չի հաստատեր, ինչպէս գետնախնձորը
չաւելցներ պիֆթէքին համը և սիււմէն աղւորութիւնը
կիներուն, բայց ի՞նչ կ'ուզէք որ ընեմ, առանց gar-
nitureի ոչ պատմութիւնները կը քշուին, ոչ պիֆթէք-
ները և ոչ ալ դժբաղդաբար կիները:

Ուրեմն, ինչպէս որ պատիւը ունեցայ ըսելու, ա-
տենօք Գառըզիւղ կը բնակէի: Եթէ Հիւսնի-Մանսուր
ալ բնակէի, նորէն պատմելիքս աս պիտի ըլլար, քանի
որ մարդիկ, ինչպէս նաև կիները, նոյնն են ամէն տեղ
բացի Հայկթիէն ուր կանայք որթի տերեւ իսկ չեն
գործածեր, ինչ որ շատ կը դիւրացնէ ա՛ռ-եւ-սուրբ:

Եթէ գլուխնիդ կը ցաւցնեմ էրբ, հրաման ըրէք
կարճ կապեմ, այդպէսով ընդատաջ գացած կ'ըլլաք
փախաքիս:

Արդ, ասկէ քսան կամ քսաներկու տարի առաջ —
թուակաւն մը որ չերիտասարդացներ զիս, աւա՛ղ —
առտու մը կանուխ, ձմեռ առաւօտ մը, առաջին շոգե-
նաւին հասնելու համար Րիզա փաշայի պատին եր-
կայնքը բռներ կ'երթայի կոր:

Յանկարծ ձիւնին մէջ մարդ մը տեսայ փռուած:
Նախ զիակ մը կարծեցի, բայց երբ աւելի մօտեցայ,
ստուգեցի որ այդ ձիւնին մէջ թշուառականօրէն տա-
պըլտկող մարմինը, գիւղին բնակիչներէն խիստ ծա-
նօթ անձնաւորութիւն մըն էր:

Նիքօլաքի Բաբատօփուլօն էր ան, մանած ծախող
և հանած վարած հարուստ յոյն վաճառական մը որ
նշանաւոր էր գիւղին մէջ իր invétéré գինեմուլութիւ-
նովը և իր կնոջ Մեւրիմէնիի գերապայծառ աղւորու-
թիւնովը:

Գիւղին համաշխարհիկ երիտասարդութիւնը Քաղ-
կեղոնի Դիցուհին տիպոսով կնքած էին զինքը, հա-
մերաշխութիւնով մը որ, կարծես այդ թուակաւնին
սկսած ըլլար 1908ի Սահմանադրութիւնը:

Մէկ կողմէն Նիքօլաքին կը խմէր և միւսէն՝ Մէլ-
փոմէնին կ'գրօսուէր, faisait la noce ամէն անոնց հետ
որ բաղդը գէմը կը հանէր:

Խրիմեան Հայրիկ իր Դեախսի Ընտանիք, այդ mē-
nageը ճանչցած ըլլալէն ետքը դրի առած ըլլալու է,
եթէ չփոթութիւն մը զիս չի վրիպեցներ:

Մէլփոմիւնեան այդ բաղդաւորներուն մէջ մինակ
ես մաս չունէի:

Հետեւաբար կը նայէի այդ կնկան այն ծակ աչ-
քով որով չորս օրէ ի վեր բերաններն բան չի գրած
մուրացկաններ կը դիտեն Cooperativeի ցուցափեղկին
մէջ գրուած խաւեարը:

Բերնիս ջուրերը կը վաղէին, բայց ի՞նչ օգուտ:
Կիները խաւեար չեն որ սիրտդ քաշած ատեն ներս
մանաս և յիսուն տիւրէմ առնես:

Կամ ամբողջ քուկը կ'ըլլան և կամ մաճիւ: Թե-
ւովք կը սրբես լորձունքներդ և կ'անցնիս կ'երթաս:

Երբ ատանկ ձիւնին մէջ փռուած տեսայ սպունդի
և Բօլնիւրայի պէս խման Նիքօլաքին յանկարծ լոյս
ծագեցաւ մտքիս մէջ և այն տարօրինակ յուզմունքը
զգացի ներսս ինչ որ զգալու են՝ կ'ենթադրեմ՝ Քրէտի
Փօնտիէի առաջին պարզեւը վաասկողները:

Վայրկեան մը կանգ առի այդ չնչաւոր զիակին
քով և սկսայ խոկալ, հաչուել և երազել:

Կարծես ներքին ձայն մը աղիքներուս մէջէն կը
պոռար:

— Ի՞նչ ես կեցեր, աւանակ, ամէն ատեն ասանկ
առիթ չի ներկայանար, չօգտուի՞ս, հայտե՛ չարժէ:

Եւ իրաւ ալ առիթ մըն էր, une occasion որ ամէն պարագայի մէջ շատ աւելի օգտակար կրնար ըլլալ ինծի քան Թիրինկի և կամ Քարլըմանի բոլոր occasionsները միացած :

Անթուրթեան համար կ'ըսեն թէ՝ չար խորհրդատու մըն է : Զափխընութիւնը անթուրթեանէ վար չի մնար :

Ստէպ կը պատահի որ չափխընները աւելի խելք կ'ունենան Հորոյէն ալ, Մըմբեանէն ալ :

Séance tenante յղացայ combinaison մը և պիտի տեսնէք անմիջապէս թէ ինչ աշխուժիւ ձեռնարկեցի գործադրելու :

Բլանս պատրաստած էի երկու վայրկեանի մէջ : Քսան տարի առաջ, չեմ ըսեր թէ աւելի խելք, աւելի հնարամտութիւն կար քովս, բայց ամէն պարագայի մէջ շատ աւելի եփսխեցութիւն արուած էր ինծի, ինչպէս դուք ալ քիչ մը ետքը պիտի համոզուիք առանկ ըլլալուն :

Քանի որ փրիէ նիքօլաքին խելակորոյս և ինքզինքէն լուր չունենալու աստիճան գինով լնկած տարածուած էր ձիւնին մէջ, ինքզինքը չի յարգող խողի մը նման, իբրեւ քրիստոնեայ իմ առաջին պարտականութիւնս էր գեանէն վերցնել զինքը և տանիլ յանձնել տունը :

Բայց ինչո՞ւ չիտակը չի գրուցեմ. այդ վայրկեանին ոչ Քրիստոս մաքէս անցաւ, ոչ մարդասիրութիւնը, ոչ տասնարանեայ պատուիրանքները, և ոչ ալ Գոուգեան պատուելին տարածել ուզած սկզբունքները :

Հապա, այդ մարդուն կողակցին Մէլփոմէնիի գեղահրաշ աղուրութիւնը, Սաքսի խմորէ չինուած

միսերը, համբոյրի պատրաստ բերանը, գրկելու համար չինուած թեւերը, չինական մեղանով կարծես գծուած յօնքերը, արքայական կուրծքերը, իր դիւրահաղորդ բնասութիւնը, ոյժի, կորովի և երիտասարդութեան համար իր ունեցած մասնաւոր յակումը, ագուաւի թեւերուն պէս սեւ մազերը և յամալիլի ձերմակութիւնը ունեցող ակոսները :

Մէլփոմէնին կը պատկանէր կիներու այն հազուագիւտ տեսակին, որ երբ փողոցին մէջ դէմդ կ'ելլեն խրոխտաբար հանգրիճուած, բարեձեւ, ճապուղ մարմին մը կը ցուցադրեն առջիդ, և որոնք առանձնաշնորհումը ունին կարծես ժպտելու՝ սրունքովին և խօսելու՝ իրենց իրանով :

Շնորհի, հրապոյրներու, հեշտաբոյր բարեմասնութիւններու, խնամուած մաքրութեան, Լիւպէնի մէջ թաթխուած պատառ մը որ համով ըլլալու էր պօլ հակիթի մէջ թաթխուած ձուագեղի կտորի մը պէս :

Եւ ըսել թէ էրկանը գինովութիւնը պատճառ պիտի ըլլար որ հաղորդուէի այդ զգլխիչ, կենսատու նեքտարէն :

Ներսիսիիս ձայնը .

— Թնտա՛, կը պոռար ուժգնօրէն :

Հիմա, Բլանիս երկրորդ մասը :

Գուրգուրանքով, խնամոտ ձեռքերով, գթութեան քոյրի մը անձնուիրութեամբ պիտի վերցնէի մարդը գեանէն և թեւը մտնելով, ի հարկին գրկելով, — Բեկիլանի ոյժ եկած էր վրաս — պիտի տանէի տունը և յանձնէի կնկանը :

Հովուերգութիւնը հոն տեղի պիտի ունենար :

Դուռը զարկածիս պէս, Մէլփոմէնին, որ անպաշտակաւ անկողնին մէջ կը գանուէր առաւօտեան այդ

ժամուն, կարծելով որ եկողը Նիքոլաքին էր, մէկ շապիկով վար պիտի վազէր թեւերը, սրունքները, կուրծքերը բաց, մազերը ցանուցիր և աչքերը դեռ քունէն չի յափրացած :

Երկուքս մէկ եղած Նիքոլաքին իր այդ լեռ վիճակին մէջ պիտի տեղաւորէինք քանաբէին վրայ և այդ գործողութեան միջոցին, Մէլիոմենին ժամանակ չպիտի ունենար իր շարժումները և մերկութիւնը հաւակչեալու, ինչ որ թոյլ պիտի տար ինծի կշտանալ գոնէ աչքով իր անքող մասերէն, en attendant mieux :

— Շատ չնորհակալ եմ, բնականաբար պիտի ըսէր ինծի, ձեր մարդասիրութեանը համար և չեմ գիտեր ինչ կերպով երախտագիտութիւնս ձեզ յայտնել : Անշուշտ յողնած ըլլալու էք այս անպիտանը մինչեւ հոս բերելով, գաւաթ մը թէյ կ'առնէ՞ք արդեօք :

Նազ ընելու տեղի չի կար և մինչեւ որ վարը թէյին ջուրը տաքնար, մենք վերը ժամանակ կ'ունենայինք եփելու, ինչ որ այս վայրկեանիս ձեր մտքէն անցնելու վրայ է :

Տրուած ըլլալով Տիկին Բաբատօփուլօի շատ բարակը չի փնտռող բնաւորութիւնը, անշուշտ այդպէս չէք գտներ որ ինքնիրենս փեսայ ըլլայի, տակաւին Րիզա փաշայի պատէն չի դատուած :

Յղացումս յղացում էր, բայց գործադրութիւնը դժուարին :

Այդ ահագին փորով և ծանրակշիւ մարմնով մարդը ինչպէս քաշկուտելու, տանելու էր մինչեւ թատրոնին փողոցը :

Հեռապատկերը ոյժ տուաւ բազումներու և առանց մեծ աքնութեան գետնէն վերցուցի մարդը, թեւը առի թեւիս տակ, և clopin clopant ինկանք ճամբայ :

Քառսուն քայլ դեռ չառած, ողբացեալ Արիկ էֆէնտին գէմերնիս ելաւ և կարծելով անշուշտ որ ըրածս մարդասիրական գործ մըն էր, — Աֆէրի՛մ, աղաս, բաւ, վարձքդ Աստուծոյ առնես :

Ինչէ՛ն դիտնար խեղճ մարդը թէ, վարձքս ապահովապէս այդքան բարձրերէն չէի սպասեր :

Ախ, այդ պատուական մարդը ինչո՞ւ ողջ չի ձգեցին որ այս պատմութիւնս իրեն ընէի բերանացի... :

Նիքոլաքին միշտ խելակորոյս գրեթէ շալկած կը տանիմ կոր :

Աղէկ որ պատուհանները մարդ չի կար... :

Ձերօյէն վար օդով մը և կարողութեանէս վեր գործ մըն էր ըրածս, բայց ի՞նչ փոյթ եթէ այդ Գողգոթային ծայրը Աւետեաց երկիր մը կ'սպասէր ինծի :

Խելքիս բերկրանքը՝ մարմնոյս չարհարանքը զգալու ժամանակ չէր ձգեր կոր ինծի :

Քանի մը վայրկեան եւս և ահա Մէլիոմենին, մերկ ուսերը, երախտագիտութիւնը, թէյին ջուրը, ննջատենակը, անկողինը և... tout ce qu'il faut pour écrire.

Տասը քայլ եւս և երկնից արքայութեան պիտի արժանանամ :

Այդ հալկետով վերջին ճիգ մը եւս և շատ գրծուարութեամբ դռան առջեւ գտնուած հինգ վեց սանդղակներէն վեր կը հանեմ այդ զգայաղիրկ Նիքոլաքին և ճիշտ այն պահուն որ մէկ ձեռքս մէջքին և միւս ձեռքովս տանը զանգակը պիտի քաշեմ, անակընդալ կերպով խելքը վրան կուգայ մարդուն և չուղունքոտ չրթներով սա բաները կը նետէ երեսիս.

— Էյլալլահ, հայսէ կի՛թ աքքը :

.

- Բաքէթ մը թիւթիւն , քէշան թէմպէքի ,
Շատ խելացի չեմ , այլ թէ՛վէ՛վէլի ,
- Զօնկուլտաք , Թանճէր , Բարիդ , Իտալիա ,
Զի շատ եմ կերած ես թապլօքա
- Սիրաբանութիւն , Ֆլիուդ , ճուռճինա ,
Երբոր զիս ծնաւ մայրս Գաթինա
- Քէրէվիդ , քիմեօն , խապախ , Փասուլիա :
Արդ , զիս մի' մերժեր ո՛վ իմ Մեւանիա ,
- Սպաննադ , շալլամ , վարդ , վարունդ , Փուլեա :
Կ'ուզես նէ կ'երթանք քեզ հետ Աթինա
- Խալուսն , ձմերուկ , պիպէս , լահանա
Ու կ'ապրինք քեզ հետ յաւէտ սիրալիր
- Աժան կարապետ ապրանք , քէլէրի'ր ,
Ի՛նչ աղւոր փչէ հոն քաղցրիկ զեփուս
- Թէստէրէ , քէսէր , պուռկու , թէպէշիր ,
Պարտէզներուն մէջ դաշտերն համառփիւս
- Զայիր ու չիմէն , պարտաւ ու քիւֆիւր :
Պիտի սիրեմ քեզ իբրեւ անո՛յշ փունջ ,
- Եալանճի աօլմա , դգուս կամ հալուս ,
Ա՛յն երկրին մէջ՝ որ մեզ կուտայ թուրունճ
- Ճիզմէ ու լասթիկ , կօշիկ ու բապուս
Հոն շատ մեղմիկ է , ո՛հ , ծովուն մըրմունջ
- Ըստախօզ , միտիա , չաղանօզ , խղունջ ,
Քեզ հետ թեւ թեւի ման կուգանք մենք մունջ
- Եափընճախ իւզիւմ , չալուս կամ խօսուխ
Քեզ կը տաքցընեմ , չեւ բլլար հարբուխ
- Երկրաշարժ , շարժում , լալա , հրաբուխ
Երբոր փաթթուիմ քեզ իբրեւ մալուխ
- Մարսըն քէսմիւր , փայտ , ամուխ , ծուխ ու մուխ :
Քու վրադ ծածկեմ պիտի զերդ դմբէթ
- Կեցցէ՛ հուրրիէթ և կամ ատալէթ ,

- Բայց պիտի չընես դուն ինծի նիսպէթ
- Խաղողի կողով , չիլէկի սէրէթ :
- Մենք ամէն գիշեր կը խաղանք . . . Համէթ
- Եէմէն , Արարիա , Սահարա , Թիպէթ :
- Իրա՛ւ , նախանձոտ մարդ մըն եմ թէպէտ
- Խուլումճի չարշի , սիֆթահ , պէրէքէթ ,
Բայց քեզի կուտամ իմ մեծ պիտիշլէթ
- Ոչխար ու արջառ , անասուն կամ բոյս ,
Եւ հեծի՛ր վրան , դո՛ւ ով չքնաղ կոյս ,
- Արեւ ու լուսին , ճառագայթ ու լոյս ,
Ու արագ արագ դաշտերը տո՛ւր խոյս
- Երազ ու անուրջ , մղձաւանջ կամ յոյս ,
Հիմայ « չէ » մ'ըտեր , հա՛ւատա ս'ըտոյս
- Պիպէս , ստախօզ , աղւորիկ մի կոյս
- Իշկէմպէ , տալախ , ստամբախ հոյզ :
- Դեւ չէր աւարտած , երկայն զերդ մեծ պահք
- Բաթլիճան , հօհուտ , բանճար կամ խապախ
Իր սիրոյ ճառը և տղան ախմախ
- Դգալ ու դանակ , քեսաէ կամ թապախ ,
Յանկարժ իր գլխուն , ո՛հ , կերաւ , չու՛խ ,
- Սեւ Լեռն ու Եէմէն և կամ Գարատաղ
Հաստ գաւազանի ուժգին մի հարուստ
- Զարխափան , Փրկիչ , Յիսուս և Աստուած :
Աղջիկն էր շատոնց հոնիկ խոյս տուած
- Քէսէր , տըրամութիւն , յուզում , կոծ ու լաց ,
Մինչ իր նշանածն , ո՛հ , հանած-վարած
- Եգիպտոս , Աթէնք ու հասարակած
Քէֆալունիայի Յոյն մը անկառկած ,
- Օխա մը գինի , բալամուտ ու հաց
Մեծ ծառին ետին էր ապաստանած ,
- Կայծակ ու փայլակ , շանթ , հուր , բոց ու կաթ ,

- Լսած էր բոլոր խօսքերն վրան բաց
 — Բութ, ստոր, չափերաւ և կամ ապաղարձ,
 Ու հիմայ իրեն վրէժն էր լուծած,
 — Լանկայի վարունգ, պողլուղանի տանձ,
 Մինչ արիւնթաթաւ ու խիստ սարսափած
 — Ընկերվարութիւն, սկզբունք ու հարց
 Հէք աղան լալով իր տունը գնաց
 — Ռոչիլա, Կրեստս, ճոխութիւն ու գանձ
 Յիշելով անշուշտ սա՛ դասն անմոռաց
 — Եւ, որովհետեւ, քանզի, սակայն, բայց
 Թէ ամէն աղջիկ չէ... հասարակաց:

ԸՆԿԵՐ ԽԵՃԻՆԵԺԻ

ՄԵՐ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԿՈՆԱԿԵՆ

ՎՌԱՄՇԱՊՈՒՇ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ՀԱՄԻՏԻ ՆԵՐՔԻՆԱՊԵՏԸ

(ՅՈՓՈՒՀԻԻ ՄԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ)

— Ի՞նչ որ ալ ըլլայ, Բարիզի և Նոյն իսկ չըջա-
 կաներուն մէջ ամենէն աղւոր աղջիկն ես ինծի հա-
 մար. ի՞նչ կ'ըլլայ, խոտաովանէ որ այդպէս է, պըն-
 զեց Կի աէ զ'էթուբէթ տեղակալը, հեգնական ալ-
 նարիկ մը ձգելով իր խարտեաշ սիրուհիին՝ Ժինէթ տը
 Նէօլիլի վրայ:

Իրարու հետ խաղացող կատուի ձագերու պէս
 բնաղբական շարժումներ րնելով, չնորհալից Ժինէթ
 դուրսաները կը հագնէր, անկողնին մէջտեղը կոնակի
 վրայ պառկած. մէկ սրունգը օդին մէջ, միւսը վար
 կախած, երկու ձեռքերով վեր կը քաշէր մետաքսէ
 լուսանցիկ պատեանը, բուժբին կլորութիւնը բան-
 տելու համար անոր մէջ:

Սրանեղած, մէջքի յեղակարծ շարժում մը րնելով
 պառկած տեղէն ելաւ. յետոյ վեր առնելով իր հեգ-
 նոտ ու կանաչ մեծ աչքերը ծածկող մազի փնջիկները,
 սա խոտաովանութիւնը ըրաւ կարուկ չեչաով.

— Այո՛, սպասուհի եղած եմ ատենօք... Հիմա
 դո՛ւ եղա՞ր, անշահ հետաքրքիր: Բայց այդ բանը ար-
 դելք մը չէ եղած որ հիմա եկամուտ, սեփական բնա-
 կարան, կառք և ձի, վերջապէս բոլոր փափագած բա-
 ներս չունենամ... Ինծի հետ սիրային յարաբերու-

թիւն ունենալու համար չի բաւեր միայն դրամ ունենալ. պէտք է հաճոյ թուիլ: Թերեւս անմիտ ըլլամ, բայց ո՛չ շատ մը աշխարհիկ կիներուն չափ, ուրոնք բժախնդրութիւն չեն ըներ իրենց սիրահարներու ֆիզիքականի մասին, երբ խնդիրը կը դառնայ դերձակին հաշուեցուցակը վճարելուն վրայ... Այո՛, ըսածիս պէս է: Պէտք չկայ աչքերդ երկիրնք ուղղելու արդահաստանքով: Իմ ծագումէս ամօթ չեմ զգար բնաւ...:

— Միթէ չե՞ս պարծենար ծագումիդ վրայ...:

— Անպիտան... Ինծի համար չէ...: Սիրահարներու անձնագատուութիւնը չվիրաւորելու համար...: Սա էրիկ մարդիկ ալ ո՛րքան ախմար են.

— Շնորհակալութիւններս:

— Բարկանալու պէտք չկայ...: Մտքիս մէջ եղածը քեզի կը գրուցեմ...:

— Այո՛, ոսկիի պէս անկեղծ ես: Բան մը չես ծածկեր:

— Այո՛, թէ՛ բարոյապէս և թէ՛ ֆիզիքապէս: Սրունդներուս պէս հոգիս ալ գեղեցիկ է:

— Անխոհեմ, տեղ մը պիտի ցաւցնես հիմա:

— Մի՛ վախնար: Ատէլ Պօպէշի խօսքին հաւատալու է:

— Ա՛հ, Ատէլ Պօպէշ կը կոչուիս:

— Այո՛:

— Դարձեալ սիրահարներդ չվիրաւորելու համար է որ ժինէթ սը Նէօվիլ ազնուապետական մակդիրը առած ես...:

— Անշուշտ... Թքօտուլուս իշխանը բնաւ չպիտի հաւանէր ինծի հետ ներկայ գտնուելու թատերական առաջին ներկայացման մը, եթէ երբեք իմ նախկին

անունս չիփխէի...: Բայց ինչո՞ւ ըսիր որ այդ մակդիրը առած եմ: Աս քեզի անկիրթ խօսք մըն ալ...:

— Հաւատա՛ որ, անանկ չէ, սիրելիս...:

— Աւելի լաւ. ինչպէս գիտես, չեմ ուղեր նախասինքի առարկայ ըլլալ...:

— Գիտե՞ս թէ ժամանցի համար ի՞նչ ընելու ես հագուած միջոցիդ...: Կեանքիդ սկզբնաւորութիւնը պատմելու ես. դրաւ կը գնեմ որ շատ գուարճալի ըլլալու է, քանի որ սովորական հաւերու չես նմանիր դուն...:

— Ի՞նչ կ'ըսես...: Պիտի պատմեմ պայմանաւ որ ամէն տեղ չառաձայնես:

— Պատուոյ խօսք կուտամ:

— Ուրեմն ականջներդ սրէ՛...: Մանկութիւնս չպիտի պատմեմ: Սաչափ ըսեմ որ Կուրթ ա'Օրի մէջ ծնած եմ և տեղւոյն աշխարհական վարժարանը յաճախեցի մինչև տասերեք տարեկան եղած տառնա, բայց չկրցի վկայական առնել:

— Խեղճ աղջիկ:

— Օ՛հ, ասանկ չատեր կը ձանչնամ...: Յետոյ ծնողքս գիւղ զրկեցին զիս, որովհետև նիհար էի ու բժիշկն ալ յայտարարած էր թէ թոքախտաւոր պիտի բժշկէն ալ յայտարարած էր թէ թոքախտաւոր պիտի բժշկէն ալ ծախքէ չպիտի ելլէին. կնքամօրս քով պիտի զրկէին զիս: Կնքամայրս, որ միեւնոյն ասեմ մօրաքոյրս էր, սպասուհի էր ամուրի մարդու մը տանը մէջ և կ'ուզէր իր քով առնել զիս...: Հետեւաբար օգոստոսի առտու մը հոն հասայ: Հինգ տարի մնացի հոն:

— Հո՞ն ձեռք բերիր փոքրիկ լորամարգիի այդ գիրուծիւնը, այդ թարմ ու բնական գոյները, որոնք անդոր բարեկամութիւններուդ նախանձը կը չարժեն՝ հաւկառակ իրենց գործածած չարարին, որպէս զի այսօրուդ վարդերանդ և թաւշային փայլը ձեռք բերին:

— Այո՛, բայց այդ տան մէջ հասկցայ կեանքին ի՞նչ ըլլալը: Հակառակ տասերեք տարու ըլլալուս, շատ վարպետորդի էի՝ կը գիտէի որ տանտէրը տարբեր վերաբերում մը ունէր կնքամօրս նկատմամբ...: Երբ առանձին կարծէր ինքզինքը, կը գողէր կնքամայրս և «նօնօշիկս» կը կոչէր զայն: Պէտք է ըսել որ ան ալ կայտառ ու աղւոր կէին մըն էր, յորդ լանջքով մը որ չփակէն գուրս կը պոսթկար և լայնանիստ հակափորով մը, որ ամէն թիկնաթոռի մէջ չէր կրնար տեղաւորուիլ...:

— Դուն ալ անոր պէս պիտի ըլլաս քանի մը տարիէն:

— Ապերա՛խա, առ այժմ դո՛ւ ես քու ժինէթէդ, ներկայ վիճակին մէջ:

— Կատակի համար կ'ըսեմ: Գէր կէնները կը պաշտեմ...: Բայց սա պատմութիւնդ աւարտէ՛...: Կ'ըսէիր թէ կնքամայրդ խոշոր զանգուած մըն էր...:

— Այո՛...: Բայց իր տէրը ոսկրուտ ու վախտ մարդ մըն էր, որ հակառակ քառասունը անցած չըլլալուն, վաթսուներոց կ'երեւար: Իր բնատնիքէն մարդու մը հետ չէր տեսնուեր և քաշուած կեանք մը կը վարէր գեղեցիկ վիլլայի մը մէջ, որ անգլիական ձևով յարգարուած պարտէզի մը մէջտեղը չիւլուած էր. մարդուկը շատ խնամք կը տանէր պարտէզին: Այդ տան մէջ երջանիկ կեանք մը անցուցի, այնքան երջանիկ որ չեմ կրնար երեւակայել...: Երկուքն ալ կը սիրէին զիս, իբր թէ իրենց հարազատ գաւակը

ըլլայի...: Դժբախտաբար տանտէրը ձմրան օր մը չուկայ երթալով պաղ առաւ, մ'ի՛նչ իր սպասուհին հեշտօրօք քուն մը կը քաշէր տան մէջ: Մարդը վեց չաքաթ յետոյ մեռաւ...: Ասոր վրայ, հանգուցեալին քուղէնները, քուղիները, քեռորդիները, քեռաղջիկները, եղբայրները և քոյրերը լեցուցան վիլլային մէջ...: Տեսնելու էր անոնց դէմքը, երբ նօտարը կը կարդար հանգուցեալին կտակադիրը...: Մարդուկը բան մը չէր ձգած անոնց. ո՛չ իսկ բողկ մը, կամ շփօլայի ծրարիկ մը...: Գիտե՞ս ի՞նչ ժառանգեց կնքամայրս. ա՛խողջ հարստութիւնը ու ամենքն ալ տունէն վտարեց:

— Ինչո՞ւ կնքամօրդ քով չմտացիր:

— Հիմա պիտի ըսեմ պատճառը: Մէկ տարի ամէն ինչ աղէկ գնաց...: Յետոյ կնքամայրս երիտասարդի մը հետ ա՛մուսնացաւ, որ զինուորական ծառայութիւնը գեռ նոր աւարտած էր: Ֆէրտինանտ կը կոչուէր և գեղապէ՛ս երիտասարդ մըն էր: Դեռ աչքիս առջին է: Անուղղայ մարդ մըն էր: Տասնութը տարեկանիս մէջ կը թեւակոխէի այն տան և արդէն իսկ հաճոյք կը պատճառէի տեսնողին: Ֆէրնան սկսաւ փէշերուս շուրջ դառնալ՝ չարաճճի ժպիտներ ուղղելով ինծի: Կնքմը առջեւ «պզտիկը» կը կոչէր զիս, բայց երբ անկիւն մը առանձին գտնէր զիս, երբեք առիթը չէր փախցընէր. ծիծերս ըսնելով լիարուսն, կը հարցնէր. «Կը բուսնի՞ն կոր»: Հարցնելու պէտք չկար, քանի որ ստինքներս աչքի կը զարնէին և հիմակուան չափ կ'ընթացէին արդէն. բայց ատիկա պատրուակ մըն էր՝ զանոնք չօղափելու համար:

— Կնքամօրդ գանգատեցա՞ր այդ մասին:

— Ես գանգատէի՞. բնա՛ւ երբեք...: Նախ որ կը

ՍԶԳԱՅԻՆ ԴԵՄՔԵՐ

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ժախնայի անկէ... Եթէ ամէն ինչ յայտնէի իսկ,
չա՛ն ի՛նչ պիտի ըլլար... Մեայ որ, միայն առ չէր
պատճառ... Ֆէրեան «թօնաֆ» ազատութիւն մը
կը ձգէր վրաս... Երբ կը տեսնէի որ ինծի շատ լա-
ծանօթ հայուածքով կը մօտենար, քաջութիւնը չէի
ուսնեար խոյս տալու և նոյն իսկ անդէս չարմե-
լու... Պարզապէս կը գիւթուէի... Սարսուռներ կը
զգայի անդամներուս վրայ ու մորթիս մակերեսը, իսկ
Ֆէրեան... հօ՛ր, կուրծքս բռնելով կը հարցնէր. «Կը
բուսնի՞ն կոր»։ Այն ատեն կռնակի վրայ կը փռուէի
յուզումէն ջախջախուած. խողաւքը հաճօյք կը պատ-
ճառէր ինծի, և զո՛հ էի հակառակ կամքիս. թշուա-
ռակները նշմարած էր աչդ բանը։ Ուստի ամբան չեմ
միջօրէի մը երբ տան մէջ մինակ կը դաճուէինք Ֆէրե-
ան։ ասիթէն օդուս քաղեց, զիս գլխէ հանելու հա-
մար... Երեք ամիս տեսեց ասիկա։ Կնքամայրս մեկ
յարարերութիւնը նշմարելով տունէն վռնեց զիս...
Ամէն բան վերջացած էր։ Ծնողքս յայտարարեցին որ
այնուհետեւ զլիսուս ճարը նայելու էի, քանի որ չէի
կրցած կնքամորս համարումը վաշխել...։

— Մանաւանդ որ դուն պիտի ժառանգէիր անո-
ւոնեցածը...։

— Ֆէրեան միտեց կնքամորս հարստութիւնը
զուակ մըն ալ ձգելով անոր վրան։ Խեղճ կիներ ստիպ-
ուեցաւ իրր սանաու ծառայել...։ Ատիկա իրր դա-
ժառայեց ինծի։ Երգութեցայ որ չամուսնանամ...
Անոր ընթացքին պիտի հետեւէի այն բաներուն մէջ
որոնք խոհական պիտի թուէին ինծի...։

— Բան մը չեմ հասկնար ըսածէդ. վարած կեանք
պատմէ՛...։

— Միտքս գրի ձերուկ հասաւուր մը քով մանկ

և հրապուրել զայն, որպէս զի ունեցածը ինծի կտա-
կէ... : Գործ գտնող գործակալութեան մը գիտելով
արձանագրուեցայ, և ութը օր յետոյ՝ ծառայութեան
կը մտնէի ածիւրած, կուստուկլոր և կոկիկ մարդու
մը քով, որ Շաթուի մէջ հիանալի բնակարան մը ու-
նէր... : Ինքնիրենս ըսի. «Աղջիկ, եթէ գործդ գիտ-
նաս, բախող պիտի չիմես» : Ապրանի գնեցի քանի մը
զոյգ նուրբ կօշիկներ, զանազան գոյներով լուսոն-
ցիկ գուլպաներ, կարճ գուլպաներ, ժանեակէ ժիւ-
թոններ, վալանսիէներով զարդարուն չապիկներ,
բաց գոյն գօրտաճեկ և կոշիկ լայն գօտիներ... վեր-
ջապէս այն ամէն բաները, որոնք անհրաժեշտ են՝
ծերուկ մը գլխէ հանելու համար...

— Կ'երեւայ թէ մարդուկը ձանձրացած ըլլալու
էր... : Ապահով եմ որ երկար ատեն չգիմացաւ այդ
փորձութեան... :

— Ի՞նչ անհամբեր ես... : Սկզբնաւորութիւնը չի
հասկցած՝ կ'ուզես վերջարանը հասկնալ : Կը խնդրեմ,
եսդ քան մի ընդմիջեր ալ ես... : Բնազդական և իմ
ոտրիքիս համապատասխան խորամանկութեամբ մը՝
միայն անմեղ աղջկան հովեր առնել, աչքերս միշտ
ստնարհած : Երբեմն փէշերս վեր կ'առնէի՝ սրունքնե-
լոս ցոյց տալու համար, ինչ որ անզգուշութեան ար-
քիւք կրնար համարուիլ : Շատ լաւ կը խաղայի իմ
երս : Սակայն մարդուկը չէր համարձակեր ու է ան-
զատկառ շարժումի մը մէջ գտնուիլ ինծի հանդէպ :
Եմ փնտռած ուրիշ բան էր : Օղին տաքութիւնը
գտարուակ բռնելով, քանիցս անոր սենեակը դացած
ստեն քօրտաճ և էս մը քակեցի, որպէսզի տէրս կա-
ննար հիացումով դիտել իր անձնուէր սպասուհին
նորհալի հրապոյրները... : Ու է արդիւնք ձեռք չը

բերի... : Ծերուկներ կան որոնք աղւոր կնկան մը
չափ կը գիմագրեն... : Վճռական փորձի մը գիմե-
ցի... : Իրիկուն մը (գիտէի որ մարդուկս սալօնին
մէջ կը կարդար) սենեակս ելայ՝ հանուելու համար :
Միայն թափանցիկ չապիկ մը հագած, սրունքներս
մանուշախաղսյն գուլպաներու մէջ կաղապարած, կա-
կարմիր ծնրակապերով ու Լուի ԺԵ. փայլուն կօշիկ-
ներով, տիրոջ սենեակը վազեցի, սարսափահար ճի-
չեր արձակելով. «Ա՛հ, ա՛հ պարոն, խոշոր մուկ մը
կայ մահճակալիս տակ, կ'ուզէ խածնել զիս» . ճար-
տարօրէն կեղծուած յուզում մը դրած էի ձայնիս մէջ :
Առանց նայուածք մը ձգելու իմ հոլանի արդուզար-
դիս անկարգութեան վրայ, որ վարպետօրէն պատ-
րաստուած էր, միասին սենեակս ելաւ, զիս ապահո-
վելու համար. մարդուկը բան մը չգտաւ ու ցուրտ
չեշտով մը ըսաւ. «Չաւակ, մտադիրութիւններ կ'ու-
նենաս» : Այդ տարիքիդ մէջ սակաւարինութեան հե-
տեանք ըլլալու է : Վաղուքն սկսեալ քինքինս պիտի
գործածես» : Ա՛հ, բարկութենէս խելագար դարձած էի .
այդ անասունէն բան մը սպասելու չէր... : Այդ մար-
դը զգացում չունէ՞ր արդեօք... : Մէկ խօսքով՝ խորա-
մանկութիւններս ի դերեւ ելած էին :

— Ժառանգութիւնը ի՞նչ եղաւ :

— Աւա՛ղ, անկէ չօգտուեցայ : Բարեբախտաբար
այդ մարդէն բաժնուէլէս յետոյ իշխան Թրօսիւլիսի
հանդիպեցայ, որ պատուական մարդ մըն է . անիկա
առաջ մղեց զիս և ծանօթացուց ամենուն : Եւ հիմա...

— Քու բարձրութեանդ վրայ կը գտնուիս...

— Քիչ մը...

— Բայց սա ծերուկէդ ի՞նչպէս բաժնուեցար նա-
յինք :

— Ես ձեզի ելայ: Գործը չառ դժուար էր...:
Բայց քէն պահած չեմ անոր դէմ...: Երբ մարդուկը
մեռաւ ա՛յն տակն խնայոյս որ ինչո՛ւ համար բ՛նաւ չէր
ազգուած իր աչքերուն տակ պարզուած հրապոյրնե-
րէս...:

— Ինչո՞ւ համար...:

— Որովհետեւ Ապա-խւ-Համբարի նախկին ներքի-
նապե՛տն էր ան...:

Թարգմ. ԶԱՆՈՒ

ՄԵՐ ԵՐԵՎԱՆԻԱՆԵՐԸ ԻՐԵՆՑ ԿՈՆԱԿԵՆ

ՄԵԼՔՈՆ ԿԻՒՐՃԵԱՆ

ԳԱՐԱԳԱՇ ԳԱԲԻԿ

Ի՞նչպէ՞ս ԱՂՁԻԿ ԿԸ ՓՆՏՈՒՆ

(ԺՈՂՈՎՐԻԱԿԱՆ ՖԱՆԹԵԶԻ)

Տառվերկու հառ մարախա, ութը հառ տիմի վարտիկ
երկու եռադանի կէօպէկ, մէկ պարց, վեց խասա չապիկ
Օտկըս հագածէս պաշխա չօրապ՝ թամ մէկ տուզինա,
Իրէք չարառի օլթա, երկու չիլէ մեսինա.

Չարչաֆներ, չիլթէ, եաթախ մէկը պուրթ, մէկը
պանապալ

Վաթթով սիրտիս սիրածին եանախներուն պէս ճեր-
մակ,

Իրէք խուլաճնոց կօտի, չորս հառ պուրթէ ֆանելա,
Քիւֆէներ, ապօթաներ, ջամջախ, չերջէլ, չալէլա.

Ատոնք օտաչխ էշեան. մէկդի սէտիր, սանաալեա,
Սախախներով խառանֆիլ, շահօյ, բթըռ, սառտէնեա.

Կանք հիմաճուկ մութ վախը. մէկ պաթալ խառաւաճա
Տառվերկու քէպապի չիշ, երկու պզտիկ խուշխանա.

Թուճէ սառը հալան մը՝ կոթովը, քէզա մատէն

Պալլըխի ըսկառա մը կախուած՝ մութ վախին պատէն.

Ֆըլի մը՝ հինգ հարուր հառ, աղած սառտէլա, թիրօղ

Մոխրերի մէջ աղէկ մը՝ պահուած հարուր չիֆթ չըռօզ
Տահա եայլն պահեր, առ չէ իմ ըսելիքս.

Հէլպէթ գուք ալ հասկցաք քի ինչ է իմ նիւթս.

Մինակ սա ալ չը մոռնամ. Թօփ խոսքուն վեց հիւսէլի
Տուն մը մէրաս էմ կերած հէմ աէ իքիլի պիւրիլ

Ամսուն մէկը ըսին մի թախիկ այլըխըս կ'առնեմ

Տաս վերկու խուռուշ կ'ընէ տունիս մասրուֆը կ'ընեմ
Նայէ պիտու մոռնայի, իծծուն օխա տօմաթէս,

Բի տառնականէն կ'ընէ թամամ ա սովերկուք ու կէս.

Տուլի առի հիւսնուկ թէքմիլ սալցաս չինամ եմ.

Բի ծմեռը տինճ նստիմ սալցայի տէրա չը քաշեմ

Ամէն պահըս թամամ է, մինակ մէկ պահս է պակաս,

Մէկը կ'ուզեմ քի կայ աէ չէնցունէ խարիպ եռւլաս:

Մարիկս իզին տուաւ, վախիզ էկաւ ըսաւ ալ,

Բուլին հալիզ մինասիպ կնիկ մը պէտք է կանալ

Փախաթ ինտոր, ինչ պիչիմ, իշթէ հոս է մէսէլէն.

Կարգուիմ՝ հապա՝ հարսը սոյսուն էլլանէ եէսիլէն.

Խալուն չէ քի հոտուրամ, էլլէմիլ ընեմ, սխմեմ

Տէ խանա խանա, «թամամ ինծի ույղուն է» ըսեմ.

Չիւնքի զօս է հիւսնուկ, աղջիկ չիկայ ըզեհիլ

Մէկ հաւը հինգ տօսթ ունի, ամէնքնալ են... հիւ-

սէլի.

Կ'ըսեմ քի էլտէն տիւշմէ օրբէվարի մը առնեմ

Սօղրամ ալ կը մըրամտամ քի ինչո՞ւ պէ՛, մեղքը չեմ.

Իծծուն տարու անձախ կամ սաղլամ եմ էվէլ ալլահ

Քիւրէկները ծեռք առնեմ մէյ մը զուրցեմ նէ «եալ-

լահ»

Շիրքէթ վարօսին պէս ճամբա կուտամ խայլսիս.

Էօտս, պաթը, ֆուսթունս չեմ նայիր պիլէ էտիս.

Հալան «պո՛ւ» ըրած վախթը էս հոն ախընթըն ի վար

Էռսուն խուլած ճուրին մէջ սալլանթիլ կ'ընեմ չարաւ.

Աս տարիքիս էկած էմ լեանի հոշ ըէք մենծըս չեմ.

Փախաթ թէօպէլէր օլտուն տահա տօքթօս տեսած չեմ.

Լաքին տօքթօս կը ճաշնամ, Զարգարը միւշթէրիս է,

Իմին վէլի հիւսնէթս, ճահ ճիւլէրս, պապաս է.

Տահա պաշխա թաղալան, մեծաւորներ կը ճաշնամ

Սօխալը, թէքէս թէքէս, անմէնուն պարեւ կուտամ

Ֆրնաբիլը մէճլիսի աղաներէն վարդկէսը

Սա վուր է գալալլըին կոտրած էն օտկին կէսը

Իշթէ ան ալ կը ճաշնամ քի ափնուն պէտէլ է

Մէկը կռնայ նէ էլէր, թող անոր դաշի հէլէ՛

Խօյինի պէս կը մոտթեմ, խաչոր չեմ նայիր չորս դիւ

Հէլպէթ սօղրա նայող մը կ'ըլլայ իմին մարիկիս.

Չիւնքի էս արունը էմ, չեմ կրնար ընել սաղլու

Խըռս էլլամ նէ արունս կը խաչի «գըմպըն» «գըմպըն».

Անոր համար սանկ ու նանկ կնիկ իմ գործիս չի գար

Նորէն իմ առնելիքս էն աշա տանկ վեր վար.

Խելքը կլօխը քսան վէ եախօս քսանըմէկ

Էվէլ աղուր ըլլայ նէ, է՛... քսանվերկու փէք, փէք

Փաղալը պահա կէլմէղ, հէմ ալ սանկ չիլին կ'ուզեմ,

Ճիլվէլի, ֆախաթ սախըն չըսէ, «էս սա նա կ'ուզեմ».

Հիւսնուկ նայէ՛ ըսեմ, էրկու տարի օգտելիք

Մօրըս սնտուկին մէջը լեյուն պան կայ հագնելիք

Սեւ շաքիս, կոտն ֆիստան, ճերմակ չօրապ, ըսկաւրին

Էլըաղէ վէ լաթիկիլի՝ խառամանտօլ սեւ բօթին

Թանթերա վէ կօտէլա, պունճուխը վրայ ձողց.

Երկուք ալ առմուտիէ, հալխալը հինգը մէկնոց.

Եանի սա նա ուզելու հիւ տեղը պիլէ չիկայ

Մինակ սալիկայ կայ քի ծեռքէն կտոր մը պան կայ.

Մարիֆէթլի է նէ ան հինը կ'ընէ թօսնիսթան

Կը դառցունէ, կը կարէ, կը կարէ կ'ընէ ֆիսթան

Շաս հագնուած պահեր չեն աղէկ պահած է մարս,

Փարս աստված ասած է ըստօրինակ իմ հարբս,
Հաղբը օտթան կայ իքէն թող հանէ կարէ հաղբի
Հէմ մայր կիւմէն չուանք, հէմ ալ ինքը կը կոկտի,
Իշթէ անանկ հարս մ'ըլլայ քի չը դառնայ վրաս երեք
Մուսա հայէ զուրցելու աստուակնիս կայ խոշոր քիւրք,
Իրմէն՝ իմին ուզածըս բէք ծանրը պաներ մը չէ
Պէտք է մինակ կիտնայ քի իրեն անմինը մանչ է
Հէմ չէ անանկ սանկ ու նանկ սըւոր նըմորինին պէս
Խըռս էլլալու չեմ իզար մէյմը չը դառնայ լէքճէս
Քիւմէթը աղւոր կ'ուզեմ, ումուզները քիչ մը լան
Քի մօրըս ֆիստանները աղւոր մը ըլլայ վրան
Տունը իր նէ, հոն տեղը թող ինչ կ'ուզէ նէ ընէ
Մինակ դուրս էլամ վախթը իզին ասնէ թող ինէ,
Ան ալ էկէր ժամ, ուխտի էրթա նէ իզին կուտամ
Ես չէ նէ իզին չիկայ, ետօս էս մէկտեղ կ'երթամ
Պօլքա, մօլքա թող կիտնա, ֆախաթ խաղալ չեմ
ձգեր

Կուլխուս վրայ գէրէ էս՝ բէք ծանրութիւն չեմ սիրեր»
Պիլէքները բազըլը, գէրէ պաղի պէտք կ'ըլլայ,
Խայրխըս վեր քաշեմ նէ ան ալ մէջը կը վըլայ,
Ֆախաթ անոր խառչըլըիս հալան աղւոր ըլլայ նէ
Խայրխիս մէջը կ'առնեմ վեր վար բիսցա կ'ընէ
Սանկ, իր մարն է անի, խոսուլթիչ կ'ըլլայ մէջը՝
Էս ալ քովը, տիւմէնը, նստած խայրխին խըչը
Վառաս ասնաւ, մալուհա «չէս մը սրն պէ» կը
պօսամ:

Թող տեսնայ տէ եաղ կապէ քի ինտոր խուժանաս
կուտամ:

Հասըլը չէնք շնորք էս կնիկ կ'ուզեմ հա, լաֆ չէ
Քի ծանր ծուրը չըլլայ, նէ՛ պօսա, նէ՛ ալ կանչէ
Մարդ եմ, դուրսը մէկ էրկու թէք էկէլ կը վախցունեն

Տէ ասուն կուգամ էֆքեարէս տակը վրան կ'անցունեմ
Ան պէտք չէ քի ծան հանէ չիւնքի ինտոր կտորողը
Անանկ ալ նորէն էս էմ պան ասնող ասուն պէրողը
Խոսմուռուկ ըլլայ քիչ մը, պտորճիկ մը չախաճի,
Չիւնքի օջլոտ բախլայի էս չեմ հա՛, քէօս ալըճի
Հիմա Խոսմխարու, Ֆէնէս Խապեղ, Պալաթ, Թա-
թալլա

Հասըլը իմ թարիֆիս կէօրէ աղջիկ վուր որ կայ,
Խլալուզնին թող խրկեն, աղջիկը տեսնանք, հալինինք
Ատէթ է, ան մէյ մնայ մօրըս հեա խրկեմ պաղնիք
Անկէ սողրամ մէկ երկու տարի եէտկը, էվէլ չէ
Պաալիրաշարան կ'երթանք հոն կ'ընենք «քէտէ պիչէ»
Սըրան հարսնիքին կուգայ, թող ան ալ հարսնիք տեսնա
Տիւզ բախի, մասալքա, գիլլի աշա, լաթէթնա
Ըթըրսիտեա, շարիաէս, խոշոր խաղբիս ֆախաթ
Չմեռ ըլլայ նէ վախթը, աղւոր թալին հէլլալի,
Ֆախաթ մինակ պան մը կայ պան մը քի եա հա, եա չէ
Տիխաթ ընելու սողրա զուրցելու է սի, ճօնչէ:

Ձիրա ես Սաթենիկին ապան մէյ մը վառած եմ
Հաթաս իրեն մէկ էրկու օտքըլը նսմակ կրած եմ,
Հիմա, օլու'ւր ա, իմին աս ըսածներուս, հաւտայ
Վրան կէշութիւն մը կայ, էլլայ մեռնի, պան մ'ըլլայ,
Վէ եախօս կայ պարըլինք իրար սիրենք բտէ նէ
Շէյթան պու եա էս ալ նշան տուլամ ըլլամ նէ,
Ի'նչ ընեմ, նշանը եէ՞ս. օ՛ օ՛ օ՛, աս ըլլալիք պան չէ
Սաթենիկին չէ ըսեմ, աս ալ չըլլար ծառքըս չէ...:
Հոս ըսթօլէն, շաշըրալմ, կայնէ հայիմ, տո'ւս, կամայ
Ինծի անանկ կուգայ որ պէյնըս տեղէն երերաց,
«Գարբի'կ, օղլու'ւմ, քէնալինէ կէլ, պանա՛ պաղըն պէ
պօսամ»,
Էս աս ֆանի տիւնեայէն խաշոր հառի աստար համ,
Պէքեարըլըն դիտըր եօղ. Գարբիկ պուհուան վաղ կէշալի
Կարգուլ'լ, չըլլայ պըտոր'պու դաֆայը տէլիշալիք...:

Մարտիկոս՝ ԱՐՄԱՆ

Հայրենիքի մասին
 այս իմ օրինակով
 հայրենիքի մասին
 1910 Յուլի
 Բ. Կոչին

(Իր ձեռագիրը)

ՔԱՍԻՄ ՍՐԲԱԶԱՆ

ՍԻՐՈՅ ՍԱԿԱՑՈՅՑԸ

Ի ՊԵՏԱ ԵՐԵՍԵՈՒ ՏՂԵՐՅ)

Երգեցիկ սրճարանի ձեռնարկին մէկ անկիւնը
 խորանաչ կին մը կը տեսնուէր: Ըշմարտութիւնը ը-
 տելու համար տարիքոտ անձ մըն ալ կը սլքատար հոն . . . :

Խորանաչ կինը, որ յաճախորդ կը փնտռէր, իր
 այցելագիրն եղող սովին շահելու համար, ձեռնարկին
 պատին տակ կը պտտէր . . . :

Յնժուհին երեք անգամ քսուելով ծերուկին, իր
 գրգռիչ լանջքին ճոխութիւնը կարկանդակ, իր չնոր-
 հալի ու ձկուն հատակը թեթեւօրէն ծռեց, իր մար-
 մարեայ ու ճոխ իրանը ձօճեց: Յետոյ ծերուկին սի-
 րային ախորժակը գրգռելու համար, սիրովառ ու
 խոսամեղից նայուածք մը ուղղելով վարդապետին տեա-
 րակ մը երկարեց, սրուն կողքին վրայ առ թելադրիչ
 խորագիրը կը տեսնուէր .

ՍԻՐՈՅ ՍԷՆՏԻՔԱ

ԿԱԶՄՈՒԱԾ

ԲՍՐԻՋԻ ՇՐՋՈՒՆ ՅՈՓՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ

ՇԱՀԵՐԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄՍՐ

(Իբր հանրօգուտ հանչցուած)

Ծեր սարսուռ բացառ տեսարանը ու հետեւեալը
կարգաց .

Յ Ի Ն Ի Ս — Հ Ո Ն Տ Ն Մ Ի Ն Բ

(Ամբան Սակացոյց)

Պարզ խօսակցութիւն	10 փրանք
Ժամ մը հիացում	15 "
Գերագոյն հեշտանք	20 "

Յ Ա Ի Ե Լ Ո Ւ Ա Ն

Սիրային բառեր (հասը)	0-10 փրանք
Զղային սագնապ (հիկզ վայրկեան)	0-75 "
Լուրջ խօսակցութիւն	1-25 "

Քողովները կ'ընդունուին կեդրոնատեղին. Դօսա փո
ղոց թիւ . 169 (Տիկին Ուսիկէս Ս'Ալանսօն. նախսգահուհի :

Ծերուկ մարդը կնոջ վրայ յատկաւ զարմացկոտ
նայուածքը .

— Դո՛ւք ալ սէնտիքային մէջ էք , բացազանչեց ,
ու դէպի զուռը քաշեց զայն . . . : Հետաքրքրաշարժ
նորութիւն մըն է : Թուռի մէջ ստանիկ գաղափար մը
էն յղացած :

Խարտեաչ կինը մօտերը կը բնակէր , որով չուտ
մը հասան գերագոյն երջանկութեան վայրը :

— Գաւառացի՞ ես , հարցուց կինը իր պատանե-
կան յաճախորդին , մինչ կը սկսէր հանուիլ :

— Տասերկու տարիէ ի վեր միայն . . . : Անկէ ա-
ռաջ , հոս , Աստիէրի մէջ հաստատուած էի . . . բայց
աղջիկս գէշ ճամբու հետեւեցաւ . . . : Ինչպէս յայտնի է
զայնթաղական դէպքերը կը վնասեն ստուտուրին . . . :

Ստիպուեցայ դաւառ երթալ , ա՛մթիս ծածկելու հա-
մար . . . : Բայց յիշատակներ քրքրելու չեկանք հոս ,
յարեց ապուշ ծիծաղով մը , այլ լաւագոյն գործ մը
տեսնելու . . . :

Ու ոսկի մը նետելով սեղանին վրայ , զուարթ
չեչտով մը բացազանչեց ծերուկը .

— Ես Արթիւր Մուշ , անուշահոտութեանց գոր-
ծարանատէր , տասերկու տարուան փոփկալ կեանքիս
փոխարէնը այս գիշեր պիտի հանեմ :

Այդ խօսքը լսելուն պէս , խարտեաչ կինը աթոռի
մը վրայ իյնալով , մրմնջեց .

— Արթիւր Մուշ , Սանիէրի մէջ հաստատուած ,
իմ հա՛յրս է . . . :

Պահ մը սոսկալի լուսթիւն տիրեց : Ծերուկ
կնամուրը առիթէն օգուտ քաղեց , քիչ մը առաջ սեղա-
նին վրայ նետած ոսկին գրպանելու համար :

— Ահաւի՛ր՝ բան պիտի ըլլար . քիչ մնաց որ դրամ
վճարել պիտի առայր հօրդ , յարեց ծերուկը :

Ու ֆանէլայէ ժիլէն հանելով վճռական ու պա-
ղարիւն շեչտով մը ըսաւ մարդուկը .

— Եւ գերազանցօրէն անբարոյագիտն՝ բան մը
պիտի ըլլար ըրածդ , աղջիկս . . . :

ZUT !

ՀԱՅ ՊԱՌԱԽՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

ԱՄՈՒՍՏԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ա Ռ Թ Ի Ի

(Տեսարանն է՝ թաքկէճի, ընդարձակ սան մը ստորնաշարիկի սենեակը՝ ուր հաւաքուած են Պալատի աշխատող թաղերէն իւր երեք երկուստասանեակ առլը չանլը ճաարներ։ Կը նախադահէ վէրթաֆուրդ Հաճի Օղաբեր։ Սիկառի և սուրճի նախնական և անխուսափելի արարողութենէն յետոյ, նախադահը առեանք կը բանայ՝ հետեւեալ յառաջարկով)։

Նախագահ. — Խաթուն մարիկներս, հանրմեքո՛ւն հանրմը քուրիկներս։ Իրաւ է քի առ օրուան ձեզի դահմէթ առլով՝ մինջուկ թաքկէճիները առվէթ ընելու սէպէպը չիյտէք ամա, անտանկ ճանալաճաք ճան վերէճէք իրթիղալը պանի մը համար է քի, անկըճի էտեւ չէի կրնար ձգել։ Իչտէ առ սէպէպով, հէ՛մ պանը ձեզի թարիֆ բրած կ'ըլլամ, հէ՛մ ալ մէկ աճի խափվէս կը խմէք։

Ներկաները՝ (միաբերան). — Առ ի՞նչ լախրուր է, ինչո՞ւ դահմէթ պիտի ըլլայ էղեր։ Ինտան բսածդ

կլօխ կլիտու տալով է քի դոս պաներուն տակէն կ'ելլայ։ Տուն հիմաճուկ առ մէսէլէն ինչ է նէ՛ անիկա պաց քի տեանանք։

Նախգին. — Քա արեւնուտ կոտրտիմ անուշիկ քուրերս, անցած գիշեր թոռներս խաղէթային մէջը պաներ մը լըխըպուցին քի, կէօյամ, Պաալիրաքարանի մէնխալէ կարգաւորներուն մէճլիսը, էրիկ կնկան ախսուաթայի տայիր, անկէց սօղոսամ, իրար ձգելու, խըլալուգութեան, թըռնախօսմայի, նաֆախայի ֆիլանի համար՝ օրէնք նիզամի մը պաչլայեր է՝ էղեր խալէմի առնել։

Եամալը Ելպիս. — Քա սըւո՛ր հայեցէք հէլէ, կարգաւոր բսածդ էրիկ կնկան պանէ ի՞նչ կը հասկնայ քի՛ էլեր է տէ առանկ խամուտ իշիներու կը խսուտուի կոր։

Սրուանալը Կարեհ. — Ես հիմա անանկ կարգաւորներ կիտէմ քի, քառսուն տարուան դահիկին քար կը հանեն։

Խըլալուգ Կիլիկար. — Առ բսածդ հախլը է ամա առ չէլա կնիկ ունեցողները թիւթիւնի խաչախի կ'ըլմանին, մենք իտէ, հէօճէթլի, խօնթուաթլը խսուաթպան բսել էնք։

Նախգին. — Քա դուք հիմա պանին սօնը նայեցէք։ Առ աՊաալիրաքարանին էպիսկոպոս վարդապետները՝ էրիկ կնկան պաներու իլէն, կեսուրի, զօնքանջի, էթրաֆ թառաֆի, դուռ դրացիների համար անտանկ օռանսըղ, անտանկ չըլլալիք վօռէնքներ նիզամներ խուսմիշ բրեր էն օր, Եանի խմանալու ըլլաք նէ՛ ֆօթօզնիդ պիլլիս չիչէյի թըխած կ'ընէք։

Ոռու պօզան Սլեմեան. — Ինձի՛ նայեցէք... էյօր քի առ էպիսկոպոս վարդապետները օրին մէկը կար-

դուելու ուռուխտաթ առնեն նէ՝ առ տրած նիզամներ-
նին թող իրենց մէջը խուլլանմիշ ըլլան : Մենք հիշ
մէկ վախիթ մը խաղուել չենք ըներ վեսեւլամ :

Մայասըլը Իպրահիմ . — Ես օրնամ պերանս պա-
նալու օր ըլլամ նէ պաշխա թիւուիւ կը պանամ հա՞ :
Կարգաւոր ըսածդ թող մինակ իրեն ժամուն իլէն ա-
ղօթիկն նայի տէ ասանկ պոյէն վեր պաներու մէջ
չի մտնայ , չինքի , պաղի կարգաւորներու համար
անկաճիտ անանկ ըռէզիլ պէթնամ պաներ կը հասնին
կոր քի , սանկընա Գիրգօրեսու Լուսաւորիչը պիլէ ըլ-
լայ նէ՝ չամաչըր փոխելու պէս մէզարէն կ'ելլայ տէ
հաւատք կը փոխէ :

Օռսկի Մարենե . — Կայնեցէք ձեզի պան մը հար-
ցունեմ : Մերին չօճուխութեան վախիթը կարգաւոր
խըսմին տիք եախալը քօլալը չապիկ կը հագնէր :
Տահասը վար . կըճըռլը փօթին կալօշ իլէն՝ կոնակնին
սամուռով խարըչըխ վառչախ քիւրքեր կը հագնէին :
Սուրբ Աւետարանը ըռաղի՞ է առ պաներուն : Արե-
ւուն կոտորտիմ , էն առջի էրիկս նախը կ'ընէր քի ,
Քիրիստոս էֆէնտինիս օր մը օրանց առ աշխարհիս
վրայ ըռահաթ վախիթ մը չանցուց : Հաթտա , Մեծ
Պաքի մը մէջ , հաճի ըլլալու համար վերըսաղըմ կա-
ցած ասենը՝ զօռով զառով կիւճպէլա էշու մը վրայ
նստեցուցեր են , ան ալ վո՞վ կիտէ , մութլախա խալ-
տըրըմները աւրուած ըլլալուն սէպէպովն էղած է :

Տիպսիգ Սուրբիլ . — Ատոր նայիս նէ՝ առաջուան
կարգաւորներուն վրան կլօխը խունկ կը հոտեր , հի-
մաճուկուաններուն քովէն ամսիս նէ՝ ինքիզինքդ լա-
վանտաճի խանութի մէջ կը կիտնաս :

Նիսպի . — Քա արեւնուտ մեռնիմ , դուք լախը-
տըն փէ՛ք հեռուները տարիք , ասը՛լ պանին մէսէլէ-
յին նայեցէք :

Ֆիքնե Հոռուի . — Էյ ամա լախըտը մը կայ քի
«Աշ թաշըյընճա քէվճէյէ փահա օլմաղ» : Աս մասխաւ-
կութիւնները շանի կ'իմանամ կոր նէ , մազերս սան-
կընա Չէմպէրի թաշին պէս կը անկուին կոր :

Նիսպի . — Աս ամէն ըսածնիդ հախլը է ամա , մենք
հիմա առ կարգաւորներուն դրած կարգուելու պանե-
րուն տայիր նիզամները խաղուել պիտի ընենք :

Էրիկ ծեծող Անրաւան . — Ինծի մնալու օր ըլլայ
նէ՝ մենք առ պանէն կէօյամ հիշ խաղար չունինքէն
կալով , ան քի հուսա տեղուկը լօնճա խուռմիշ ըրած
էնք նէ , կլօխ կուլխու տալով էրիկ կնկան կարգուե-
լու , ներսի դուրսի պաներու , իրար ձգելու , խըսի
կիւռի տայիր պաներու համար օրէնք նիզամի մը
մենք՝ թէրթիպ ընենք քի , պարէ կարգացողն ալ ,
իմացողն ալ քսան մասը մէյստեղ խածնէ :

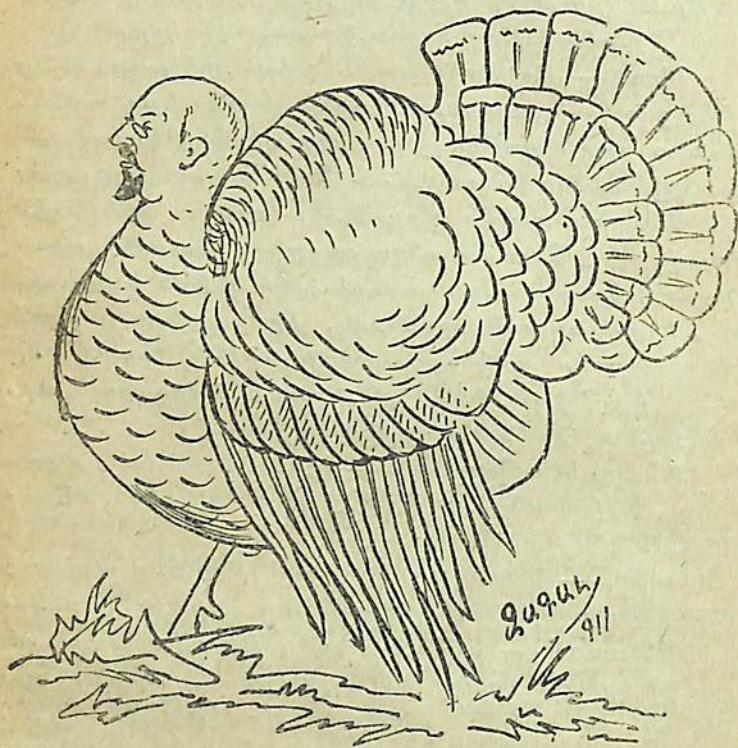
Ներկաներ միաբերան . — Էյ հէմէն պերանդ պաղ-
նենք , Անթառան , ջա թէվէքէլլի չէ քի զեզի «Ազըլ
Պէզէսթէնի» կ'ըսեն :

Նիսպի . — Անանկ է նէ թո՛ղ Անթառանը պաշլայէ
մերին խուռմիշ ընելիք նիզամները սըրաւամիշ ընել :

Անրաւան . — Ամէնէն առաջ , թոնախօսմա ըսուած
առ էվ երխըճի պանը էպէս իլ էպէս պիտի վերնայ :
Հէմ ալ , առ պանին համար էնջմիւրածիւմին իլէն ,
վերըսաղըմի , աստեզի երեք պատվիրաքները պանը-
րանք պէտք է քի կարգան :

Ներկաներ միաբերան . — Խապուլնիս է , աֆէրի՛մ
Անթառան :

Անրաւան . — Էյոր քի պտակ ընող տէրտէրը ա-
ռաջուրնէ կիտէ էզեր քի թոնախօսմայի խօնթաթ
կայ տէ կէօրէ կէօրէ պտակ ըրեր է նէ՝ առ տէրտէրը
ժամուն պակը նստեցնելով՝ մօրուքը թըռաշ ընելու է :

ԱԶԳԱՆՆ ԴԵՄՔԵՐ

ՄԵԼՔՈՆ ԿԻՒՐՃԵԱՆ

Լաքին, ֆարաղամ ըսենք զի, հար մը մար մը իր
կէօնիւլ խօշնուարկէթովը կը հանէ իր ունեցած տու-
նին եախտա խանութին մէկ տիրէկը փեսին պաղը-
լամիէ կընէ էղեր, ասոր վօ՞վ ինչ կընայ ըսել:

Ներկաները. — Հախը է, միւրովէթէ էնտաղ օլ-
մաղ:

Անրառան. — Տահա ըսելիքներ ունիմ:

Փերթաֆարգ Սուրբիկ. — Տուն լըմնցուր զի ես պիտի
պաշլայլամ:

Անրառան. — Կարգաւորները խափուղութիւն չի
պիտի բնեն:

Ներկաները. — Խաղուլնիս է:

Անրառան. — Մերին թէզքէրէն չունեցող խըլա-
վուղին ծառքով կարգուող էրիկ կնկան մէջ օր ըլլայ
տէ մէսէլէ պաղվի նէ՝ պատվիրաքարանը չի պիտի
խառնուի:

Ներկաները. — Խաղուլնիս է:

Անրառան. — Չըսուելիք տեղերնին տալուլի պէս
դուրս պառթիւցնող, օհտան սողոստ, կուրծկերնին
իլէն մինչուկ օմուզ պաշընին պաղ պաւրտող ախճիկնե-
րուն անունը փուսուլա ընելով՝ Ասմուծուն կիրայնօրը
«Կուկուկ» խաղէթատին մէջ իրան պիտի ըլլայ:

(Ներկաները). — Պերանտ պաղնենք:

Անրառան. — Հաճիլ ախճիկները լաղին գիշերները
ժամ չի պիտի էրթան:

(Ներկաները). — Թամա՞մ:

Անրառան. — Իրեք ամիսէն էվէլ նըշանած մնացող
ախճիկ եախտ մանչերուն ունենալիք զաւկըները՝ մե-
ստնաբղ պիտի մնան:

(Ներկաները). — Քա Անթառան, տուն աս պաները
առաջուրնէ Սաղմոցի պէս կը՞ց էս բրեր:

Անքառան.— Տահա նէլէրիմ վար. նէ' լէ' բի'մ վար: Ես աս մաղերս Ունխարանին աէյրիմէնը չի ճէրմկցուցի: Լաքին, հայտէ կտոր մըն ալ տուք տէ-վա՛մ բրէք:

Ֆիքնէ Հոռով.— Հախսըդ տեղը նիշաննին ես ընողները, էյոր քի նորէն նիշանուին տէ կարգուելու չըլլա՛ն: Նէ, ճէզա տէյի շառաջուրնէ թա՛մամ իրեք ամիս մէկ օտաշի մէջ չի պիտի պառկին:

(Ներկաները).— Հախսը է, թող պաշխապ ներուն ալ խրատ բլլայ:

Ֆիքնէ Հոռով.— Կեսուրոջը աճողը չի թափող, պարոնտատին օտկերը ասո՛ւծուն իրիկունը տաք ծուրով չի լուացող հարսերը սօխախ էլլան նէ՛ կու-հայի պըռնելու է:

Սիւմիւլիւ Իլիմօցիա.— Պեւանդ պաղնեմ: Ես հոգի չունէ՛ի քի, տահա թաղէ հարս հալովս, կեսու-րոջս իլէն պարունտատիս ըզըլ ըզըլ պանող նուհուտ եախըսիները ասո՛ւծուն մէկ օրը էրկու հեղ կը փոխէի...:

Ֆիքնէ Հոռով.— Նիշանած աղճիկ մը, էյոր քի, ճառտէն, թէլառթօ, պալօ կացիւր է տէյի լսուելու բլլայ նէ, տէր ախապ, անունը Պատմիրաքարանի քիւթիւկին մէջը խաչա ընելու է քի՛ աֆօռօզ բլլալով էպէս իլէպէաչի կարգուի: Անկէց սօգրամ, աուրսէն չամաշըրճի իլէն պէսլէմէ ուզող կնիկները՝ սօխախին օռթան հանելով մահալլէ պէքճիսիին ծառքովը էսսուն վերկու տէյնէկ ինչէցունելու է: Էյոր քի կարգուած կնիկ մը առջի էրկու իրէք տարին չօճուիս մը օլսուն պէրէլու չըլլայ նէ՛ էրիկը տունին մէջը փառլախ Հո-ռոմ պէսլէմէ մը պէրկու հախ պիտի ունենայ: Մանչ բլլայ ախճիկ բլլայ, ծնած չօճուիսներուն Ֆոէնիլի աճալ աճայիպ անուններ չի պիտի տրուին:

— «Կը նիվառնամ» բսելով, չօճուիսներուն կաթ տալ չուզող, եախօտ, սիւտանայի թէսլիմ ընող մա-րէրը՝ խոտաւմանաքէ իլէն տուրը խալորդութենէ մահրում հանելու է: Էյ ալթըն կտոր մըն ալ տուք շարեցէք տէ պարէ ես ալ սիլառա մը պիւքմիւշ ընեմ:

Տիպսիկ Սուրբիկ.— Մենք աս նիգամները սօլ քէսէտէն նստէր թէրթիպլէմիշ կ'ընենք կոր ամա, պիտի կրնա՞նք իճրա ընել տալ: Չիւնքի լախըռօր մը կայ քի «էչէյէ պինմէսի պիւր ալըպ, էնմէսի իքի ալըպ»:

Պասոսաճ Հաճի Ակիւլ.— Ինճի նայէ, ինճի նայէ, ես անանկ իշլէմպէ եէլի լախըռօր չեմ ըներ, ես երկ-նաւոր օղորմութիւնովը միւնչե ասօրուան օրս իրեք հատ իրարմէ ճէյլան կլխաւորի տէր էզած կնիկ էմ, հօշ ծեր մէջն ալ իզմէ վար չի մնացողներ շատ կան ա՛՛: Իշտէ ասոր համար կ'ըսեմ օր, մատէմ քի կար-գել կարգուիլ բսուած պանին մէջ՝ մեզմէ թէճրիւպլի մեզմէ էվէլ մաղերնին քթան էզած մարդ չի կայ աս միլլէթին մէջը, աս միւճիւպովս ալ, էյոր քի միլլէ-թին խերը պարին կ'ուզեն նէ, մեր տրած աս նիգամ-ները իճրա պիտոր բլլան: Ամա չեն ըներ էղեր, ես զօռովէն ընել տալուն եօրը մարդու չեմ հարցուներ:

Փերսաճսըք Սուրբիկ.— Անցածները մերին էտելի մահալլէն Հոռմին կնկանը մէկը մանթօռնթա կը պա-հէ էղէր տէյի ինճի խապար տուին: Ըսելն ի քէն, կէս գիշերուն կացի տուներնին ափ առի, ինչ խըտար ծան ունիմ նէ սրաչլայեցի «ատ փէզէվէնկը աս տաք-կէին մահալլէյէն տուրս չէլլայ նէ՛ տունը կրալի պի-տի տամ»: Տուք կ'ուզէ՞ք քի մարդը կէճէլիկով, վար-տիքին փաչաները պիլէ չի կապած, պախճային տուներն՝ ախալ թախալ փախճի:

Նխագի. — Քա առ ի՞նչ չլուփնելի լախըստըներ
կ'ընէք կոր, աճապա առ մերին ալայէն չի վախոցիւր
Աստուծոյն կը վախնայ մի: Հիմա ես կ'ըսեմ քի, առ
մերին տըրած նիզամները, առհա միտուընիս կալիքնե-
րուն հետ մէյտեղ՝ կինտնական մէկու մը խալէմի առ-
նել տալով՝ կ'ուտանք չորս հոգիի քի առնեն Պատվիրա-
քարան տանին: Ի՞նչ կ'ըսէք:

Միաբերան. — Փէ՛ք մինասիպէթի կ'ըլլայ աճա,
ո՞վ պիտոր էրթա:

Նխագի. — Սոյսուղ էրանիկը՝ մէկ, Պաթախ Կայ-
րենէն՝ էրկուք, Փէրթաֆսըղ Սուրբիկը՝ իրեք, Պա-
տըստած Հաճի Հոտոիք՝ չորս: Ասոնք, ամմէնուս թա-
ռաֆէն կ'առնեն առ թուղթը. էրկու հառ փարլախ
առապա պընելով չիտակ Պատվիրաքարան կերթան,
առջինին էրկու հառ եասաթիճի ձգելով կ'ըլլան Տեղա-
պահին ծառքը կ'ուտան կ'ըսեն քի, առ էրիկ կնկան
նիզամի պաները մենք տրինք, հիմա՛ հիմա՛ կարգա-
լով, հէ՛մ իմզալամիչ պիտոր ընես հէ՛մ թէքմիլ միլլէ-
թին տաղըթմիչ պիտոր ընես քի ասորուընէ իճրայի
արուի: Աճա չես ընես եղեր... մէյ մը սա մերին
խալըպ իըյաֆէթին աղէկ մը ախիաթ ըրէ տէ՛ անոր
կէօրէ առվրանմիչ էղիր: Մերին ջէշիտէն, էն քիչը
500 հոգինոց խուճըանիս մը ունինք, թօփ կ'ըլլանք
կ'ուզանք հոս, նէ՛ Պատվիրաքարան կը ձգենք, նէ՛
Տեղընպան, նէ՛ Վէքիլ, նէ՛ Կարգաւոր նէ՛ ալ Էպիս-
կապոս, հա՛, տուն մէղի աղէկ նայէ, անանկընա
օլուր օլմաղ խապա տայի էրիկ մարդ մեղի հետ առ-
պան չի կընար նետել: Իշտէ սա խըտար կ'ըսենք:

Տիպսիգ Սուրբիկ. — Աճապա առ լախըստըներուն
վրայ Տեղընպանը խապուլ կ'ընէ՞ մի կ'ըսէք:

Միաբերան. — Քա տեղը ընեն ալ լախըստը՞ է,

հաթտա, էղաները տողալով՝ քանի մը պան ալ ինքը
կ'եւելցունէ տէ՛ կոնտակ տէյի թէքմիլ ժամերը կը
խրկէ քի աճալին կարգան տէ՛ մեռելներնուս հոգուն
ալ օղորմիս հանեն:

ՀԱՃԻ ՄԱՐԻՑԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԳԱՐԱՆԻ ԶԻՅԹԷ ԽՈՒՄՐԻՆԵՐԷՆ ՄԵԿԸ

ՎԱՇԽԱՌՈՒ ԶՈՋ ԱՂԱՆԵՐՈՒ ՈՂԲԸ

(ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԱՊՏԱԼ ՀԱՄԻՏԻՆ ԿԱՄ ՄԱՐԲՈ ՓԱՇԱՅԻՆ)

(ԵՂԱՆԱԿՈՎ... ԿԱՐԳԱՅՈՒԵԼԻՔ)

Աշխարհ ամենայն, առ մեզ նայեցաւ, աչքերնին տնկած: Բանամ կոր չրթունքս. բարբառիմ լեզուովս, բողոքեմ ուժովս, պաշտպան մեր անձին, Համիտ ուղորմեա, Համիտ ողորմեա, Համիտ ողորմեա:

Գող են մեզ ասեն, գանեն պէլանին, գուփ փորեն մեզի: Դաւեցին ազգին, դաւաճանեցին, Դաշնակցականներ, անկեղծ գործողներ. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Երբեմն էի լոյս. էր երբ Համիտ մեծ... Երկար չուան մը ձգած ճիտերնին երկինք կը զրկէր: Զո՞րըն ես պատմեմ, դամենայն չարիք, զորս հարցունեն զօրաւորներուս, փարալըներուս փալթօլըներուս. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Երկինք եւ երկիր, եկայք ողբացէք եզկէլիներուս: Ընտրենք մենք ալ չարն, ընդունինք կամաւ գնոյլն

մեղաց, ձեր հախէն եկող Համիտ մեծ արքայն աշխարհառաւան. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Թաթաւինք աղմուլ, թաւալինք անդունդ, թօթափել ոչ կարենք: Ժանտ մարդիկ լեցուած, մեղ ժահանոտ ասեն, ի՞նչ ժամու հասանք, պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

'Ի լաց մեկնեցէք, 'ի չար խորհոյց, մի խառնուիք դուք, մեր բարի գործոյ: Լաւ վարկնիս անկաւ, լուսէն հեռացանք, լորձունքոտ եղանք. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Խորհուրդ չարերուն, խաբեն ժողովուրդն. խառվայոյզ առնեն: Ծածկեն մեր բարիքն, ծիծաղին մեզի, ծանախ մեզ առնեն. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Կամաւ կուրացան, կարկամեալք բազումք կրողը տանի, ապերախտ զըխում: Հուրն երկնից կ'ըզող, հըրդենէ զիրենք, հալեցունեն մեզ, հալին ինչալլան. պաշտպան մեր անձին, Համիտ ողորմեա:

Չաղկեցին մեզի. ձախողին գործեր, ձանձրացանք ձանձ կլլէլէն: Ղողի դառնութեան, ղողեցան մեր սիրտք, ղամպարնիս չիջաւ. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Ճար ճարակ չունինք. ճոխ սեղաններով, ճաշեր պատուական ձենճոտ պատաններ մարսեցանք արթըրս: Մեռած կորսուած, մոլորեալ ցրուեալ մեր միւշթէրիներ, մշակներ անխօսուկ խալաւ պաղեցան, քսակք նիհարցան. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Յորոգայթ Տղերց, յորացին զմեզ, չուտով մահվ եղանք: Ներսէ՞ մէթալիք, պիր քուռուն ակառնչաւակ եղանք, վախ մեր փառքերուն. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Շուրջ պատեալք զմեզ, խրոխտ թշնամիք. չաղա-
խին արեամբ: Որս եղանք հարին, ուսկանաւն անոր,
որս ինկանք ճուղախն. պաշտպան մեր անձին Համիտ
ողորմեա:

Չարաչար վշտօք, չարհարին մեր անձ. չար մշակ-
ներն ալ չեն բանիր այլ ես: Պարտապան էին, պէ-
տինալա բանէին, պարտուց փոխարէն:

Ջերմ պաշտպան մշակք, ջաներն քաղախ, ջուրի պէս
առատ կը լեցունէին, ջոջ աղաներուն արը ջինջ սակիք:
Ռարբի կոչուէինք մենք լիբաներու, ուսմիտական աշխար-
հին՝ ռահ ցուցնէինք, մէկի անդ երեք, ասկոս առնէինք,
մուխեր մարէինք տիրէկ անկէինք. պաշտպան մեր
անձին Համիտ ողորմեա:

Սիրով ցանկութեան սերմեր ցանկելով դրամի դօ-
րով սիրուն կին աղջիկ իւրացունէինք. սիրտ մեր հա-
նապաղ աշպխտով հրճուէր: Վշտացեալ հողին մեր
միտթարուէր վաւաշտս կենօք վայլէինք օրեր՝ ցան-
կալի ժամեր. պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

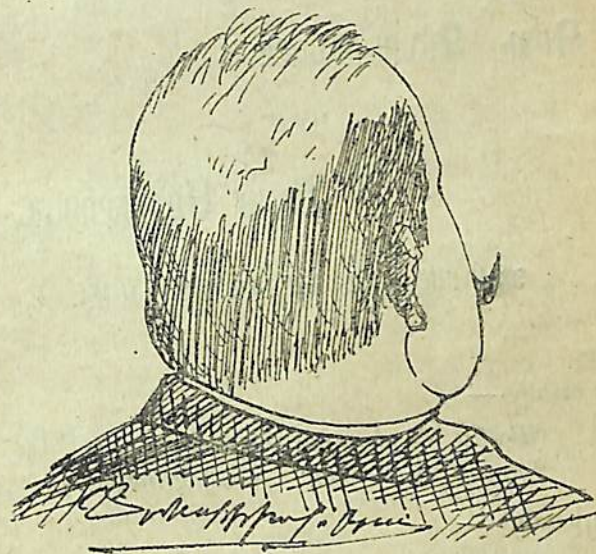
Տիրեցին հոս չարք, տարադիր հանուն, տոփական
դրկացն: Բարբոսնիդ երկնաւոր, ձայնիդ կարօտը
քաշենք, բանաթ հաց չունինք, հասիր օգնութեան
պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Յանկութիւն չարեաց, ցանկացան մեղի, ցանցառ
հողինիս: Իւրաքանչիւրը միթինկով ճառով. իւսամբ
խուսն ամբոխ ուժացուցին եհալին, իւսիտնիս կարեցին
պաշտպան մեր անձին Համիտ ողորմեա:

Փութացիր արագ, փախիր վիլլաէդ փափաքնուս
հացուր: Բեզ ապաւինած՝ քեզմով ենք կանգնած,
քննող դատաւոր, միակ դու կ'ըլլաս քրքրող բոյնը
սա մեր թշնամեաց... պաշտպան մեր անձին ո՛վ ապ-
տալ Համիտ չուս մեզ ողորմեա:

Բարեխօսութեամբ վոնմակօքն խափիյէից յիշեա՞
մեզ և ողորմեա:

Ասացեալ ի մեծի վարդապետէ մեռն
ի Միաբանութենէ Վանուց սրբոյն «Կուկուկ»ի
Յ-Յ-Յ. ԱՄԻՐԵՆՅ

ՄԵՐ ԵՐԵՍՓՈՒԱՆՆԵՐԸ ԻՐԵՆՅ ԿՈՆԱԿԷՆ
ՄԻՂՐԴԱՏ ՀԱՅԿԱԶՆ

ԳՐԶԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

ԿՅՄ

— «ՍԼԱՅ ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ,

ՏԵՍԱՐԱՆՆ Է ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ ՄԸ

Գրաւար մը . —

(Սեմէն կ'երեւայ և ձայնովը իր
Բիչ մը հասարկէկ' պօռայ ՉեմԱԳԻՐ)

Խմբագիր մը . —

(Մեկուսի ու ցած) . — Յուրառուն ու տաքին
Հասցընելու է Ներքին, Արտաքին,
Յե՞յն ունինք այսօր, ու ե՞նք վշտակիր
Չե՛ն հասկընար ու պօռան ձեռագիր...

Խմբագրապետ . —

Մեր վաղուան թերթին, առաջին էջին
Կ'ուզեմ որ նիւթերն չըլլան շատ չնչին,
Խմբագրականով բաւական փայլուն

ՖԱՆԹԵԶԻ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Կ'ըսեմ թէ ինչո՞ւ Տէրն Խանդեկը լուսն,
Մարդոց կանաւոր տանջանքին համար
Վերջապէս Խանկ նանկ բաներէ՞մը յարմար :
Դո՞ւք ի՛նչ գրած էք : —

Քանասաւեր . —

— ԱՍՏՈՒԱՅ ԵՒ ՀԻԼԷ

— Կը խուսափեմ միշտ ևս զիս գնդիլէ
Նիւթն է այս սեգամ իմ խորհուրդներուս
Այնքան զրեցի, որ թեւս մինչեւ ուս
Սառաիկ կը ցաւի...

Երգիծաբան . —

...ԳՈՐԱՆՏԵՈՒ ՄԵՂ

Չեղի ո՞վ ըսաւ որ լեցունէք էջ...

Խմբագրապետ . —

Աստուած և հիւլէ', շատ վեր ելեր ևս...
Եւ ի՛նչ ձեռագիր էջեր տաան ու կէս...
Եւ մեծածաւալ ու թուղթն ալ անգիծ
Պիրերն ալ փակած, սեղմ, փոր ու կից...

Քանասեղծ . —

Թոթառն տողեր միշտ մեղի են բաժին
Հիացաւ ասոր և Օրիորդ Վէրժին
Այն չքնաղ աղջիկն աչուկով ծաւի
Բայց այսօր, ինչէ՞ն սիրտս կը ցաւի...

Երգիծաբան . —

Սիրահարուած էք կա՛մ պիտի ըլլաք :
Էօ՛ֆ աս ի՛նչ չողի, ու քըրաւնցնող տաք

Պիկօի Տարեցոյցը

Բանաստեղծ (կարդալով).—

«Երգեցէ՛ք մեղմիկ , հարսե՛ր , աղջկու՛նք

«Ձի այսօր եղաւ սէրս իմ կնու՛նք...»

«Որ մանկան պէս կը ձէ՛ք

«Թէեւ սէրս մանուկ չէ...»

Երգիծաբան.—

Վերժի՞նը կնքեց , ա՛նունն ի՞նչ գրե՛ք

Բանաստեղծ.—

Հանապազ հեգնեն սէրերը մարդիկ

Խմբագրապետ.—

Բայց քանի՞ տող է

Բանաստեղծ.—

Երկու հարիւր չորս

Երգիծաբան.—

Ձարկեր էք աս հեղ շատ բառերու որս
Խորովուելիք լաւ կա՞յ մէջը կազաւ

Կենսագիր.—

Քանի որ այսօր կը խօսինք կարգաւ ,

Իրերէ կենսագիր այսօր եկած եմ

Տէր խմբագրապետ , աղէկ էք կարծեմ ,

Բերած եմ ձեզի խիստ չահեկան նիւթ

Երգիծաբան.—

Ուրկէ՞ց առած էք այս անդամ ձեր հիւթ

Կենսագիր.—

Մաթոս աղայէն , Մաթոս աղան որ

—կը տեսնէք նիւթս զեռ հում է և նոր...»

Ապրած է երկար ճիրճիշտ դար երեք

Քիչ մ'ալ աւելի և յանկարծ երէկ

Տօբեման գրտայ , որ Մաթոս Հայ էր

Հայրն ու մեծ հայրը խստակրօն աչքաէր...

Խմբագրապետ.—

Ձեռագի՞րն է շատ...

Կենսագիր.—

Թերթին վեց թիւով

Հազիւ լրանայ...

Երգիծաբան.—

Աս ի՞նչ բուռն հով...

Քաղաքագետ.—

Մարօքէն ճիշտ ներս մտեր է Ֆրանսան

Երգիծաբան.—

Հարկաւ վեր բռնած իր ձեռքի...ասան

Քաղաքագետ.—

Պահարիսանն է հոն ՚ի Պարսկաստան

Ուր մէկգմէկու սուրով համբոյր տան :

Բայխստակի մէջ աթոռներ թռին :

Չեքեներու գէմ հոս օրէնք դրին :

Դեղին վսանգը կ'արթննայ կոր Ձին

Որ ցեղն է զեղին մեր Տէր Արարչին

Տուման վճուր է ևս լին ևս լին

Կը տեսնէք կոր իմ յօղուածիս փայլըն

Կենսագիր.—

Եւ Մաթոս աղան...

Երգիծաբան.—

...ինչ քրօնիկ կայ

Այնքա՛ն մը զուարթ , որ Աստուած վկայ

Անժրպիտ մարդը եթէ չժրպտի

Հարստութեանս կէսը տամ պիտի...

ՀՄԱՅՆԱԿ ՍՐԲԱԶԱՆ
ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՍԻՐԱԿԱՆԸ

Լրաբեր մը (հերս մանեկով)

Յանկարծամահ, ո՛հ, եղած է Տխար
Այր մեծահարուստ՝ Կորկոտեան Մարգար

Խմբագրապետ . — (Ցատկելով տեղէն) .

Ի՛նչ կըսէ՞ք, բայց ի՛նչ, այդ մարդը մեռա՞ւ .

Նրզիծաբան . —

Որուն տանը մէջ կը գտնուէր շատ հաւ . . .

Խմբագրապետ . — (գրաշարհերուն)

Թերթին այր էջէն մինչեւ էջը գիւմ
Լայն սեւ գիւծրով, սա մառիս հալի իմ
Շրջանակեցէ՞ք . . .

Խմաստաւորին

Եւ դուք ալ խելոյն
Ամէն բան տեսէ՞ք, մութ, գորշ եւ սեւ գոյն
Մահուրնե անդին խորագիրին տակ
Խոհեր գրեցէ՞ք . . .

Կենսագիրին

Իսկ դուք ալ տա՞ք տա՞ք
Կենսագրական մը . . .

Բանաստեղծին

. . . Իսկ դուք ալ, դուք ալ
Ողբերգութեամբ մը ձեզ կը մնայ լալ . . .

Պատրիարքարանի Լրաբեր . —

Կուգամ ուղղակի Պատրիարքարանէն
Լուր մը կուտան ու հոգի կը հանեն
Այսօր ալ ունինք լուրեր ցաւադար

Խմբագրապետ . —

Նորոգ հանգուցեալ Կորկոտեան Մարգար ,

Պատ. Լրագրեր . —

Սխալ մ'է անկ ուր պատահած է .

Զի գիտեմ , թէ ո՞վ տասնի լուր անէ

Մեռեր է եղեր ժարգուկ մը անկար

Կորկոտեան չէ այլ Կոկոտեան Մարգար

Խմբագրապետ . — Իմաստասէր . — Կենսագիր . — Բա-
նաստեղծ

Օրացուցագրէս . — (յանկարծ ներս մտնելով)

Տխար խմբագրապետ , աւետել կուգամ

Զեզի ուր այլեւս տարին մէկ անգամ

Ըստ օրացոյցի մեզ է յիշատակ

Գրչի զինուորաց , մի' կարծէք կատակ :

Տօներ մենք ունինք Յայտից Անյայտից

Զինուորեալ մանկունք , Զօրավար երից ,

Զոյգ անարձաթներ Դամոսն ու Կոդմոս ,

Դաւիթ Մարգարէն ուր երգէ Սաղմոս .

Կարգը դատուած էք դուք Մարտիրոսաց

Պիտի սրբանաչ . բայց . . . կամաց կամաց :

Գրիչ բանողներ ալ են Մարտիրոս

Բայց , երկինքին մէջ , իսկ տանջուին հոս . . . :

ԱՆՄԵՌՈՒԿ

ՔՈԼԵՐԱՅԻ ԱՌԹԻԻ

ԽԱՍԳԻԻՂԻ ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՇԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

(Տեսարանն է Խաղիւղ , Հալըճօղլու , Կէլիէլ
Ամիրայի ընդարձակ պարտէզը՝ ուր հաւաքուած են
Հայ , Յոյն և Հրեայ 2000ի չափ կիներ և բազմաթիւ
ուսնիւղիւրներ՝ օրուան տաքնապալից կացութեան մա-
սին խորհրդակցելով՝ միջոցներ ձեռք առնելու հա-
մար :

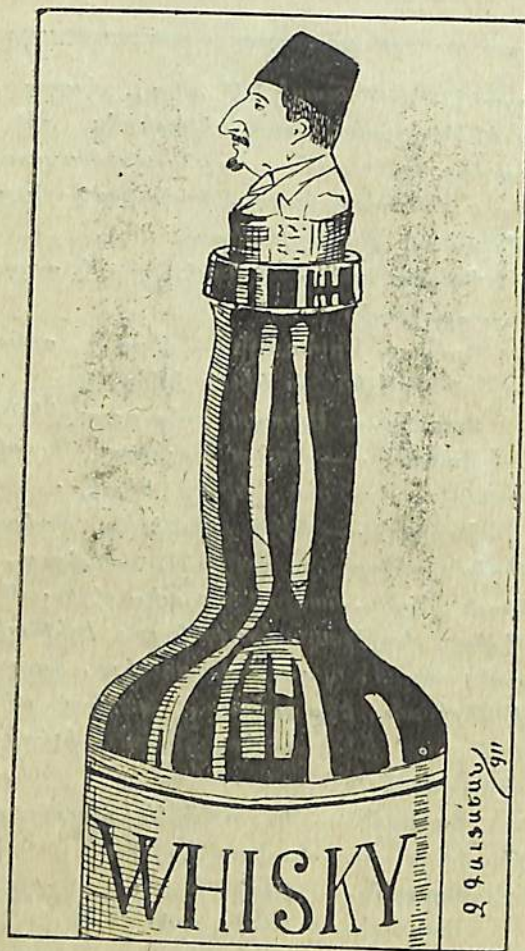
Առաջին անգամ Սուրբիկ տուտու փայտէ աթոռ
սի մը վրայ ելլելով՝ ձեռքը մէջքին դրած , հետեւեալ
բանախօսութիւնը կ'ըսէ .

«Տուտուլա'ր , պուլիցալա'ր , քօքօնալա'ր , էյէր
քի սէօղիւմի քէսէր , եախօտ լաֆ էթտիյիմ վազըթ
ջանջանլըգ էտէրիսէնիլ՝ պապալարընըզն ճանրնտան
պաշլարըմ հա' . . . իշիթարիմիլ մի :

Սառաջի . — Պապալարիմիլ պիլէ մէղառտան
տույտուլառ :

Սուրբիկ . — Դօլէռա քափումըգա կէլմիշ տիր ,
Հաաքէօյ , ֆիրի փաշա , Այնալը Գաւաղ աթէշ իշինտէ :

Սառաջի . — Նասիլ , եէնէ՞ մի եանկին վառ ,
քիզիմ տահա եէնի թաշինտի ֆիրի փաշայա :

ԵՐ. ՕՏԵԱՆ

ԿԱՄ

Ս Ք Օ Չ Ո Ւ Ւ Ս Ք Ի

դէյին պիրիսի տէ նասահաթ վէրիյօր քի, էքմէյի մութլաքա գըղարթըպ տա էօյլէ եէյինիդ քի՝ իւզէ-րինտէքի պէօճէքլէրի կէպէրսին: Քա օտուընիա պաղ-նեմ, զաթը հաց ըսածա ֆուռուներն մէջը ճայիր ճայիր փիշտիքտէն սօնրա՝ արթըգ պէօճէյի գալլը՝ մը:

Քօֆօնա Քալիօփի.— Պօժէք եօգ ամա, պաղի պաղի սուփուռկէ սափլարի, պիյիգ սաղլարի, խալատ փառ-ցալարի կէօրիւյօրըմ:

Սառաչի.— Պապանին փապուճլարինի տա եօ-ռո՞ւյօրսուռ, նասի՞լ օլուռ տա սուփուռկէնին սափի պօղաղինտա գալմաղ:

Սուրբիկ.— Սափըթմայալըմ, քիւֆիւրին սըրասը կէլիյօր, ահաճաղըմ թօրպանրն աղղրնը հա՞՛:

Սառաջի.— Ամա՛ն, սէնին աղղրնի աչ տա՝ թօռ պանին ուշիլուռու սըքի պաղլի գալսին:

Սուրբիկ.— Էօյլէ իսէ՝ տիյնէյինիդ: Քօմէսիօն տէյօր քի, քօլէռա կէչէնէ գատար, դէնկին օլան քիւլպաստը, քէպապ, էյի սիպիր եաղը ըլան՝ սօմա-թէսսիդ լափա եէյէճէք, ֆուգարա օլան տա՝ հաչլան-մըչ փաթաթէս իլէ սիյան դէթին: Իշիթտինի՞դ մի: Էյին մէվլալարը կայէթ թէմբլ սաղլամալը ըմըչ:

Սառա.— Օնուն գիսասի վար, պաղչէտէ եափիւղ կօմէնիդ:

Սուրբիկ.— Օլմա՛ղ: Կիւռտէ օն իքի դօվա սու ըլան, եիւզ տիրէմ աստիկ պօռտիք, եարըմ օքկա տա քիլէճ տէօքմէլի:

Անթառան.— Քա տէմէք քի մէվլա մէմուրը օլա-ճայըդ, էյին հըղմէթինի՞ նէ վազըթ եափմալը, քա պաւ նէ՞ պէլա սըր պաչըմըդա կէլտի:

Սուրբիկ.— Տահա պո պիր չէյ տէյիլ: Քօմէսիօն թա-ռաֆընտան հէմ էրքէք հէմ տէ գատը մէմուրլար կէլիւղ

պագահադլար քի, հէ՛ր քիմ քի հաֆթատա է՛ն աղը
կէչ տէֆա համաշըր տէյիշտիրմէմիշ խտէ, քառանթիւ-
հայա չէքէճէքլէր:

Սառաջի.— Պու քօլայ շէյ, տէմէք օլույօր քի՞
համաշիր երքամամալի, ճանին սըդըլտի՞ մի, ա՛լ
քիւֆէտէն էսկի չիքառտիղին մունտառ համաշիրի եիյ,
էսթէսի եունու պիւ տահա տէյիշտիր՝ օլտու եիթաի:

Սուրբիկ.— Սառաջի՛, լաքըռաըյը նիչի՞ն գըչըն-
տան աղնարսըն: Իքի կիւնտէ պիր թէքմիլ թէմիդ
համաշըր տէյիշտիրմէլի տէյօրլար:

Էսթեռաշի.— Տէմէք օլուռ քի, թօփու թօ-
փու պիր քաթ համաշիրի օլան՝ հառչաֆա սառիլիպ
էլլին պուճաղինտա օտուճէք եիպի թիքիլիպ գալ-
մալի:

Սառաշի.— Պէն սիդէ լաքիռտիւնին գըսասինի
սօյլէյի՞մ մի, պու տունեատա էն պօյուք քօլէռա
ֆուգառալիք տիր, էյէր քի, տունեա եափիկալի պէրի
քօլէռատան ֆուգառա էօլմիւշ օլտա խտի, պու եուն
ֆուգառանին սաթի գալիր խտի: Աղնատի՛դ, օլտո՛ւն
թէմիդլիք, գալգսի՛ն մունտառլիքլառ, եէմէյէլիմ սա-
գաթ շէյլէր, սույու խիսլանտիրիպ օյլէ ի՛շէլիմ, ամա,
պու տունեատա քօլէռա, եունմունճադ, եանկին, քիթ-
լիք, տունեանին քիփիռտանմասի (երկրաշարժ) եիպի
սաքաթլիքլառ օլմամադ իչին, է՛ն պօյուք, է՛ն իխ-
թիդալի քառանթինա Ալլախա եունլէնմէք, Ալլախտան
թիթիռէմէք, Ալլախա սիդինմաք, պիթուն ինսանլառ
քառաշ եիպի եաշամալի տիրլար: Պունլար օլմադ
խա, քիրէճի տա, քաթնանի տա, դիֆտի տա քիչինա
սուր: Աղնատինի՛դ մի:

Այս պերճախօս բանախօսութիւնը բուն ծափե-
րով կ'ողջունուի, և ներկաները կը մեկնին՝ քօլէրայի
մասին արմատական կարգադրութիւն մը բրած ըլլա-
լու անդնդախոր գոհունակութեամբ:

Բ Ա Լ Թ Օ Ս Ը Չ

Նիհար ու տփգոյն, քայլերով դողդոջ
Զերդ շուքը մեծցած տունի նորաբողբոջ,
Տե՛ս, վերէն կուգայ անշուք ու անգարդ
Որուն ուշադիր չըլլար ո՛չ մէկ մարդ:
Մաշած հաղուստներ, սակայն կարկտուած,
Ուրտեղ կը փայլի լեհեմ գերդ կիտուած,
Գունատած գլխարկ ու փողկապ մ'երկայն
— Յայտարար՝ նշան ընկերվարութեան —
Կը կադմեն անոր զարդերն անպաճոյճ:
Իր տան մէջ չունի ան գոյգ մը բապուն,
Ու կօշիկներով կ'ելլէ վեր չիտակ,
Երբ պտկիլ կ'երթայ իր ննջատենեակ:
Չէ սորված հագնիլ ան գիշերանոց՝
Որ շատ կը նեղէ իրեն զարանոց,
Եւ երբ գիշերը մանէ անկողին
Իր մօտ մօրմէն զատ չի կայ ո՛չ մէկ կին:
Տարին մէկ անգամ ան կ'երթայ բաղնիք,
Հաղիւ մէկ-երկու ունի ծակ վարտիք.
Իր ոտքեր ա՛յնքան բուրն անուշիկ
Զորս դուն կ'ուզես ուտել գերդ երչիկ:
Իր հասուն գլուխն իբրեւ փիւսիք պաշ
Ծածկուած երկայն մազերով գերդ բաշ՝
Մի՛շտ վեր կը կանգնի հպա՛րա, յաղթակա՛ն

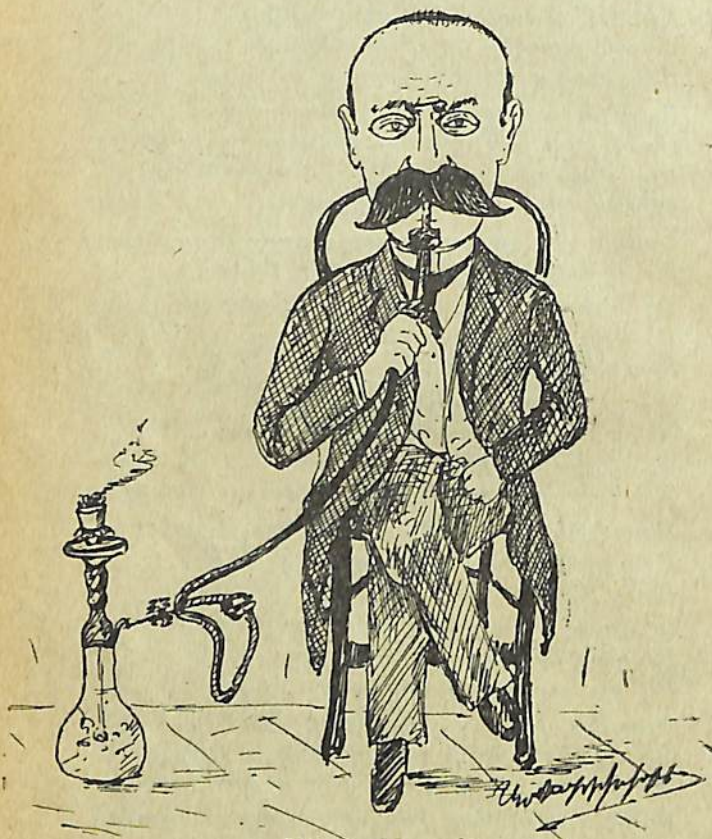
Հոգ չէ որ ըլլայ նոյն իսկ գաղթական :
 Զմեռը կուգայ , ձիւնն ալ ետեւէն
 Ու ցուրտն ու անձրեւ երկար կը տեւեն ,
 Բայց ինք նոյն ձեւով ու հագուստով նոյն
 Կը մտնէ կ'ելլէ հոս հոն օրն ի բուն :
 Կոնակը չունի գէթ հաստ վերարկու ,
 Ո՛չ իսկ հովանոց , մոմշոր , քառւոյն ,
 Բայց ձովանն իր ձեռքն անպակաս է միշտ
 Ինչպէս չի թողուր ճպտոն երաժիշտ :
 Իր երեւոյթը շատ ծանր է և լուրջ
 Եւ խորագնին կը զիտէ իր շուրջ ,
 Այն բանն որուն մէջ չի կայ «սկզբունք»
 Կ'անգոսնէ որպէս մի անպէտ վարունգ ,
 Եւ մարդ մ'որ չունի գլխուն մէջ հանձար
 Իրեն կը թուի մի կարմիր բանառ :
 Մինչ ինք հաճոյքով նկատէ բոլոր
 «Գաղափարական» հարցերը խոշոր ,
 Որոնց վերլուծման համար ամէն օր
 Կ'աշխատի , աքնի ինք մտածողոր :
 Իր հագուստները հայթայթէ թիրինկ ,
 Եւ երբ լսէ որ տեղ մը կայ միթ ինկ ,
 Կը վազէ՛ , կ'երթայ շա՛տ կանուխ առտուն՝
 Երբ դեռ անկողինն կը ննջէ... խաթուն :
 Քիչ մը բարեկամ թերթին «Ժամանակ» ,
 Ուր արծաթ կ'ըլլայ ժամէ ժամ անաղ .
 Պժգանքով կ'ատէ ինք «Բիւզանդիոն»
 Նկատելով զայն լոկ... բզզան Տիոն ,
 Մինչդեռ ըլլալով ինք խիստ ազատ մարդ
 Կը սիրէ կարդալ լոկ «Աղատամարտ»
 Որուն համար մեծ է իր համարում
 Եւ զայն հոգիով սիրում է , պաշտում .

Եթէ չը կարդայ նոյն իսկ մէկ օր զայն
 Կարծես իր մէջէն կը պակսի շատ բան :
 Ու երբ կը յոգնի իր «խելքին պատու»
 — Զի ունի ան շատ հոգեր ու տաղաւակ—
 Կիրակի օրեր կը կարդայ «Կուկուկ»
 Որ քիչ մ'ունենայ ժպիտ ու խնդուք :
 Երբ ձեռքը դրամ անցնի պատահամբ ,
 Կարծես երկինքը կը ժպտի՝ անամպ ,
 Զի՛ վառներ հոս հոն զայն իբրեւ շալլ ,
 Այլ անով գնէ գիրքեր ալիւսալ :
 Իր կեանքին օրերն անշուք ու մուսլ
 Ամէն օր նոյնն են ու միշտ անայլալ :
 Քիչ անգամ կ'երթան անոնք ընկերով
 Գարեջուր խմել նստած քովէ քով :
 Ան խիստ յամառ է իբրեւ առնառ
 «Սեւ»ին «սեւ» ըսել է իր սովորոյթ :
 Երբ համոզուած է ինք ա՛յս ինչ բանին ,
 Զո՛ւր կոկորդ պատեն իր պապն ու հանին ,
 Զինք տարհամոզել եթէ կը ջանան :
 Ան կարդացած է Զօլայի «Նանա»ն
 Ու Prevostի «Les demi-vierges»
 Լուծելու համար կիններէն վրէ՛ժ :
 Ամուր կը փակէի զերդ թուրխալ կամ խէժ
 Դիւրահաճ կոյսի մ'երբ կը տեսնէ փեռ :
 Կ'ուզէ որ կինն զինք քիչ մը սիրեն
 Ու հաճոյք չը՛ղար վճարուած սէրէն ,
 Փոխադարձաբար ինքն ալ կուտայ ցոյց
 Սէր մ'որ տաքընէ... մինչև իսկ սառոյց ,
 Զի գաղաբարի և համոզումի
 (Ինչպէս համալներ օմուղ օմուղի)
 Եւ խաչալի և սկզբունքի

(Նման մանթարի և կամ սպունգի)
 Վրայ հաստատուած սէ'ր մ'է գերազանց
 Սէ'ր մ'որ երգած է... Հրանտ Նազարեանց :
 Եթէ դուք կ'ուզէք գիտնալ իր արուեստ
 Եւ թէ ան ի'նչպէս շահի իր ուսեան ,
 Պէտք է համոզուիք սա՛ ճշմարտութեան
 Թէ ինքը երկրաչափ մ'է փո'րձ , անըման ,
 Որ մինչև իրիկուն հոս հոն կուգայ ման
 Բայց չը կարծէք զինք գինով կամ խման :
 Երբեմն ալ կ'ըլլայ կարող գերասան ,
 Զոր գնահատեն «Մնակն» ու «Հասան» ,
 Ասոր համար իր ձեռքերն են առի
 Ճոխ բխնանքով . . մեզ համար անլի' :
 Շատ անգամ կ'ըլլայ կարող ուսուցիչ
 (Ինչպէս երբեմն էր Ֆրանկիւլ սափրիչ)
 Բայց թաղականին չըլլար խնկարկու
 Ո'րչափ ալ ըլլան անոնք ահարկու :
 Դուն ուրեք կ'ըլլայ փաստարան ծանօթ
 Եւ առտու իրիկուն կը կլլէ թարմ օդ :
 Մերթ կ'ըլլայ բժիշկ և կամ գեղազործ
 Ու խալիի ալ կ'ընէ խիստ մեծ . . . դործ :
 Զը սիրեր երբեք «բուրվան» ու «ծնծղան»
 Ու չէր լաթձի ազէս «մեծ աղան» ,
 Ան չըլլար երբեք ժամը «ախրացու» ,
 Այդ բանն նկատէ , ո'հ , խիստ մահացու ,
 Ասոր համար ինքը չատ կ'ուտէ բիլաւ
 Եւ օր մը եթէ հասի չոգեհաւ ,
 Կամ թէ թրանկէյ և կամ չոգեկառք
 —Անչու'չա կը ներէք իր այս մէկ արարք—
 Ի'նչպէս մը կ'ընէ , կը դանէ միջոց
 Ու կը սողոսկի անաղմուկ զերդ օձ :

Կամուրջին դրամ զոր ամէն ճամբորդ
 Կը մճարէ , ինք գտնէ աւելորդ ,
 Զի միլիոնատէրն ու ճեպի տեղիկ
 Հաւատարմագէս կուտան մեքալիփ :
 Ան հուտեր երբեք կարմիր սախոզ
 Ու թէև կ'ըլլայ ինք պոռոտախօս ,
 Բայց չատ հեղ կուտայ պաշտօնն ալ վրայ
 Երբ «սկզբունքով» անի . . բարկանայ :
 Եթէ գացած է համալըսարան ,
 Կ'ուզէ մեր ցաւոց ըլլալ բալասան :
 Ան ուժով կ'ըլլայ որպէս մի Սամսոն ,
 Զի կ'ուտէ առատ . . . պղպղղ , անխոն ,
 Ու երբ ձեռքը տա մի մատաղ աղջիկ ,
 Բազուկներուն մէջ ձգէ զերդ ջղջիկ :
 Ո'ր և է գործի զինք կ'զգայ ատակ
 (Թէև մաշած է տախտակն յատակ) .
 Ու ո'րչափ ըլլայ կացութիւնն անիկ ,
 Ան կրնայ ինքզինք մէջէն դուրս հանիկ :
 Չեւով , հաղուստով , մտածամբ թէպէտ
 Ոմանց կը թուի քիչ մը անհեթեթ ,
 Բայց ան դաւանի ինքզինք իսկալ
 Եւ չուրջի մարդիկն , ո'հ , քիչ մը banal :
 Ան հուզեր բնաւ դրամին կառչիլ
 Ո'չ ալ ախրանալ ոսկիներու չիլ ,
 Դրամին փայլով չաղարտեր հողին ,
 Զի' պակեցըներ իր արժէքն ու գին :
 Զի կրնար ըլլալ ինք նենդ ու խորգախ
 Թէպէտ ունի հոս հոն պարաքեր առկախ ,
 Այլ կ'ուզէ հաստատ մնալ յաւիտեան
 Իր սկզբունքին , համոզման վրան
 Որ իր մահէն վերջ անուն մ'ունենայ
 Երկինքէն իջած որպէս . . . մանանա :

ԲՆԱՆԻ ԽՆԺԻՆԻԺ

ՔԱՍԻՄ ԵՒ ԻՐ... ՆԱՐԿԻԼԷՆ
ԽՄԱԳՊԱԿԱՆՆԵՐԸ ԳՐԱԾ ՄԻՋՈՑԻՆ

ՏՈՒՊԼԱՇԱՊԱՏՈՒՄ

ՔԱՍՄ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՐԷ ԻՐ ԽՄԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐԸ

Աշխարհի վրայ ամէն մարդ տկար կողմ մը ունի. Բասիմի տկար կողմն ալ իր այն համոզումն է թէ իր թերթը կը կարգացուի անոր համար միայն որ ժամանակի մէջ չարաթը անդամ մը հրատարակուած կ'ըլլան իր «Օրուան Մտածումներ»ը: Այս համոզումը այնքան խորունկ է իր մէջ որ եթէ չարաթ մը հիւանդանալով չկարենայ «Օրուան Մտածումներ»ը գրել, չարունակ ահ ու դողի մէջ կ'ըլլայ թէ թերթին թիւրաժը թաւալգլոր անկում մը պիտի ունենայ մէկ օրէն միւսը:

Բնական է ուրեմն որ Բասիմ իր յօդուածները գրէ հանդիսաւոր արարողութիւններով ու դուրդուրանքի արտայայտութիւններով:

Ամերիկեան թերթերու խմբագրատունները այս ցերած էք. ո՛չ, այնպէս չէ՞... լա՛ւ, ուրեմն, իմացէ՛ք որ ամերիկեան թերթերու խմբագիրները իրենց

գրասեղանին քովիկը ունին գրագրուհի մը որ, քայր-
բայթը մեքենան առջեւը, կը դրէ ինչ որ խմբագիրը
կը թեկադրէ իրեն, իր թիկնաթիռին մէջ փոռած,
Հալանայի սիկաուր մասներուն մէջ:

Խմբագրական գրելու համար Քասիմ ամերիկեան
այդ գրութիւնը որդեգրած է ժամանակի խմբագրա-
տան մէջ: Հալանայի սիկաուր... — ո՛չ, ներողութե-
թիւն, նարկիլէին մարբուճը ձեռքը, ու անոր ծուխէն
ներշնչուելով, ճառեր improviser կ'ընէ, որոնք ան-
միջապէս կ'արձանագրուին իր դէմ նստող մարդամե-
քենայի մը կողմէ: Քասիմ գործնական մարդ է, ու
գիտէ ամէն բանէ, ամէն մարդէ ոգտուիլ իր թերթին
համար. ու չի քաշուիր խմբագրական գրելու օրերը
խմբագրատունը եկող բոլոր աղջիկները իբր գրա-
գիր չահագործելու: Հրապարակի վրայ քիչ շատ ծանօթ
բոլոր գրողները — անշուշտ անոնք միայն որ յարա-
բերութիւններ ունին ժամանակի հետ, գոնէ ժամ-
ուան մը համար պատուակալ գրագրութիւնը բրած են
անոր — Փանոսեան, Թէոդիկ, Շամառնեան, Տէր Յա-
կոբեան, Սրմաքէշխանեան, Թօշիկեան, Օտեան,
Չէօմէքճեան, Արփիարեան, Թորոսեան, Նոյնիակ...
Աշոտ Քէչեան:

Իսկ երբ խմբագրական գրելու ժամանակ մարդ
չգտնէ, կը կանչէ թերթին խմբագիրներէն մէկը որ
խմբագրապետական սեղանին մէկ ծայրը կը նստի,
գրիչը ձեռքը, խորհրդարանի նիստ մը սղաղրելու
գիրքով, իր բերնէն դուրս ելած խօսքերը արձանա-
գրելու համար:

★
★

Այսչափը իբր նախապատրաստութիւն, իսկ անկէ

եռք կը սկսի խմբագրական գրելու բո՛ւն արարողու-
թիւնը զոր կ'արժէ որ պատմենք. —

Կէսօրուան ժամ մը մնացած է. Քասիմի սենեակը
ո՛չ ոք կայ տակաւին, լացի իրմէ և եղբորմէն.

— Էլ համա իւլ ուլլահ պու կիւն քիմսէ եօզ, կը
բացազանչէ Քասիմ, հանգիստ գլխով պիտի կարենամ
բան մը գրել: Ժիրա՛յր...

Սիմօն Չէօմէքճեան այդ ձայնը տանելով կը վաղէ
Քասիմի մօտ:

— Հրամայեց՛ք, էֆէնտիմ:

— Ճանրմ, եօզարտաքի օտաջա չէքիմէշաինիզ,
կէլին կէօրիչէլիմ: Կաղէթալարաա նէ՞ վար պազալըմ
պու կիւն:

— Էֆէնտիմ, Թարապուլուսի խնդիրը կայ, Ի-
տալացիները գրահաւոր գրիկեր են...

— Թիւրքէ կաղէթալար պիզալէն պիւր չէյ ա՞լ-
մամբըլար մը:

— Ո՛չ, էֆէնտիմ:

— Կէ՛լ, աէհչէթլի պիւր մէգալէ եազալըմ, եարըն
պիւթիւն կաղէթալար թէքճիմէ իթսինլէր:

— Օլո՛ւր, էֆէնտիմ:

Քասիմ իր սեղանին գլուխն է արդէն, մարբուճը
ձեռքը: Չէօմէքճեան կ'առջի իր տեղը, ու գրիչը
ձեռք կ'առնէ:

Քասիմը խաչ մը կը հանէ երեսը ու կը սկսի.

— Եազ պազալըմ... խորագիր՝ «Թարապուլուսը
Իսալացիներուն չի պիսի քանի»... նոր սող... «Այսօր
ամբողջ Թուրքիան յուզման մէջ է... մեծ սրտաբե-
կում կը տիրէ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն մէջ, Ըլ-
լան անոնք արհեստաւոր կամ վաճառական, խառնութե-
պան թէ գործաւոր, մասաւորական թէ հողագործ...»

Անցէ՛ք անգամ մը ոսկերչաց շուկայէն. պիտի տեսնէք որ այդ ընտանիքի պատուաւոր հայրերուն, հայրենասէր ոսկերիչ արհեստագործներուն, այդ աշխատասէր ու գործունեայ քաղաքացիներուն գէմքին վրայ կ'ընծիւնք միայն կ'ան: Ինչո՞ւ որովհետեւ հայրենիքը վտանգի մէջ է, որովհետեւ իտալացիները կ'ուզեն անգամահատել մեր երկիրը, ու հայրենիքի նուիրական հողը խլել մեր ձեռքէն...»: Ինչպէս եղաւ, Ժիրա՛յր, ոսկերիչներու մասին լա՞ւ է գրուածը:

— Բաւական լաւ:

Այս միջոցին ծեր կին մը կը մտնէ Քասիմի սենեակը, վեց տարու խլէզի մը ձեռքէն լսնած:

— Ի՞նչ կ'ուզես, մայրիկ:

— Էֆէնտիս, աս առաւ թոռս զպրատուն գնելու համար Մայր-Եկեղեցին տարի, տասը դրշ. ամառ կ'ան կ'ուզեն կոր. ես ո՞ւրիշ տամ, մարդ մարդաստնք չունիմ. տղաս Հորրիյէթէն տարի մը առաջ բանտ նետեցին, հոն մեռաւ... Վա՛ր Քարիկս... (Կը սկսի աւաւաւել):

— Ի՞նչ է մէրանդ, մայրիկ, չո՛ւս ըսէ, հոս գործ ունինք, կ'սկսեմ պիտի հանենք, կ'ընդմիջէ Ժամանակի տէր և տնօրէնը:

— Ես մէկ թարափը կը գտնեմ, տղաս զպրատուն գնել կուտամ... Փախաթ գուշ ալ ձեր կազէթային մէջ դրելու բան մը գրեցէք որ աս մարդիկը հասկնան...

Քասիմ կը սրտնեղի, մէկ քանի ծանր խօսքեր պիտի ընէ, բայց առաջ կ'անցնի իր եղբայրը:

— Մարիկ, դուն բանաթ եղիր, պիզ ժողովրդական կազէթայրդ, Ղասիմ եարբնքի խմբագրականոսա զօրութ պիտի չէյ եաղար...

— Ողջ ըլլա՞ք...

Ու կինը դուրս կ'ելլէ:

Քասիմ. — Գարտաշ նէ՛ եարբօրուն... եարբնքի խմբագրական թարազութու հաղորդաւ տըր... նա՞մըլ պէօյէ պիր չէյի օնա գարըշաւրայրմ...

Սարգիս Գօշուհեան. — Սանա Ղասիմ տէրլէր, սէն պիր չէյ ույտուրուրն... եա քէթէպհունէ, եա մասլահաթուլլահու...

Քասիմ. — Տախիլէք վէ նուրուլլահ ֆիլիկ...

Համաձայնութիւն գոյացած էր երկու եղբայրներուն միջեւ: Քասիմ շարունակեց իր յօդուածը թեւադրել.

— Եա՛ղ պաղալըմ... «վաղը սակայն երբ պատեքաղմը սկսի, ամէնքս ալ պէտք է պարզենք մեր ճակատին կնճիւնները ու պէտք է զինուինք հայրենիքի պաշտպանութեան համար...»

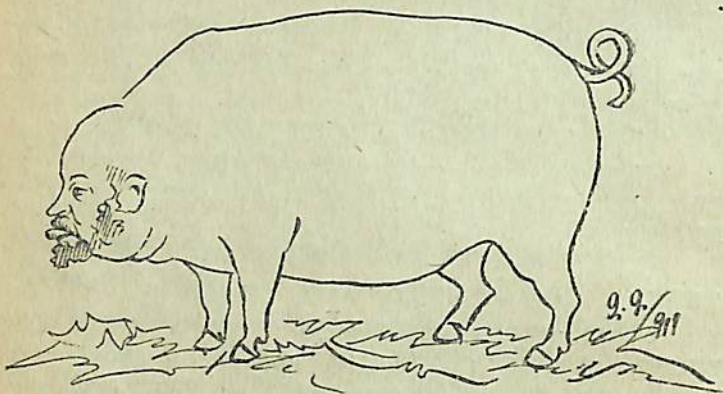
Սարգիս Գօշուհեան. — Ղասը՛մ, զինուինք ֆիլան եաղմա, ոսնրա կազէթայր գարատըրլար...

Քասիմ. — Եյի սէօյլէտին... պիր չէյ ույտուրալըմ... «Երբ պէտք է զինուինք կ'ըսեմ՝ պէտք չէ կարծել թէ մենք ժողովուրդը ինքնապրաքար զինուելու կը հրաւիրենք... Քա՛ւ լիցի... Այդ տեսակ հրաւեր մը ապօրտամութեան կոչ մը պիտի նշանակէր... պէտք է զինուինք այն իմաստով որ երբ հայրենիքի պաշտպանութեան սուրբ գործը մեզ ամէնքս պարտականութեան կանչէ, պէտք է փութանք օսմանեան դրօշին տակ, ու զէնք առնենք թշնամիին դէմ մաքառելու համար...»

Սարգիս Գօշուհեան. — Պիր աղ էվլէլ կէլէն գատընըն իչինի ունութմա... պիր չէյ եաղքի կիթտիյի եէրաէ պիզէ բէքլամ իթսին...

Քասիմ. — Պէքլէ, չիմոի օրայա կէլիյօրըմ...

«Ծիշա է որ հայ ազգը շատ մը զոհեր տուաւ ա-

ԽՈՉ ՄԸ ... ՅՐՄԱՆԻՆ ՄԷ՞Չ

ՆՈՒԷՐ

«ՆՈՎԻՏ»-Ի ՆԻ «ՄՇԱԿ»-Ի ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ

զատութեան զատին համար. բայց նոր զոհեր պէտք են որպէս զի ազատութիւնը բոլորովին ամբողջն ունի... Երէկ խմբագրատունս այցելեց հայ բարեպաշտ տիկին մը, որուն զաւակը, Գարիկ Էֆէնտի աշուն պարկէշտ արհեստագործ մը, բանակալութեան ճիւղայիններուն մէջ իր երկատարը օրերը խամբեցուցած էր բանտերու խորը: Այդ կէնը պատմեց թէ ի՞նչպէս Մայր-Նիկեղեցիի թաղական Խորհուրդը մերժած է ձրիապէս դպրոց բնդունիլ իր թոռը...:

Ս. Չեօկեֆեան. — Քասիմ Էֆէնտի, այս պատմութիւնը Տրիպոլիսի հետ կապ հունի՞ օգին մէջ կախուած մնաց:

Քասիմ. — Սէն չախմախ մը չախը՞ցն, խոթիւնի մի կախը՞ցն...: Նախ՛ ես ինչպէս կը յարմարեցնեմ... Գրէ՛, «Խեղճ կէնը, իր այս բոլոր ցաւերուն մէջ, արտաստալից աչքերով բողբոքեց Խաղաղիկներու ոտընձգութիւններուն գէմ, և պատրաստակամութիւն յայտնեց պատերազմի պարագային օրական տասը ձեռք չալիկ և վարտիկ կարել կրտսղ զինուորներուն համար: Կը մաղթենք որ մեր բոլոր քոյրերն ու մայրերը օրինակ առնեն այս հայրենասէր օտմանցի հայ տիկինէն, և առէն մէկը իր կարողութեան չափով աշակցի հայրախնամ կառավարութեան»:

★
★ ★

Խմբագրականը վերջացած է: Քասիմ գոհունակ երևոյթով մը կը շաչէ իր նարիկիլէն, որովհետեւ վրաստան է որ իր գրած գլուխ-գործոցը հետեւեալ օրը հիացումով պիտի կարդացուի բոլոր արհեստագործ, ուկերիչ, վաճառական, խանութպան, գրագիր, մանիֆաթուրանի և խուրասլաթճի զաւակարդերուն կողմէ:

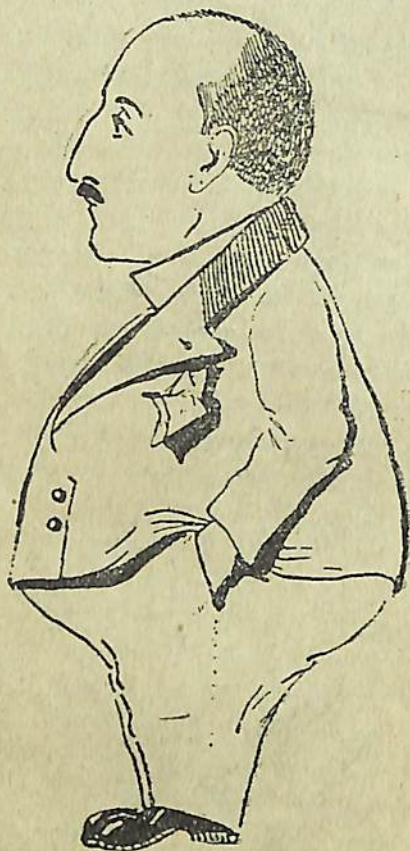
ԲԱԼԹՈԼԷ

«Բալթօսըզ»ին ճիշդ է հակադասակեր
Այս մարդն՝ որ ճանչնայ իր բոլոր պարտքեր
Առ Ազգն ու առ անձն ու առ մարդկութիւն
Ինչպէս չի մոռնար ծխել իր... թիւթիւն :
Գոռոզ ու հպարտ , վէս ու ետամոլ՝
Որ ունի յաճախ փառաւոր ամուլ :
Կը հարուի ան խիստ մաշուր հաղուսաներ
— Որոնց մինչեւ իսկ կը նախանձի... ինչ —
Ջի իր անձնական դերձակն է Bolter :
Pollakէն գնէ իր կնոջ պոթեր :
Երբ ճամբորդած է մէկ անգամ գոնեա՝
Բարիզ կամ Լոնտոն և կամ թէ Գոնիա ,
Գլխարկ կը գնէ գլուխն անպատճառ ,
Որպէս զի գլուխն հանէ ի վաճառ
Թօփ թօփ մնացած ապրանքներն տոգոյն՝
Որք իր մաղաղան կը զաշէին քուն :
Իսկ երբ ան չէ դուրս ելած Պոլիսէն
Եւ իր ուսումն ալ առած է Լիսէն ,
Ֆէսով կը ծածկէ գլուխն իր ճաղատ
Մինչեւ կնճիռով լեցուն իր ճակատ :
Թէեւ ինք դուրսէն կ'երեւի առոյգ
Այտերն ալ կարմիր գերդ վառած պարտոյզ ,
Բայց ան ներքնապէս տկար է յաճախ

Եւ յողացաւ պրկէ իր... պաճախ ,
Ուստի չուտեր ան լեմոն կամ քացախ
Եւ կանուխ դառնայ իրիկունն իր փարախ :
Ան իրեն բժիշկն ունի անձնական
Որուն հետ սիրով կը բաժնէ քացան
Եթէ կարենայ ջնջել հիմնովին
Իր շաքարախտը և կամ albumine :
Զմեւը կ'ապրի Բերա , Գատը-գիւղ
Եւ կ'ուտէ առատ ընտիր կարաղ իւղ .
Ամառն ալ կ'երթայ , — չը կարծէ՛ք ախմախ , —
Մեծ կղզի , Վոսիոր և կամ Ալէմ-Տաղ :
Բայց նախանձն երբեմն իրրեւ մէկ սեւ օձ
Մանելով աղուոր իր կնոջը ծոց՝
Կ'արծարծէ յաճախ կոխներ սիրոյ
Որոնք ամուսնոյն չեն թուիր հաճոյ :
«Բալթօսըզ»ն եթէ կ'երգէ «Ազատ սէր» ,
Չայն կը դործադրեն ջոջ «բալթօլը»ներ :
Ան իր սրտին մէջ մեծ սէր . ' ' ' կը տածէ
(Ինչպէս հաւն ամէն օր հաւկիթ կ'ածէ)
Իկառամա՛ք թաղին բոլոր դործերուն
Չորս կը տեսնէ ինք չառ... երկրուն :
Շատ անգամ դրամ կը ծախէ առատ
Որ ա'լ մոռցուի իր կեանքին արատ
Եւ ընել կուտայ միշտ բրօքալանտ
— Ինչպէս Բիւրատը ծախէ «Բանալ բանա» —
Ինքզինք ազգասէր կը ծախէ հոս հոն
Կարգալով ամէն օր «Բիւզանդիոն» :
Հոգ չէ որ ելլայ մինչեւ կախաղան ,
Մակայն անպատճառ կ'ըլլայ թաղական :
Գպրոցին կ'ըլլայ մեծ հռչաքարձու
Բայց քիչ մը ջրուտ իրրեւ հաւի ձու :

Մեծ հաճոյք կ'զգայ երբ բռնեն բարեւ
 Հէք վարժուհիներ մաղթելով «բարեւ» :
 Խիստ հրամաններ կ'արձակէ շատ հեղ,
 Նոյն խի շուարի տեսուչն հանձարեղ :
 Կիրակի օրեր բանկայն է նստած
 — Անշուշտ զինք վերէն կը տեսնէ Աստուած —
 Ակնոցը աչքին, մօրուքը թուշին՝
 Երբեմն կը յիշէ օդին ու թուրշին :
 Հոն բարեւ բռնեն տէրաէր ու ժամկոչ
 Երբոր կը լսեն իր ձայնն բարձրագոյ :
 Ան մամ կը ծախէ ու կ'աւրէ... դրամ,
 Ռէվերանս կ'ընէ կիներուն փարթամ,
 Ռմանց կը ժպտի, Ռմանց խոփոփ
 Կարծես անդամ մ'է «état-maj r»ի
 Այսպէս անասաւ ու կանոնաւոր
 Կը վարէ թաղին գործերն ամէն օր :
 Ուստի օր մըն ալ երբոր թաղեցիք
 Կ'ուզեն երեսօթիս մ'ընարեւ... ո'չ-թացիկ,
 Կեդրոնացիներն իրենց քուէներ
 Ու Ազգ. ժողովին իբրեւ մեծ նուէր
 Կը դրկեն իրենց թաղական ջոջ՝
 Որ գիտէ միայն ըսել «այո՛»-«ո՛չ» :
 Բայց դուք չէք գիտեր, ինչպէ՛ս կը սոնշայ
 Երբ ասեմապեան իրեն խօսք կուտայ,
 Կը բանայ բերանն ո'չ թէ խօսելու
 Այլ ցոյց տալու իր ակամներն աղու,
 Զոր սուղ գիներով չինած է «Doucher»ն,
 Որուն գիմոզներն իրօք ապուշ են :
 Ու երբ կ'աւարտի Ազգային ժողով,
 Իրեն անձնական կառքը ժխորով
 Կը փոխադրէ գինք գէպի ապարանք,

Որ, ինչպէս գիտէք — ունի լաւ... ապրանք :
 Լուրջ երեւոյթով, գոհունակ դէմքով
 Կը վազէ, կ'երթայ շխտակ կնոջ քով
 Ու ներողութիւն կը խնդրէ բազում
 Որ ունեցեր է նոյն օրն յապաղում :
 «Եթէ չը տեսնենք մենք Ազգին գործեր,
 — Զի մեր Ազգն ունի շատ լաց ու կոծեր —
 «Ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր Ազգին վիճակ,
 Անշուշտ ցաւալի ու խիստ դժնդակ :»
 Այսպէս կը խօսի իր տիկնոջ առջ
 Որ խիստ զգածուած կ'արձակէ հառաչ
 Ու կարողութիւն մաղթէ ամուսնոյն
 Որ միշտ աշխատի այսպէս աննկուն :
 «Բալթօլը»ն կ'ըլլայ այնքան հաստերեւ
 Որ իրեն վրայ ի՛նչ որ ալ դրես,
 Իր վրայ չառներ, չի կախեր ակամջ
 Անզգայ որպէս «մէշէի աղած» :
 Միայն սորված է ըսել «ստունըմ»
 Եւ մերթ կը մերժէ նոյն կսկ իր հանըմ :
 «Ընկերվարութիւն» չի սիրեր երբեք
 Եւ զայն զաշտողներն կ'անուանէ... զէվզէվ,
 Բայց իրեն հարցուր, ի՛նչ գիտէ՞ միթէ,
 «Ընկերվարութիւնն հա՞յ թէ սիմիթ է» :
 Համիտի օրով նոյն խի չէր խօսեր
 Հայերէն լեզուն՝ որուն չունէր սէր,
 Իսկ այսօր դարձան խօյի «ազգամուլ»
 Որ նոյն խի մոռնայ երբեմն իր ամուլ :
 Իր անձին վրայ ունի մեծ հաւատ
 Եւ օդին խմէ մէկ-երկու գաւաթ,
 Ան շատ կը սիրէ Յամմիկ, Շուշան, Վարդ,
 Ու գիտել զանոնք աչքերով անթարթ :

Ծագանկար «Առայ»-ի

Ա. ՎՌԱՄԵԱՆ

ՆԼՐԻԱԹՃԻՆԵՐՈՒ ՍԱՐՍԱՓԸ

Մեծ վարպետութեամբ կը լարէ թակարդ
 Ու կը համոզէ կին, աղջիկ ու մարդ
 Փաղաքուշ լեզուով իբրեւ մի կախարդ :
 Ան հաճոյք չըզգար կիներէն շատ խարթ ,
 Նոր տարւոյ առթիւ ան կը դրկէ carte
 Սիրունիներուն — Օլիա ու Սիրվարդ : —
 Մէկ անգամ եթէ կասկածի վրադ
 Այ իրեն համար դուն կ'ըլլաս մի վատ :
 Մութին մէջ լսէ երբոր ան «չա'թ , բա'թ»
 Յուզումն , վախէն , ո'հ , կ'ըլլայ գունատ :
 Արդուկել կուտայ ամէն օր տախտակ .
 Ամբան մէջ կ'առնէ իր ձմեռուան փայտ :
 Ան ունի աղուոր ծխափող մը սաթ ,
 Մեծ ոսկի չղթայ ու ոսկի սաաթ
 Որուն շատ սուղ է նոյն խել մէկ գրաթ .
 Թէեւ ծնած է իրասգիւղ կամ Պալաթ ,
 Բայց իր ապարանքն կը կարծես պալատ ,
 Ուր ձոխ կարասիք կան անթիւ , առատ :
 Դրան քով ունի մի չքեղ խովաթ
 Չեղքը գաւազան մը հաստ ու երկաթ ,
 Որուն չես կրնար նայիլ , ո'հ , սուռաթ :
 Ըստ իս՝ ճոխութեան մէջ ա'յսքան առատ
 Եթէ «բալթօլը»ն տղէտ է ու վատ
 Կը մնայ յաւէտ մարդկութեան արատ :

ԱՇՈՒՂ ԴԱՐԻՊ

ՊԱՐՍԻԿՆԵՐՈՒ ԲՈՂՈՔԻ ՄԻԹԻՆԿԸ

ՎԱԼԻՏԷ ԽԱՆԻ ՄԵԶ

EX-ՇԱՅԸ ԵՒ ԶԱՅՅԻ ԱՃԷՄՆԵՐԸ

Զաղմագճրլարի գառնիկերին վրայ, դէպի Վալիտէ խան տանող ճամբան, լեցուած էր բազմութիւնով մը: Մայրաքաղաքիս ամէն կողմերէն Պարսիկներ՝ իրենց խանութները գոցած դէպի Վալիտէ խան կը փութային՝ ներկայ գտնուելու այն միթիւնիին, որով պիտի բողոքէին նախորդ Շահի արարքներուն դէմ: Շրջակայ հայ վաճառականներն ու խանութպաններն ալ, անոնք որ Բիզանդիոն չէին կարգար և ջերմ երկըր-պագու էին Ագասափարսի, փութացած էին Վալիտէ խան և տեղ գրաւած էին բողոքող Պարսիկներու շար-քերուն մէջ. հոն էին Գայըզեան Մեկըն, Թէլլեան Միքայէլ, Գրլլըճեան Յովհաննէս, Շաթրեան Լեւոն,

Ղաղարոս Չալաղեան, Ընկեր Սարգիս, Զարգարեան Ղաճան և ուրիշներ:

Պարսիկները ամէնքն ալ կը խօսին օրուան նիւթին՝ իրենց հայրենիքի կոխներու մասին և խուժըն-քու բաժնուած կարծիքներ կը փոխանակեն:

ՄէշՄէՏ.— Մու մէճլիսին կըյմէթի նէ՞ օլաճախ աը, հա՛... կ'ըսէ հայճի մը իր քովինին, որ ութը էշերու տէր պարսիկ մըն էր:

ՄՈՒԶԱՅԷՐ.— Զօխ եախշը տանըշաւմըրմ, ըմա կէրէք տի չի Մէճլիս կուժանտաը շու եօլ կէօրիշէ, մու կէղէթէլէրի պիեօլ օխտան կէօրրէճէհսին չի իրու-նըն ծանընա էծղան օխըրլար, հա՛, մու կարտաշ նիչէ իբանըն հիւքի մու միր Զալլըմ շահըն կուրպան կի-տիպ տիւրէր...:

ԱՂՏՈՒԼԼԱՆ.— Մուճու տիւրիղ տանըշաւմ, մու Ֆուխսուս թէլէկրաֆը եաղըպ աը քի, մու Շահ թա-րաֆտարը. ըմա շահըն բուլը միւճէֆէրի չօխմըշ, հա-մըսընը սաթըը աը, պի եօլ կարնը աճ օլան ի-մամը աը, պի եօլ պօշ կէղէն տի լաթախճըսը աը, սօ-նանտըճըսը աը, կըրսըղը, կարկաշը աը, համընրա բուլ վիբիպ տի: Իմաի մուշլար Շահ թարաֆտարը տըրլար. ինտանըն Ալլաշըն եանընտա միր կըյմէթի վար աը՝...:

ՎԷԼԻ.— Օնը եախշը տանըշաւմ, պի եօլ համը-մըղ պիլիբիղ չի պի եօլ Միւսնիմանըն աճը Մէտրէսէյէ, չըբբատիւանըն աճը՝ քիլիսէյէ կիտիպ տիւրէր հա. մու տիւնեանըն համըսը քէօթի օլսա, սօնը եօխտը:

ՍԱՐՏԱՐ.— Կէտէ էյլէսի տէյիլ տի հա՛, մու շահ թարաֆտարըն նէ՞ խաի. մու քօմթալարըն համըսընըն

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻ...Յ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

տիների հօխ մըտը. Ալլահը օլմատան կերի Բէյկէմպէրի տա հօխմը... .

Ալի. — Բես տիւրիւզ տանը չա'... .

ՍԱՐՏԱՐ. — Ամա երլանճըրդըն լիւղիւմի հօխտը. Էօղլէրի պէօյլէ տանըլըպ աըրլար... .

Քիչ մը անդին պարտիկներու տըրի խումը մը կը խորհի թէ՛ ի՞նչպէս օգնութիւն կընայ չապցնել իր կռուող եղբայրներուն:

ՃԱՖԷՐ ԱՂԱ. — Մուրա՛ կէլ կարտաշ, օլմամըզ հօխտա, եազմամըզ տա հօխ, չա'սը եաբըլար պախըրըմ չամըսը Սապահը տը, Իգսամը տը շուսուտը պուսուտը օլաըլըպ աըրլար. միննէ եաբըմ. տիւր էմ միրինէ աղա չէ՛ եազըպ տը. տիւր տի «նէ՛ տանըլըրսէն» . պախըրէմ. տանըլժաղա կաֆաւը հօխ տը. գօնգօնանըն միրիսինէ պախըր, կինէն տիւր իմ. «աղա Իրան կալ կաւը չա'սը օլուպ տը. տիւր «էլէ օղլի. մու իրանըլըպ սըլըրաւըպ տը. Իրանտա էքիմ կօյմամըզ քէսմիշ, չէ՛ մէնէ՛ տիւր» .

Ալի (ընդմիջելով). — Բես գարտաշ օ Շահ տէյիլ տի, պի հօլ Ալլահըն կէզէպիտի, կէօր տա. մու Ալլահըն հօլըտը, մու ինտանըն հօլը տը տա, Էօղլ իստէիպտի քէնտի Էօղ օղլունու Շահըն իւզէրէ եիւրիւպտի, չիւրրիէթ Շահընը քէսմէք խաէիրտի չա. կէօր մուհա չէ՛ տանըլըրսէն:

ԻՇԱՊԱՆ ՀԻՒՄԷՅԻՆ. — Կէօրին տա կարտաշ, Աժաւաւաւս եազըպ տը չի Շահա կարչը օլանըլար կէյպ էյլէմիշ տի, մու Ավրուբանըն թէլէղրաֆլարը տիւր տի քի Իրանը եուտածախ աըրլար:

Ալի ԱՍԿԷՐ (Ծաղրելով). — Կէսէ՛, երլանճընըն միրինէ պա'խ, Իրան եուտըլաճախ չէ՛յտի տա, ինտան կէրէն տի ֆիլ օլա չի Իրանը եուտա: Միլիմ Շահ եուտա՞մընըպ տը Իրանը:

ՈՒՐԻՇ ՄԸ. — Կէտէ կախը տանըշտը, Շահ եռ-
տամբըը Իրանը, օնա կօյմըըլար :

ՈՒՐԻՇ ՄԸ. — Օնա՛ եռուտըրան օլա... կէրէն տի
մուրանըն էծէմէրի օնըն հեխընտա կէլէ, միդ մուրա
էչէկին փէշինէ կօշըրըն, մօլըզը տը, թօզը տը, թօլ-
քախը տը՝ թաշըրըն. բուլըմըզ կօխտը տա, կէտէ մու-
միր Էհէմին հէքըր տէյիլ տիր, չի սո՛ւն օլ կէրէն տի
մուրանը կոնցուլընա պիր չէյ կազախ հա՛ :

ԽԱԼԻԺԻ ՄԸ. — Իմտի չու քէաղըտտա միր իքի
մատտէլէր վար քի կէրէք տիր քի օնուն իւզիրէ տա-
նըչան : Իշխաիպսիդ քի կազաթալարտէ կազըլան տէ-
լէզըրաթլարըն չօխը Մօսկուֆտան կանա տը, հէկքի
մըզա կըզըրը տանըշտըրը, սիզին ախըր եէթմըրը :
Մօսկուֆը տը, Ալմանը տը, Ֆուխսուզը տը, մուննար
համըրը Իրանըն զիեանընա կիւլիպ տի. Էծէմի ամըն
տէվինալրէն էֆիէարընա իրզմէթ էյլէյէն էլըեմին
Դաշնակսուն կօթապը տըր :

ԱԼԻ. — Մու իշլէր չօխ սու իտտէյիպ տի, թօլ-
տը, թիւֆէնէ տի, կուրչունը տը, կամմապը տը, մուն-
լարը նէրտէ՞ն հաբարաճաղըզ. մէնտէ էյլէ կէօրերիմ
քի սըվարի միր չօխ իշ կէօրիւպ տի...

ՆԵՐԿԱՆՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ (ընդմիջելով). — Օ կանտան
կեսէվէթ կօխ տը. օ կատտար էչէկէրիմիզ վար օն-
լարըն հէր միրինէ տէմէր գօյուպ, կէօր Իրանը նէ
էյլէրիզ, մէն ճանըմ ֆէտա էյլէրիմ, իմտի մէճլիս
կումանտապընա ըիճա իտէլիմ չի էմըր էյլէյէն քի քեա-
թիպին օքկա կալէմի հաբարա կազա. մէնտէն՝ իչի Բա-
պահան կալը, միր Խօրատան կալըտան տիչիլմիշ հըյպէ,
տէօրթ էչէկիմ օն միրտէն՝ կըխտէօրթ, իչի կաթը-
րըմ, մի մօսկօֆ տէմէվէրիմ, համըրըն սաթըպ բու-
լուլա կօլճը օլան կօլտաշըմ հէմ տէ կարաշըմտը՝...

ՆԵՐԿԱՆՆԵՐԷՆ ՄԷԿԸ (քովինին). — Կէօրտա վալլահ
կալընըզ էօզի Շահ թարաֆըրը երխըպ տը հա՛. պա՛խ
կանաղլարընտան դան տամլաշըպ տը, մունուն մի
կալկապը վար տը կալաթատա, միր կամմապըն հա-
մըսընը կաշըրմըտը : Միր սըր վիրէմ «կամմանը
կանը իընա (պաշեան) տալմա, աթըն սառըսընը հա-
րարմա, պի կօլ սըրընը կարտաշընա տանըշտա»,
իմտի կէրէն տի մունտա համընըզ էչմին էյլէմէլիսի-
նիզ չի մուրանըն տէօզի մունտա զալմապը կէրէկ տիր
էչմին էյլէյին :

ՄԷՀՄԷՏ (մէզաթ մալճի). — Տանըշտաղըմ՝ վաբ
տը. մէճլիս կըմանտապը, պըրա՛ պա՛խ պի կօլ հա՛,
ճանըն տէվէմ իւրէկիմ կանըր տը, մին էօլլիմ նէմէ-
նէալին. թիւճար տէյլիլիմ քի բուլլըմ չօխ օլա, մէնիմ
տէչիզ լիրա կըն կուրուշըմ վար տա իմտի վէրէմ :

Այս միջոցին իրարանցում մը կ'սկսի. բանախօս-
ները եկած էին :

ՉԱՅՆ ՄԸ. — Կէլիպ տիրլէր հա՛... կը պօռայ :

ՈՒՐԻՇ ՄԸ. — Քի՞մտի :

ԱԼԻ. — Բես կէլէն մէճլիս կումանտապը տը. էլ
վըտըն տէ հիւռիւէթ չօխ կաշապըն պաղըրըն հա՛...
(ամէնքը միարեբան «Լիցցէ Իրանի ազատութիւնը» կը
պօռան) : Առաջ կ'անցնի օրուան ատենախօսը՝ Իպրահիմ
Շէմսի և կ'սկսի իր ճառը.

«Հէ՛յ, Էծէմէր քի վաթանըն չի՛ էօզ թօլ-
քախընտա աօզմըշաղ. նէ՛ չահըն չահը տօզ-
մը տը՛ր, նիհէ՛ կուրա վէ կապլանըն ըէնէլիտտէն
կուրթարմը տը Իրանը : Մու Իրան չի թօլքախը իմ-
տի կարըշտըրան տա Էճէմ գանճըլալարը տը : Սէպէպի՞,
տէպէպի չու չի՛, Իրան թօլքախը՝ Իրանըն օլմապըն. տէ-
պէպի չու չի՛ անըն չիթապէթի, տիւնի, իմանը, մէկ-

տէպի, մշտութեան կէջս օլմասն... Բնա պի եօլ տա-
նընըն կէօրէմ, վա՞րմար միր մու եօլը տանընան: Շա-
հընը կօխ. եօխմար՝ կարտաշ. հէյ վաթանքերվէր է-
ծէմէր, տինիմիդի պիեօլ եաշաթաըրան եալընը Շահ
տէյիլ տիր. Շահըն ասկէրի օլմահա շահ քի՞մ օլըպար.
Շահըն խմինի իւսկէկէ չըխարա իմտի՛ հա՛ էօլ Միլլէթ
տի: Միլլէթ Իրանըն էօլ էվլար հէմ տէ ասկէրի տի.
Իմտի աննաչըլար չի Շահըն հիքկի եօխ տը, Շահըն
հախա սէլաէթի՛ կօխ տը. իմտի Իրանը եախըպար
քէսիպ տի, էօլտիրիպ տի. եալընըլ բուլ իչին. կըյ-
մէթսիդ միր մասէն բարչար իչին վաթանը երխըպ
արըլար. պի եօլ ունուսմայըն չի՛ Իրանը օննարայ
կօյմամըլ տըլար: Գալկա եարըլլար իմտի. քի՞մ եա-
բըր. մուսու եարան դէնկին տէյիլ տիր, տէնէֆ տէյիլ
տիր, կալըճը եօխ, թիւճճար եօխ. մուշլար հէյ գա-
լըմլար, տինի իմանը օլմահան, ֆըխարանըն է-
մէյի կուսրաղընտա չըգարան օ ֆրդարանըն սըրթըն-
տան պի չօխ բուլ ախարան դէնկին տիր չի, էն էվէլ
գաչըպար հա՛...: Կալկայը եաթանըն բուլի եօխար.
ամա կանընը տէօհիւպ տի. հէյ վաթանքերվէր կար-
տաչար եալընըլ սիդ տէյիլսիդ կալկայը եաթան. էօլ
տինինիդտէն օլմայան, էօլ բէյկանպէրինիդ թանըմա-
յան էլմէնի տէ վար հա՛ (Շափեր):

Յետոյ բանախօսը կը կարդայ հետեւեալ բանա-
շեւը.

«Ետուտ հիւսիէթ թօլտախընտա եաշայան վա-
թանիէրվէր կարտաչարգմըլ, համարըլ իմու չէօհրէ-
թիմիդ պի եօլ Տիւլէլի էճնէպինին բանչալարընտա
ճէօրիլմէմիլ օլան պու ճիւն, մու Իրանըն հալի պիեօլ
կալպի վիճտանը օլմայան պիր գուարէտին գուլը օ-
լա, իմանա կէլ՝ պ տի՛, հէյ վաթանիէրվէր կարտաշ-

լարմ, օ լիւղիմի՛ չուհ կէրէք օլան միր չէյ իւղէրէ
պի մէճլիս կուսմամըլ իճապ խէր տի. մու իլլան
քեաղըտա սընը չու տըր չի համըմըլ պի եօլ կէրէք
տի տանըչախ քի միզիմ տէ պիր վաթանըմըլ վար,
օ տա Իրանտը, միր չէյթանըն՝ զալըմ Շահը երխըպ
եախըպար, տիւչինին քի մէյլիս միր նէթիճէ վէրսին»:

Մեհիս կուսմահապ Մեհիս կըյմէթիկի կալեմե ալան
ՍԱԻ ԷԲԳԷՐ ՀԻԽԱԷԻՆ ՊԱՀԱՏՈՒՐ

Եւ ժողովը կը վախուի:

Ընդօրինակը

ԷՄԷՄԼԻ ԶԻԼԶՈԼ ԱԿԱ

ՏԻ ՆԷՇԸՆԸԼ ԲՐՈԹԷՔԹԸՐ

ԱՆԳԼ. ԱՊՈՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝

38, ՉԸՐԶ ՍԹՐԻԹ, ԼԻՎՐԲՈՒԼ

Ճկեւութեան պանահն՝

ՏԻ ԼՕՆՏՈՆ

ԷՆՏ ԲՈՕՎԷՆԸԼ ՊԱՆԳ

ԼԻՄԻԹԸՏ

Գործակալութիւնը բովանդակ թուրքիոյ մէջ

Թուրքիոյ Ընդհ. Տնօրէն

ՊԵՐԷՆ Ա. ԳԱԼՅԱՅԵԱՆ

ԿԱԼԱԹԱ, ԻԼԻԱՏԻ ԽԱՆ

Թ Է Ի Ն 2 ՈՒ

ՏԻԿԻՆԸ ԿՈՒՋԷ ԱՄՈՒՄՆԱԼՈՒԾՈՒԻ,

Պարոն Սլաֆեան, ծանօթ ու պերճախօս փաստաբանը իր գրասենեակին մէջ կաշխատի, երբ իմաց կուսան յաճախօղունիի մը այցելութիւնը:

Պահ մը ետքը ներս կը մտնէ մանկամարդ ու շիֆ հագուած կիսն մը, Տիկին Զիսեան, որ ծպտուն եւ հանելի դէմք մը ունի:

Սլաֆեան. — Բարե աղիկ'ն, հրամանեցէք:

Տիկին Զիսեան. — Զեք խորհուրդին պէտք ունիմ:

Սլաֆեան. — Տիկին, ձեր արամադրութեան տակ կը գտնուիմ լիովին:

Տիկին Զիսեան, (շուրջը դիտելով). — Բայց նախ կ'ուզէի հասկնալ որ պիտի կարենամ ազատօրէն խօսիլ, առանց անգաղանապահութիւն զործած ըլլալու:

Սլաֆեան. — Տիկին ապահով եղէք, պատերը ահանջ չունին:

Տիկին Զիսեան. — Իսկ դո՞ւք:

Սլաֆեան. — Ես ունիմ, բայց դուք ալ պիտի ընդունիք որ այդ բանը անհրաժեշտ է ինձի, կրնաք վստահ ըլլալ թէ խորհրդակցութենէն վերջ կ'ընքամ:

ՊԱՐՏԵԱԿԻ ՄԵՐ ՎԱՌՎՈՌԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ՍՈՒՐԷՆ
ՈՐ
ԱՅԵԱՐԶԻՍ ԱՄԵՆԷՆ ՊԶՅԵԿ ԳՈՐԾԱԿԱՆՆ Ը

ՀՈԶԱԿԱԽՈՐ ՀԱՅ ՊԱՐՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ԱՐՄԷՆ ՕՅԱՆԵԱՆ

Որ ուրիշ կեներու ձեռքով, գլուխով և կոնակով չի շահածը
Ինք . . . ոտքով կը շահի

մով գոյրւած պիտի ըլլան ականջներս, քանի որ արհեստական գաղտնիք մըն է:

Տիկին Զիսեան. — Պատճառը սա է որ շատ փափուկ խնդրի մը համար խորհուրդ պիտի հարցնեմ ձեզի:

Սլաֆեան. — Աւելի շահեկան պիտի ըլլայ:

Տիկին Զիսեան. — Նոյն իսկ քիչ մը վրան-բաց:

Սլաֆեան. — Մտի՞ գործ մըն է:

Տիկին Զիսեան. — Է՛հ, սրտի ալ և ուրիշ բանի ալ:

Սլաֆեան. — Այո՛, այդպէս է արդէն, իրարմէ չէ կարելի բաժնել . . . : Ուրեմն մտիկ կ'ընեմ ձեզ:

Տիկին Զիսեան. — Շատ չընե՛ր ամուսնանալու բայց կուզեմ ամուսնալուծուիլ:

Սլաֆեան. — Շատերը այդ գաղափարը կ'ունենան մեղքալուսնի շրջանէն յետոյ . . . : Բայց չարժառիթներ ըլլալու են, և բաւական լուրջ չարժառիթներ: Կարեւոր չարժառիթներ կա՞ն:

Տիկին Զիսեան. — Ատոր համար եկած եմ ձեզի խորհուրդ հարցնելու:

Սլաֆեան. — Լա՛ւ, ձեր չարժառիթները պարզեցէ՛ք մէկիկ մէկիկ:

Տիկին Զիսեան. — Ամուսինս քառասունընէնոյ տարեկան է, իսկ ես՝ քսանընէնոյ . . . տալիս բաւական զօրաւոր պատճառ մը չէ՞ միթէ . . . :

Սլաֆեան. — Ո՛չ այնքան զօրաւոր . . . : Մարդիկ կան որոնք այդ տարիքին մէջ պատուական ամուսիններ և ընտանիքի բարի հայրեր կ'ըլլան . . . : Մնաց որ, ձեր միջև քսան տարուան տարբերութիւն մը կար ամուսնացած ատեննիդ:

Տիկին Զիսեան. — Եթէր տարի անցած է անկէ

ի վեր, մէկուն տարիքը աւելցնելու է, իսկ միւսինը պակսեցնելու է: Բայց ուրիշ տրամունջ մը ունիմ, մեր բնաւորութիւնները անհաշտ են իրարու հետ:

Սլաւեան.— Ձեր ամուսինը բուն նկարագիր մը ունի՞ր...: Կը ծեծէ՞ ձեզ:

Տիկին Զիսեան.— Ո՛չ:

Սլաւեան.— Դո՞ւք կը ծեծէք զայն:

Տիկին Զիսեան.— Ոչ... Թերեւս սխալ կը գործեմ, զինքը չծեծելով...: Թերեւս իր ազդեցութիւնը ունենայ:

Սլաւեան.— Ուրեմն ի՞նչ է պատճառը:

Տիկին Զիսեան.— Կեանքը միեւնոյն կերպով չենք բնորոշեր...: Անիկա իր հանգիստը կը նայի և անկանոն կեանքը չի սիրեր...:

Սլաւեան.— Այսինքն պարզ մարդ մըն է:

Տիկին Զիսեան.— Ամուսինս կառք չի նստիր, երբ կրակոտ ձիւր լծուած ըլլան անոր: Օթօմալիէ և օթօպիւսէ կը վախնայ:

Սլաւեան.— Աւա՛ղ տիկին այդ պարագան իբր փաստ չի կրնար ծառայել ամուսնալուծման:

Տիկին Զիսեան.— Մի՛նակ աս չէ...: Ես համեմուած կերակուրները ու բնասիր գինիները կը սիրեմ, մինչ ամուսինս սիւզ կը ճնկէ...: Ես սիրադրգին աւուշահոտութիւններ կը քսուիմ, իսկ ան չափուրի սիրահար է: Գիտե՞ք թէ քափուրը ի՞նչ գէշ ազդեցութիւն ունի:

Սլաւեան.— Ափսո՛ս ձեր էրիկը իր ամուսնի իրաւունքին մէջ է կատարելապէս:

Տիկին Զիսեան.— Իրաւունք ունի՞ր զիս Սիոֆ տանելու ուր կը քնանայ արդէն, մինչ ևս օրերայի կամ օրէրէթի ներկայացումները կը սիրեմ, որովհետեւ անոնց մէջ սէրը կը փառաբանուի:

Սլաւեան.— Ափսո՛ս տիկին, աս ալ բաւարար պատճառ մը չէ:

Տիկին Զիսեան.— Բայց սոսկալի՛ր բան է:

Սլաւեան.— Կ'ընդունիմ այդպէս ըլլալը:

Տիկին Զիսեան.— Երիտասարդ եմ տակաւին...:

Սլաւեան.— Ատիկա ըսելու հարկ չիկա, քանի որ իմ աչքերս չատ լաւ կը վկայեն այդ մասին:

Տիկին Զիսեան.— Կրակոտ արեւն մը կը հոսի երակներուս մէջ և տաքարեւն խառնուածք մը ունիմ...: Ամուսնոյս հանդարտեցուցիչ գեղը աւելի կը զայրացնէ զիս, փոխանակ ամենափոքր օգտակարութիւն բնծայելու:

Սլաւեան.— Ի՞նչ կրնանք ընել, շատ մը կիներու վիճակը աս է:

Տիկին Զիսեան.— Կրնան կիներ դաժնուիլ որ համակերպին, բայց ինծի համար անկարելի է...: Պէտք չէ թոյլատրել որ էրիկ մը այսպէս հարջարէ իր կինը:

Սլաւեան.— Տիկին, ամուսնութեան անհաճոյ կողմերն են ասոնք: Կարծեմ ձեր ամուսինը սովորական էրիկներէն տարբերութիւն չունի...: Սակայն...

Տիկին Զիսեան.— Ա՛հ, միտքէս կ'անցնէր որ զօրաւոր փաստ մը ունիմ ձեռքիս մէջ:

Սլաւեան.— Խնդիր մը կայ, զոր չօչափեցիք... Թէև փափուկ խնդիր է, սակայն ծայրը բացած ըլլալու դեպքերը որ պիտի խոստովանիք:

Տիկին Զիսեան.— Ի՞նչ խնդիր:

Սլաւեան.— Ամուսնական պարտաւորութեանց խնդիրը:

Տիկին Զիսեան.— Է՛հ, ի՞նչ կայ որ:

Սլաւեան.— Ձեր ամուսինը, հակառակ իր հանդարտիկ բնաւորութեան, իր բովանդակ պարտաւորութիւնները կը կատարէ:

ԲԱԼԹՕԼԸՆ...

(ՆՐԲ ԴԵՌ... ԲԱԼԹՕՍԸԶ ԷՐ)

Տիկին Զիսեան. — Շփոթութեան կը մասնէք զիս... Պէտք է խոստովանիմ որ երբեմն երբեմն ա՛մուսնոյս մէջ կ'արթննայ աչք զգացումը...

Սլաֆեան. — Ո՞րչա՛ն ամենէն:

Տիկին Զիսեան. — Շարժութիւն մէկ անգամ իր ա՛մուսնական պարտաւորութիւնը կը կատարէ...

Սլաֆեան. — Ա՛ւելի առաջ չերթանք... զործը հասկցուեցա՛ւ, սիրելի տիկին. դատը պիտի կորսնցնէք և պիտի դատապարտուիք... Զեր ամուսինը խղճա՛միտ մարդ մը պիտի հաշակուի:

Տիկին Զիսեան. — Հասկա ի՞մ կրակոտ խառնուածքս ի՞նչպէս գոհացում պիտի գտնէ:

Սլաֆեան. — Դատաստանական խորհուրդը անձեռն՝ հաս պիտի հոշակէ ինքզինքը: Հեռեւարար ձեզի խորհուրդ կուտամ՝ ամուսնալուծման դադարարէն ետ կենալու... Սակայն միջոց մը կայ, որուն կրնաք դիմել, ձեր եռանդուն խառնուածքը գոհացնելու համար:

Տիկին Զիսեան. — Ի՞նչ միջոց կայ:

Սլաֆեան. — Սիրահար մը ունենալ:

Տիկին Զիսեան. — Ես ալ այդպէս խորհած եմ ընել, բայց մեր անհեռած մարդոց մէջ մէկը չեմ գտներ որ կարենայ սիրահարի պաշտօնը ստանձնել արժանաւորապէս:

Սլաֆեան. — Այն ատեն թոյլ տուէք որ փաստաբանական խորհրդակցութիւնս վերջացած նկատեմ, իբր աշխարհիկ մարդ ձեզի յայտնելու համար իմ սիրային մեծարանքներս:

Տիկին Զիսեան. — Կ'ընդունիմ ձեր սիրային մեծարանքները... բայց ինչպէս ըսի քիչ մը առաջ, հա՛մուսնուս և անորժադրդիս կերակուրնեքէն կ'ախորժիմ:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱՇՈՒՆՁ ՅՕԴՈՒԱԾ ՄԸ

ԳԼԽԱՐԿ ԱՄԱՐՑ

Ո՛ր կողմ՝ դառնանք յաղաքական հորիզոնը մութ է, մանաւանդ կէս գիշերէն ետքը՝ փեղկերը գոցուած անճրագ սենեակի մը մէջ։ Անմենքդ ալ անշուշտ ա-կանջալուր, ակնաստիս եւ ռնգաշունչ վիճակները կ'ըլլաք այն կատաղի պատերազմին որ օրերէ ի վեր կը մղուի մանկական գլխարկներու դէմ որոնց վրայ յունական մարտանաւերու անուէններ գրուած են։ Հէյպէլի կղզին, ծովային վարժարանի աշակերտները, իրենց զանակներով ընկղմած են փսարա մարտանաւ որ գլխարկի մը ճակատին վրայ խարսխած է, թաշ Գըշլայի մօտերն ալ մարդ մը բռնուցքի հարուածով մը Քանարիա մարտանաւին խերն անիծած է, գլխարկինն ալ միասին. նոյնպէս Սիրքէճի կողմերը Ալէքսոֆ զրահաւորը ծանրապէս վնասուել է զաւաղանի մը ոչ բարեկամական հպումէն։ Ուրիշ այս կարգի յարդեայ յունական մարտանաւերու կորուստներ կը ծանուցուին թէ Լալայ այդ մասին պաշտօնական զեկոյց մը չ'ըլ-

լալով ամենայն վերապահութեամբ կ'արձանագրենք այդ լուրերը։

Այսպէս ուրեմն, կատակ չէ, կոխը սկսած է, կատաղի, անողոք, վճռական։ Իբրեւ օսմանցի հայ-րենասէր մը, չուզելով վատասիրտ չէզոքութեամբ՝ պարզ հանդիսատեսը ըլլալ ցամաքի վրայ մղուած այս ծովամարտին, անմիջապէս ուղեցի սպատաղինուիլ ե նետուիլ կռիւի, Ասարը Թեվֆիք անունը գրելով, Ֆէսիս շուրջը կապեցի ե գացի սպասել թիւնէլին գլուխը ուշադիր գլխարկ զրահաւորները գիտելով։ Հետզհետէ անցան կիներու գլուխներուն վրայ հանգչած հակաշա-կան Տրէթնոթներ, յաղթապահած ե անկառնուիլ։ Բնականաբար, հակառակ տաքարիւն ջղագրգռութեան չէի կրնար Ասարը Թեվֆիք ալ զրահաւորներուն դէմ անհաւատար կռիւի մը մղել, մանաւանդ որ անոնց վրայ չէր նշանակուած որ բարեկամ թէ թշնամի պե-տութեան մը կը պատկանէին. ե շատ աղետալի բան մը պիտի ըլլար եթէ սխալ յարձակում մը գործելով եւրոպական կնճոռտութիւն մը ստեղծէի յանկարծ։ Դեռ միտքս է ուսուցնարանական պատերազմին ատեն չըլի առջեւ պատահածը որ քիչ մնաց Անգլիոյ ե Ռուսիոյ միջեւ նոր պատերազմի մը սեղի տար։

Ուստի ինքզինքիս սա խրատը ուղղեցի.

— Տղա՛ս, պատերազմէ՛ ուղածիդ չափ, Լալայ խու-հեմութիւնը ձեռքէ մի ձգեր։

Եւ ահա՛, ժամ մը սպասելէ ետքը, տեսայ որ փոքրիկ տղու մը գլխուն վրայ նաւ մը կը յառաջանար. անունը տաիւալին չէի կրնար որոշել... աչքս շեշտակի ուղղեցի գլխարկին. տղան հետզհետէ կը մօտենար...

տառերը յունական էին, հասկամ չկար օլ...օլ... օլ... օլ... օլ... օլ...

Մարտի կոչը հնչեցուցի և խօսարար խուժեցի աղուն վրայ երբ քովը հասայ. գլուխս դէպ ետեւ տարի և յետոյ առաջ բերելով ֆէսս իջեցուցի գլխարկին վրայ: Բախումը սոսկալի եղաւ: Գլխարկը գետին թաւալեցաւ և կառքի ձիւն մը ամբակին տակ ճգմունցաւ: Սաար Թեփիքէն էր վառուած, միայն թէ ֆէսը հարկ էր խալիպի տալ:

Յետոյ նախկին տեղս խարսխեցի, հպարտ ու յաղթական թօկօլի մը պէս որ ուռածական նաւատորմը բնաջինջ ընելէ ետքը՝ Նախագահի կը վերադառնայ:

— Ծօ՛, ի՞նչ ըրիր, ըսաւ յանկարծ քովէս ծաղրածու ձայն մը:

— Յունական մարտանաւ մը ընկղմեցի, պատուս խանեցի համեմատութեամբ:

— Ինչ մարտանաւ, ըսաւ մարդը խնդալով. Օլ-կան մարտանաւ չէ այլ Փոսթօլօ Մանկօ ընկերութեան մէկ փոքր նաւածիկը:

Ամօթահար, ժամ մը կարմիր ծովու մէջ լողացող մարդու մը պէս կաս կարմիր, խոյս տուի անմիջապէս և ապաւանտեցայ մօտակայ դարեջրատուն մը, մէկ քանի բարեկամ գաւաթներու սիտիլիզ միսիթալանքներով խզի խայթս հանդարտեցնելու համար:

Կ'երեւայ որ սակայն աչգ սխալը միայն ես չեմ գործողը և այս ծովամարտին մէջ, կարգ մը յունական զորահաւորներու հետ, չստ ալ վաճառականական նաւեր և նոյնիսկ չղեմակոյններ զոհ դացած են:

ՏՐԱՊԷԶՈՆՑԻ ՅՈՅՆ-ԼԱԶԻ ՄԸ ՆԱՄԱԿԸ

Ի Ր Ը Ն Տ Ա Ն Ի Ք Ի Ն

Հա՛, Եամանախ,

«Մէքթուպի բառնակիր, պու ստղտն ալաու՛մ
խա, օլի քարա. բէն տէ քալա. էսի նասու՛լ. թի՞
քանիսա, ափու առօթիքսիս պիղիի սա, տօքսու Օթէօս,
սաղուղ: Տուլէվումէ, ֆաքաթ տէնէխումէ տէքառա:
Բիւա թօ տէքա մէճլախ, թուսվիքսա բօլիցա՝ աբա-
նօ թօն Այան օղլու Արիսթիաի. տէքսէվօն նէ՛ կար-
տուն. իչիմուղ բէօյլէ քիթէրսա հալումուղ տաքիմա
հա՛. բէն սօնա տէ՛սուիրա բու բաքուռնուլուք բուր-
տա հա տէնկանի տէքառա, ութէ միա բէնտառա. մալ
թէտուղուն բնաուխ տուր, քաքուր տէտուղուն բօխ տու:
Հաջան կէմու բաթուրսա բունաուխլար երիզէ չքար,
հաջան բաքուռ օլուրսա մալունը թէնուղ ետթար:
Վաղ քէչ բաքուռնուլուքտան. հա՛, ֆունաուղուն նէսի՞
վար. բոսքէնիմաթա բօլի թօն Բիւեաքօ, Վասիլէ,
Եանքօեա, Թօթօրուեա, Խարիլուեա, Եօրքիլէ. հա՛
թախու բունլար նէ՛ կարուեօրլար. ըքսէխառա նա-
սուրօ, Խրիսթոս անէսթի, քէխէ թէ բօլա, չօգ սէնէ-
լէրէ: Օթէօզմա իչունուղէ բէրէքէթ վէրսուն. իչալլան
թա բէտեա օլա քալա՝ նասուն, խամու բալուղու բէ-

բէքէթլու՛ մու, հա՛ անէքի, քանիս նասթի էտօլ, էօնտէր
պանա քա՛մեա քամպոսա օքս: Ան առօթիքսիս էմա,
չիւքիլ օլիմոս քալա: Ախչա Նլարու մաղէվումաթէ քէ
խառթի բէզումէ հալա պօշ, առխոսը կէլա: Կէչէն կիւն
Վասիլէ թէտում քի օլա՛ն նէ՛ թուչունուեօրսուն, սայուն
եօ՛խ մու. սառանտա միեա քէ սառանտա միեա նաղիսի
մանա, ան տէնէքիս քօղի, հալ սկամպուլինի. սան-
տալու քալաֆաթ լատուք սկամուչլառու էյուլէ մըխ-
լատում. հա՛ շունթա հա՛ բունթա էլլու բէչ քուռուչ
բարամ կիթալ. քիթաղօ բու տէնէքի թուլեա,
չաչուրթում քալթում. հա՛ օղլան թա տէնուն բարան
Վարսա սթիլէ մէ քամբօս մէճիտեա: Բոսքէնի մաթա
ճումլէ տօսթլարա. նասէ քալա օլի մէնայ, բայտօս:

Սիրեհու սկիկսունցա
Թրաբուզանլու Զարամազ-օղլու
ԲԱՆՏԵԼԻ

EX—ԵՊԱՐԲՈՍ ՀԱԳԳԸ ՓԱՇԱ

ՄԱՐԻ ՄԸ ՈՐ ԹՈՒՐԳԻՈՅ ԲԱՐՏԵԶԸ ԱԻԵԼԻ ՊԶՏԻԿՅՈՒՅ

ԿԱԹՈՒԿԱՊԱՏՈՒՄ

ՅԱՄԱՆ ԼԻԻՍԻՔՆ ԵՒ ԻՍԻԳ

Մա Շեռ Ալիս

Իլիս լոնկ թան, չօգ վազըթ վար քի, սէնտէն նէ՛ պիր լէթոր, նէ պիր նուկէլ ալարդըմ վար. ուրիշ էտէրիմ ժը վուզան բուի, բուռ աժուռ ար տիէօ, էք- ուրիշ՝ ար թան դանթան՝ ետղ պանա պաղի պաղի. սէնտէն մէքթուպ ալըրոսա՛ համամ կէօպէկինտէ քուռչ- լուշ պիր տօնաուրմա եէ՛ քիլիմ կիպի պաղըչկէլ օլու- րում: Ա՛հ, Ալիս, պիլսէն սանա սէօյլէեէճէք նէլէսիմ վառ, նէլէսիմ վար. չու կէօքսիմի՛ն իչինտէ պուլուսան դալպիտաէ նէլէսիմ վառ. ա՛հ աճուրդ վար, աճուռ պէնի չէլիրտի չամուռ, չա՛մ թաճիտարնա պէնդէկօրում շիմաի: Ալիսճիլիմ նէ՛րտէ օ պալարըրլարըմ, դօլլա- րըմ. բա՛մ աղլարըմ տէսէն Թէրդեան Գերապայծառն աղաւթընըն թէլլէրի կիպի ինճէլէնմի՛շ տիր: Տա՛նա կէ- չէն աղչա՛մ պաչըմա կէլէնի չիլսէն մօտիդ տիապը Ժօղէֆ, կէչէն աղչա՛մ իլլէ դօռ էթաի քի Քէլէչլէսին ուսառէսինէ կիտէլիմ. պէն նօ՛ տէրիմ, օ հայա՛մ՝ կիլին տէր. նէ իսէ եիւրէինի գըւմանըմ տէյի կիլին-

տիմ կիթաիմ. քա պիր տա՛նա նէ՛ պաղանըմ. բիւթիւն հայ-լայֆ օռտա. դուհաուռաճընըն գըղը Մառիկօ, Շա- քաւար, Տէվրիչլէր, Ճա՛մըլար, Սօլաքլառ վէ էթ- սէթէսալար, էթսէթէսալար: Պօնփուռ, պօնաուռ, պիէն յլընիւ, պիէն առիվէլէր օլտուգտան սօնրա, պիր աղ կէօրիւչմէ արգասընտան տանա արը պաչլառ. ու- նութմանըմ սէօյլէմէյէ քի Քէլէչլէս էվլէսինէ բիյանօլը պիր բանսիօնէս դօյնուլար: Գու՛մպարուտան տա եէնի պիր ֆա՛միլեա կէլմիշ, օնլաւըն տա գըղը տէ՛չլէթ չա- լըեօր, միւքէմմէլ, էօմիւռ չէյ. ֆաղաթ պէն նէ՛, եա- բըյօրում տէի արմանտէ իւն ֆուռ. կիթմի՛շ պալքօնըն իչինտէ սաղլանմըչ քիմսէյէ կէօղիւքմէկօրում. քեօր օլտուռ օ դուհաուռաճը Արօսթօլ. պօթլաւըմ օ դասար արդը եարար քի ալաղլարըմ իչինտէ թուռնէ օլմաեօր. հէ՛մ տէ գըղպ գուռչ տա բարա վէրտիմ. պիլսէ խիմ պէօյլէ օլաճարըն Պիւռկէնիէ եափաւընը բարմ. աղըլ տա էթմէտիմ քի աղչամտան նասըրլարըմ պիր աղ Պուանեէ եարանըմ. օնուռ իչին պալքօնըն իչինտէ պաչէ օլտուռ. քա պիր տա՛նա «սիլ վու բլէ» տէյէրէշ պարըմաա էլէկան պիր միւսի տիքի՛ մէսին. գըրըլարաղ, տէօքիւլէրէք «նօ՛ մէլսի» սէօյլէտիմ «ժը վու բու» տէօյլէտի. քա՛ «ժը նը վէօ բա» տէյէճէլիմ ամա, բէք տա տէօյլէմէք իսթէմէկօրում. նէ իսէ պօն կոէ մալ կոէ չըղարմ. ա՛հ Ալիս, պիր վալս եարարդ, պիր վալս եարարդ քի, օրտա օլմալը բարն. իքիմիլին տէ կէօղիւ տէօնմի՛շ. օնուռ էլի աթէչտէն չէնպէս կիպի պէլիմէ առաւը՝ պէլիմի եաղբօր. պէն տէրսէն ճիլէր կիպի ումուգուստան ասըլմըլըմ՝ տէվրիշ թուռնանլար կիպի կըռլա տէօնիւեօրուղ. քա պիր տա աղչամտան դօլլու պիր չիմպիք եէաիմ, կէրի տէօնաիւմ պաղարմ քի մամա՛մ տիգաթ տիգաթ կէօղիւմին պէպէինին օթթալըպ

հէրինէ պաղբօր . «Քա՛» օթուր հէրինէ , զէ՛օտուրն
 կէ՛օր մէջօրսուն տանս պիթտի» տէտի : Քա հէմէն
 թօթիւնաւմ . վոնման տանս պիթմիլ : պիղ խէ կըռլա
 տէօնիւեօրուգ . ֆաղաթ Ալիս տէն տէ պէնիւմ հէնիւմտէ
 օլսան , տէն տա ան շանթէ օլուր ըւրն . օն տօգուգ
 երբմի եա վար եա եօգ , պանքատա տիւնէքթօրն եա-
 նընտա տուրուր . օնպէչ երիւմի լիտա մասալ ալլա , դաթ
 ֆաթիլեա էվլատար . մէնվէյյ պիր կառսոն . հասըլլ
 եադար , պուլլէ էթտի պէնի . հէլէ պիր շանսոն տէօյ-
 լէտի քի գըըըլարղ կիւլմէտէն . օ դատար քի կիւլմէ-
 տէն պաշրմ տէօնտիւ , քիւթ տէի եէրէ թօմպէ օլտում .
 իշթէ տէօյլէտի շանսոն շուարը , օդո՛ւ տէ պաղ .

Մա պէլ ժը թէմմը
 Պիւթիւն երուէքտէն
 Ու է թամնու էկառ
 Ունին իլէ պէն
 Քան թիւ սա բուլարաօ
 Տենտաերեսէ դալէ

Ի սենտ Նաեք քլարաօ
 Շանթ աիւ տէգ իւ
 Իիւֆ իտֆ էքուլմէ
 Իշքու է սըլա լը քատաիլ

Մաքտանա եօգուրթ
 Ժուօն ըսկամիլ
 Միլ քուֆէթէս Նիհթ Նիհթ
 Միլ քուֆէթէս Նիհթ Նիհթ Նիհթ
 ԱՏ սէնի պէն կէօրմէսէմ
 Էդօ տէն պօսօ
 Պիւ կէօրմէրիկի կէօրմէմ
 Քէ Նաեք իտաօ

Ժը վուգէմ պօգու
 Որերս կանցին
 Էլիօ Մառկաիւ
 Կէլ քուճաղմա

Իիւ իտֆ պիր ըլլաթ
 Թալին հէլ վասի
 Էկէր սէվէրէն
 Ժը վու սըմէսի

Միլ քուֆէթէս Նիհթ Նիհթ Նիհթ
 Միլ քուֆէթէս Նիհթ Նիհթ Նիհթ

Տանս նէլէ՛ր , նէլէ՛ր տէօյլէտի՝ ժիւսքօմինիւ . սօղրա
 պիր թէրսի կէլաի թալին հէլվատի , պիսկուի , տալաք ,
 պուիի , վէ թուռչու տը լանանա : Մուտ տա եէտիք
 կէնէ տանս , անքօս վալս , սաաթ իքի ֆաարէ եարալ :
 Սօքաքտա տէսէն թու լը մօնա տուումուչ պիղի տէյիր
 էտիւօր . պիր առալըգ պալքօնտան պաղտըմ շախ տէի
 սօգուր չէքտիւմ . սանքի պիլլուտին քի մալմուն ժուէ՛
 եարըեօր իչէրտէ , ձըռձըլարըն գըղընըն հալինի կէօ-
 րէ իտին . Ալլանըն ողորմութիւնու դատար խոշոր պիր
 պուռուն . բուտալը մալալամըչ , սիւրմէլէրի չէքմիլ ,
 թըռֆանտա քիրաղ կիպի գօճաւընըն իւզէրինէ չըգմըչ
 պիւթիւն կէսթ կէսթ կէլիւօր ըտը . գօճաւը տէսէն ,
 սօնաւտան կէօրմիւչ զիւպպէնին պիտի , գառըմ վար
 տէի գուռուլուօր : Քէլէլլէսին գըղը աթուպէ պէլին-
 տէն աշա իքի եանտան իքի բաւմաղ դալընլըղընտա
 թութ ան սուա սութալը պիր ֆիսթան կիյմիլ , պիր
 պէյաղ բօնփէ պաթիւթ , ֆաղաթ կէօքսիւնին գապաու-
 թըրնա ըէչ պէյէնմէտիւմ . զանն էտէրսէմ քօտափը-
 նըն ալթընտա եաղնըլըղլա բամպուգ դալմըչ ըտը :
 Սանսիլաւըն գըղը տէսէն առաղ մալուհատը կիպի
 իրի , լաքին ալվա ըւչէլի կիպի թաթլը ըտը . հասըլլ
 տանս նէլէ՛ն , նէլէ՛ն վար գալպիւմալ . ժէսըն քը եա-
 գընտա կէօրիւչիւրիլ տէ պուրտա գուռուր պաղաւրըմը
 օ վաղըթ քօմըլէ եարարմը .

Միլ Պեգի

Լիւսի

[Էրմէնի ֆուէկի]

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԵՄՇԻՅԷՃԻ

ՄԻՂՐԴԱՏ ՇԱՅԿԱԶ

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԵ ՈՂԵՍԱԿԱՆԸ

ՔԱՍԻՄ ԻՆՉՊԼՍ ՃԱՄԲՈՐԴԱԾ Է ՕՐԹԱՔԷՕՅ

Գրեց՝ ՔԱՍԻՄ

Ամէն անոնք, որ քննութեան մը նախօրը իրիկունը անցուցած են, չուտով կրնան բարոնել՝ իմ անցած չարաթ գիշերուան վիճակս. որովհետեւ այդ օրը այնպիսի դէպք մը պատահեցաւ, որ հետեւեալ առտուն, կիրակի, ես ստիպուած էի Օրթապիւղ երթալ իմ մէկ հիւանդ բարեկամիս այցելութեան:

Նախ պէտք է խոստովանիմ որ, մինչեւ այդ օրը, ես բնաւ պատահութիւն ունեցած չէի Օրթապիւղ երթալու, և դատելով այնտեղի ազգայիններու նկատմամբ լսածներէս, կը կարծէի թէ մեծ ճգնաժամ մը պիտի անցնէի յաջորդ կիրակին. ուստի անրացատրելի դժուարութեամբ ձեռք անցնելով Չալըքեան քերականութիւնը և Օլէնտօրֆը, սկսայ նախապատրաստութիւններ տեսնել, վաղուան ճամբորդութեանս մէջ կատարելիք խօսակցութեանս համար: Գիշերուան ժամը վեցը զարկաւ և դեռ ես անդադար կը կրկնէի:

— «Ո՛ւր իցէ հայր քո :

— «Ո՛չ կարեմ քանի զգինի :

— «Եհնա՛ն ժամ գնալոյ :

— «Հայր իմ և մայր իմ ողջոյն տան ձեզ :

— «Զի՛ ևղեւ, զի ոչ մարգարայօք լսել զհիւանդութենէ քումմէ :

— «Թոյլ տուք ինձ անկանել յուղի, զի ձայնք չստեղծեաց նաւուն հասանին յականջս իմ» :

Քերականութիւնս ձգելուս պէս Օլէնտօրֆն էր ձեռքինս :

— «Ո՛վ ունի իմ կօշիկս. ի՞նչ ան սուղիկ : Ժամը քանի՞ն է. քե՛լ կօռ քի : Ի՞նչ ոսկիէ կոճակս ունի՞ք. ակի՞ վու մօն պուքօն տ'ուն» :

Եւ այսպէս մէկ կողմէն դրարաւ, միւս կողմէն ֆրանսերէն պատրաստած պահուս, անդգալարար աչքերս գոցուեր են. սկսեր եմ քնանալ :

Ա՛խ, քանի՛ քաղցր էր այդ քունը :

Երազիս մէջ Օրթագեղ եմ գնացիր, ուր քառասունի մօտ երկասարդներ հաղուած ըստ վերջին նորաձեւութեան, քարափին վրայ կ'երթեւեկէին՝ դուռ ոսկեղարեան դրարար մը խօսելով, մինչդեռ քիչ մը անդին նոյն թիւով նաղելաձեւ օրիորդներ Բարիլի սալօններուն յատուկ ֆրանսերէնով մը իրենց խաչալը կը բացատրեն : Ոսկեճամուկ ծանրադին համազգեստ հագած կառապաններ իրենց աթոռակին վրայ նստած լեկվանդ Հեռալս կը կարդային անխօսով գէմքով. և ընտրեալ ժողովրդեան հոծ բաղմութիւն մը կը չըջա. գայէր ծովափին վրայ՝ ձկներու հետ կատակներ ընելով : Չկար բան մը որ գոհնիկ ըլլար, անտարան մը որ հակաբանաստեղծական երեւոյթ ունենար. կարծես յատկապէս ընտրեալ դասակարգի մը համար ստեղ-

ծուած էր այդ գիւղը, ուր ձկնալաճառները ու մըրգալաճառներն իսկ համալսարանական ըլլալ կը թուէին և սարքերներն ու մանրալաճառները անգամ, ոտս նստար կ'ընէին իրենց սակարկութիւնը :

Տիկին մը որ պատահանին ետին նստած Միւսէի «Խոստովանանք»ը կը կարդար, ապակեփեղկը վեր առնելով հրեշտակային ձայնով մը կանչեց սապօնիին :

Ի գին քանի՛ դահեկանաց վաճառի.

Կենդինարը կրեալական աճառի.

Սապօնիին՝ հնայելով որ կռնակի աճառին ծանրութեան տակ չէր կրնար քայլերը շիտակ չիտակ փոխել, կանոց առաւ արկիւնին առջև ու երկու քայլ ետ երթալէ վերջ գլխով խոնարհութիւն մը ընելով պատասխանեց.

Ենթո՛հ ունիմ մատուցանել զիմ յարգանս.

Տիկնջգ՝ ոյր չիցէ յուկալ անարգանս.

Ասկա աճառին զի՛նչ ինչ պիտոյ են մեզ բռնք.

Պա՛րս է առնել յամենայն ժամ Նախերգանք.

Տիկնջ բարի հաճեաց ի մեզ հրամայել

Եւ ծառայիցս անկ է զՏրաման ձեր կատարել :

Որչափ որ գիւղին դէպ ի ներսերը կը յառաջանայի, այնչափ հիացումս կը կրկնապատկուէր և անարժան կը գտնէի ինքզինքս այդ հողին վրայ ուր կ'օրհնէր : Ծոխութիւն մը, հարստութիւն մը, փառք մը, ողորդած էր ամբողջ գիւղը և փողոցներուն մաքրութիւնն ու ծառադիներուն կանոնաւորութիւնը նոր վէրսայլ մը կը պատկերացնէին աչքիս առջև : Քանի մը քայլ ետ և ահա գիւթական ապարանքներու շարք մը, որոց անդուսեայ վարագոյրներուն ետեւէն նշմարած ծոխութիւններս կ'ամչցնէին զիս՝ սովորական հաղուստներով գիւղէն ներս մտա՝ ըլլալուս : Ընդ մը կ'ընեմ դարձեալ

չողենաւը վազելու և, ո՛վ անբաղդութեանս, ... արթնցած եմ երազէս :

*
* * *

Ճամբորդութեանս պատմութիւնը չպիտի ընեմ, չէ թէ անոր համար որ չեմ կրնար գրել թէ՛ «արեգակը մերձ էր միջօրէին», երբ նաւապետը ճամբայ տուաւ թիւ 40 շողենաւին՝ որ Վոսիօրի շողենաւներուն ամենագեղեցիկն ու սրննթացն է, հիւսիսային մեղմ սիւք մը կը հովանէր ուղեորներու հոծ բազմութիւնը որոնք խառնուած էին տախտակաւորութեան վրայ ... » այլ մանաւանդ անոր համար որ այսպէս հազար անգամ կրկնուած բաներ գրելը պարզապէս աւելորդ կը համարուի : Միայն սաշափը ըսեմ ուղեորութեանս համար որ, շողենաւին մէջն ալ Չալըղեան քերականութիւնն և Օլէնտօրֆս անբաժան էին ինձմէ :

Ու ամէն վայրիկան կը կրկնէի. «Տիկին պատիւ ունի՞մ ողջունել զձեզ. Մասամ ժե լ'օնկոն քը վու սալիւկ» : «Հովանոցս կորսնցուցի. ժե կիարէ մօն բաւաբլիսի» : «Քանի՛ աւուրք են յորմէհատէ անկեալ կասի մահի՞ն» : «Ամէնքն ալ հանգիտաւ են բացի քորժմէս որ կիրակի օրուրնէ ի՞վեր քիչ մը անհանգիստ է. քու յը մօնիս երան պօն սանրի, եխէքի մա սկոն, քի ե հօն քեօ ենիքօգի քը բուի քիմանց» : Եւ իմ այս անկապ ու անխմատ խօսքերս լսողներ կարծեւ թէ խելքի պակասութիւն ունիմ, կամաց կամաց սկսան հեռանալ քովէս ու հեռուէն, չա՛տ հեռուէն, քննել չթիւնքներուս շարժումը, այնպէս որ շողենաւ մանկէս կէս ժամ վերջ չորս դիւ մարդ մնացած չէր արդէն, բացի քանի մը հուժկու բեռնակիրներէ, որոնք զգուշութեան համար պահապան դրուած էին ինձ նաւապետին հրամա-

նով, և եթէ քիչ մըն ալ առաջ երթայի՝ պաշտօն ունէին դիւ կապել ու շողենաւին մէջ անհաճոյ գէպքերու տեղի հասլ : Իսկ ծառայականս, բոլորովին անուշադիր չորս կողմ անցած դարձածներուն, անդադար կը կրկնէի ու կը կրկնէի Օրթագեղի մէջ ըսելիքներս, և անա շողենաւը կանդ առաւ ու պօսացին ... «Օրթաւ քէ՛օյ» ... :

*
* * *

Նաւահատոյցին վրայ դեռ ուռք չկիսած սկսայ փնտռել երազիս մէջ տեսած երիտասարդներս և նազելահեմ օրիորդներս և ո՛վ յուսախարութեանս, ի՞նչ կ'ուզէք որ տեսնեմ անոնց տեղ, սեւցած, մրտած, գէմքով ամխալ սճառներ, աղտոտ բեռնակիրներ, կեղտոտ քրջահաւքներ, աղբակիրներ, դատարկապարտներ, սինըշորներ, և այն ամէն խեղճ ու կրակ թշուառները, որոնք ծովեղբքին աւագին վրայ շարուած, անգործ կը մրափէին : Քիչ մը անդին երկու կառապաններ անլուր հայհոյութիւններով զիրար կը բզջտէին ու ձկնափաճառներու լաճեր փողոցին մէջ կեցած իրարու երես տիղմ կը նետէին : Արդեօք սխալ տեղ եկած էի, արդեօք աչքերս զլս կը խաբէին, արդեօք պատրա՞ք մըն էր : Անկարելի բան էր : Օրթագեղը այսպէս չէր կրնար ըլլալ. անշուշտ ես սխալած ըլլալու էի : Վերջապէս կէս մը հաւատացեալ, կէս մը թերահաւատ հասայ ֆէս խալիպօնի խանութ մը :

Վա՛յ թշուառական, այս ի՞նչ փորձանք էր որ գլխուս եկաւ : Ֆէս խալիպօնիին զրաբառը կամ ֆրանսերէնը ի՞նչ էր. անտարբերութեամբ մը բացի քերականութիւնն ու Օլէնտօրֆս, ու սկսայ թղթատել. բայց ո՛վ կորսնցուցեր էր որ ես գտնայի ֆէս խալիպ-

ճիւրն գրաբառը. ուրիշ ճար չկար, բառ մը ստեղծելու էր, որ հոմանիշ ըլլար խալիպօնին, եկու տես որ ես աշնչափ խորունկ գրաբառ չէի գիտեր, բայց յանկարծ լոյս մը ծագեցաւ մտքիս մէջ, ու խալիպօնին խա- նութը մոտենելով ըսի.

—Տէ՛ր փակեղակաղապարատիպ, կամէ ինձ, հարց առնել ինչ զառնէ ուսմեքէ:

—Պագսանա՛, Մօշոն, ըսաւ խալիպօնին, խօսքը Հրեայ լուստարածի մը ուղղելով, կալիպա սինեօս սիլվան օլմալը, նէ՞ սէօյլէտիյինի անլսեամասօրում, պագ նէ՞ խօթէյօր:

Սովորական լեզու՛, անկարելի բան էր որ մարդ Օրթադիւղի մէջ հասարակ մանկանացուներու լեզուովը խօսէր. լսածին հաւատարմ չէր գար, և քիչ մնաց որ խալիպօնին վիզը պլլուէի՝ «եղբայր ենք մենք» կան- չելով: Որովհետեւ չէր կրնար երեւակայել թէ ինչէ՛ր քսչեցի շարաթ օրուընէ ի վեր, մինչև որ կարող եղայ չորս ու կէս բառ գոց ընել, ֆրանսերէնէն ու գրաբա- տէն, և ո՛վ կ'երաշխաւորէր որ մինչև երթալիք տեղս չմոռնայի արդէն սորվածներս, և կամ խալիպօնին խանութը պատահածին նման չպատահէր բառ մը, որ ոչ գրաբառ ունենար և ոչ ֆրանսերէն: Ծագրելի ըլլալէ աղատելուս ուրախութիւնը, յաղթեց յուսա- խաբութեանս: Վշտին և Մօշոնին առաջնորդութեամբ սկսանք յառաջանալ գէպ ի նէնի Մահալլէ:

*
*
*

Ո՛ւր են համալսարանական ձկնափաճառներն ու մրգավաճառները:

Ո՛ւր են սալայատակին վրայ թե թեի տուած ճե- մող դոյզները:

Ի՞նչ եղան գլխօտիան ապարանքներն ու ծառուղի- ները:

Ո՛ւր փախտն Ոսկեդարեան լեզու խօսող գրագէտ- ները:

Այս հարցումները ինքզինքիս ուղղելով, մէկ կող- մէն ճամբաս կը շարունակէի և միւս կողմէն ամէն կա- քելի եղած զգուշութիւն ձեռքէ չէի ձգեր, շուկային երկայնութեամբ՝ խանութներուն փեղկերէն կախուած չիօզի խղերէն վրաս չաղտոտելու համար: Ամրամե- քու, Լէվիներու, Սայիններու, Պօխորներու ստուար բազմութիւն մը կը վխտար մեր ճամբուն վրայ, և մինչև Տէրէ Իչի հանդիպեցայ գէթ մէկ անձի մը, որ երեւակայութիւնս իրականացնէր:

Տէրէ Իչի. ո՛վ պիտի յանդգնէր յուսալ որ Օրթա- գեղի մէջ Տէրէ Իչի անուամբ տեղ ըլլար. չա՛տ չա՛տ Զորահօլիա կամ Զորամէջ կրնար ըլլալ աշգպիսի տեղի մը անունը. սակայն արդար ըլլալու համար պարտիմ խոտտալանիլ որ երկար պողոտայ մը կայ Տէրէ Իչի անուամբ, որուն վրայ ձգուած է Պրուքլինի կամաւը- ջին նման... տախտակէ հօխայ կամուրջ մը, կամուրջ, որ կրնայ ութերորդ հրաշալիք հաճարուել, եթէ մարդ չահաբեկի վրայէն անցնելէ:

Որովհետեւ սակարկութիւն բրած չէի առաջնորդիս հետ, բարեխիղճ Մօշոնը ճամբան երկնցնելու և քանի մը փարա տեղի փրցնելու զիտուորութեամբ ծամա- ծուռ փողոց, մանուածապատ աշիւն, կիսափուլ չէնք, անեւանքի զառիվեր չէր թողուր ուրկէ զիս չանցնէր և չէս որ, առաջ տասը փարա տալով գործը ընցնել կը խորչէի, ամէն անգամ որ փողոցի մը ծայրն հաս-

նէինք՝ մտքիս մէջէն պարզեին տակը կը բարձրացնէի, և միանգամայն դո՛ւ կըլլայի որ Օրթագեղը իր խելութեամբը կընայի ուսումնասիրել կ'ա՛մ իմաստասիրել, եթէ մարդ կընայ իմաստասիրել Օրթագեղի փոքրցներուն մէջ:

Ճամբան կ'ուզէի խօսքի բնուել սեղացիներու հետ, տակայն այս անգամ գրաբառն ու ֆրանսերէնը չէին որ կ'աշարեկէին զիս, այլ Հրեաներու խօսած լեզուն, որմէ բառ մը իսկ չէի հասկնար:

Քանի՛ քանի՛ անգամներ զղջացած էի արդէն, այս հիւանդտեսի ձախող զաղափարը յղանալուս, տակայն Մօշօնին հետքը կորսնցնելու երկիւղը, միջոց չէր ձգեր ինձ, ոչ զիղջի և ոչ ապաշաւի, այլ առանց ի նկատի առնելու թափած յորդ շրտինջս, կը փութայի բլբալէ մը դէպ ի վեր մագլցել: Քիչ մը ևս, և ահա տեսարանը կ'աղնուանայ, բլբալէին վրայ կ'ընդհամարուի չքեղ տուններու շարք մը, որոնցմէ մէկին առջև կանդ առնելով Մօշօնը չրթունջներուն մէջէն կը մուտայ,

— Իշտէ եկելա՛ք...

Աւելորդ է կրկնել թէ Մօշօնի պարզեին տակը առաջ փարայէն մինչև հարկւր փարայի բարձրացած էր, զոր գրպանելով մեկնեցաւ, և ևս բարեկամիս տանը դռնէն ներս մտայ, որ, աւա՛ղ, այսօր գրեթէ գոցուած կը մնայ, բազմին մէկ քանահաճոյքովը...:

ՔԱՍԻՄ

ՓՈՔՐ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ

Ի ՊԷՏՍ ՏՂՈՅ ԵՒ ԶԱՓՆԱՍՆԵՐՈՒ
(ՅՐԱՆՍԵՐԷՆԻՆ ՀԵՏԵՈՂՈՒԹԵԱՄԲ)

Ա.

ՍՅՆՏՈՒ. ԿՆՈՒՆՔ, ԱՆՈՒՆ,
ՆԱԽԱԳԻԹՈՒԹԻՒՆ

Նախ պէտք է ըսեմ որ շատ մը պատճառներով նախընտրելի է երբեք զաւակ չէինել. բայց երբ մարդ այդ ակարութիւնը կ'ունենայ, արդարութիւնը կը պահանջէ որ ընդունի անոր բոլոր ցաւալի հետեւանքները ու հանգստութեան, բարեկեցութեան և առողջութեան ամէն կրաշխիք ընծայէ այն զփախսանքներն որոնց կեանք տուած է դաւաճանօրէն:

Ամէն բանէ առաջ ծնողքներու ամբողջ ուշադրու-

Թիւնը պէտք է կեդրոնանայ ստնտուի մը ընտրութեան վրայ. աշխատելու է որ ստնտուն իգական սեռէն ըլլայ ու գիւղերէ եկած ըլլայ ուր ողջ նուազ ապականուած է քան մեր մեծ քաղաքներուն մէջ: Առողջարար ու առատ սնունդ մը պիտի տրուի անոր օրուան որոշ ժամերուն:

Պէտք է արթնամտութեամբ հսկել անոր արտաքին յարաբերութիւններուն վրայ, որովհետեւ ստնտուններու մեծ մասը շատ անգամ կը հմայուի դրացի տուներու խոհարարներուն կամ ծառաներուն ճաղատ գլուխներէն:

Կնուները շատ կարեւոր գործողութիւն մըն է զոր պէտք է անտեսել ո՛ր և է պատրուակով: Կարելի եղածին չափ զգուշանալու է սղոյց Ամրակումի, Կիրակոսի և Թադոսի նման անուններ տալէ, որոնք ապագային կրնան անհաճոյ կատակներու տեղի տալ: Յովսէփի անունն ալ շատ յարմար է, Յովսէփ Գեղեցիկի և Մարիամի խօսեցեալին Յովսէփին չուզած կրաւորական դերերուն պատճառով: Ազաթանգեղոս, Փաւստոս ևն. անուններն ալ նորոյթէ ինկած են. ասիկա բնել է սակայն թէ ծնողքները բժականդրութեան մէջ այնչափ առաջ պէտք է երթան որ առանց անունի ձգեն սղոյքը:

Երբ տղան կաթէ կարուի ու ակուայ հանէ, պէտք է սկսիլ քալել, վազել ևն. սորվեցնել անոր: Կարգ մը ծնողքներ խղճամտութիւնը այնչափ առաջ կը տանին որ մինչև խի թռչիլ կը սորվեցնեն իրենց սղոյց, բայց ասիկա վտանգաւոր խաղ մըն է, որովհետեւ սղոյք կրնան իրենց տան վերի յարկէն մինչև փողոց թռչելու փորձ մը ընել ու սալաշատակին վրայ ստանալ իրենց առաջին և վերջին բարենիշները:

(Մանօր.— Եթէ տղան առանց ոտքի ծնի, պէտք

էջ ջանք թափել որ անպատճառ քալել սորվի. ընդհակառակը ուրախ պէտք է ըլլայ որ տղան զինուորութենէ զերծ պիտի ըլլայ:)

Շատ փափուկ դադափար մը որ անմիջապէս ետք կը ներկայանայ ծնողքներու հանճարեղ միտքը, իր մայրենի լեզուին առաջին թոթովանքները սորվեցնելու փափաքն է — բարա, մամա, ըմպու, մահտահ, ետեա. ևն.: Հայրենասէր Օսմանցիներ պատրաստելու համար, պէտք է ամէնէն առաջ պաշտօնական լեզուն սորվեցնել տղուն:

Երկու գաւառացի ամուսիններ կը ճանչնամ որոնք ամէն ջանք թափած էին խօսիլ սորվեցնելու համար իրենց զաւակին: Աւա՛ղ, թափուած բոլոր ջանքերը անօգուտ մնացած էին: Տղան երբ տասներմէկ տարու եղաւ, տակաւին չէր յաջողած ապացուցանել թէ լեզու ունի և սակայն պէտք էր դպրոց դնել զինքը, Ծնողքը, ճարահատ, բժիշկի մը գիմեցին: Երբ խնայան որ իրենց զաւակն ի ծնէ խուլ և համբ էր, իրենց ուրախութենէն քիչ մնաց որ խենթեհային:

Եթէ պատահի որ ձեր զաւակը աղջիկ մըն է, երբեք մի՛ յոգնիք անոր խօսիլ սորվեցնելու համար. որովհետեւ կրնաք վստահ ըլլալ որ ուշ կամ կանուխ խօսիլ պիտի սկսի, ու անտահելի տեսակէն:

Երբ տղան 6-7 տարեկան ըլլայ, երբ ա՛լ իր մարմինը քիչ շատ կազմուած է ու իր պզտիկ թոքերը շնչելու համար մաքուր օդ կը պահանջեն, սովորութիւն է որ դպրոց կը դրկեն զայն, որպէս զի փայտէ նստարաններուն վրայ չարաթը երկու տափառ մաշեցնէ:

Այն ատեն կը սկսի ուսուցիչին դժուարին գործը, քաղաքակրթութեան այդ քաջարի մշակին որ, ամառ

կան 150 զրշ-ի փոխարէն մինչև յետին գլուղերը կ'երթայ իր մանկավարժական կենդանի ձայնը տանելու — բէն — այր բա, բէն — ինի բի, բա — բի...

Ք,

Առակերթին պարտականութիւնները ուսուցչին հանդէպ

Աշակերտը պէտք է յարգանք ու հնազանդութիւն ցոյց տայ ուսուցչին հանդէպ։ Պէտք չէ մոռնալ բնաւ որ անոր գործը համակ անձնութիւնն ու զոհողութիւնն է։ Ըստ պէտք է գիտնալ որ եթէ ուսուցիչը պանքայի տնօրէն կամ ծերակուտական ըլլալու տեղ իրեն պէս պզտիկ վայրենիները կրթելու տաժանելի գործը ստանձնած է, պատճառը այն է որ... ձեռքէն ուրիշ գործ չի գար։

Աշակերտը պէտք չէ ունէ ատարկութիւն ընէ ուսուցչին հրամաններուն դէմ, ո՛րքան ալ ինքի դէմ բաներ ըլլան անոնք, ու միշտ պէտք է համակարծիք ըլլալ անոր, նոյն իսկ եթէ ան ունէ կարծիք չունենայ։

Ուսուցչին հանդէպ աշակերտին վարմունքը պէտք է ըլլայ յարգալիլ ու քաղաքավար։ Պէտք է զգուշանալ քննադատելէ անոր որակնութիւն կողմէնքը, գլխարկին եղերքի իւղերը, քիթին ձևը, ևն... Ազատ է անլսելի ձայնով այդ տեսակի գիտողութիւնները րնելու, բայց երբ նոյն բանը կրկնէ լսելի ձայնով, ըրածը անկրթութիւն կ'ըլլայ։

Աշակերտին խտրաւ արգիլուած է ուսուցչին ծաղրանկարը չինել, նոյն իսկ գծագրութեան դասի ատեն։

Ուսուցչին կռնակը կաւիճով «էն» գրել նոյն իսկ քեղագրութեան դասի ժամանակ։

Կենդանիներու ձայները կեղծել, նոյն իսկ կենդանաբանութեան դասին միջոցին։

Օճախ գոռակեր չինել, նոյն իսկ քիմիագիտութեան դասերուն ատեն։

Եւ վերջապէս, գլխու հարուածներ տալ անոր փորին, նոյն իսկ մարմնամարզի դասերու ատեն։

Գ,

Ուսուցչին պարտականութիւնները առակերթին հանդէպ

Ուսուցիչը պէտք է հաստատ ու հայրական վերաբերում մը ունենայ իր խնամքին յանձնուած պատանիին հանդէպ, առաջին յանձնարքի ատեն պէտք է մեղմութեամբ յանդիմանէ զայն ու խստութեան պէտք է դիմէ միայն այն ատեն երբ հաշտարար բոլոր միջոցները սպառած է։

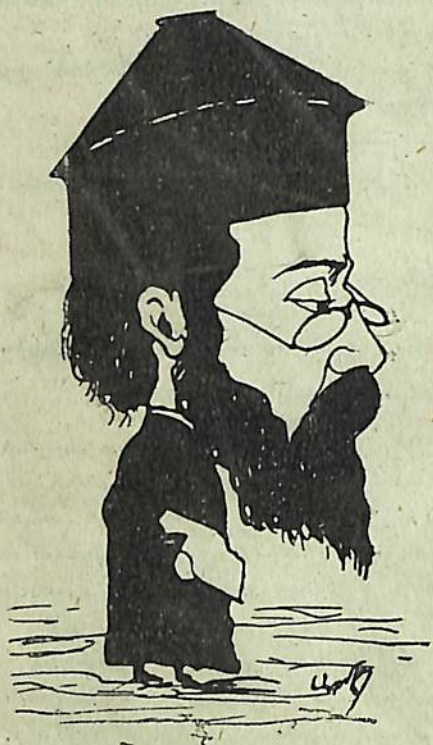
Ունէ պատրուակով պէտք չէ կատակէ աշակերտին հետ ու պէտք չէ զայն հանրային զրօսարաններ տանի։

Պէտք չէ անոր հետ քաղինօ երթալ, նոյն իսկ պիւրաօ սորվեցնելու համար անոր։

Պէտք է զգուշանալ չափազանց մտերիմ ըլլալէ աշակերտներուն, ու պէտք չէ անոնց մօրը կամ քրոջը բարեւ դրկէ։

Ո՛չ պէտք է դրամ փոխ տալ անոր, ո՛չ ալ զրամ փոխ պէտք է առնէ անկէ։

Պէտք չէ քաղաքականութեան մասին վիճարանի հետը։

ՏԻՐԱՅՐ ՎՐԴ.

ՄԵՇՆ ԲԱՐԵՐԻ... ՓՈԳՐԵԿ ՍՈՍՋՆՈՐԻՔ

Վերջապէս պէտք է իր աշակերտին ընտանիքին վրայ անհամ կատակներ ընէ. ընդհակառակը երբ աշակերտին հայրը իբր գող բանտարկուի, պէտք է մխիթարէ զայն ըսելով, «Աշխարհի մէջ գէշ արհեստ չկայ. գէշ արհեստաւորներ կան միայն»:

Մաքրութիւն, հսկումս, վարք

Աշակերտը պէտք է խնամք տանի իր անձին, և պարզ ու վայելուչ հագուստով պէտք է ներկայանայ դասարանին մէջ: Պէտք է զգուշանայ շատ չքեղ հագուստներ կրելէ ու հաւր 30 դրշ. հոգ քրալաթներ գործածելէ, որպէս զի ուսուցիչը պզտիկ չմնայ իր քովը:

Բայց, հակառակ ծայրայեղութիւնն ալ այսպանելի է: Օրինակի համար ծիծաղելի բան պիտի ըլլար առանց տափառի դասարան կրթալ:

Կարգ մը դպրոցականներ իրենց սովորութիւնը ըրած են կազմարին մէջի մեղանը խմել երբ ծարաւնան: Այս սովորութիւնը կրկնապէս վնասակար է. թէ՛ տղոց ստամոքսին կը վնասէ և թէ՛ դպրոցին պիւտճէին:

Աշակերտները երբ զմեղիով մը սեղանին վրայ իրենց անունը փորագրեն, և կամ թէ վառած թուղթի կտորի մը ծայրը ուսուցչին պատկերը փակցնելով առատազին նետեն, աւելի քանդակագործութեան և ուրիշ արուեստներու մէջ իրենց ունեցած ընդունակութիւնները ցոյց տուած կ'ըլլան, քան թէ իրենց անկրթութիւնը. այս պատճառով ուսուցիչները պէտք է ամէն կերպով քաջալերեն զանոնք:

Ուսուցչին հազուադար արարդ ու անպատճառ պէտք է
ըլլայ: Նախընտրելի է որ սե հագուի, ձերմակ
ժիւլէ ու ձերմակ փողկապ կրէ: Անվայել է կանանց
սքանչելութ, ձակ կօշիկ կամ իւղտ ֆէս գործածել:

Ուսուցիչը դրօսանքի ատեն պէտք է պիտի նկատի
կամ պէտք խաղայ աշակերտներուն հետ, որովհետեւ
այդ կերպով իր արդուզարդը կ'աւրուի, ինչ որ իր
յառաջդիմութեան կը փնտսէ:

Ե.

Ուսուցիչներու յարաբերութիւնները աշակերտներու ծնողներուն հետ

Փոքր քաղաքներու մէջ ուր ամէն մարդ զիրար
կը ճանչնայ ու մէկըմէկու տուն կը յաճախէ, ուսուցիչ-
ները կը նկատուին բնակչութեան էլիթ մասը, կ'ըն-
դունուին ամէնէն բարձր բնասանիքներուն մէջ ու ճաշի
կը հրաւիրուին իրենց աշակերտներու ծնողքներուն
կողմէ:

Այս ճաշերուն միջոցին ուր խօսակցութեան նիւթը
տղուն տղադան կը կաղմէ ընդհանրապէս, ուսուցիչ-
ները պէտք է մեծ վերապահութիւն ցոյց տան ու
ցուրտ իրականութիւնը միտցնեն սիրալիր քաղաքա-
վարութեան: Եթէ տանուէրը դպրոցական տարեշրջա-
նին մէջ իր զաւկին բրած յառաջդիմութիւններուն
մասին հարցումներ ուղղէ, ուսուցիչը անվայել բան մը
բրած կ'ըլլայ երբ յայտարարէ իր շրթունքներէն
կախուած փայլուն ու որոճացող կոչնականներուն առջև:

«Սիրելի ու վեհանձն կոչնատէր, դառն ճշմարտու-
թիւնը անդուծ պարտականութիւնը կը դնէ իմ վրայ»

հրապարակով յայտարարելու թէ ձեր որդին որուն
վրայ այնքան փայլուն յոյսեր դրած էք, ապուշ ու
անուարձ էակին մէկն է: Այս դժբախտ անբանը բացար-
ձակապէս անկարող է մտաւորական ուժէ աշխատանք
կատարելու, և եթէ կ'ուզէք որ բարեկամական խրատ
մը տամ ձեզի, պիտի խնդրեմ որ ձեր որդին դաշտերը
դրկէք կովարածութիւն ընելու, միակ գործը որով
կրնայ պարապիլ յաջողապէս:

Երեւակայեցէք այն դէմքը, զոր հայրը, որդին ու
փայլուն կոչնականները պիտի չինեն այս խօսքերը
լսելով:

Միւս կողմէ, ձախող բան պիտի ըլլար եթէ ու-
սուցիչը հիացումով յայտարարէր.

«Սիրասուն պատանի՛ որ օժտուած էք քաղաքա-
ցիական ու բարոյական ամէն առաքինութիւններովը
իմ գիտութիւնս անկարող դարձած է այլեւս իր լոյսը
դրկելու ձեզի, որովհետեւ դուք ալ նոյնքան բան գի-
տէք, եթէ ոչ աւելին, որքան ձեր ծերուկ ուսուցիչը:
Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, դուք օր մը ձեր քաղաքին
փառքը և ձեր յարգելի ծնողքին հպարտութեան տառ-
կան պիտի ըլլաք: Ամէն»

Ո՛չ ոք պիտի խարուէր այդ փառքերէն:

Իսկ երբ ծնողքը ուսուցիչին պաշտօն յանձնէ յա-
տուկ վճարումով մը մասնաւոր դասեր տալու աշակեր-
տին, պէտք է շատ խնայ ուսուցիչին վրայ՝ գինի մա-
սին համաձայնելու համար, որովհետեւ ան ապահովա-
բար պիտի ընդունի, որպէսզի մասնաւոր դասերուն
յատկապէս ժամերը պիտարառոյի նուիրէ ու թողու որ
աշակերտն ալ փողոցները պիլիա խաղայ: Խղճամիտ
մարդոց համար այս ձեւը կրնայ անազնիւ նկատուիլ:

2.

Բնդունակութիւններ զոր պէտք է օգտագործել
առակերտին փոխ:

Ծնողքները պէտք է ուսումնասիրեն իրենց զաւակ-
ներուն ընդունակութիւնները, որպէսզի զանոնք ա-
ռաջնորդեն դէպ ի աշխատարէզը ու ի աշխարհ ընդունա-
կութիւնները ամէնէն աւելի հաւանականութիւն ունին
զարգանալու:

Եթէ հայրը գիտէ որ իր տղան յաճախ ժամերով
կը խօսի առանց բան մը ըսելու, պէտք է վայրկեան մը
անդամփշկել արանի աշխարհայեցողութիւնները զարգա-
ցնելու, որպէսզի օր մը իր տղան երեսփոխան ընտ-
րել տայ իր զաւտուէն:

Եթէ տղան մասնաւոր հակում մը ցոյց տայ ստա-
խօսութեան ու խարերայութեան համար, գիւտնադի-
տութեան առարկէզը պատրաստ է դրկաբաց ընդունե-
լու զինք:

Եթէ տղան բարոյական ամէն յատկութիւններէ
զուրկ է բոլորովին, ո՛չ մէկ պատճառ կայ որ անկա-
շառ դատաւոր մը շղատնայ օրին մէկը:

Եթէ տղան զպրօքին մէջ իր երեսին կաշին հաստ-
ցնելու աշխատած է միայն, լաւ լրարեր մը կրնայ
դառնալ:

Եթէ տղան անօթութեան գիմանալու իր կարողու-
թիւնը փորձելով անցուցած է իր զպրօքական տարի-
ները, շատ գիւրաւ կրնայ յաջողիլ դերասանու-
թեան մէջ:

Եթէ զպրօքական գրասեղաններուն վրայ իր ան-

ցուցած տարիները ոչ մէկ կարողութիւն զարգացուցած
են իր մէջ, ծնողքը կրնայ վստահ ըլլալ որ տղան
ամէն առարկէզի մէջ պիտի յաջողի ու օր մը երկրին
մեծահարուստներէն մէկը պիտի դառնայ:

Վերջապէս, եթէ տղան լաւ հոտառութիւն ունի,
որտորդ-գինուոր դառնալով ամէնէն աւելի կրնայ յա-
ջողիլ:

3.

ԳՐԵԼ — ԿԱՐԳԱԼ

Սովորութիւն է որ գրել սորվեցնելէ առաջ, կար-
գալ կը սորվեցնեն տղուն, ու ո՛չ մէկ բան աւելի տրա-
մաբանական կը թուի երբ լաւ մը ուսումնասիրենք
խնդիրը:

Ընթերցման հիմը այբուբէն կը կոչուի:

Այբուբէնը կը բաղկանայ 38 տարբեր տառերէ ու
բոնք են՝ Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ
Մ Կ Զ Դ Ծ Մ Յ Ն Շ Ո Զ Պ Զ Ռ Ս
Վ Տ Ր Յ Ի Փ Ք Օ Ֆ:

Տառերը կը բաղկանան գլխագիրներէ և բոլորա-
գիրներէ: Գլխագիր կը կոչուին աշխատաւորը որոնք
բոլորագիր չեն, և փոխադարձաբար: Տառերը ուրիշ
ձևով ալ կը բաժնուին. ձայնաւորներ ու բաղաձայն-
ներ: Զայնաւոր տառերն են ա ե ը ի ու օ:
Միւս բոլոր տառերը բաղաձայն են: Գիրերը իրարու
միանալով կը կազմեն վանկեր, յետոյ բառեր, յետոյ
խօսքեր, յետոյ էջեր, յետոյ հատորներ և աւելի ետք
մատենադարաններ կամ գրատուններ: Երբ տղան այս
կանոնները գոյ սորվի, կարգաւ գիտէ:

Բայց գրեւ չգիտեր տակաւին :

Տղուն գրեւ սորվեցնելու համար , պէտք է նախ գրատախտակի մը վրայ կաւիճով գիծեր շինել տալ անոր , յետոյ նոյն բանը կրկնել գրիչով ու թուղթի վրայ : Երբ տղան վարժուի անոր , գրեւ սորված կ'ըլլայ : Մնացածը ժամանակի ու վարժութեան խնդիր է :

Բ.

Ո Ի Ղ Ղ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Ուղղագրութիւնը ուղիղ , աշտինքն քերականական կանոններու համաձայն գրելու արուեստն է :

Վերջին պահուն կը լսենք թէ ուղղագրութիւնը ջնջուած է Մերութան Պարտամեանի կողմէ : Մեր տը-
ւած կանոնը ուրեմն պատմական կարեւորութիւն ունի միայն :

Բ.

Ք Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Քերականութիւնը լեզուները կառավարող օրէնք-
ներուն համաձայն խօսելու կամ գրելու արուեստն է :

Տարեցոյցը մամուլի յանձնելու պահուն կ'իմա-
նանք թէ թերթերը միաձայնութեամբ որոշած են յունուար 1էն սկսեալ ջնջել քերականութիւնը : Մեր
տուած կանոնը գուտ պատմական կարեւորութիւն մը կը
ստանայ ուրեմն :

Բ.

Պ Ա Տ Մ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Պատմութիւնը շարայարութիւնն է այն դէպքե-
րուն որոնք չեն մոռցուիր : Այսպէս Չրադանի հրդեհը
և Յորդ յօգուածը պատմութեան մաս չեն կազմեր :

Լաւ օսմանցիներ պատրաստելու համար դպրոցնե-
րուն մէջէն պէտք է ջնջել Հայոց , Յունաց ևն . պատ-
մութիւնները ու միշտ օսմանեան պատմութիւն ա-
ւանդել :

Օսմանեան պատմութիւնը կը սկսի Սուլթան Օս-
մանէն և կը հասնի մինչև Իթթիհատի աիրադետու-
թիւնը : Այս երկու դէպքերուն միջև նշանակալի բան
մը չէ պատահած , բացի պոյքթի Բեքագեութենէն :

Սակայն կարելի է միտք պահել Ֆատիհի , Սուլ-
թան Մահմուտի , Սուլթան Սէլիմի և Սուլթան Համի-
տի անունները : Թուրքիոյ մղած պատկազմներուն
մէջ նշանաւոր են հետեւեալները որոնք օսմանեան ա-
նունը միշտ բարձր պիտի բռնեն , Այ-Սիէֆանոյի ճա-
կատամարտը , Թաշգըչլայի դրաւումը , հակաւսուրիական
պոյքթի , հակախաղական պայքարը , ևն :

Մանկավարժական խորունկ պատճառներով պէտք
է վարժարաններուն մէջէն ջնջել միջին դարու պատ-
մութիւնը , որպէսզի աշակերտներէն միջնադարեան
բրածոներ չպատրաստուին :

Բ.Ա.

Ա Շ Խ Ա Ր Հ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Աշխարհագրութիւնը երկրիս ու անոր բաժանում-
ներուն կարգագրութիւնն է :

Աշխարհագրութիւնը խաբէական գիտութիւն մըն է որ միշտ կը փոխուի երկրախոյզներու քմահաճոյքին համաձայն, երբ անոնք նոր երկրամասեր աւելցնեն աշխարհի ծանօթ մասերուն վրայ, իբր թէ գտնուածը քիչ ըլլար ու նոր երկիրներու պէտք ունենար մարդկութիւնը: Քրիստաւոր Գոլոմպուսի, Քուքի, և ուրիշ Ծովահէններու օրինակը կը բաւէ մեր ըսածը հաստատելու համար:

ԹԲ.

Տ Ի Ե Զ Ե Ր Ա Գ Ի Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Տիեզերագիտութիւնը բնական աշխարհին նկարագրութիւնն է:

Տիեզերագիտութիւնը գիտութիւն մըն է որ լեցուն է անակնկալներով: Իրիկունը կ'արթննաք հաստատապէս համոզուած ըլլալով որ երկիրը անչարժ է, հեռակալ առտուն թերթերը կ'իմացնեն թէ երկիրը զարձած է: Հաւատալիք բան չէ:

ԹԳ.

Թ Ո Ւ Ա Բ Ա Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ե Ի Գ Ր Ա Հ Ա Շ Ի Ի

Թուաբանութիւնը չոր ու ցամաք գիտութիւն մըն է որուն կանոնները սակայն անխախտ ու անվիճելի են: Թուաբանութիւնը, աշխարհագրութեան և տիեզերագիտութեան նման երկրախոյզի մը կամ գիտունի մը քմահաճոյքէն կախուած չէ:

Թուաբանական չորս գործողութիւններն են՝ գումար

հանում, բաշխապատկութիւն և բաժանում: Պէտք է հոգ տանիլ որ աշակերտները դպրոցին մէջ չորս գործողութիւնները միեւնոյն ժամանակ չկատարեն, այլ ստանձին առանձին, որպէսզի կարելի ըլլայ այս կամ այն գործողութեան մասին աշակերտին ցոյց տուած ընդունակութիւնէն դասել անոր ապագան:

Այսպէս, այն սղաքը որոնք ճաշարանի կամ դպրոցատան մէջ կ'առնին պիտի ըլլան, ինձ եռանդով կ'աշխատին գումարի:

Անոնք որ ազդեցալին փաստաբան, միջնորդ կամ քահանայ պիտի ըլլան, հանումի մէջ չառ ճարպիկ կ'ըլլան:

Բաշխապատկութիւնը ո'չ մէկ դադարնիք կ'ունենայ այն աղոց համար որոնց վիճակուած է տուն—տեղ կազմել, գործադրելու համար երկնային պատուիրանը «աճեցէ՛ք և բազմացարօք»:

Եւ վերջապէս եթէ տեսնէք աշակերտներ որոնք բաժանում ընելու ետեւ են, միշտ համոզուած եղէ՛ք որ քաղաքին մէջ գործիչներ պիտի ըլլան անպատճառ:

Գրահաշիւը գիտութիւն մըն է ուր թիւերուն տեղ գիրեր կը գրուին: Այսպէս եթէ «15» բռնէք՝ թուաբանութիւն ըրած կ'ըլլանք. իսկ եթէ «ը+դ+թ» գրենք՝ գրահաշիւ ըրած կ'ըլլանք:

ԹԶ.

ԵՐԿՐԵ ԶՄՓԻ ԻԹՎԻՆ

Երկրաչափութիւնը գիտութիւն մըն է որուն նշանաբանն է գիծեր, մակերևույթներու ծաւալներ չափել:

Երկրաչափութիւնը ծիծաղելի գիտութիւն մըն է : Այն բոլոր տեսութիւնները որոնք երկրաչափութեան մէջ ցոյց կը տրուին իբրեւ անվիճելի ճշմարտութիւններ կրնան հերքուիլ հասարակ տրամադր անութեամբ :

Քանի մը օրինակներ տամ :

«Ուղիղ գիծը կէտէ մը ուրիշ կէտ մը երթալու աւելնէն կարճ ճամբան է» կ'ըսէ երկրաչափութիւնը : Այս բացատրութիւնը ոչ միայն ուղիղ գիծին մասին շատ տարտամ գաղափար մը կուտայ միայն , այլ բացարձակապէս սխալ է :

Այսպէս Բերալէն Բումբէլի — Հիսար երթալու համար երկու ճամբայ կայ . ցամաքի ճամբան որ Շիշլիէն ուղիղ գիծով Բումբէլի — Հիսար կը տանի , ու — Կալաթիա իջնելով Հիսարի շողենաւը տանելու ճամբան որ հինգ անգամ աւելի երկար է քան առաջինը : Արդ , քանի որ ուղիղ ճամբան աւելնէն կարճն է , ինչու համար շողենաւով աւելի շուտ կը հասնիմ Բումբէլի — Հիսար , քան թէ Շիշլիէն մինչեւ Հիսար քայլելով :

Աս եղաւ մէկ :

«Բեկեալ գիծը , կ'ըսէ երկրաչափութիւնը , բաղկացած է ուղիղ գիծերէ» : Այս բացատրութեան այնպէս կարելի է հետեցնել որ ուղիղ գիծը բեկեալ գիծերէ կազմուած է : Մինչդեռ հակառակն է :

Աս եղաւ երկու :

«Կոր գիծը , կ'ըսէ երկրաչափութիւնը , գիծ մըն է որ ոչ բեկեալ է և ոչ ալ ուղիղ» : «Թուրքերն այն աղբն են որ ոչ Հայ են և ոչ ալ Յոյն» , ըսելու պէս բան մը :

Աս եղաւ երեք :

Նկատեցէք նաեւ որ այս գիտութիւնը որ գիծերու գիտութիւնն է , ունէ աննշտութիւն չունի հետադրական գիծերուն , երկաթուղիի գիծերուն , կ'ըսէ մը գիմագիծերուն , հետ :

ԾԾ,

ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ , ՏԱՐԱԲԱՆԻԹԻՒՆ

Բնագիտութիւնը գիտութիւն մըն է ուր կը խօսուի մարմիններու յատկութիւններուն , ինչպէս նաեւ այն երևոյթներուն վրայ որոնք կը պատահին անոնց մէջ , առանց անոնց ընտելութիւնը փոխելու : Այս մասին երկարօրէն պիտի խօսինք ուրիշ գիրքի մը մէջ :

Տարրաբանութիւնը գիտութիւն մըն է որ կը խօսի մարմիններու իրարու վրայ գործած ազդեցութեան և անոնց հետեւնեցնելուն վրայ :

Այսպէս , երբ մէկը բռնեցքի հարուած մը ընդունի աչքին ու հոն կապոյտ մը առաջ գայ , անիկա տարրաբանութիւն է :

Սէրն ալ տեսակ մը տարրաբանութիւն է :

ԾԶ,

Գ Ր Ա Բ Ա Ր

Ինքզինքը գրաբարագէտ ծախելու համար պէտք չկայ բնաւ գրաբար սորված ըլլալու : Կը բաւէ միայն Աւետարանէն քանի մը խօսք զոց ընել , պէտք եղած տեղերը գործածելու համար :

Այսու հանդերձ պէտք է զգուշանալ սիրուհիիդ հետ խօսելու ատեն անոր ըսելէ .

«Որ համբերեցէ՛ սպաննախ կերիցէ» :

ՏՕՔԹՕՐ Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ

ՄԼԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

Ամէն անոնք որ կը առաւելին Գաղիական հիւանդութիւնէն, բոլոր անոնք որ ծննդական գործարաններու վերաբերեալ զանազան հիւանդութիւններ ունին, և անոնք որ կ'ուզեն վերջնականապէս ու արագ կերպով բուժուիլ տեսնել ջերմամիզութեան, միզամանի և երկրամուշի հիւանդութիւնները, անպատճառ պէտք է գիտեն՝ այլ ևս հանրածանօթ դարձած մասնագէտ բժիշկին՝ Տօքթ. Ուղուրլեանի: Յիշեալ բժիշկը Բոֆ. Էրլիխի վերջին անգամ դատած 606 Սալվարսան դեղերով կ'ԱՏԱՐԵԼԱՊԷՍ ԿԸ ԲՈՒԺԷ հին և նոր գաղիական ախտերը և միմիայն մէկ ներարկումով:

Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Պօլիս Սիրճէճի. թրամիէյի ճամբուն վրայ, Ֆէպիս լուսանկարչատան առաջին յարկը:

Մասնաւոր խնամք, խղճամիտ պարմանում:

Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու:

Գիմեյէ՛ք և ան ձեզի պիտի վերադարձնէ ձեր կորուսած երջանկութիւնը:

ԵՐԼՈՒ ԱԿՆՑԻՆԵՐՈՒ ՎԷՃԻԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՐԲՈՒՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐՍՁԵՒ ՄԱՍԻՆ

Յ-Յ-Յ. ԱՄԻՐՆՅՅ

որոնց մեծագոյն մասը անմուռն և անխտուկ թերթ

վերջացող տարուան վերջին շաաորդին տալին առաջին սկիզբնէն, կերակիր առաւ մը՝ աշխատային գաղջօրով հսկայ կրկն մը սըրբնիմաց վաղջով կը ստարկածուրջէն դէպի վաղարի Աստիան և զերջնէրը ճերբէթի թիւ... չողենաւ, իր մէջ ունենալով բաւական տարբարակութիւն մը աշխատանք աշխատեց և մանցիներու,

կը կարդար չէ թէ... ժամանակը սպաննելու համար — այդ գործը պատերազմ. առեանին կ'իյնայ երբ ֆատիմ գրուած արգելքներու հակառակ անխոհեմութիւն մը գործէ գրչի ակամայ սայթաքումով — այլ օրուան կացութենէն՝ պատերազմի իրադարձութենէն թարմ լուրեր քաղելու նպատակաւ:

Շոգենաւին երկրորդ կարգի ուղևորներու շարքին մէջ կային նաեւ երկու Ակնցիներ՝ Մկոնց Մանիւկ աղան և Անկրակենց Սիրական աղան: Ասոնցմէ Մանիւկ աղան ժամ. նակի վերջին ժամու լուրերուն վրայ ակնարկ մը պալագնելէ յետոյ թերթը ծալելով:

— Էֆէրիմ, իշտէ ստենդ պեքքէ լընի իւր քեֆըս դայ:

— Գիտեսթը անխուշ ըան մի կար, հըլա՞:

— Սիրական աղս, ի՞նչ կ'ըսես, աս խօրթիւայ չէ՝ մէյմի տառը տըպա հարուր ըսէ:

— Տառը տըպա հարուր՝ հաղար:

— Վեց տըպա ալ հարուր ըսէ մէյմը:

— Վեց հարուր, էղաւ հաղար վեց հարուր:

— Շոխկամի պես կըյրեր ինչ աղա՛, աս լաֆ չէ:

— Ի՞նչը, Մանիւկ աղս:

— Անտընտեցա՞ր մարդ. Դալիան կըյրեր են. օսմանցուն էսկէրներն եւ Արալները մեկ էղեր են, փիր եչխընա թիւր մի խաղցուցեր են իւր, Պինխասի կ'ըսին, իշ կ'ըսին, իշտէ անտեղուկը Դալիաններուն մարը լաջուցեր ինչ կրա՞ն իւր մէյ մի տըն օսմանցուն վրայ տիգան. իշտէ քէօթէկը ասենդ կ'ուտին, շան տըղա՞ք՝ անպէ՛ թը իրենց պոչին վրայ կոխող կար, չխտա՛կը ասա ճիւղիվդ հէրիֆներին զեքք եր:

— Չըսե՞ս իւր կերած շամառունը կրակ ցաշքեր է,

— Տընա մուխն իւր բոցը ետեւ տեղէ, դիւն ինչէ՞ խաղար ես:

— Ասուած լաջընը տայ հին սատուղամին. կաքքը փաշա ե՛ր իշ գըթիւմ եր, պարիմէ ինք չի տի կրար փոթիքան դառցըներ նը, խոթիֆրան տար վաթիին ուր, հասցա՛ր մի, պէլքի պաշխառին գլօխը ըարձի մի կու դներ. հալպու քի եանդունը պաճան սարմիշ անելէն եքքը, աս իմ ուտելիք ապուրս չէ ըսաւ իւ տեղէն վար իջաւ. աս քէրթէին իտէ Դալեանը զաթը փաթ քիւթը պաշխառ եր. թէհա՛, մաւլահաթը ուստուրելէն եքքը պաճաները գոցէ քանի՞ փարա կ'առնես...:

— Ակինը դէմքին վաթիթը ֆիօն կաքքը անխնով խայմախամ մի կար խալիպա էշքիւնց տիւնեն տիլլեր աս հէրիֆին կուտած երեսէն եր իւր անխտար, անքէսիւմ Ակնցուն արուներ մտան. չէ իտէ հըմայեկս Ակինը ան վերի մէյհէյլին պալաբըրըրըրախ կըյրիճները օրթան տիլլեյին, տըղա՞ք վաղեցէք ըսել նիւս պէս նէֆէսին թարապուլուս տ'առնին իւ Դալեանին օրախն ֆէթթ տ'անեին, չիլ եալ՝ օուսի պէս թառ ու մառ անելով ամի օսին ետ տի գառցիւն աս գող ու բոզ չուտիքը:

— Ա՛խ տեսա՞ր մի գիւն անիկ, ան ձուկ ուտող ան սարու Մօսկօֆ օլաճախը, Համիտը քըքըրցուց վրանիս իւ մեղ փեթըռկել տվաւ. հայի՛ֆ հաղար, մեղքը չե՞ր քի հինի վեց բէս օսմանցի հայերը թրին բերանը տվաւ ուր քոր եօլին գնացին էնմէնքը. մէկէր քիչ մը քիչ դէմ տի դնեյանք հըմայեկս մեր վրայ եկող տիւշմըններին:

— Ի՛ս հայէ ուր ըսիմ, Մօսկօֆն ալ զաթը աս դառը տվաւ նը իր չըխարին հըմար էր. ի՞նչ գիտես թը օր մին ալ ան առջը իր թաթերը Դալեանին պես չի տի երկնցնէ մեր մէմէքէթին վրայ. օտար տէրութիւն

հետքը մեղի պէս քուննիւ գլխը մարդոց պէս չին երթաւար փխնը փխը. քառասուն տարի ետքը զանաւորը կու մտմտան, հասցար մի, իւ անոր կորա թէրթիպ կ'անին, ան փութիւն խուռութիւն տուգախ է:

— Կէտէճէկի վար իսէ կէօրէճէկի տէ վար. կըրա՞յ իւր մէյտան տեղէ, հայն ու քուրաը հում հում կ'ուտին, մէկ հայը քառասուն խաղախի պէտէլ է. ճարտնին ալ վառթ վառթ արաւ ըմա ետեւ տակը արաւ, զիտե՞ս եա:

— Բարով կ'ըսես ըմա, ճարտնը միտքանութիւն ու հետք մենք իսէ աս մալեն հեջ չունինք. էնմէն օր իրարիւ միս կ'ուտենք. իրարիւ չինած կ'ալիբեհք, երկու փարանոց տիւն մի, քեթիւ ֆեօղ մի կալլողին աչքերնիս կու տնկենք. վայ ծուռնասար, չիտտա՛կ նըստար կ'ըսինք, իրարիւ խաֆայի կու զարնենք. հեջ չիտալ չինք աներ թը երվօրոցին փուտուն հետեր մեղ սեյրի կ'անէ, իւ ետեւ ալ «գիւք աս տօրապին պեկիրը չեք» ըսելով գըլխընիւս աի զարնէ. իչտէ Դալեանին բռնած մահանան օրթան է, մարդը կ'ըսէ թը գիւք աս երկիրը չեք կրնար շենցըներ, ընծի տիւք ուր ես էտէջադընեմ, մեկքը չէ՞ քի չիւնի իւ կատիւի կեր տնինք հաղէնիմ մէմլէքէթնիս, մենք օսմանցիլըս ուտինք նը աշուրնի՞ս կու քօրնայ. կու տեսնե՞ս մուհապէթսիւզութան իւ իրարու խորըթայ չի հառլընաւ լիւն տակէն ի՞նչ չափան օղլիներ կ'ելլեն. տէ եկու երկու քար մի՛ առներ տէ գլխըս մի՛ ծեծեր. . .

— Սէնքի աս Դալեանին մէրամը ի՞նչ է կ'ըսես, ի՞նչ է տիւք չի կրար առներ.

— Վախթին մեծունաքը ըսեր ին թը քէօիէկսիդ քէօյ պուլմիշ տէկէնէկսիւդ կէզէր նը, ան թէրթիպն է. տեր տիրական մի, կոնակ մի չի կալլելնիս է, անիւնք

Ֆըոսանա եօխուլու շան տղաք ին, երվօրոցին տէրութիւնները տեսան թը մեք խըսեն ու կիւտեն գլխիս առած չունինք, տիւմէնը դառցուցին, «եա՛ սուրը կարապետ» ըսաւ Դալեանն իւ թովերը դառցուց:

— Ֆախաթ քեզի բան մի ըսի՞մ, օսմանցիլն աս հէրիֆները շատ եօտիւր միշ աի անէ. Թուշուզի Արպին էսկէրները օրը չէօրա խուռմայով օրն իրիկուն կանին էղեր. եաղմա՞ է քի Դալեանը անխըտար էսկէր տի կչտացնէ, վո՛ւր ենք, հըլա թող հերսի չէօրը մննէ, աի տեսնես Արալները օղտիւր միշ չի տանին. ընծի անենի կուգայ թը շատ տարի աի քչէ աս ճէնիլը. հնչուկ ուր ալ Դալեանը չարուսի մի փարա չի կալլէ տէ՛սման վաղ օնցայ ես արի գիւք մ'անեք ըսէ.

— Խեղքըս սիրիմ, ի՞նչ խօլայ կու խորըթես. չիտտակը իրաւ գիւն հին պէսպէսին թըրաշ կուլլիս էղեր մտիկ արէ ուր ըսիմ: Երվօրոցին հնչուկ իւր ծառին վրայ քառասուն ինիօղ չի տեսնէ հէ քար մի չի նետեր. աս բարով գիցցիր. գիւն քեզ նայէ ուր աթուս մի պարիւթ տնիս նը հըման չի հետես իւ ետեւ բացը մնաւ, ա՛նոր ումուրը չէ. հէրիֆը անխըտար բալլիքաներ ունի, աշխըրքին չորս ձօթը մալ կու փմընցընէ, գիւն ի՞նչ ունի՞մ ճիվե՛րըս, ինչի՛ւս կիւմէնմիշ կուլլիս. չէ պապամ չէ՛, ս ճէնիլը էրկան չի քչեր, կարճ երկան բանի մի աի կապեն, մարդը եքքը եքքը եէրլէշմիշ տիլլի թէրթիպով մի. հմա խմին վախըս պաշտա է. իւս մի կայ կ'ըսին. «Սինէք սըջար եէր օլուր, ինէք կէշէր եօլ օլուր» մտեւ մեկալ շան ձգերը աի ըսին թը անէօր տիլի մեք ալ կ'ուզենք, չիւնքիմ մէյ մի չորպին կտիւմը քալիլ չի պաշտաէ. . .

— Ինծի մնայ նը հեջ մէկուն ալ առչուն մի տեղ

չիմ ի տար, ճիվերս անեք կ'ըսիմ, իշու աշխարք է, աստար տարուան մէջէքէթը խողայ խողայ կու տրուէ՞ հեչ:

— Մէկէր ես կուտամ. ֆախաթ բանն անհնկ չէ. օղուէ ես քեզի կ'ըսիմ թը մեր բռնա՝ թէրթիպը թէրթիպ չէ. մենք հսկելով դալ կու բերինք վրանիս. չիմ կրար ես քեզի հաղըցըներ, վաղը մէկսլուխնք ալ կ'ելլին թը դիւք ֆէօղ ունիք վայելել չունիք, մարդ ունիք գետրծ տեսնել չունիք, բերան ունիք ուտել չունիք, իւ մատէմ քի տեսնի է, դիւք դան դընա-ցեք, մեզի կու վայլէ աս ֆէօղը. ձեր ձեռքին չի դար ըմա մենք գիտնիք ընտոր մարդիւ սրբա կ'օնցընինք. վախա ասիւնք մահանային ըմա ս'ենչու բոկ կուտանք. մենք մեր ձեռքով մեր խույտն կու փորինք: Հին ընէթին ձեռքը Հայը անխըստ փաթընթիւ հանեց նը սէպապն ի՞նչ եր: Կ'ըսիր քի մեղք է աս մէջէքէթին. եկեք մահեք միլիք բարինորդիւ մի արեք քի էրկիրը էնէլանայ. չէ թը «Խէլլօ եթմիշ խաս եթմիշ Խաչօ եթմիշ խալթ էթմիշ»... Մենք գանծ կ'ըսեյանք անիւնք տօնծ կու հասկնային. մենք խաղ կ'ըսեյանք անիւնք լաղ կու հասկնային. հնչուի քի ալ էրվօրցին փայ բաթինին խարէրը տվալ. աման գաման տէր իքէն, կէնծ թիւրքին գոթիթէն ատէօր էնէջըր առնելիւ հըմար ա'րչ պօռուսին չալեց իւր հուրթիւթին ա-րեւը ցաթեց Սեբանիկէն հնչուի Անաստուրն. հըմայեկա մեր խօրըթին եկան, եկա'ն ըմա եկու տես քի ճան իւ կէօնիւտէն տարըլմիշ լիտողը քիչ է իւ արհա տեղ տեղ հին թէրթիպը բռնեք ին. չին բեր թը հին ուսուլին սէպէպովը վրայ տվանք նամուսնիս ալ օսմանցութեան անիւնիս ալ, վարիյաթնիս ալ, մարդիքնիս ալ, էկէր ուր արհա տէվամ անհնք նը վարտիքնիս իւ չապիքնիս տալէն եքքը հասած անդերնիս ալ վրայ տի տանք:

— Ֆախաթ բեր իմ կենէ տըսիմ, աս ծեծը Գալեանին սուղի տի հատի:

— Ես ալ կ'ըսիմ թը դիւն քեզ նայէ ուր աս ծեծին սէպապովը վարտիքը չի ծախես. հասցար մի. եանդունը իմ տիւնըս վառելեն իւ մախրին վրայ նստըցընէն եքքը չիմ տիւնընիս տիւնն ալ վառեք է եղեր, աս ալ հեչ ճիվերս չիմ սեպեր, ընծ ի լընելի'ն եքքը...

Երկու Ակնցիները աչպէս կը շարունակէին իրենց քաղաքական խոթիւնը, երբ չոգնաւ կեցաւ Պէյքօղ տաջի և պաշտօնեայ մը պօռաց,

— Պէյքօղ, Պէյքօղա չըգա'ն.

Սիրական աղա. — Աղա՛ խուզդունձուխա կէլ-տը'ն մը.

— Կէրի', կէրի'.

Մանուկ աղա. — Զաթը վերա ետ գընալիւ վրայ ինք, էնէջ գնացած չունինք քի.

Մեր երկու քաղաքական Սկնցիները պատեւազմին վիճարանութեամբը գըաղած՝ փոխանակ Գուգ-կունձուք ելլելու մինչև Պէյքօղ գացած էին, ուրկէ Գուգկունձուք իջնելու համար մէյմէկ տոմասի ևս գնելով՝ կը նստին ուրիշ չոգնաւ մը, ու փոխանակ քառասուն փարայի՝ վեցաբան դըշ. ծախսելով կը հառնին Գուգկունձուք:

Մանուկ աղա (ընկերովը գատալով). — Ես քեզի բան մի ըսիմ, էկէր էնմէն օսմանցի մեզի պես մեյմէկ չէյրէք աս լէլէթ ծեծին ուղուրը խոթիկ անէ նը հարուր վացծուն միլիօն խուռուշ միւնակ էհալին խայի'պ տի անէ:

Սիրակուն աղա. — Զէյրէկըս ճըզ արաւ նը հըլա ախօնջըս մտաւ թը Թալապուլուսի խաղվան լէթէ ա-սեակ մեր չէյրէկներուն գլօխը փաթլամիշ տիլի:

Ե Փ Ր Ե Մ

ՀԱՅ ՎԻՃԱՍՈՒՏՈՒՆ ՄՈՒՇՏԱԿԻ ՆՈՐԱԶԵՒՈՒԹԵԱՆՑ

Բերա, Մեծ - Փողոց, Սուրբիյե բաւաժ, Իլ 28

Մեր 15 տարուայ բացակայութեան միջոցին եւրոպայի և Ամերիկայի նշանաւոր քաղաքներուն մէջ մուշտակագործութեան վերաբերեալ ամենագիտարին արհեստը լաւ մը ուսումնասիրելէ յետոյ, այս տարի հաստատած ենք մուշտակներու շքեղ միւրաւոր մը ուր ղիմող ամէնէն գիտարահաճ յաճախորդներն անգամ ոչ միայն զոհացում պիտի գտնեն, այլ և մեր ճաշակի և ձեւի մաքրութեան մասին պիտի գիտայլին:

Գոյնը կարմրած մուշտակներ, ինչպէս (տանտար), ևլին, եւրոպական ընտիր ներկերով կը ներկուին:

Մուշտակագործութիւնը մեր մասնադիտութիւնն է. մասնաւորապէս մանթօններ չափու վրայ և պատրաստ ինչպէս նաեւ Պօս մանջօն ևլին, ևլին:

ՕՍՄԱՆԵԱՆ

ՍՈՆԻՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

شركة تجارية عثمانية

SOCIÉTÉ COMMERCIALE OTTOMANE.

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԱՌԱՋԻՆ ԷԱՅ ԳՐԱՄԱՏՈՒՆ

ԳՐԱԿԵՆԱԿՆԵՐԸ ԱՌՓԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ, ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԵՆ

ՄԹԱՆՊՈՒՂ, ԿԱԹԵԲՔԵՐՈՂԻ ԽԱՆ

Հայկական սոյն գրամական հաստատութիւնը կ'ընէ փոխառութիւններ՝ առեւտրական տոմսակներու, մուհալներու, փոխանակագիրներու, բաժնեթուղթերու, պարտաթուղթերու, ապրանքներու և բեռնագիրներու վրայ:

Կուսայ չէքեր, վարկագիրներ, փոխանակագիրներ և հեռագրական վճարումի հրամաններ, ինչպէս Թուրքիոյ նոյնպէս սխարհիս բոլոր մասերուն վրայ:

Կը գնէ և կը ծախէ ամէն տեսակ բաժնեթուղթեր և պարտաթուղթեր, թէ՛ մեր և թէ բոլոր օտար հրապարակներու վրայ, ինչպէս և օտար գրամներ:

Կը գանձէ և կը ղեղչէ առեւտրական տոմսեր, մուրհակներ, փոխանակագիրներ, բաժնեթուղթեր և կարօններ:

Կ'ընդունի Գրամական աւանդներ նպաստաւոր պայմաններով: Գրաւորուած հաստատած է առեւտրական տեղեկութիւններու համար՝ լուսագոյն կերպով կազմակերպուած սպասարկութիւն մը:

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

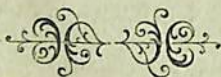
խնայողութիւնը մեր համայնքին մէջ քաջալիւելու համար Կ'ընդունի 25 դրուսի եկսելով գումարներ:

Գրամատուն կը կատարէ նաեւ, թէ՛ իր հաշուոյն, թէ՛ մասնակցութեամբ և թէ՛ ուրիշներու հաշուոյն ամէն տեսակ արգիւնարեութիւններու և տպրանքներու գնում, վաճառում, փոխանակութիւն, ներածում և արտածում:

Կ'ընդունի ներկայացուցչութիւն թէ՛ տեղական և թէ՛ օտար տուններու:

Կը կազմէ առեւտրական և ծարարարութեամբական ընկերութիւններ և կը մասնակցի անոնց: Կ'ընէ հանրագումար շինութեանց վերաբերեալ ամէն տեսակ ձեռնարկութիւններ:

ՕՏԵԱՆԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Մեր Եւ-վարչապետը Հազար փաշա, որ մասէն կը ճանչնայ ամբողջ եւրոպան իր մայրաքաղաքներովը, կարեւոր յայտարարութիւն մը քած էր օր մը Տեղապահ Մանկունի Սրբազանին որ անշուշտ արդար հրապարակեալ մը պիտի լեցնէ մեր գաւառացի հայրենակիցներուն հոգիները և անոնց այրեցաւոր սրտերուն համար անհաման սպեղանի մը պիտի բլլայ:

«Գիտէ՞ք, գայմաղամ էֆէնաի, մեր ասիական գաւառները ճիշտ Բարիզի կը նմանին և մեր վանեցի կամ Մէլեցի Հայերը ճիշտ ու ճիշտ Բարիզցիներ են... տեսէ՞ք, օրինակի համար, Բարիզի մէջ ամառը սաք է'ընէ, խի ձմեռը ձիւն կուգայ, է՛հ, Էրզրումի մէջ ալ նոյն բանը է՛: Բարիզցի կիները Հայաստանցի կիներուն պէս չալվար հագնիլ սկսած են, և իշալլահ քիչ տատնէն Բարիզցի էրիկմարդիկն ալ զլխարկի տեղ գլուխնին արախճի կը դնեն: Ապրուստի աղութեան կը գոնգատիք, բայց Բարիզի մէջ ալ այդ գոնգատը կայ, գոյնազամ էֆէնաի, նոյնիսկ կռիւներ կ'ըլլան քոր տոտր համար, միթէ Բարիզի լրագիրները է՛ք կարդար դուք...»

— Այո՛, փաշա էֆէնաի, շատ ճիշտ է ձեր բաժը միայն իմ ներեցէ՛ք որ զիտել տամ...:

— Հասկցայ, հասկցայ, պիտի առարկէք որ Բարիդի մէջ էյֆէլի աշտարակը կայ, մինչդեռ հայկական հաճանգներուն մէջ աշտարակ մը գոյութիւն չունի... Բայց սպասեցէ՛ք, ինչալլահ ձեզի ալ աշտարակ մը կը շինենք... առ այժմ մեր հայրենակիցները կրնան Ղալաթիոյ աշտարակով գոհ ըլլալ, եթէ կ'ուզէք, հրաման ընենք որ Հայերէն կէս դին ամսուի Ղալաթիոյ աշտարակը այցելելու համար... :

— Չէ, չնորհալ ենք, մեր ինդիրքը տարբեր է, ոճիրները, փաշա էֆէնտի, սպաննութիւնները ամէն օր կը կրկնուին կոր... :

— Շատ իրաւունք ունիք, դայմագամ էֆէնտի, սարսափելի բան է, վեց հազար ոստիկան ունեցող քաղաքի մը մէջ, իէրինի պէս փորձառու և ճարպիկ քաղաքագետի մը հսկողութեան տակ, նորէն ամէն շաբթու ոճիրներ կը գործուին կոր, էֆէնտի՛: «Մաթէն»ի մէջ կարդացի՞ք պուլվար Հօսեանի ոճրագործութիւնը. սոսկալի՛ բան, ոճրագործը տակաւին չէ գտնուած... :

— Բայց փաշա էֆէնտի, անոնք մեզի չեն շահագրգռեր, Վանէն, Մուշէն, Բաղեշէն եկած նամակներ կան... :

— Նամակներ հարկաւ պիտի դա՛ն, օսմանեան թղթատարութիւնը հիմա շատ կանոնաւորուած է, ճիշտ Բարիդի պէս, օրը հինգ անգամ նամակներու բաշխում կը կատարուի և ինչալլահ Սթամպուղեան էֆէնտիի չնորհիւ ալ աւելի կարգի պիտի մտնայ... միթէ նամակներ հասնելուն համար դժգոհութիւն կը յայտնէք կոր :

— Գաւ լիցի, իմ դժգոհութիւնս նամակներու պարունակութեանը մասին է, փաշա էֆէնտի, միշտ ոճիրի և սպաննութեան դէպքեր :

— Հասկցայ, ուսու վարչագետ Սթօլիփինի սպաննութեան կ'ակնարկէք, կ'ըլլայ կոր, էֆէնտի՛մ, կ'ըլլայ կոր, Բարիդի մէջ ալ կ'ըլլայ կոր, Ռուսիոյ մէջ ալ կ'ըլլայ... կարդացի՞ք Չինաստանի մէջ ալ վերջերս ջարդեր տեղի ունեցած են... Չինաստան ալ կամայ կամայ կը քաղաքակրթուի, Բարիդի կը մօտենայ կոր... :

— Բայց, փաշա էֆէնտի, դաւաճացի հայերուն վիճակը անտանելի է, անոր վրայ խօսինք, ամէն կողմ սպաննութիւն, ամէն կողմ առեւանգում, ամէն կողմ բռնի խլամաղում, և բոլոր յանցաւորները անպատիժ կը մնան կոր... տակաւին մինչև այսօր քիւրա մը չպատժուեցաւ իր ոճիրներուն համար :

— Բարիդի մէջ ալ որքա՛ն ոճիրներ անպատիժ կը մնան, միթէ կը կարծէք որ Բարիդի մէջ ոճրագործը կը պատժուի՞ անպատճառ :

— Բայց առեւանգումները, փաշա էֆէնտի, ամէն օր հայ կիներ կ'առեւանգեն կոր դաւաճներու մէջ, ո՛ւր տեսնուած է սասնիկ բան :

— Բարիդի մէջ, դայմագամ էֆէնտի, ամէն օր կ'ըլլայ ստանիկ բաներ. հէ՛մ հոն աւելի խրոխը կ'ընեն, օթօմօպիլով կ'առեւանգեն... կնիկ առեւանգելէն ի՞նչ կ'ըլլայ, թօնա՛ֆ բան, եթէ ձեռքէդ կուզայ դո՛ւն ալ ըրէ՛... :

— Մեղա՛յ, մեղա՛յ, ի՛նչ կ'ըսէք փաշա էֆէնտի, հապա հողային բռնի գրաւումները... :

— Միթէ Ֆրանսացիները ամբողջ Մարօքը բռնի չեն գրաւեր կոր, կատարեալ Ֆրանսա մը եղած է հիմա մեր երկիրը, կատարեալ Բարիդ մը... :

Տեղապահ Սրբազանը, յուսահատ ու մտածկոտ, վարչապետին քովէն կը մեկնի, վար կ'իջնայ ու կը պատրաստուի կառք մտնել :

— Ո՞ւր պիտի երթանք, Սրբազան կը հարցնէ բարապետը :

— Ռիւ Րուսյալ, ծովային գործոց պաշտօնատուներ կը պատասխանէ Մանկունի Սրբազան, կտոք մտնելով :

Յետոյ, ինքնիրեն կ'ըսէ .

— Երթանք քիչ մըն ալ Պ. Տէլքասէի հետ տեսնուինք, հայասէր մարդու համբաւ ունի, նայինք ա՛ն ի՞նչ կ'ըսէ :

Բարապետը ստանց մեծ բան մը հասկնալու, կտաքը առաջ կը քէշ : Բ. Գրան մեծ պողոտային վրայ ազիւտարարձ էջ մը կուգայ կը դարնուի տեղապահակիր կտաքի ապակիին ու կը խորատկէ դայն :

— Տեսուր Էհիֆ. սալը՞րմսըն պե՛հ երիֆ, կը գոչէ իշավար պարսիկը որ սակայն բերանը անգամ չէր բացած :

Մանկունի Սրբազան, աի ի բերան, պահ մը սահմնած կը մնայ, յետոյ ինքզինքին գալով .

— Վա՛յ, Բարիդ չենք եղեր կը գոչէ, հապա Հազգը փաշա՞ն... արդեօք ինծի խաբե՞ց :

ԱԶԳ. ՎԱՐՇՈՒԹԵԱՆ ԵՏԵՆԱՊԵՏՐ ԵՒ ՆԱԽԱՐԱՐ

Սրաի անճառելի գոհունակութեամբ էր որ լսեցի Յակոբ Էֆ. Սթամպոլեանի նախարարութենէ հրաժարած ըլլալը . բացատրեմ . —

Եթէ Սթամպոլեան շարունակէր մնալ նախարար, վարելով հանդերձ միանգամայն մեր ազգ. վարչութեան պետի պաշտօնը, շատ դժուարին կացութեան մը պիտի մասնուէր : Յակոբ Էֆ Սթամպոլեան, իրեւ ազգին վարչապետը, առիթ պիտի ունենար յարարելութիւններ մշակելու՝ նախարար Յակոբ Էֆ. Սթամպոլեանի հետ և հո՛ւն է որ խնդիրը պիտի կնճռոտէր :

Ենթադրենք որ հոգային հարցի, առեանդունեալու կամ խժդժութեանց խնդիրներու առթիւ ազգ. վարչապետը զիմու՞մ բնէր նախարարաց կորհուրդին և չար զիպուածը այնպէս բերէր որ խօսակցութեան բռնուի թղթատարական և հեռագրական նախարարին հետ : Բանակցութիւնը, այդ պայմաններուն մէջ, բաւական հորանշան ու զուարճալի չլիտի ըլլար :

Քաղաքական ժողովի ատենապետ Յակոբ Էֆ. Սթամպոլեան պիտի ըսէր . —

— Նախարար Էֆէնտի, Անատոլուի կողմէ Պատրիարքարան հասած նոր տեղեկութիւններ կը կէնն ախուր գոյներով կը ներկայացնեն կացութիւնը, որուն մասին պարտք կը զգամ ձեր խորին ուշադրութիւնը հրաւիրելու :

Նախարար Յակոբ Էֆ. Սթամպոլեան պիտի պատասխանէր սրանեղած երեւոյթով մը .

— Ի՞նչ է եղեր, ի՞նչ կայ նորէն... :

Վարչապետ Սրամպոլեան. — Կնճուկ գիւղէն բէս Միօյի աղջկը Մարօ առեանդուած և բռնի կրօնափոխ եղած է Հասան բէկի ծառաներէն Բէլ Շաքոյի կողմէ :

Նախարար Սրամպոլեան. — Սխալ է, Էֆէնտիմ, սխալ, մենք տեղւոյն դաշմադաճէն լուր առած ենք այդ մասին . աղջկը իր յօժար կամքով գացած է :

Վարչապետ Սրամպոլեան. — Ո՛չ, Էֆէնտիմ, Պիթլիտի մեր Առ. ջնորդը կը տեղեկագրէ որ բռնի առեւանդուած է .

Նախարար Սրամպոլեան. — Ձեր Առաջնորդը կը չափազանցէ . սպասեցէ՛ք քննութեան արդիւնքին :

Վարչապետ Սրամպոլեան. — Փչրթիկ գիւղի գիւղացիներուն հոգերը միշտ դրառուած կը մնան :

Նախարար. — Այդ մասին նոր տեղեկութիւններու կը սպասենք :

Վարչապետը . — Բայց , էֆէնտի , մինչև և՛ որ պիտի սպասենք :

Նախարար . — Ա՛ , զարմանալի բան , քիչ մը համբերութիւն ունեցէ՛ք . գիտէ՛ք որ հաղորդակցութեան միջոցները քիչ մը դժուար են Անատօլուի մէջ :

Վարչապետը . — Խօլաչէն գիւղին մէջ Քիւրտերը կրկին Գառնիկ անուն Հայ մը մորթած են :

Նախարար . — Բոլորովին սխալ , էֆէնտիմ , այսօր իսկ տեղւոյն միւսիրէն տեղեկագիր մը հասաւ , մորթուածը Գառնիկ անուն Հայ մը չէ , պարզապէս գառնուկ մըն է որուն դրամն ալ վճարեւ են Քիւրտերը :

Վարչապետը . — Բայց Պատրիարքարան հասած տեղեկութիւնները բոլորովին տարբեր կերպով կը պատմեն եղելութիւնը :

Նախարար . — Զաւիազանցութիւն , էֆէնտիմ , թիւրիմացութիւն , սահմանադրական ըէժիմին տակ այդ տեսակ բան չկրնար ըլլալ :

Վարչապետը . — Ուրեմն մեր բոլոր բողոքները անտեղի՞ են :

Նախարար . — Այսինքն չափազանցուած . եղածը մեծ բան մը չէ . մեր կառավարութիւնը ամէն ինչ արդարութեամբ պիտի կարգադրէ , այս մասին վստահ եղի՛ք . ուրեմն այսպէս , կարծեմ ա՛լ պէտք չկայ կրկին ու կրկին այս մասին խօսելու , մանաւանդ որ հեռագրական թելեր սղողումներէ խանդարուած են և պէտք է հրահանգներ տալ , ներկեցէ՛ք ուրեմն :

Վարչապետը . — Բայց կ'աղաչեմ մեր բողոքներուն մասին որոշ պատասխան մը տուէ՛ք , յանձնառութիւն մը ըրէ՛ք :

Նախարար . — Կը ցաւիմ , բայց ասիէ տակի բան չեմ կրնար ընել , սպասեցէ՛ք էֆէնտիմ , սպասեցէ՛ք քննութիւններու արդիւնքին :

Վարչապետը . — Սակայն ես այս անորոշ խօսքերով չեմ կրնար գոհանալ :

Նախաւար . — Այդ ալ ձեր գիտնալիք բանն է :

Վարչապետը . — Ուրեմն պարզապէս զիս ճամբօ՛ւ կը դնէ՛ք :

Նախարար . — Գրեթէ :

Վարչապետը . — Նախարար էֆէնտի , այս ձեր ընթացքը նախատինք մըն է Բաղաքական ժողովի անհապաւին դէմ :

Նախարար . — Երկար ըրիր , գործ ունիմ ըսինք կարծեմ :

Ու հաւանքէն վիճաբանութիւնը պիտի վերջանար վարչապետ Յակոբ էֆ . Սթամպօլեանի և Նախարար Յակոբ էֆ . Սթամպօլեանի միջև անախորժ միջադէպով մը , որովհետեւ անկարելի է ենթադրել որ վարչապետը տեղի տայ Նախարարին և նոյնքան ալ անկարելի է հակառակ ենթադրութիւնը :

Արդարեւ դժուարին պիտի ըլլար կացութիւնը . ահա՛ թէ ինչո՞ւ ուրախ եմ :

ԱՆՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆ ԱՆՈՐՈՇՈՒԹԵԱՆՑ

Զարմանալի է որ հակառակ հաղորդակցութեան միջոցներու բազմապատկութեան , — չոգեկառք , չոգեհաւ , հեռագիր , հեռախօս ևլի . — հակառակ ազատ մտւոյի մը զոր կը վայելենք երեք տարիէ ի վեր , հակառակ թ . Գրան մէջ կազմուած տեղեկատուութեան զիւանին , որ ամենայն բարեացազանութեամբ մեր լրարեւրներուն կը հաղորդէ ամենաթաւա՛ր լուրերը , այո՛ , հակառակ այս ամենուն , իսկո՞՞ Պոլսեցիքս քաղաքակապէս բան մը չենք իմանար մեր շուրջը անցած դարձածներէն :

Օրինակի համար , դուք որ օրը օրին , ժամը ժա-

ԱՆՉԱԲԱՅԱԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՏԵՍԷՔ

ԻՆՉԵՐ

ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՆ

ՍՏԵՓԱՆ ՏԷՊԼԷՓԵՆ

ԳՈՐԾԱՆԵՐ ՄԷՋ

Կ. Պոլսոյ Եսկի 2-րդ պոստի թիւ 55 Գնաձեռն խանին միջոցով օրացր

100 Այցաքարթ 2 կամ 3 լեզուէ 10 դրոշ

100 Զեռագիր այցաքարթ (լիթօգրաֆի)

փոխանակ 20 դրոշի միմիայն 15 դրշ.

500 Կամակի լուս. թուղթ տպագրութեմ 25 "

500 Պահարան " 25 "

Քառուկէ կնիք 1 կամ 2 լեզուէ 10 "

Օրուան թուականը միասին տպող կնիք

փոխանակ 40 դրոշի միմիայն 25 "

Նորանար ֆիւմէրթէօր միւնչէ 1 մի-

լիւն թիւ տպող ամերիկեան մեքենայ 10 "

Ինչպէս նաեւ հարսանեկան շքեղ հրաւիրագրի
ներ և նշանախօսութեան շիք քարթեր ու ման
գինքրով:Գաւառներէ փոխարժէք փոստի փութով ալ
կ'ընդունուի միւս 4 դրոշ աւելի, առանձնաճախի
համար:

մուն, առաւան և իրիկուան թերթերը ուշի ուշով
կը կարգաք, կրնա՞ք որոշապէս ըսել թէ՛

— Ի՞նչ վիճակի մէջ է Տրիպոլիսը, թէ ի՞նչ եղան
Պէնկագիի և Տէրնէի ֆէտայիական խումբերը ի՞նչ եղաւ
նուստի Շէյխի պէյ, վերջապէս պատերազմը դադ-
րեցա՞ւ. Բ. Դրան բարեացակամ տրամադրութիւնները
գնահատուեցա՞ն, գէնքերը վար գլուեցա՞ն, թէ չէ
կրկին կռիւր կը շարունակուի անծայր անապատներու
մէջ, օտմ. հայրենիքի և մաքառօնի հայրենիքի դա-
ւակներուն միջև:

Այո՛, կրնա՞ք որոշ բան մը ըսել այս մասին:

Ապահովարալ ո՛չ և մարդ որքան թերթերը կար-
գայ ա՛յնքան միտքը կը պղտորուի, ա՛յնքան իրողու-
թիւնները կը խառնաշփոթուին ու ա՛յնքան կաղու-
թիւնը անհասկնալի կը դառնայ:

Լաւատեսը կ'ըսէ,

— Եղբայր, ամէն բան եղաւ լմացաւ, կարգադրուե-
ցաւ. կառավարութիւնը կարծեմ Պալքանեան դի-
նակցութիւնը յաջողուց: Ռուսիա և Անգլիա լաւ աչ-
քով կը նային խաղաղիներուն խերը անիծելուն:

Իսկ յոսեանները դիտել կուտան,

— Սխա՛լ, էֆէնտիմ, Իսալիա չէ ընդունած մեր
հաշտարար պաշմանները և կռիւր կը շարունակուի կոր.

— Չէ՛, եղբայր, խաղաղութեան ճամբուն մէջն ենք.

— Չէ՛, էֆէնտիմ, կռիւր կը շարունակուի:

Եթէ կրնա՞ք լուծեցէ՛ք այս առեղծուածը:

Եւ տարօրինակը այն է որ մարդ յաճախ ինքզին-
քին նա կռիւի կը բռնուի թերթ կարդացած ասուն:

Երէկ այդ բանը պատահեցաւ ինծի երբ իրիկուան
թերթ մը առնելով սկսայ կարդալ քաղաքական լու-
րերը:

«Պէնկազի երեսփոխանը կը հետադրէ թէ՛ կը գրէր. այդ թերթը, կամաւորներու խումբի մը գլուխը անցած դէպ ի առաջ կը քալէ, հրաւիրելով խառնները որ որք ելլեն և հայրենիքի պաշտպանութեան մասնակցին»։
Բիշ մը վարը կ'աւելցնէր,

«Իտալացիները գրաւեցին Պէնկազին և Նուստֆ Եէթվան պէյ անձնատուր ըլլալով, բարի գալստեան ձառ մը կարգաց իտալացիներուն»։

Ա'ւ աւելի վարը.

«Աստուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ իտալացիները կը շարունակեն գրաւել բոլոր բարձունքները արարները ամէն կողմէ հնազանդութիւնը կը յայտնեն»։

Ու այսպէս թերթը կը շարունակէր տեղեկութիւններ տալ Տրիպոլսոյ մասին։

Լրագիրներէն յոյս կարած գիմեցի պակլա հետող ֆալճի կնկան մը. Տրիպոլսոյ կացութեան մասին ստույգ տեղեկութիւն մը առնելու համար։ Կնիկը տաւր փարա ուզեց, թաշկինակի մը մէջ գրուած պակլաներուն, գունաւոր քարերուն և ապակիներուն մէջ խառնեց. ամէնքը մէկ գետնին վրայ տարածեց և ըսաւ,

— Կա'մ ծովէն, կա'մ ցամաքէն միաքդ գրած իդ վրայ տեղեկութիւն մը պիտի առնես երեք օրէն, երեք շաբաթէն. երեք ամիսէն և կամ երեք տարիէն։ Գեղին մարդ մը կայ որ թշնամութիւն կ'ընէ կոր, թուխ մարդ մըն ալ կայ որ բարեկամ է, յաջողութեան ձամբան բաց է, բայց ձախորդութեան օձիքէն չես աղաարի կոր, զօրաւոր բարեկամներ ունիս որ քու աղէկութիւնդ կ'ուզեն, բայց զօրաւոր թշնամիներ ալ ունիս որոնք քու ղէշութեանդ կ'աշխատին։ Շատ

«մէռաք» կ'ընես կոր, բայց օգուտ չունի, նորէն ինչ որ պիտի ըլլայ ան կ'ըլլայ, հարստութիւն ունիս բայց պարտք ալ ունիս...։

— Տասը փարա տո'ւր և մնացածն ալ յայտնեմ, ըսաւ կինը։

— Շնորհակալ եմ, ինծի պէտք եղածը խմացայ, պատասխանեցի ու առի քալեցի։

Եւ սակայն այս ֆալպաքան կիներ կարծեմ չա'տ աղուոր լրագրագետ մը կրնայ ըլլալ մեր մէջը, մանաւանդ Տրիպոլսոյ կացութեան մասին քաղաքական տեղութիւններ կրնայ գրել՝ Բիւզանդ Բէշեարն չափ։

ԵՐՕՏ

“Ի Կ Լ”

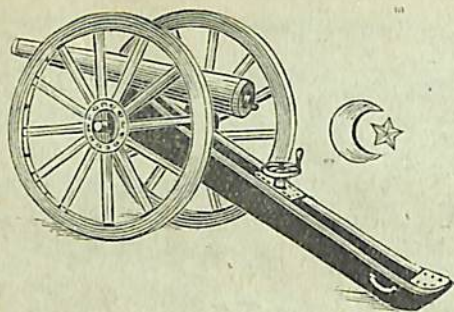
ՄԵԾ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶԱՏՈՒՆ

(ԲԵՐՈՒ ՄԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ ԵԿԵԼԵՑԻՒՆ ԿԻՑ)

Կ'ուզէ՞ք ունենալ գեղեցիկ, բնական, մաքուր և աման լուսանկարներ՝ ամէն տեսակ դոյներով, ամէն չափերով և ամէն ձևերով՝

Ասանց այլ և այլի և անմիջապէս գիմեցէ՛ք “Ի Կ Լ” լուսանկարչատունը և վստահաբար կը յայտարարեմ թէ՛ չափազանց դո՛ւ պիտի մնաք։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՐՏՈՆԵԱԼ ՄԵԾ ԶԻՆԱՎԱՃԱՌ Մ. Կ. ՓՐԷՆԿԵԱՆ

Կեդրոնական գրասենյակ և մթերանոց. Սուլթան
Համաժ Մշակելի խան թիւ 29, 30, 31, 32, 33:

Մասնաձեռներ

Եկնի Համի, թիւ 44

Սուլթան Համաժ, Ալի բաշա խան փողոց, թիւ 28:

Զէնքեր, հրացաններ, փամփուշտներ միշտ պատ-
րաստ կը գտնուին ամենանպաստաւոր գիշերով:

Որսորդութեան առարկաներու ամենաճոխ մթերք
մը, միշտ նորութիւններով, կը գտնուի թէ՛ մթերանո-
ցին և թէ՛ մասնաձեռներուն մէջ:

— 0 —

Ներկայացուցիչ և մթերատէր Անգլիական ամենա-
առաջնակարգ, Մօթուիքլէթի և Պիտլքլէթի ֆապրիք-
ներու և հայթայթիչ գինուորական վարժարանի:

— 0 —

Միակ ներկայացուցիչ և մթերատէր « Գաօլ »
ամբողջ աշխարհի ծառօթ փայլեցնող հեղուկի, ըն-
դունեալ նաև պաշտօնագէտ ծովային նախարարու-
թեան:

ԹԷԼԷՅՈՆ ԵՒ ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԶՈՒԱՐԹ ԶԻՆՈՒՈՐԸ

ՓԲՓԱԶԱՇԱՐԺ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

ԵՆԶԱՆԻ ԵՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայր	Երեսփոխանը
Հրեան	
Յուդը	Գրագետը
Կաթոլիկը	Ակնցին
Բաւաբականը	Գրաշարը
Խմբագիրը	Լրագրավաճառը
Գրից	Ընկեր իկի

ՀԻՇԱՆՆԵՐԸ

Ա.

Պաշտօնատան դուռը կը բացուի և մէկիկ մէկիկ
կը կանչուին հրեայ գինուորացուները:

Առաջ կ'անցնի Պալաթցի Պօխոր.

— Իսմին, կը հարցնէ քննիչ սպան.

— Պօխոր:

— Պապանքն իսմի:

— Պապամին իսմի... պիլմէմ, պապամին պատի-
սինին իսմի Զուսպուլաչի:

Ա Չ Բ Ը Լ Ո Յ Ս

ՎԷՊԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

ԻՆՉՊԷՍ ԿԱՐԵԼԻ Է ԱԺԱՆ ԿԵՐՊՈՎ

ՃՈՒ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ ՄԸ ՈՒՆԵՆԱԼ

“ԵՎԻՐԱՏ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ”

Լ. Ա. Ս.

Ա. Չ. Բ. Ս. ԻՆ ՎԷՊԵՐՈՒ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

Բոլոր հայերը, ո՛ւր որ ալ ըլլան, ա՛նպայման, ա՛նվրէպ և ա՛նմիջապէս պէտք է զիմեն ուղղակի եփ-
րԱՏ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ, որ զոհացում տալու համար
հայ ժողովրդեան ընթերցման բուռն փափաքին՝
ձեռնարկեց եւրոպական ու աղգային ծանօթ հեղինակ-
ներու գործերուն աժան հրատարակութեանը:

Ի՛նչ պէտքը կայ գովեստը հիւսել Եփրատ Գործա-
կալութեան. «Երկինք պատմեն զփառս Աստուծոյ»
ըսած է Ս. Գիրքը. մենք կ'ըսենք՝ «Հրատարակուած
գրքերը թող պատմեն փառքը՝ Եփրատ Գործակալու-
թեան»:

Այսպէս ձեզի կը մնայ աչքէ անցընել ստորե
գրուած գրքերու ճոխ ցանկը, ուշադրութիւն ընել ա-
նոնց աժանութեանը և յետոյ անմիջապէս ապսպրանք-

ներ ընել Գործակալութեան, որ աշխարհիս չորս ծայ-
րերուն վրայ դանուող Հայերուն կրնայ հասցենել և
զած բոլոր յանձնարարութիւնները՝ փութով, ճշգ-
պահութեամբ և խնամով:

Եփրատ Գործակալութիւնը ուրեմն կը հայթայթէ՝

Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն Թօլսթօյ (6 հատր՝
30 դր.) : Ազատութեան համար Մաքս Բիւրատէ հատու-
րը 6 դր.) : Արմէն Շխտանի Ահոռականը (8 դր.) : Մաքս-
Բիւրատի՝ Ինքնուր Վեյը (6 հատ. 40 դր.) : Պօպօի
Տանտօրեակը (10 դր.) : Բասիմի Կարապետը (16 դր.) :
Արմէն Շխտանի՝ Թիապարսը (10) և Աւագակապետը՝
(12), Անին Ծախուեցաւ (6), Ե. Օսեանի՝ Ապ-
սիլ Համիս եւ Շերիօ Հօլմս (հատորը 6 դր.) : Սըմ-
բատ Բիւրատի՝ Նըլսպի Աստուր (6 հատ. 30), Սասու-
նէն ետ (12 դր.) : Բանիկ Բանի (5 հատ. 30 դր.) :
Տիւմայի՝ Երեմ Հրացանակիրները (5 դր.) : Հայրենի
Ձայներ (3 դր.) : Վերթօր Հիւկոյի՝ Ինքնուր երեմ (3
հատ. 20 դր.) : Ճէլալ Նուրիի Մղմուլանը (10 դր.) :
Մաքս Բիւրատի Ազատութեան Համար (6 դր.) : հատորը,
Ծերենցի՝ Թորոս Լեւոն (8), Թեոդորոս Ռեսունի (8) և
Երկուն (8 դր.) : Մաքս Բիւրատի՝ Բուրգերէն (3 դր.) :
Աւարայի Ածիւր (3 դր.) : Հմ. Արամեանցի՝
Հայուն Նըգարանը (10 դր.) : Զեյթունի պատմու-
թիւնը (20 դր.) : Արմէն Շխտանի՝ Շահենն ի Սիպի-
ր (10 դր.) : Պալատեանի՝ Հա ոց Պատմութիւն (20 դր.) :
Ասանայի Կեանք (3 դր.) : Անպատկառ մարդը (3 դր.) :
Ծիծաղի (2 դր.) : Վեղարաւոր հերոսը (1 դր.) : Իսկ
ժամրոյ ասի է՝ Ա. Եան նամբուն վրայ անուն խիստ
չահեկան գործը:

Եփրատ Գործակալութեան միակ հասցէն է. —

ԻՏԵՓԱՆ ԲԻԻՐՔՃԵԱՆ

- Պատգանքն դառնա՞ր զիմ օլուր :
- Տառիլմա ասքէսաչի վաշա , աղետաթախամա-
սառք , պատգամին ճանի չօգտան չիգտամիշլառ . . .
- Ճանը՛մ , շիմտի մասնալը պրադ . պատգան
վա՞ր մը .
- Խաչիր էֆէնտում , պիր երճէ ճանինի կօթուռ-
տիլառ ետեւէէ .
- Աղնաչլառ , եաչը՞ն քաշ .
- Քաչլումատիգ էֆէնտում , թութուչառտառք :
- Նէ՛ տիգօրսըն , նէյլ՞ թութուչառ րառն , եա-
չընը սօրուցօրում .
- Վալլախի էֆէնտում , աղլիմ պաշգա եկուլերտէ
եթտի . և էյէն սէնէ 22 եաչլառս պուլունուցօրլառտի :
- Փէք էյի , սէն չը՛դ :
- Ներս կը մանէ թէնէքէնի Մօշօն :
- Օղլում խափն նէ՞ տիր .
- Խսխադ .
- Պատգանքն խափ .
- Մօփդ .
- Նէ՛ իշ ետիարսըն .
- Անթիքաճիլիք .
- Նէ՛րէտէ տիւքեանըն .
- Տիւքեանլառտա իշիմ կօդ , սօգադլառտա ալիշ վէ-
թիշ շօդ , պիր էսկի ֆէտէ պիր պարտադ .
- Օնա սիդ անթիքաճըլը՛դ մը տէրսինիդ , ֆէնա
տէյիլ , էվէ զի՛մ պազար .
- Ալլախ պիլիո էվիթիգտէ քրահաթ կէշէնիյօ-
րուդ , պիդլիմ պուլիցա էվի էյի պազառ :
- Տէմէք սէն ասքէր օլապիլիրսին .
- Էֆէնտիմ , մուխապէթ վար իշան , նէ՞ իլա-
զում ասքէր , տալադ , նիզա մարադա , պիդ դարտա-

- չիդ , Ալլախ պիլիո զի պէն տուչմանին ուղարկնառ
աթիլաճալիմ :
- Աֆէրիմ օղլում . ասքէրլիք ետիմը՛չսընըդ
պաշգա տէֆա :
- Ալլախ էթմէսին էֆէնտում , ետնաթալարի ալա-
ցիմ . հուսիէթ եէլմէզտէն՝ թուֆէնիլէր եառադ , քի՛մ
ալիո էլլէնինառ , աճա ուխուսիէթ տէն սօնրս ալիշաթո-
տիք :
- Տիւչմանըն դաւաչսընտ չըգտալը վէ տիմալը
դուչսնառ :
- Աման էֆէնտում , օնառն սադաթլուդ չըգառ-
մասունլար , տուչման պազմադ . եուզումա , կօզումա
սաթիլառտա արապալը չէքէրիգ պու տիւնեալառտան . . .
- Նէ՛ ետիարսըն օղլում , ասքէրլիք էօյլէ ալիր ,
էօլմէյէ հաղըրլանմալսըն :
- Պսչլառ իւղէրինառ , աճա էֆէնտում տուչման-
լար էվիլինտէն հադէն վէտէլէն էյի օլմա՛դ . նէ լա-
զում եառալար չիշառալում . . .
- Փէք էյի օլուր , դա՛չ եաչընտառըն .
- Խաչան կէլէճէք պու եադ 24է երիէճէյում . . .
- Փէք կիւղէլ , ուղուրլար օլտուն . . .
- Ալլախ էմանէթ էֆէնտում . . .
- Ներս կը մանէ գրադիր Զիպիսիադ :
- Օղլում խափն նէ՛ . . .
- Զիպիսիադ . . .
- Պատգանքն խափ :
- Պատգամ կօդ :
- Էվլի՞միսին :
- Ալլախին էմրի իլէ . . .
- Ֆադաթ քէհեա էօյլէ տէմէյօր :
- Խաշա էֆէնտում , պու լաքիտաթիլառն հէն քիմ

քի սէօյլէմիշ իսա, տիւնեանին վէ ախրէթին աթէ-
շինտա եանսուէն. Զաթի պէնտէ եալան արամա՛, թապու թ-
սիզ եօմուլայիմ էյէր տօղրուսուէն սէօյլէմէզսամ... .

— Փէ՛ք էյի, աէմէք ասքէր օլմադ իսթէմէզսին... .

— Աման էֆէնտում, խաթա եաթիմիշլաու պէնի էվ-
լէնտիւմիշլաու, եօզսա տուշմանլաուին դաուշլսինա եի-
տէրիսիմ... .

Դուրս կ'ելլէ. ներս կը մտնէ ուրիշ մը:

— Օղլում, դա՞ն էաշընտասւն.

— 23:

— Իսմի՞ն:

— Մօիզ:

— Ասքէրսին. հապէրին վա՞ր մը...:

— Վա՛ն էֆէնտում, պիզ եաթուաթի ասքէպէն եէ-
շէն եիւն պապալաուիթիւն մէզաուին ուղէսինաա
եիթաիք, եէմին եաթաիք քի, ութուսիշթ ուղուսինա
ձանիմիզի չըզաթաթաթալում...:

— Աֆէրիմ... սիւան աթմադ պիլի՞րմիսին...:

— Ալիշիրիզ, էֆէնտում... .

Կը կանչուի ուրիշ մը.

— Իսմի՞ն:

— Լէվի:

— Պապանը՞ն իսմի:

— Նաում... .

— Եաշըն 26 աէյի՞լ մի...:

— Եուշ եուն աշաղլաուինտա... .

— Ասքէր օլաճազսըն...:

— Փէք եուզէլ էֆէնտում... .

— Օղլում, վաղիֆէնի եաթաճազսըն... իշիթ-
տի՞ն մի... կէօղիւնիւ ա՛ն:

— Դուլաղլաուիսին աէլիքլաուինի ֆըռըլտադ եիպի

աշըզ. եօղլէսի՛մ տէ աշըզ. ա՛ն էֆէնտում տէթիլէս
քի ասքէպէր եիտէճէքլէս տիշաուա... .

— Հի՛ն ասքէր օլան էօյլէ շէյլէրաէն գօրզա՞ր մը...
սանա սիւան վէրէճէյիզ: թօփ աթաճազսըն, տիւշմանը
զարչըլաշաճազսըն... .

— Օլուս էֆէնտիմ. ա՛ն օնաէն դապատայիլէս
եիթմէլի. իշի աղնամալը. տուշմանա գիւպաճի աթ-
մալը, շաճաթի վուսմալի, աղշաճա պիզ եիտէրիզ եու-
ղէլ պիթ ճիւսպիւշ եաթարիզ... .

— Տիշարը չը՛դ... .

— Տաթիւմա, Ալլահինի սէվէրսէն, ասքէր փաշա,
տաթիւմադ օլմազ, պու եիպի իշլէս շազա դալաիւ-
մազ... Ալլահա դուսպան օլայիմ, պազարսին եիթ-
տիքաէն սօնրա պէլքիմ եէրի տէօնմէյիզ...:

Ներս կը մտնէ այս անգամ Հրեայ խապասայի մը,
կապիւղի ջրհանկիրներէն.

— Իսմի՞ն:

— Ա. րամ:

— Ասքէրսին, տէյի՞լ մի...:

— Պաշըմ ուսթուստա, եիտէրիմ էֆէնտում...:

— Նէ՛րէյէ:

— Նէ՛րէյէ էֆէնտում. եանկընա.

— Եանկընը պրազ. ասքէր օլաճազսըն...:

— Էֆէնտում, ուշ եուն իշին վէրին պուլիգայա
սօրայըմ, տուշունէյիմ թաշընայըմ, սօրա Ալլախ իս-
թէրսէ եիտէրիմ դըշլաշա...:

Հայտէ շիմաթի կիթ. «գուռա»ն չըզարաա կէօ-
րիւշիւրիզ...:

ՊԱԹՈՒԻԿՆԵՐԸ

Բ.

Ներս կը մտնեն հայ կաթողիկէները.

— Իսմի՞ն, կը հարցնէ գինուորական մը.

- Իտուառ .
 — Պապանը՞ն իամի :
 — Ժան :
 — Վալիտենի՞ն իամի :
 — Մարկրիթ .
 — Նէ՞ միլլէթին :
 — Էրմէնի .
 — Եանլը օլմասըն . . .
 — Հալըր , Էֆէնարմ , թէղքէրէմտէ Էօյլէ հաղըր :
 — Գա՞ Էաչընտասըն . . .
 — Մամամ տիյօր քի պէն ահմադ 17 Էաչընտալըմ .
 Քաղաթ քիլլսէ գալտըմ 24 Էթաթէրիյօր :
 — Տէմէք մամայա գալըրսա աաքէր տէյիլսին . . .
 — Էլլէթ . . .
 — Քաղաթ նէ չարէ քի մամանըն սէօղի Էէչմէղ
 պուրասա . քիլլսէ գալտընա պաղարըղ :
 Ուրիշ մը Է՛ ահմայի առաջ :
 — Օղլում իս Էին նէ՞ տիր :
 — Ժօղէֆ . . .
 — Պապանը՛ն իամի . . .
 — Անթուան տը Բէսապ . . .
 — Շունա Բէտապճեան տէսէնէ .
 — Mais, mon ch  officier , պիղիմ պապա Էարը
 Քրէնկ :
 — Օ՛ նասըլ օլուր .
 — Պապանըն պապասը Թալեան վէ վալիտէնի
 Պօնսէնէօր Պօրկօմանէրօնըն ուղապասն ուղապա աղ-
 րապա չըղար . . . :
 — Էաչըն գաչ :
 — Mars սօնուհա 25ի պիթիլրէճէյիմ :
 — Թալլու՞ օյնայօրըղ . պէն Էաչըն սօրույօրըմ :

- Եանի ալափրանկա Մարտըն սօնուհա 25է
 Էլրէճէյիմ . . .
 — Հա՛ շէօյլէ . Քաղաթ շու ալափրանկայը պրա-
 քըն տէ ալաթուրքայա տէօնիւն պաղալըմ . . .
 — Պա՛շ իւթիւնէ . . .
 Ուրիշ մը Էուզայ .
 — Իամի՞ն :
 — Կղէկուալ :
 — Նասըլ , նասըլ :
 — Կը . . . ղէ . . . Էու . . . աղ . . .
 — Է՛յ թամամ . իշիմիղ վար . այ օղուլ միղ Էր-
 մէնի տէյիլմիսինիղ , նասըլ իսիմէր . . .
 — Sacre nom . . . ? պիղ Էղմէնի տէյիլիղ .
 — Եա՞ . . .
 — Բաթուլիք . . .
 — Պէ պապամ պիղիմ իսթասա Բաթուլիք միլ-
 Էթի Էօղ . պու միլլէթ նէ՞ միլլէթ . Էէնի՞ պիր միլ-
 Էթի . . .
 Բովէն Կաթուլիկ վարդապետը ճշղելով՝
 — Էֆէնարմ , Էրմէնի-Կաթուլիկ տէմէք իսթէյօր . . .
 — Նօ՛ , մօն բէղ , պիղ Կաթուլիկ . . .
 Զինուորականը՝ քովը նստող քարաուղարին դառ-
 նալով .
 — Շիմաի սէն չըղ պաղալըմ պու իշին իշինսէն :
 Բարաուղարը սակայն գործին մէջէն ահմիջապէս
 Էլլէ . Պ . Կոէկուալը՝ (Գրիգոր) արձանագրելով Հայ-
 Կաթուլիկ զինուորներու շարքին մէջ :
 Զինուորականը շարունակելով իր հարցումները :
 — Էաչըն գաչ , Մ . Գրիգոր :
 — Մ . Կղէկուալ . . .
 — Պէյի Էօղ . գա՛ Էաչընտասըն . . .

— Օտմ. Թէղթէրէմէ 24 եաղըլը, ֆաղաթ եօգ
օլմալըլըմ...

— Վա'ր օլտան տա, առքէր օլտան տանա էյի
տէյի'լ մի...

Ուրիշ մը կուգայ:

— Օղլում, սէն կէլ պաղալըմ. խմին նէ' տիր:

— Պաթխաթ...

Զինուորականը նկատելով որ իր դէմը փոխանակ
Հայերու՝ Մարկոսի, Կիրակոսի և Թորոսի, կեղծ իտա-
լացիներ և Ֆրանսացիներ ունի, ինք ալ թին' քրմ-
կ'ուղէ քիչ մը զուարճանալ և դառնալով Մ. Պաթխա-
ծիծաղով մը.

— Արչընը դաչա'...

— Էֆէնտիմ գումաշ տէյիլ պու:

— Եա':

— Խամիմ:

— Աճայի'պ, հիշ գումաշըն խմի ինտանա վէրի-
ի'ր մի... պունուն էրմէնիճէսի եօ'գ մու...

— Վար էֆէնտիմ, Մկրտիչ:

— Եաչը'ն...

— 29:

— Նասը'լ օլուր Թէղթէրէյի Օսմանիյէմէ 25 կէօս-
թէրիյօր...

— Տօղրու արը էֆէնտիմ: Տօղտուղում եաչ 1890.
Փաղաթ վալիտէմ նիքեան օլմուշ 1885տէ, եանի պէշ
սէնէ սօնրա...

— Փէք թօնաֆ. նասը'լ օլուր...

— Էֆէնտիմ, օ եաթրաղը աչմայըն. question d'a-
mour, question d'amour...

Կարգը կուգայ չիք պարոնի մը՝ որ ձեռքերը
գրպանը և աչքերը սրահին չորս կողմը պառնցնելով,

— Ժա'ն, կ'ըսէ ընկերոջը, պուրաա նէ' կիւղէլ
պիր վալս օյնանըլըր...

Այս միջոցին զինուորականը զինքը կը կանչէ.

— Իսմին նէ' տիր միւսի'ւ.

— Ճօ'ն.

— Պապա'մ, սիզաէ հիշ էրմէնիճէ խմիմ եօ'գ մը.
սիզ էրմէնիլէրլէ գալկալը'սընըզ:

— Էֆէնտիմ, պէշ եաչըմա գատար խմիմ Օհաննէս
խա'ւ. Փաղաթ Ֆոէսլէրին մէքթէպինտէ Օհաննէս խմինի
գուլաղա էյի կէլմէզ տէյէրէք տէյիչաիրտիլէր, վէ օլ-
տում ճօն.

— Տէմէք խմին Օհաննէս, հա' չէօլէ, պապանը'ն
խմի:

— Միշէլ.

— Եաչըն դաչ'.

— Վալլահի պիւմէմ. չիմտիյէ գատար եաչ... լա-
ղըմ օլմալը.

Ա.մէնէն վերջը կը ներկայանայ գաւառացի երի-
տասարդ մը:

— Օղլում, խմին նէ' տիր:

— Պետրոս:

— Հէ'յ Ալլահ բաղի օլտուն, սէն էրմէնիլէրլէ
քի'ւս մէմիչսին. քաթուլիկ տէյի'լմիսին սէն:

— Կաթուլիկիմ, էֆէնտիմ. Փաղաթ էրմէնի-կա-
թուլիկի խմ. տին պաշգա, միլլէթ պաշգա, պէն Հայ
օղլու Հայըմ...

— Ա.ֆէրին օղլում, գա'չ եաչընտարն:

— 21.

— Պապանը'ն խմի:

— Վահան:

ՅՈՒՆԵԻԸ

Պ.

Առաջ կ'անցնին յոյները :

— Իսմիլ'ն նէ՞ տիր , օղլում :

— Եանի :

— Պապանը՞ն իսմի :

— Ֆոթի :

— Քա՞շ Եաչընտաւըն :

— Եաչըմ' օն տօղուզ պուձուք , ուց սաճաթ առա

գիտաէ :

— Տէմէք ասկէրլիք վաղիֆէսինտէ ասիւլլ օլմա-
թաճապըն :

— Եէնի-չէնիւրաէ , բօսթօլենի , պաղալազի :

— Ճանրմ' դանաշաթընը սօրմայօրըմ , 19 Եաչըմ'
վար տէյօրսըն , ֆաղաթ թէզքէրէնտէ 25 Եաչըյօր ...— Եաղնիշլիկ օլմուշ , լաթհօս , էդօ իմէ տէգա
էլիա քէ միսօ քէ թրիզ մէսէս բառարանօ :— Սթաֆուռուլլան , հէյ աքսի ... օղլում , սէն
թիւրքճէ պիլմէ՞դսին չու ուռումճայը պրտոյ , ասկէր
օլան թիւրքճէ դօնուշմալը :

— Բօլի դալա :

— Ուրիշ մը կուգայ ...

— Իսմիլ'ն :

— Վանիլաքառ ...

— Պապանը՞ն իսմի :

— Զօրպառ :

— Թօճաֆ չէյ , թէզքէրէնտէ Սթալրօ Եաչըլմըշ
անլըշ օլմայապըն :— Մանրմ' , պէն Եալանձի տէլիկ , պիլիմ' դապա
ռունան ցօզ սէլէր , օնուն իցին պանա Թոթրալտա
էյօլէր ...

ԻՐԾԻԻ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ԳՐԱՏՈՒՆ ՄԸ ՈՐ ԳՆՈ ՇՈՂՇՈՂՈՒՆ ԳՐԱՑԱՆԿ ՄԸ
ՉԷ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԾ , ԲԱՅՑ , ԻՐԱԿԱՆԻՆ ՄԷՋ . ԳՐԻՔԻ
ԱՄԷՆԷՆ ՃՈՒ ՈՒ ԱՄԷՆԷՆ ԱՅԼՍԶԱՆ
ՄԹԵՐԻԸ ՈՒՆԻ

Այո՛ , ԱՐԾԻԻ ժողովրդական Գրականատանոցն է
(Մարիուճճըլար , թիւ 22 , ցնոր անօրինութիւն) այդ
հաստատութիւնը , որ , Սահմանադրութենէն յետոյ ,
չինեց նախանձելի համբաւ մը :

«ԱՐԾԻԻ»ը միևնույն աստին եղաւ՝

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ՏՈՒՆ ՄԸ

Իր կարգին հիմնելով Մատենադարաններ , որոնց
երկու գլխաւորները , Մատենաժառ Ազդակ և Կարմիր
Տեսրակներ աշխարհի գնահատուեցան թէ՛ Թուրքիոյ և
թէ՛ Արատանմանի մէջ :

«ՄԵՂՐԱԳԵՅ»Ը

Կազմուած՝ գրագէտ-հրապարակագիր

ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆԷ

Լուսաբերը և Մեղրագետը բացառիկ հրատարակու-
թիւններ են թէ՛ իրենց մեքոսով և թէ՛ բովանդակու-
թեամբ :

ԱՐԱՄ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԽՈՒՇՏԱԿԻ

ԾԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԱՆՄՈՒՏ ՓՆՇԱ ԲԻՐԲՃԻ ԽԱՆ. 1—5

Արանց և Կանանց համար առաջին կարգի և ամեն տեսակ մուշտակներ, Մանյոն և Պոա, վերջին նորաձևութեանց համաձայն:

Այցեկութիւն մը կը բաւ ապրանքներու աղիւտութեան և տեսակներու զանազանութեան մասին համոզուելու համար:

ՓՈՔՐԱՔԱՆԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏ

ՈՐՈՇ ԿԻՆ

ՊԱՆԴՈԿ ՕՍՄԱՆԻՅԷ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՂ ԵԽԻՔՍԷՔ ԳԱՏՔՐԸՄ, ԹԻԻ 30

Նախկին հանրածանօթ պանդոկապետ Ատաբաղարյի ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՓԱՋԵԱՆ ուր բռնապետական ճնշման տակ ակամայ թողած էր իւր ասպարէզը, այժմ քաջալերուած Սահմանադրութեան ընծայած բարիքներէն՝ այս անգամ հիմնած է զարձեալ պանդոկ մը, Վալթիա Եիւքսէք Գալաքըրմի վրայ:

Սոյն պանդոկը ունի սքանչելի դիրք մը ամբողջ վստփորը, կղզիները ու Մարմարայի ծովը իւր առջեւն է:

Եւրոպական նուրբ ճաշակով կահաւորուած, ելեկտրական զանգակներով և օդային կաղերով լուսաւորուած է. սպասարկութիւն անթերի և մաքրութիւնը կատարեալ է. նախանաւանդ ճերմակեղէններու մասին վերջին ծայր խնամք տարուած է: Մէկ խօսքով յաճախորդի մը հանգստութեանը համար ամէն կարելի միջոցներ ձեռք առնուած են:

Պանդոկը ունի իւր կիցը լաւ կահաւորուած սրբ՝ ճարան-սալօն մը ուր յաճախորդները կրնան լաւ ժամանցներ վայելիլ. նաև ունի միւս քովը ճաշարան մը ուր ամէն ճաշակի յարմար կերակուրներ կը պատրաստուին և խոհարարութիւնը յանձնուած է արհեստին մէջ վարպետ անձի մը:

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Ս. Գ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

(Գում-Գաբու Զիմբե Կեիկիւր բիւ 36)

Անգլ իսկան թարմ ու հարազատ զեզեր . զեզազիրներ կը պատրաստուին գիտական ձեւով ու մտայնի զինքով : Անգլ իսկան մաքուր ձկան իւղ : Ամերիկեան զորացուցիչ զեզը թօնիք , որ ընդհանրացած է Ամերիկայի մէջ , կը յանձնարարուի բոլոր անոնց որոնք կ'ուզեն զորացնել իրենց ջիղերը : Իեզարանը ունի իր մասնաւոր բժիշկներ՝ Տօբի . Զօլ քրեան (ամէն առաւել մամլը 8—11) հոն կը դանոյնի և Տօբի . Վարդապետեան [ամէն իրիկուն] :

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԻՏԱՏԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԳԻՄԵՐԸ ԵՄԻ ԵՄԻ ԵՄԻ ԵՄԻ

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ՅԱԿՈՐ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ԲԱՆԱԿԻԹԻ ՍԵՐԵ ՅԱԿՈՐ ՔԱՍՏԵՍԻ

Ամէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակներուն տալ լուրջ և հիմնական կրթութիւն և բոլոր անոնք որ կ'ուզեն հաւիսաթի վարժարան մը , յաճախել ապէս զի գիւրացիներ իրենց մուտքը օտմ . համարարաններուն , անպատճառ պէտք է գիտեն ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ ԻՏԱՏԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ , որ կը Նախարարութեան ալ վաւերացուած ու ճանչցուած է իբրեւ երկրորդական վարժարան :

— Ալլա'ն , ալլա'ն , ա ճանրմ սէօյլէտիքլէրիմի անլարսընըզ , ֆազաթ ճէվապա կէլտիյի կիպի , ուրում ճալի սիւրէրսինիզ . . .

— Փատամու , նազիսիւ . . . մաթին բանալա դալա իրէս . աղնար պէն թիւրքմա , աճա տէնպոսո նամիլլիս :

— Աղնաշըլար . սէն տէ չըզ տիշարր :

— Աալ'օ' էֆէնտիմ . . .

Շիք , կանաչիյոյն զինուորացու մը կը ներկայանայ : Զինուորականը աչքին չի հաւատար . դէմինը զինուորէ աւելի ամաղոնի կը նմանէր :

— Իսմին նէ՞ տիր միւսի'ւ , կը հարցնէ , փաղաքուշ ճայնով մը , չխրտչեցնելու համար դայն :

— . . .

— Աէօյլէ օղլում . ութանմա , իսմին նէ՞ տիր : . . .

— ???

— Աճալիպ տիլին եօ՞ղ մը , թիւրքճէ պիլմէ՞ղսին :

— Օ'քնի . . .

— Էյի' վալլահի . Եռնանիսթանտայըզ , եօզաա Աթինտաա մը . գրչլատա սիզէ պիրէր տէ թէրճիման լաղըմ :

Զինուորականը ճարանա՞քէհեան : Եւրո կը կանչէ որդէս զի թարգմանի պաշտօն կատարէ :

— Պապանը'ն իսմի նէ՞ տիր :

— Օնօ՞մաա թօ բաթէնաաու , կը կրկնէ քէհեան :

— Բանտէլաքի Եանօրուլօ . օնօմա թի միթէնաաու ֆօթիքա . . .

— Ա ճանրմ , վալլատէնի պրապ չիմաի , գո'չ եաշընտաարն . . .

— Իքի . . .

— Էյլէնմէ միւսիւ , պուրտա էլլէնճէ եէրի տէյի շփաթաղլում թէլաթրօնը հի'չ :

— Օքի ծանիմ. իքի գարտաս, ուց դըզգարտաս...
 Քէհեոն կը ճշգէ՛ ըսելով թէ՛ տղան հարցումը
 սխալ հասկցած էր...:

Զինուորականը հեռո՛հեռո՛ կը քրտնի...:

Ներս կը մտնէ ուրիշ մը, չափազանց հաստ տղայ
 մը, որ իր հետ ներս կը բերէ նաև փաստորմայի, սու-
 ճուխի և չէմէնի բոյր մը: Զինուորականներուն քիթը
 շատ վարժուած էր վառօղի հոտին, բայց այս հոտը
 քիթերնին պիտի փրցնէր...: Բայց տղան, փաստորմա
 հոտէր թէ չէմէն սուճոյի թէ սարմըսախ տղայ մըն էր
 որ հայրենիքը պիտի պաշտպանէր: Սպան քիթը բռնե-
 լով կը սկսի հարցումներուն:

— Օղլում, իսմին նէ՞ տիր, եաչըն գաչ. պապա-
 նըն իսմին նէ տիր, չապուդ, վաղըթ եօգ...:

— Բօլի գալա. զանա տէրլէր Զէմէն օղլու Բրօտ-
 րօնօսըն օղլու շիշման եուվան:

— Դա՞ն եաչընտաւըն:

— Վալլահի խապէրիմ եօգ աւքէր աղա. մրթէռամ
 Ղօնեատան չըխարղըմտա տէաի քի հայտէ օղլում եու-
 վան, Սթամպօլա դիթ, ասամ օլ, փարա դաղան կէլ քի
 սէնի էյլլէնտիրլիմ...:

— Մասալը պրա՞գ... վաթմանա խըղմէթ էաէ-
 ճէքսին.

— Եափալըմ էֆէնտիմ, ալլըդ դա՞ն. խըղմէթճիլիք
 օլսուն. փարա՛ դաղանալըմ...:

— Ալլըդ պիր մէճիտիյէ, եէմէք իչմէք պիղտէն.
 Փաղաթ թալիմ էօյրէնմէլի:

— Պիղիմ Բանասա սիղէ ուղուն էօմլըլէր վէրսին.
 հա՞նկը կիւն իչէ պաշլայաճաղըդ:

— Պիղ սիղի չաղըրըրըդ...:

Դուրս կ'ելլէ, ուրիշ մը կուգայ:

— Իսմին օղլում.

— Վա՛. վա՛. վա՛.

— Սօնրա՛.

— Վա՛. վա՛. վա՛ն.

— Վանտա՛ նէ՞ իչին վար. իսմինի սօրալդ:

— Վա՛. վա՛. վան. կէլ.

— Պապանը՞ն իսմի.

— Թօ, Թօ, Թօ, Թօ, Թօ, Թօ.

— Պի՛ր աղ սօլուդ ալ.

— Թօ՛, Թօ՛, Թօ՛, Թօ՛, Թօ՛.

— Է՛յ, իչիմիդ վար.

— Տօ՛, տօ՛, տօ՛, տօ՛, տօ. բի:

— Թօտօրի՞ մի.

— Էվ. Էվ. Էվ. Էվ.

— Քիմին էյլի. էյլի պրադ շիմաի. նէ՞ տէմէք
 իսթէրսին.

— Էյլէթ, Թօ՛. Թօտօրի տիր.

— Եաչըն գաչ.

— Պի, պի, պի, պիլմէ՛մ.

— Աղնատըդ, էյլի քի պիլմէղսին, իւչ տաաթ տա
 օ սիւրէճէք իտի.

Ներս կը մտնէ ուրիշ մը.

— Իսմին.

— Եօրկի.

— Պապաղը՞ն իսմի.

— Հանկը՞ պապամըն.

— Աճայիպ, դա՞ն թանէ պապան վար. պիղիմ
 պիլաիյիմիդ պիր պապա օլուր.

— Պէնիմ իքի պապամ վար.

— Ալլահ արթըրսըն. Փաղաթ պիղէ պիրիսի
 լաղըմ. էյլէ հանկը՞ պը պապարտա օ լաղըմ տըր պիղէ.

— Էվէ պաղան պապամբն խմի ներքոյի, ֆագաթ
հէր աղչամ էվաէ օլան պապամ իրւսթօ. ներքոյի պա-
պամ օլմադսա, էվաէ աճ գալլըրըզ:

— Անլաչըլտը. ասըլ պապան իրիսթօ օլմալը:

— Գա՞ն հաչընտասըն:

— 18:

— Թեղքէրէնտէ 23 հաղըյօր.

— Եանլըլ օլմալը. պէն սէնէ տիր գալմազամ աէյօր
քի 18 հաչընտալըմ.

— Տէմէք պէն սէնէտէն պէրի 18տէ գալմըչսըն.

— Էվէթ:

— Փէք էյի միթէոանա սէլամ սէօյլէ. արթըզ Էէ-
թիշիր 18տէն տիշարը չըզալըմ պիր ազ.

— Պառ իւսթիւնէ:

Եւ դուրս կ'ելլեն յոյն զինուորները:

ԱՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

Վարազոյրը վեր կ'առնուի և բարապանը կը
կանչէ

— Ա. ֆիտտի ի՞նչ...

Ա. ֆիտտի իրի առաքելաչնոր՝ խմբադիրը ներս կը
մտնէ: Իրենց արասքին երևոյթէն այնպէս կը կար-
ծուի թէ՛ մտած տեղերնին կամ արքայութիւնն է և
կամ Պոռտի նախագահին սենեակը:

Ամենակալին առ երկու ծառաները Յովսէփ Արե-
մաթացիի դէմքով կը կենան, սպասելով հարցումնե-
րուն:

— Միտթիր ճօն հանկընըզ...

— Պէնյիմ էֆէնտիմ... դուլունում.

Մը. ճօն. դեղին կողքով շարաթաթերթին խմ-
բադիրը առաջնականցնի.

— Իսմինի՞զ:

— Ճօն.

— Տօ'ն մը.

— Նօ', ճօն:

— Քա՞ն հաչընտասընըզ:

— 62:

— Սիզ տակէր օլմազսընըզ. նէ՞ իչիւն կէլտինիզ:

— Կէլտիմ էֆէնտիմ սէօյլէմէյէ քի պէնտէնիզ Քը-
րիստոս էֆէնտիմիզին թապուրտնասա առկէր իմ, վէ
դաթէն էօթէտէն պէրու ճանլար դուրթարըրըմ:

— Հա՞նկը մուհարէպէտէ:

— Պիզիմ մուհարէպէ չէյթանլար իլէ, պիզիմ
ինտանլարլա իչիմիզ հօգ.

— Սիզ նէ՞ միլլէթսինիզ.

— Պիր վազըթ Ա. ֆէրիզալը խալմ չիմաի էրմէնի.

— Նէ՞ իշ հալարսընըզ.

— Քրիստոսն սէօյլէրինի սաթարըմ.

— Քա՞ն փարաջա, իշ վա՞ր մը. օղլասընը քա՞ն
վէրիւրինիզ.

— Կիւնանլար տէնիզինէ կիրտինիզ տակէր է-
ֆէնաի պիզ Քրիստոս էֆէնտիմիզին սէօյլէրինի սաթ-
մալըզ. փարազը խաթէյէնէ վէրիւրիզ:

— Էյի տմա սօնրա թօփ աթարսընըզ:

— Քրիստոս էֆէնտիմիզ տէմիշ քի, պէնիմ իչիւն
թօփ աթանլարա ճէնէթտէ կիւզէլ պիր դօնազ հա-
ղըլլամըչըմ.

— Շիմաի օնու պրազ, տակէր օլմաջա ֆիքրինիզ
վա՞ր մը.

— Օ' Էէս. օ' Էէս. սիր:

Կիկօի Տաւեցոյցը

— Եկտիր թու թու լմագսընըդ, զօրգմայընըդ :

Պատուելին զուրս կ'ելլէ :

Կը մօտենայ Յ. Գ. Գրիգորեան, Քասիմի խաս ահ-
պապը և ամէնէն մագուր բողոքական խմբագիրը -
(չարաթը երկու անգամ բաղնիք կ'երթայ) :

— Իսմինի'դ .

— Օհանէս . . .

— Պապանը'ն իսմի :

— Յակոբ :

— Նե՞րէլիսինիդ . . .

— Կիւրիանի . . .

— Նե՞ իշ եափարսընըդ . . .

— Սաղահարը տուա եափարըմ, կիւնափաղէրի
Քրիստոսըն քէլիմլէրինի եաղարըմ, ազյամլարը Պո-
ղոս առաքեալ էֆէնտիմիդին էսկի Սեւանի կիլիէրէ խի-
թապէն եաղմըջ օլտուղու քեաղըալալը տէրս խտէրիմ,
կէ՛նէլէրի, Ննովատան եէյէնէք էքմէք խտէրիմ . . .

— Է՛յ, սօնրա' . . .

— Կի՛նէ եարըսը եարատան Ալլահա թէշէքքիւր
խտէրիմ քի պէնի օ կի՛նէ տէ կիւնահարը պըրադար,
սաղահա դարչը բոթէսթան դարաշարըմըդն² կիւ-
նահարընընալֆընը խթիւրհամ խտէրիմ . . .

— Օ հալաէ եէմէք եմէեէ վաղթընըդ եօդ, Քաուա
իլէ գառնընըդ տօյուրուրսընըդ . . .

— Իլլէթ, օնտան սօնրա էֆէնտիմ, հաֆթանըն
եէտի կի՛նէսի տէ Ինճիլի շէրիֆին աղիդ սաթըրլարը-
նը անալիդ խտէրիմ . . .

— Էգահըլըդընը՞դ տա վար . . .

— Ադ չօդ հաղարըմ . . .

— Նե՞րաէ չադարսընըդ, Այնալլաա՞, Այնալլընըն
աիւզի վէ մէղէլէրի միւքէմմէլ :

— Անուն Յիսուսի Քրիստոսի, կիւնահա կիրտի-
նիդ էֆէնտիմ, պէն բաղը՞ իշէյիմ . . . օ՛ կիւն պէն ճի-
հէնէմէ կիտէրիմ. մեղայ եա Բապպիմ սէն ալֆ էթ օ
զաւալլը կիւնահարարարա քի պիլմէյէրէք սէնին քէս-
կին քըլըճընա օդրայաճաղար .

— Էֆէնտի՛, չիմտի տուայի պըրադ պիր թա-
րաֆա, առկէրլիլէ պաղալըմ, տուա իլէ իշ պիլթմէդ .

— Նասը՞լ պիլթմէդ, թէօպէ՛ էֆէնտիմ, թէօպէ՛,
օ Ննովա տէյի՞լ խի քի Մուսա փէյլամպէրին վաղ-
թընաա, պիր տուա իլէ Նահուաիլէրէ պիր մուհարէ-
պէ գաղանաըրար .

— Տէմէք չիմտի տէ, աիւշման կէլիրտէ տուա եա-
փալըմ .

— Հա՛յ, հա՛յ .

— Հա՛յ, հա՛յ ամա, աիւշման դարչընա կէլիրտէ,
տուա եափամայր կէօթէրիր սահա . հէմ տուա էթ-
մէլի, հէմ տէ մուհարէպէ :

— Նէ օլուրոս օլսուն, պիդ սիլահ ալամայըդ. պի-
ղիմ պիր սիլահըմըդ վար, եէթ իշիր .

— Սիդաէ սիլահ՞ մը վար .

— Հէր վաղըթ, սիլահարը կէղէմէյիդ .

— Պաղաթ խտարէի էօրֆիէ վար .

— Պիղիմ իշին տէյիլ, պիդ Ալլահըն առամլարըյըդ :

— Չըդարընըդ աիյօրում սիղէ . սիլահընըդ պու-
րայա պրաղըն, եա՛վաշ սաղաթըդ չըդարմայաընըդ
եւ վերապատուելի Գրիգորեան զգուշութեամբ
զրասեղանին վրայ կը դնէ . . . մատիա մը .

— Նէ՞ ալր պու .

— Սիլահ .

Զինուորականը կամայ մը ճամբու կը դնէ այս
երկու սքանչելի և աստուածալախ մարդիկը

Ի Ի Ն Ի Օ Ն

ՀԻՄՆԵԱԼ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

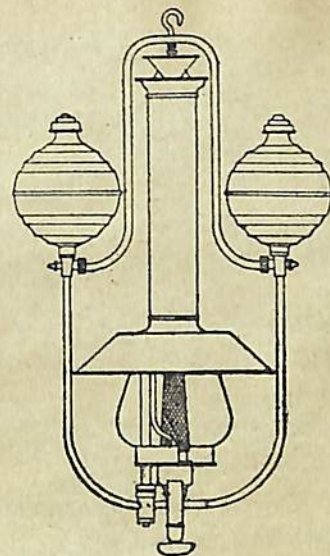
Ի ԲԱՐԻՉ

Ի ԲԱՐԻՉ

1828-1829

9 ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՈՄ 9

ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԼՈՒՍԱԽՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՀՐԱՇԱՆԻՔՆԵՐԷՆ ՄԻՆ

“ՕԼՍՕ” “ՕԼՍՕ” “ՕԼՍՕ”

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԼԵՆԱՀՈՉՍԿԱԽՈՐ ԼԱՄԲԱՐԱՆԵՐԸ

Խնայողական, առանց աբականի, ածանց, դիւրին գործածուող եւ զօրաւոր լոյսով: Ըրդունուած բայր մեծ հաստատութիւններուն կողմէ: Յանձնարարելի վաճառատուններու մեծ հաստատութիւններու եւ բնական բաններու համար:

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ “ՀԱՎԼԷՅ” ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Լ. ՀԻՆԴԼԵԱՆ ԵՒ Կ. ՏԻՐՀԷՄՃԵԱՆ

ՊՕԼԻՍ՝ ՍՈՒԼԹԱՆ ՀԱՄԱՄ՝ ՍԸՎԱՃԵԱՆ ԼԵԱՆ, ԹԻԻ 12

Դրամագլուխ եւ սրահետ 329 միլիոն ֆր.
1906ին դանձուած տպահովագին 30 ” ”
Մինչեւ 96ի վերջը հաստացեալ փառք 410 ” ”

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երևի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու սրահետի գումարն է 329 Միլիոն Ֆրանկ: Եր հակայերաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ Ինկիթոնի ապահովելոյ:

Արեւելքի հաճար մասնաւոր դեղջեալ սակացոյց հապառաւոր սլաքմաններ, անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱՉԱՆՑ քան ո՛ր եւ Ընկերութեան պայմանները: Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը՝ ամէնէն ածանց դիւրեւոր, օրինակի համար:

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՈՑԻՏԻ, ԷՆ. ԷՆ.

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԲԱՆ Թուրքիոյ եւ Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Տնօրէն

ՍԻՄՕՆ ԳԱՅՍԷԼԵԱՆ

ՊԵՏ

ՄԻՀՐԱՆ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՊԵԼԻՍ Ղալաթիա Իւնիոն Խան

Գործակալութիւնը Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

որոնք Աստուծոյն զատ ուրիշի հետ չործ չեն րնեք և
զենքի տեղ գրիչ ունենին :

Ներս կը մտնէ «Մէճմուա»ի խմբագիրը՝ Յովհան-
նէս Թօլայեան :

— Խմբինի՞դ :

— Օհաննէս :

— Եաշընը՞դ :

— 50 :

— Ներէ՞լիսինիդ :

— Անգառէլի :

— Նէ՞ իշ ետփարսընդ :

— Սթապօլատ կէջէն վազող-աթլարը էր մէնի-կա-
թուիկ անալիսինէ պիլաիրիբիւմ... :

— Կալաթա՞ գուլէսինտէմիսինիդ :

— Հայրը էֆէնտիւմ, օրտա նէ՞ իշիւմ վար... :

— Փէք էլի ասկէրլիք իտէճէքսինիդ :

— Օ՛ շարթլա քի, պէնի Սազը Ազաճ Բաթրիք-
հանէսինին միւստփաարնա թալին իտէճէքսինիդ... :

Ներս կը մտնէ «Կոհակ»ի խմբագիրը Հ. Արամեանց :

— Խմբինի՞դ :

— Հմայեակ :

— Պապանըն իսմի՞ :

— Արամ :

— Լաղապըն :

— Եանց :

— Նէ՞րէլիսին :

— Բալուլու :

— Էյ Բալուլուսն կէլէնին իսմիտէ «Եանց» օլմալ-
ատ օլմալմը :

— Օլմալ էֆէնտիւմ. սկզբունք մէսէլէսի :

— Նէ՞ իշ ետփարսըն :

— Տալիա չըգարըրմ :

— Հա՞նկը տէնիլաէ :

— Հնչակեան տէնիլինտէ :

— Պիլիւմ խարթատա եօք էօյլէ տէնիլ. նէ՛ իտէ,
մուհարի՞րմիսինիլ :

— Մէլուսնը շքիրախանըմ :

— Փարսաը՞դ, Եօքսս փարալը... :

— Փարսաըդ սօյուհատն :

— Ասկէր օլաճա՞քմըսըն :

— Պաշ իւթիւնէ, էֆէնտիւմ :

— Ներս կը մտնէ «Ճէրիտէի Շարդիլէ»ի խմբա-
գիրը, փէշերը իրարու վրայ. երկու շարթիւն ի վեր
թրաշ չէ եղած. կը սպասէ նախագահին հարցումներուն :

— Օղլու՞մ, իսմին նէ՞ տիր :

— Յակիր :

— Նէ՞ իշ ետփարսըն :

— Նէ օլուրտա ետփարըդ, աղ չօք էլիմտէն...
այալըմեան իշ կէլիր, գըրըդ ճամ, չէրչիլէ տէ եա-
փարըմ, Թիւրքէ կաղէթալարըն միւստէրիճաթընը
էրմէնիճէ եաղըլարլա «Ճէրիտէի Շարդիլէ» կաղէթա-
սընա աղթարմա իտէրիւմ :

— Մատալլարը պրազ, պապանըն իսմի :

ԵՐԿԱՐԱԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Կուզէ՞ք երկար ապրիլ ու մանուանդ տուղչ ապրիլ : Հոգ
տարեք ձեր սկսանքունն ահա՛ կարեւորըրը Ուրեմն գիտեցէք Պո-
լիս Բարձաք Գարաւ, Պօղաչաճիին դէմ Ալթուն Տալար դարմանա-
տունը, ուր խնամով կը պատրաստուին տկիւն, բլթիմնէ բուրններ
և կըլէցուին ու կը դարմանուին սկսանք : Ալթուն Տալար
դարմանատունէ միակ կեդրոնատեղին այն բաղադրութեան
— Տրէնթթ — որ մաքուր և առանց հոտի կը պահէ արուեստական
սկսանքեր :

— Զենոր :

— Նէ՞ իշ ետփար :

— Քիլիսէտէ , երեքսէք սէս իլէ Ալլահա տուա
խտէր 200 դրուշ ալլըզլա :

— Եաղըզ պապանա , փէք ազ ալլըզ վէրիյօրլար .
հիշ կէօրիւլմի՞ն շէյ տիր քի , 200 դրուշա օ դաաար
կիւճ շէյ ետրըլուն , առկէր օլաճա՞ղսըն :

— 32 եաչընտայըմ , պիզ արթըզ թօխուժլուդա
կիաիյօրուզ , թաղէսինէ պաղըն :

ՔԻՐԱՎԱՅՍԻՆԵՐ

Վարագոյրը վեր կ'առնուի և ամէնէն առաջ կը
կանչուի :

— Պօղո՛ս Պալե՛նց :

Պալենց ներս կը մտնէ :

— Իսմի՞ն :

— Պօղոս :

— Նէ՞ իշ իլէ մէշղուլընը :

— Էրմէնի միլլէթինին լամպալարը եաղարըզ :

— Կա՞ղ թիւճճարըմըսընը :

— Հալըր էֆէնտիմ , էօյլէ բըզ տէյիլ , պաչգա
թիւրլի բըզ . մանէվի բըզ :

— Թօճաֆ շէյ , եէնի պիւր իճաա օլմալը . եէնի
իմթիեա՞ղ մը ալաընըզ , նա՞սըլ շէյ , Օլսօ լամպալար
կիպի՞ մը . . .

— Հալըր էֆէնտիմ , պիլիմ բըզ քեաղըտտան
աըր . էքսէրի մէքթէպլէրէ եօլլարըզ :

— Աճալիպ , չուհտան պիւր իքի թէնէքէ տէ պիւ
դիմ էվէ եօլլարընը , դուլլանալըմ , էյի իտէ սըմար
լարըզ , ալըշ վէրիշի սիդտէն եափարըզ :

— Թէնէքէ իլէ սաթմալըզ էֆէնտիմ , սահաըզ բլա
կէճառէրիլիզ :

— Նէ իտէ , առկէր օլաճաղսընը :

— Քրքաան սօնրա սա՞ղ մը էօյրէնէճէյիլ :

— Սաղ տէյիլ էֆէնտիմ , թիւֆէնկ աթմաք էօյ-
րէնէնէքսին :

— Սաղաթլըզ չըգմա՞ղ մը , էֆէնտիմ :

— Պիւր աղ աիգաթ եափարաանըզ հիշ պիւր շէյ
օլմալ :

Դուրս կ'ելլէ Պալենց , ներս կը մտնէ Յովհան
Աճեան :

— Իսմինի՞ղ :

— Օհա՛ն :

— Կաղսպընը՞ղ :

— Աճեան :

— Եօչընըզ :

— Էփէյի վար :

— Նէ՞ դաաար :

— Թիւքեանտա եաղըլը վար . սօնրա պիլիմ չը-
րաք վար , Մօրուք , օնուհլա հապէր եօլլարըմ :

— Փէք էյի , նէ՞ իշ եափարսընը :

— Էրմէնի միլլէթինի առամ եափարըզ :

— Նէ՞ թօճաֆ միլլէթ , պիլ տէ գանն իտէր լաիք
քի Էրմէնի միլլէթի էյիճէ թէրպիյէ օլմուշ :

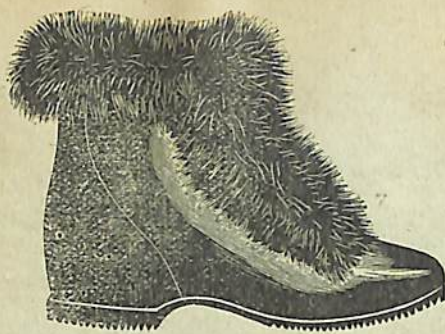
— Օլմուշ էֆէնտիմ ամմա , պիւր աղ դուսուր գալ-

ԲՈՐԻՋԵԱՆ ԴԵՐՁԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԻՐԻՋԱՆԵԱՆ

ՎԱՅՈՒԱՏ ԲՈՐԻՋԵՆ

Հատուտաւ Բերա , Կալաթա Սէրայի կից
փաղօցին մէջ :

ԿԱԼՈՇԻ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կ'ո գէ'ք որ ձեր օտարոյն թիւք
չխանդու ուի

Կ'ո գէ'ք որ ձէ'տման եւ ձէ'տ-
կուն կարոյնեւ լանեօք

Առանց աստեղծութեան
դիմել' :

ԳՐԻԳՐ ԳԱՊԱՌԱՅԵԱՆԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԹԵՐԱՆՈՅ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԼԱՍՏԻԿ ԿԱԼՈՇԻՐՈՒ

Ե. Պոլիս. Սիրբէմի Ի չ Տրեւիլ. Խան

Պ. Գրիգոր Գապառաճեան արգէն ծանօթ է հրա-
պարակին վրայ, իր ծախած ատկուն, չիք եւ ա-
ժան կալոյներու միջերանցողը : Կը վստահացնենք
մեր առէն կարգի երկեսն ընթերցողները, որ առէն
կերպով գոհ պիտի մնան՝ այս վաճառատան կալոյնե-
րէն, միայն թէ անգամ մը դիմեն Գրիգոր էֆ. Գա-
պառաճեանի հասցէին եւ տեսնեն անոր օտարական,
անգլիական եւ գերմանական կալոյներու միջերը :

ԼԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒԲՈՒՆ ԼԱՍԱՐ

Սիրելի՛ ընթերցող

Մինչեւ հոս բաւական խնդացինք եւ զուարճա-
ցանք. քիչ մըն ալ լուրջ եւ օգտակար բաներու վրայ
խօսինք. այս կերպով թէ հաճելի բերանիս մը ը-
րած կ'ըլլաք եւ թէ մանաւանդ, փոքր ի շատէ ծա-
ռայութիւն մը մատուցած՝ ա՛յն ժողովուրդին որուն
համար չինուեցաւ այս Տարեցոյցը : Անգլիական նշա-
նաւոր Տուն մը, ՄԱԳ. ՏՈՒԿԱԼ ԵՂՐԱՌԲ, չիմնեալ
1845ին, ունի կարգ մը գիտական պատրաստութիւն-
ներ—գեղեր—որոնցմով գիւրաւ կարելի է դարձանել
ընտանի կենդանիներու շատ մը հիւանդութիւնները,
ինչպէս ոչխարի, կովի, եզան, ձիու, ուղտի եւն. կը բուժէ
մորթալին հիւանդութիւնները՝ քոս (ուշուղ), քորստու-
թիւն եւ վէրքեր՝ կը ջնջէ ոչիւր եւ ուրիշ մակարոյձ
միջատները եւն. 25 առ 100 կ'աւելցնէ եւ ընդհանրա-
պէս գէր ու զօրաւոր կ'ընէ անասունները. բոլորովին
անվնաս է թէ՛ մարդու եւ թէ՛ անասունի եւ զօրժա-
ծութեան եղանակն ալ շատ զիւրին է :

Աւելի մանրամասնութեանց համար, պէտք է
գիմել այդ տանը Թուրքիոյ ներկայացուցիչ Թեքեան
Նղբարց, Աչըր էֆ. խան 26, Սթամպուլ :

Երկրագործները եւ անասնաբոյձները թող փու-
թան օգտուիլ :

Գաւառներու համար վստահելի զօրժակալներ կը
փնտռուին :

ԼՈՒՍԻՆԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

ԼՐԿԶԱՏՈՐ ՅՐԱՆՍԱԶԱՅ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Ձեռնարկն լեզուի բոլոր ոճերով, առակներով եւ
ասացումներով ճշխացեալ եւ 1900 յետագիւր էջերէ
բաղկացեալ այս կտորեալ Հայ Լսողութիւն կը ծախ-
ուի՝ թղթակազմ 70 դրչ. բնաթիւ կիսակաշի 85 դրչ. վը
գտնուի բոլոր գրալատմաններու քով :

մըշ արբ, զնու թամամլայօրուդ.

— Ղարիպ չէ, նստը՛ւ ետիւրօրսընըդ:

— Պէշ դուրուշլըդը եէտիյէ սաթարըդ, զն դուրուշլըդը զն իքիյէ. պէօյլէճէ հէմ զնլար ատամ օլուրլար, հէմ տէ պիզ ալ չօզ կէշիքիքիլ:

— Մատալլարը պրազալըմ չիմտի. տակէր օլա՜ն ճաղմըսընըդ.

— Սիննիմ միւսայիա տէյիլ էֆէնտիմ. հէմաէ թիւքեանըմը պրազամամ.

— Պիզ պրազալըրընը էֆէնտիմ. պու շազա տէյիլ. վաթանըն իշի՛մի իլէրի խօզսա սիդիքիքի մի.

— Սօրմազ ալըպ օլմազսա, էֆէնտիմ, վաթանքի՛մ տիր, շիթմազը՛ր մը արբ, եօզսա բիանդօ պիլէթի մի տաթար.

— Եօ՛գ պէ ճանըմ, վաթան՝ պիզիմ, սիդին վալիտէմիլ տիր...

— ...

— Շէվապ վէրմէօրսընըդ.

— Օնու ալիշիւնիւօրու՛մ քի, պէնիմ վալիտէմ էօլմիւշ խտի. տճապա բիւշման օլմուշ տա էօթէքի տիւնեատան կէրի՛ մի կէլմիշ տիր.

— Եօ՛գ ճանըմ, թուրքիա իշին տիօրում.

— Օ՛ պաշլա.

Աշճեան դուրս կ'ելլէ. ներս կը մտնէ Զովհաննէս Գըլըճեան:

— Բարե՛ւ էֆէնտիմ.

— Նէ՛ տիօրսունըդ.

— Սապահըն խիր, էֆէնտիմ.

— Էյվալլահ, իսմինի՛զ.

— Օհաննէս ծառանիլ, արկածեալըդ, էֆէնտիմ:

— Չօզ սէօյլէմէ. եալընըդ սիվալլէրիմէ ճէվապ վէր. լազալընըդ.

Ա. ԵԱԶԵԼԵԱՆ

ԳՐԱՎԱՃԱՌ-ՇՐԱՏԱՐԱԿԻՉ

11 Պագ Երլար, Սուլթան Համամ, Կ. Պոլիս

Ա. Եազընեան Գրատունը նուիրական պարաք իլդգայ հրապարակաւ յայտնել իր սրապիզ շնորհակալիքն այն գուրգուրանքին համար զոր ի հանդէս բերին գաւառի ու արտասահմանի մեր ամէն կարգի յաճախորդները. որովհետեւ

1. Ա. Եազընեան Գրատունն է որ ամէնէն ճօխ գրամթերքը համարած է:

2. Ա. Եազընեան Գրատունն է գպրոցներու բարեկանն իր ընտրեալօրսն գաւընթացքներով:

3. Ա. Եազընեան Գրատունն է որ բացառիկ զեղջ կուտայ իր յաճախորդներուն ու նոր գիտողներուն:

4. Ա. Եազընեան Գրատունն է որ բոլոր գրավաճառներէն աւելի նպատաստօր պայմաններով կը գոհացնէ իրեն եղալ յանձնարարութիւնը:

5. Ա. Եազընեան Գրատունն է որ ի վիճակի է խկոյն հաղորդել գրավաճառութեան հրապարակի հետը առնջակից ամէն աւետակ հարցի ու գործառնութեանց մասին:

6. Ա. Եազընեան Գրատունն նշանաբանը կը կազմեն Ուղղամհաւքիւն, Պարկեհաւքիւն Շահեյնել ու Շահիլ:

7. Ա. Եազընեան Գրատունն է միայն գրավաճառական հրապարակի վրայ որ կը հայթայթէ աշխարհի Հայ շրջանակներու մէջ տարադուած ամէն կարգի գիրք ու թերթ:

ԱՅ՝ ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գրատուն հասցեին.

در سعادتده سلطان حمامده باقر جيلر نومرو ۱۱

آ. یازمچیان کتبخانه‌سی

— Գրքըճճի...

— Ս' էլի, գրքըճընը պիտիլիքտէ կէթիւր օրառուեաւ սիննինի'ղ:

— 29:

— Ասքէր օրաճաճաքնըղ:

— Էյի էֆէնտիմ ամմա, պէն արկածեալըմ, Ատա- նա վաղաատնտան պին լիւրա զիւանըմ վար տըր, իշ եօ'գ էֆէնտիմ, քէսաւ, քիթապ տա սաթմամաեօրուղ. պուղտայ պահալը. Տիվրիկաէ գըթըղ:

— Սօնրա՞:

— Սօնրա, էֆէնտիմ, ծառայ ենք էֆէնտիմ, ար- կածեալըղ մէրհամէթ խաին, սիղ պիլիւրսինիղ, քի- թապա լիւղումընըղ վա՞ր մը...

— Պիթաթի՞ մի:

— Ծառայ եմ, էֆէնտիմ:

— Պահա պաղ, օրառուեա թէշրիֆ պուլյուրաճաղ- սընըղ:

— Էվլիլիմ էֆէնտիմ:

— Էօյլէ իսէ բարայը վէրին գուրթուլուն:

— Բա՞ջ բարա իսէ վէրէլիմ, լիւրա պօղա՞րմըսը- նըղ:

— Բա՞ջ բարա վէրէճէքսինիղ...

— Արկածեալըմ էֆէնտիմ, աղ վէրէն ճանտան. չօղ վէրէն մալտան...

— Էլլի լիւրա...

— Էֆէնտիմ հանիլը կիւն օրառուեա կիւնէճէյիղ...

— Նէտէ՞ն սօրառուըղ:

— Էլլի լիւրայի նէրէտէն պուլմալը:

— Էօյլէ իսէ հաղըրլան...

Եւ Հայ գրաւոր... Գրքըճընը պիտիլիքտէ կէթիւր օրառուեա սիննինի'ղ...

ՀԱՅՈՒՆ ԿԱՂԱՆԴԷՔԸ

ԿԻԿՅՈՅԻ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

(“ԿԻԿՅՈՅԻ ՏԱՐԵՅՈՅՅԻՆ,, ՅԱԻԵԼՈՒՄԸ”)

(ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԵՒ ՔՐԲՋԱԼԻՐ)

ԵՐ. ՕՏԵԱՆ, ՔՐԻԶԱՆԹԷՄ, ԿԻԿՈ

ԵՒ

ԲՈԼՐ ԵՐԳԻՇԱՔԱՆՆԵՐԸ

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՊԻՏԻ ԵԼԼԷ

Գ Ե Կ Ց . 2 5 Ծ Ն

Յ. ԳՐԸԸՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Մանկավարժական հոր հրատարակութիւններ

Ծաղկեփունջ Ա. մաս Մ. Սեպուհ	1	ՊՐՆ.
” Բ. ” ” ”	2.50	”
Գանձարան աւարական Ա. Անտօնեանի	5	”
” Միջին Ա. ”	8	”
” Բարձրգին Ա. ”	12.50	”
Քաղաքական անտեսագիտութիւն Մ. Յովհաննէսեան	5	”
Գողիւրէնէ հայերէն քերական Մ. Յովհ.	1.50	”
Արդի Բարոյագիտութիւնը Արշակունի Թէոքիկ	8	”
Քրիստոնէական բարոյականը Մուշեղ Կապ.	5	”
Քրիստոնէական վարդապետութիւնը Մուշեղ Կապիկ.	5	”
Հովիւին խրատները՝ Մուշեղ Կապ.	10	”
Զօրանին նստաիճի՝ Մուշեղ Կապ.	10	”
Դրախտի ընտանիք Խ. Հայրիկ	7	”
Գրադոյցակ Յ. Գրքըճեան գրատան ձրի Հասցէ		

در دلیه

چهارم آبیله رده نومرو ۲۵ او حانس قیاجان کتابخانه

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԳԻԾԱԹԵՐԹ

Խմբագիր՝ ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՕ (Է. ՔՈՐԾՍԵԱՆ)

(Որժանցի-ի յաջորդ «Հինիցի»-ի եւ «Կուկուկ»-ի)

ԶՈՒՌՆԱ ազգային երգիծաթերթը կը հրատա-
րակուի ամէն կիրակի առաւոյնները արշալոյսին՝ ձիւ,
չահեկան եւ երգիծական բովանդակութեամբ:

ԶՈՒՌՆԱ կը հրատարակուի ազգայնական ուղղու-
թեամբ եւ օրինաւոր յաջորդն է ԿՈՒԿՈՒԿԻ:

ԶՈՒՌՆԱ կը հրատարակուի ութը մեծագիր էջով
եւ կը ծախուի միմիայն տասը փարսայի աշխատատեղի
ածան գինով:

ԶՈՒՌՆԱ կը ծաղրէ բոլոր ազգային ու օտանայի
պետական դէմքերը՝ ծաղրանկարներով:

ԶՈՒՌՆԱՅԻ կ'աշխատակցին թրքահայ բոլոր ծա-
նօթ երգիծաբանները եւ ֆանիկէզիսթները:

ԶՈՒՌՆԱ թէ՛ Պոլսոյ արուարձաններուն եւ թէ՛ դա-
ւաաներու մէջ ունի իր մասնաւոր թղթակից-ընկեր-
ները, որոնք կը ձօնացնեն իր թէլէֆօնի բաժինը:

Բ Ա Ճ Ա Ն Ո Ր Գ Ա Գ Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

(Կ Ա Ն Խ Ի Կ)

	Տաւեկան	Վեցամսեայ
ԳԱԻԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ	30 դր.	15 դր.
ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՐ	2 տու.	1 տուար
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ	15 ֆր.	8 ֆր.

Հասցե՝

ՊՕԼԻՍ ՊԱՊԱԼԻ ՃԱՏՏԱՍԻ ԻՒՏԱՄ ԽՆԹԻՆ 33

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՂՈՒՄԷՒ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ «ԵՓՐԱՏ» ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԹԻԻ 1

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵԼԻ

Գալսթր Ալի ճաշահյի Իգաւլ խանի քիւ 36

ՍՏԵՓԱՆ ՔԻԻՐԱԶԵԱՆ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0141987

13788

133